

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุชะฎิบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่

ธันวาคม 2559

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุริยางค์บัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานักศึกษาผู้ใหญ่

ธันวาคม 2559

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุชะฎิบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่

ธันวาคม 2559

เบญจพร จันเจริญ. (2559). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับ
ผู้ใหญ่. ปรินทิฟานิช กศ.ด. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : อาจารย์ ดร.กัมปนาท บริบูรณ์,
รองศาสตราจารย์ดร.สุวัฒน์ วัฒนวงศ์.

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็น
พลเมืองสำหรับผู้ใหญ่. ศึกษาประสิทธิผลของการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็น
พลเมืองสำหรับผู้ใหญ่ และการเปรียบเทียบผลก่อนและหลังการเรียนรู้ มีการดำเนินงาน ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อสำรวจความคิดเห็นและเจตคติโดย 1) ศึกษาและ
วิเคราะห์นโยบาย ยุทธศาสตร์ หลักการเสริมสร้างความเป็นพลเมือง 2) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และ
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการคิดเป็นและการมีส่วนร่วมเพื่อนำมาทำกรอบเนื้อหา ระยะที่ 2
ออกแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับ
ผู้ใหญ่ โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน มีค่าความเหมาะสมเท่ากับ 4.34 อยู่ในระดับมาก ทำการนำร่อง
ทดลองใช้ชุดกิจกรรมกับนักศึกษาศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตราชเทวี
จำนวน 30 คน ประเมินผลก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยแบบทดสอบ ระยะที่ 3 การทดลองใช้ชุดกิจกรรม
กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาศูนย์
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตบางรัก จำนวน 30 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์
ข้อมูล คือ t-test for Dependent Sample ประเมินผลก่อนและหลังเรียนทันที หลังจากเสร็จสิ้น
กระบวนการเรียนรู้ การศึกษาผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง
สำหรับผู้ใหญ่ ปรากฏผลดังนี้

1. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่ นักศึกษา
กลุ่มทดลอง จากศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตบางรัก จังหวัด
กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน มีความสามารถในการคิดเป็นและการมีส่วนร่วม ในการนำเสนอ
และอภิปรายแสดงความคิดเห็นจากใบงานที่ได้รับมอบหมาย วิทยากรกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมฝึก
คิดวิเคราะห์และวางแผนการทำงานร่วมกัน อย่างมีความสุข

2. ผลการศึกษาประสิทธิผลของการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง
สำหรับผู้ใหญ่ เพื่อเปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจเรื่องความเป็นพลเมืองของผู้เข้าร่วมกิจกรรมก่อน
และหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก เพราะ
กิจกรรมที่สร้างขึ้นมีกิจกรรมที่หลากหลาย เนื้อหาเข้าใจง่ายสอดคล้องกับความเป็นผู้ใหญ่

THE DEVELOPMENT OF LEARNING ACTIVITIES FOR PROMOTING ADULT STUDENTS
CIVIC EDUCATION.

AN ABSTRACT
BY
BENCHAPORN CHANCHAROEN

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Doctor of Education degree in Adult Education
at Srinakharinwirot University

December 2016

Benchaporn Chancharoen. (2016). *The Development Of Learning Activities For Promoting Adult Civic Education*. Dissertation, Ed.D. (Adult Education). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Dr. Gampanat Boriboon, Dr.Suwat Watthanawong

The purpose of this research was to develop learning activities to strengthen the citizenship for adult students. The efficacy of developing learning activities to strengthen civic for adult students was assessed and the results before and after the study were examined : the findings were as follows : Phase one of the study analyzed data base to explore opinions and attitudes (1) to study and analyze strategic policy framework to strengthen civic (2) concepts, theories and research related to the accounting for and participation in were made in the content framework Phase two designed the tests before and after school learning activities to strengthen citizenship among adults. By five the participants right had equal to 4.34, or at a high level. A pilot trial was conducted at the student activity center for Non-Formal and Informal education at Rajathevee. There were thirth participant 15 evaluated before and after the test to increase their level of confidence. Phase three of the trial of learning activities to strengthen citizenship adult students . The subjects were students who study centers outside the system and informal education in Bangrak thirth participants were statistically analyzed using a t-test for a Dependent Sample and evaluated immediately before and after classes after completing the learning process. the study on the development of learning activities to strengthen the citizenship of adult students and the results were as follows : 1. The development of learning activities to strengthen citizenship among groups of adults from with a formal education and an informal education in Bangkok, thirty people had the ability to think and participate. The presentation and discussion of the tasks were assigned and speakers urged the participants to practice critical thinking and collaborative planning 2. The effectiveness of learning activities to strengthen citizenship among adult students. To the Knowledge and understanding of the citizens before and after the learning activities was difference at a statistically significant level of .05 The satisfaction study participants were satisfied because of the high level activities are built with a variety of activities. In accordance with the content, it should be easy to understand as an adult.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่.

ของ

เบญจพร จันเจริญ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษาชุมชนบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2559

อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ที่ปรึกษาหลัก ประธาน

(อาจารย์ ดร.กัมปนาท บริบูรณ์)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศักรินทร์ ชนประชา)

.....ที่ปรึกษาร่วม กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุวัฒน์ วัฒนวงศ์)

(อาจารย์ ดร.กัมปนาท บริบูรณ์)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุวัฒน์ วัฒนวงศ์)

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.ชไมพร ดิสถาพร)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จ ได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากอาจารย์ ดร.กัมปนาท บริบูรณ์ รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์รวมทั้งแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการทำวิจัยด้วยความทุ่มเท เอาใจใส่ เสียสละเวลาด้วยความเมตตาห่วงใยและให้กำลังใจมาโดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและประทับใจในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศักรินทร์ ชนประชา ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอกราบขอบพระคุณ ดร.ชไมพร ดิสถาพร ที่กรุณาให้คำแนะนำ ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ดังรายนามในภาคผนวก ก ที่กรุณาตรวจสอบเครื่องมือและให้คำแนะนำ ปรับปรุง แก้ไขเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ รวมทั้งครู นักศึกษา ประชาชน ในอำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดตราด ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ คณะศึกษาศาสตร์ทุกท่านที่อำนวยความสะดวกให้การช่วยเหลือและสนับสนุนงานวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณคณาจารย์ที่ให้ความรู้ เพื่อน ๆ และรุ่นพี่สาขาการศึกษาผู้ใหญ่ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือและกัลยาณมิตรทุกท่านที่ได้เอื้อนนาม

ท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณสมาชิกทุกคนในครอบครัว ที่ให้กำลังใจตลอดระยะเวลาการศึกษา บิดามารดา ผู้เป็นแบบอย่างของความเพียรและเป็นกำลังใจสำคัญ ทำให้มีพลังในการศึกษาและช่วยเหลืออย่างดียิ่งและมีส่วนทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เบญจพร จันเจริญ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	8
ความสำคัญของการวิจัย.....	8
ขอบเขตของการวิจัย.....	9
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
ยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง พ.ศ. 2553 – 2561.....	12
หลักการสร้างความเป็นพลเมือง.....	17
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่...	29
การศึกษาตลอดชีวิต.....	43
การเรียนรู้ของผู้ใหญ่.....	59
การฝึกอบรมและการสร้างพัฒนาชุดกิจกรรม.....	71
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	73
งานวิจัยในประเทศ..... *	73
งานวิจัยในต่างประเทศ.....	86
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	90
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	90
ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ.....	93
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	94
การรวบรวมข้อมูล.....	97
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	97

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	99
ตอนที่ 1 การสร้างและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง สำหรับผู้ใหญ่.....	99
ตอนที่ 2 การศึกษาประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็น พลเมืองสำหรับผู้ใหญ่.....	115
ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้าง ความเป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่.....	118
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	123
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	123
ขอบเขตของการวิจัย.....	123
การดำเนินการวิจัย..... *	124
การสรุปผลการวิจัย.....	126
การอภิปรายผลการวิจัย.....	128
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย.....	132
บรรณานุกรม.....	133
ภาคผนวก.....	140
ภาคผนวก ก.....	141
ภาคผนวก ข	143
ภาคผนวก ค.....	146
ภาคผนวก ง.....	167
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	259

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 สรุปผลการสังเคราะห์แนวทางการพัฒนากิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง สำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่.....	88
2 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแสดงความคิดเห็นและเจตคติ เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่จำแนกตาม เพศ.....	100
3 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแสดงความคิดเห็นและเจตคติเกี่ยวกับความเป็น พลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ จำแนกตามอายุ.....	100
4 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแสดงความคิดเห็นและเจตคติเกี่ยวกับความเป็น พลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่จำแนกตาม ระดับการศึกษา.....	101
5 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแสดงความคิดเห็นและเจตคติเกี่ยวกับความเป็น พลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ จำแนกตาม อาชีพ.....	101
6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อความรู้เพื่อเสริมสร้าง ความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่.....	102
7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อเจตคติเพื่อเสริมสร้าง ความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่.....	103
8 ค่า IOC เครื่องมือชุดที่ 1 ประเมินความเหมาะสมแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น ต่อความรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษา.....	105
9 ค่า IOC เครื่องมือชุดที่ 1 ประเมินความเหมาะสมแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นต่อ เจตคติเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ของผู้เชี่ยวชาญ....	107
10 ค่า IOC เครื่องมือชุดที่ 3 ครั้งที่ 1 ประเมินความเหมาะสมชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ของผู้เชี่ยวชาญ.....	109
11 ค่า IOC เครื่องมือชุดที่ 3 ครั้งที่ 2 ประเมินความเหมาะสมชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ของผู้เชี่ยวชาญ.....	111
12 ผลการหาค่าดัชนีความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) แบบทดสอบเพื่อเสริมสร้าง ความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่.....	113
13 ผลการทดลองแบบนำร่อง เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลการทดลองใช้เพื่อเปรียบเทียบใน การหาประสิทธิผลของการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็น พลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่.....	115

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
14 แสดงผลการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเรื่องความเป็นพลเมืองก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง.....	116
15 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของนักศึกษาต่อกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษา.....	116

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	11

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

โลกทุกวันนี้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วการที่ประเทศชาติหรือสังคมจะสามารถรับมือกับสภาพสภาวการณ์ที่เปลี่ยนแปลงหรือดำรงอยู่อย่างเข้มแข็งมั่นคงและสงบสุขต้องขึ้นอยู่กับศักยภาพของคนในชาติหรือสังคมนั้น ๆ ซึ่งการจัดการศึกษามีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการรับมือกับสถานการณ์ดังกล่าวนี้ โดยเฉพาะสังคมไทยที่ต้องเผชิญวิกฤตด้านคุณธรรม จริยธรรม มีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่หลากหลายและมีแนวโน้มเป็นสังคมปัจเจกมากขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะแก้ได้ก็ด้วยการให้การศึกษาเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองให้เกิดขึ้นกับประชาชน ผ่านการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติและใช้ในชีวิตรประจำวัน ความเป็นพลเมืองนั้นมิใช่เฉพาะแต่เรื่องของการเมืองหรือประชาธิปไตยเท่านั้น แต่ความเป็นพลเมืองมีความเกี่ยวข้องกับจิตสำนึกของคน ในขณะที่ภาคส่วนต่าง ๆ ได้มีการส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ จิตสำนึกในการมีส่วนร่วม การคิดวิเคราะห์ด้วยเหตุผลก่อนการตัดสินใจ และการทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวมยังมีน้อย ซึ่งจิตสำนึกของประชาชนในประเทศไทยมีสภาพแตกต่างกันไปตามบริบท และในเรื่องของจิตสำนึกก็มีความเกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในเรื่องของความซื่อสัตย์ หน้าที่ความรับผิดชอบ และการมีคุณธรรมจริยธรรมในตนเองคนของหน่วยงานทางการศึกษามีหน้าที่ที่จะต้องสร้างจิตสำนึกให้กับเยาวชนและเป็นหน้าที่ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยต้องมีหน้าที่สร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนและกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ใหญ่ (สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2557: 1)

ในประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศเยอรมนีจัดให้มีการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง (Civic Education) และประสบความสำเร็จในการสร้างพลเมือง จนเป็นตัวอย่างให้กับประเทศต่าง ๆ และการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองกลายเป็นความสำเร็จในการปกครองระบอบประชาธิปไตยของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ดังนั้นในประเทศไทยการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553: 7) เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบทางด้านการศึกษากล่าวไว้ว่า พลเมืองประเทศไทยต้องเสียสละและ ช่วยทำหน้าที่ของตน นอกจากนี้พลเมืองยังสามารถเข้าไปทำหน้าที่ในสังคม คุณธรรมแห่งชาติ สมัชชาพลเมือง สภาตรวจสอบภาคพลเมือง และองค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ถวิล วดิษฐ์กุล. (2558: 5) ร่างรัฐธรรมนูญได้บัญญัติประเด็นที่เกี่ยวข้องกับพลเมืองสิทธิเสรีภาพและการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้อย่างชัดเจน ในภาคที่ 1 ของรัฐธรรมนูญเป็นเรื่องบททั่วไปที่กล่าวถึงอำนาจอธิปไตย เป็นของปวงชนชาวไทยศักดิ์ศรีความเป็น

มนุษยสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง และประชาชนมีส่วนร่วม เกี่ยวข้องอีก 4 ส่วน คือ ความเป็นพลเมืองและหน้าที่พลเมือง สิทธิและเสรีภาพของบุคคล การมีส่วนร่วมทางการเมืองและการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความเป็นพลเมืองและหน้าที่พลเมือง เป็นส่วนที่มีความสำคัญสำหรับประชาชน คำว่า “พลเมือง” ต้องเป็นคนที่สัญชาติไทยเท่านั้น ไม่ว่าจะเป็น สัญชาติไทย โดยการเกิดหรือการแปลงสัญชาติก็ตามในฐานะเป็นพลเมืองต้องเคารพและปฏิบัติตาม รัฐธรรมนูญและกฎหมายเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น เคารพหลักความเสมอภาค ยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรม มีค่านิยมที่ดี มีวินัยและตระหนักในหน้าที่รับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม รู้รักสามัคคี มีความเพียร และพึ่งตนเอง พลเมืองต้องไม่กระทำการที่ทำให้เกิดความเกลียดชังระหว่างคนในชาติ รัฐต้องปลูกฝังให้พลเมืองยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รัฐต้องปลูกฝังให้พลเมืองมีค่านิยมประชาธิปไตย และหน้าที่พลเมือง ที่สำคัญมี 6 ประการ คือ

1. ปกป้องและพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติศาสนา พระมหากษัตริย์ การปกครอง ระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
2. ป้องกันประเทศ รับราชการทหาร รักษาผลประโยชน์ของชาติ ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด
3. เสียภาษีอากรโดยสุจริต
4. ใช้สิทธิทางการเมืองโดยสุจริตและมุ่งถึงประโยชน์ส่วนรวม
5. ช่วยเหลือราชการ ช่วยเหลือการป้องกันและจัดการทุจริตและ ประพฤติมิชอบ ป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติสาธารณะ
6. รับการศึกษาอบรม ประกอบอาชีพโดยสุจริต ปกป้อง พิทักษ์ อนุรักษ์ และสืบสาน ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมของชาติ สงวนรักษา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

รัฐบาลได้แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเมื่อวันศุกร์ที่ 12 กันยายน 2557 มีสาระสำคัญที่ควรนำมาพิจารณาหลายประเด็น อาทิ ประเด็นการสนับสนุนให้องค์กรทางศาสนามีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม การสร้างสันติสุขและความปรองดองสมานฉันท์ในสังคมอย่างยั่งยืน ประเด็นการปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกที่ดีให้เยาวชนและประชาชนได้มีโอกาสแสดงออกอย่างสร้างสรรค์และในนโยบายเร่งด่วน ให้มีการทบทวนหลักสูตร การเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาระบวนการคิดวิเคราะห์ มีเวลาทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์ รวมทั้งปลูกฝังในเรื่องค่านิยมหลัก มีคุณธรรมจริยธรรม สร้างวินัย จิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคม การยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และความภาคภูมิใจในการเป็นคนไทย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2557: 3) หน่วยงานทางการศึกษามีการกำหนด ยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง พ.ศ. 2553 – 2561 มียุทธศาสตร์พัฒนา การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานปลูกฝังจิตสำนึกให้แก่เด็กและ เยาวชนและระดับอุดมศึกษา ทั้งในระบบและนอกระบบ โดยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษา เพื่อความเป็นพลเมืองในสถานศึกษา เน้นวัฒนธรรมองค์กร เน้นการเป็นผู้สอนและผู้ปฏิบัติ เพื่อเป็น แบบอย่างให้กับผู้เรียน ปรับและทบทวนเนื้อหาสาระการเรียนรู้พัฒนากระบวนการเรียนการสอนและ กิจกรรมในเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองรูปแบบการเรียนการสอนเน้นการเรียนรู้แบบ กลุ่มแบบแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบอาศัยฐานการเรียนรู้บนสถานการณ์จริงบริบทจริงในชุมชนในย่านที่อยู่ อาศัยของนักเรียนในท้องถิ่น โดยระดับอุดมศึกษานั้น การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองในวิทยาลัย และมหาวิทยาลัย ส่งเสริมหรือกำหนดให้มีวิชาพลเมืองในหลักสูตร วิชาการศึกษาทั่วไปซึ่งทุกคนต้อง เรียนแม้กระทั่งสถาบันอุดมศึกษาเปลี่ยนการเรียนการสอนให้เป็นการเรียนเพื่อบริการ (Service Learning) หรือการเรียนรู้เพื่อนำไปบริการสังคม และการบริการสังคมเพื่อนำมาเรียน ทั้งนี้การศึกษา เพื่อความเป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่ ครอบครัว และชุมชน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) จะต้องสร้างหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่ โดยมีหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง และการศึกษาเรื่องการเมืองในหัวข้อหรือวิชาต่าง ๆ ว่า ต้องสร้างความตระหนักในสังคม เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจพัฒนาการสอนในรูปของกิจกรรมและ การลงมือปฏิบัติ และจัดการเรียนการสอนผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์ รวมถึงการฝึกปฏิบัติ ซึ่งใน การอบรมเสริมสร้างความเป็นพลเมือง จะมีครูเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาความเป็นพลเมือง ของผู้ใหญ่ ครูจึงต้องมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของความเป็นพลเมืองดี 3 ประการ ได้แก่

1. คุณลักษณะส่วนตัว ได้แก่มีความประพฤติดี เป็นแบบอย่างแก่ผู้เรียน
2. คุณลักษณะส่วนงาน คือมีความรู้ความเข้าใจกระบวนการและวิธีสอนการ ใช้แผน กิจกรรมการบริหารจัดการรวมทั้งการเชื่อมโยงและจับประเด็นในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม
3. คุณลักษณะส่วนสังคม คือ ปฏิบัติตน เป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยความ รับผิดชอบรู้หน้าที่และตรงต่อเวลามีความเป็นมิตรภาพเสมอภาคกับเพื่อนร่วมงาน และมีความ เป็นเหตุเป็นผลกัน

จากคุณลักษณะดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ครูต้องมีลักษณะที่พึงประสงค์ของความเป็นพลเมืองดี เพื่อเป็นตัวอย่างและเป็นผู้จัดกิจกรรมการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ซึ่งมี ความสำคัญต่อความเข้มแข็งมั่นคงของประเทศไทย ในพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 ได้กล่าว เกี่ยวกับสาระสำคัญด้านพลเมืองไว้ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2550: 2) มีความมุ่ง หมายและหลักการในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ

สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2547 ยังมีอุดมการณ์ที่สำคัญในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตและสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ สามารถสร้างคุณภาพชีวิตและสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ สามารถสร้างคุณภาพชีวิตและสังคมบูรณาการ ให้มีความสมดุลระหว่างปัญญาธรรม คุณธรรม และวัฒนธรรม ปลุกฝังความเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และยังคงกล่าวเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังนี้ จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกันรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ที่มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดาผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพคนที่คิดเป็น จะเรียนรู้ตลอดชีวิตได้บนฐานข้อมูลทั้งสามด้านพร้อม ๆ กัน ซึ่งเป็นการเรียนรู้วิจัยพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดไป

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในฐานะองค์กรหลักที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่ประชาชนที่เป็นผู้ใหญ่ทั่วประเทศ ให้มีความพร้อมต่อความเปลี่ยนแปลงในสังคม กำหนดมุ่งพัฒนาคนไทยให้ได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ครูเป็นบุคคลที่สำคัญในการดำเนินงานและประสานงานครูจึงต้องเป็นบุคคลที่มีคุณธรรมจริยธรรมในจิตใจ การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนผ่านงานโครงการและจะมีการฝึกทักษะ กิจกรรมตามฐานการเรียนรู้ ตลอดจนจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยม 12 ประการเพื่อให้เกิดการกระตุ้นปลูกจิตสำนึกในเรื่องนี้ให้มีสติระลึกรู้เสมอ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. 2557: 9) กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองที่เหมาะสมสำหรับผู้ใหญ่คือการจัดกิจกรรมที่ต้องเน้นกระบวนการคิดเป็นและการมีส่วนร่วมเพราะผู้ใหญ่มีความรู้ มีประสบการณ์มากกว่าเด็ก

นโยบายและยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ด้านการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ มีมาตรการสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการ คือการปรับความเชื่อ วิธีคิด และการให้คุณค่าของคนไทย เพื่อให้มีจิตสำนึกของความเป็นไทยและความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ก็กำหนดกลไกโดยใช้ระบบการศึกษาในการเตรียมและพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ สามารถแก้ไขปัญหาที่มีความหลากหลายในสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาทันกับทุกสถานการณ์ที่เกิดขึ้นพลเมืองในชาติจะอยู่อย่างมีความสุขจำเป็นต้องมีลักษณะความเป็นพลเมืองดี และจะมีหรือไม่ขึ้นอยู่กับพื้นฐานครอบครัว การศึกษาและสังคม คุณธรรมและจริยธรรม มีส่วนเกี่ยวข้องและเป็นคุณสมบัติของพลเมืองโดยปัจจัยแห่งความสำเร็จในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาสังคมมีอยู่ 2 ประการ คือ ประการแรกได้แก่ รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน ประการหลังคือ การสนับสนุนจากภาคส่วนต่างๆโดยเฉพาะภาครัฐและในการประชุมได้กำหนดฉากหรือสถานการณ์จำลองในรูปแบบต่างๆที่สภาพพัฒนาการเมืองอาจต้องเผชิญและได้มีการอภิปรายอย่างมากว่าหากเกิดสถานการณ์อันเลวร้ายที่สุดคือภาคประชาชนต้องการมีส่วนร่วมและมีความเข้มแข็งอย่างมากแต่กลไกภาครัฐไม่สนับสนุน ไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีแสดงบทบาทการมีส่วนร่วมที่สะท้อนถึงวิถีประชาธิปไตยนั้น แล้วจะมีการวางมาตรการแนวทางการขับเคลื่อนงานสาธารณะอย่างไรให้เป็นไปภายใต้การมีส่วนร่วมระหว่างรัฐ ชุมชนและประชาชน การเสริมสร้างความเข้มแข็งของพลเมือง มิใช่การมุ่งสร้างให้ภาคพลเมืองเติบโตเข้มแข็งโดยปฏิเสธภาครัฐ หากแต่เป็นการเสริมสร้างให้ภาคพลเมือง ได้มีบทบาทสำคัญในการจัดการวิถีชีวิตของตนเองทั้งด้วยการร่วมกันภายในชุมชนและมีส่วนร่วมกับภาครัฐในการจัดบริการสาธารณะเพื่อการพัฒนาชุมชนภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายให้เป็นไปในแนวทางที่ยั่งยืนอย่างแท้จริงนั้น ดังนั้นในมุมมองที่มีต่อบทบาทของภาครัฐนักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์กลุ่มหนึ่งจึงได้พยายามเสนอแนวความคิดในการบริหารภาครัฐรูปแบบใหม่ขึ้นโดยพยายามชี้ให้เห็นชัดว่าเป็นแนวคิดที่ต่างจากแนวคิดการบริหารภาครัฐในรูปแบบเดิมที่เป็นการจัดการที่ไม่คล่องตัวรวมอำนาจ และหมกมุ่นอยู่กับกฎระเบียบและสายบังคับบัญชาในมุมมองต่อประชาชนว่าเป็นเพียงราษฎรหรือประชาชนผู้รอรับบริการทำให้การบริการเป็นไปตามความต้องการของเจ้าหน้าที่รัฐ และละเลยประชาชนและต่างจากแนวคิดจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่เป็นกระบวนทัศน์ที่โดดเด่นและได้รับความนิยมในช่วงของการปฏิรูประบอบราชการและการบริหารจัดการภาครัฐ ที่ผ่านมาในหลายประเทศรวมทั้งประเทศไทยที่ซึ่งมุ่งเน้นในการนำแนวคิดหรือเทคนิค การจัดการของภาคเอกชนและหน่วยธุรกิจมาใช้ในการจัดการภาครัฐเพื่อให้การจัดการภาครัฐมีประสิทธิภาพประสิทธิผลและมีผลการปฏิบัติงานและการบริการที่ดีขึ้นดังที่แนวคิดเหล่านั้นได้ทำให้ภาคเอกชนประสบความสำเร็จมาแล้ว ทั้งนี้ความล้มเหลวของประชาธิปไตยนั้น หากไร้พลเมืองแล้ว ประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยที่มีได้

ทำให้ประชาชนเป็นพลเมือง หรือไม่มีการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองประชาธิปไตยก็จะล้มเหลวและเต็มไปด้วยอุปสรรคปัญหา โดยมีรูปแบบหรือลักษณะของปัญหาอย่างน้อย 3 ประการโดย ปริญญา เทวานฤมิตรกุล (2555: 48 - 49) นักการศึกษากล่าวไว้ ดังนี้

ประการที่ 1 เกิดชนชั้นปกครองที่มาจากการเลือกตั้ง โดยประชาชนมิใช่ผู้ปกครองที่แท้จริง หากเป็นเพียงความชอบธรรม ให้กับผู้ที่มาจากการเลือกตั้ง และประชาชนหาได้มีอิสรภาพหรือจิตสำนึกความเป็นพลเมือง

ประการที่ 2 เกิดการแตกแยกกันในสังคม เพราะประชาชนไม่ยอมรับความแตกต่าง และไม่เคารพสิทธิเสรีภาพของกันและกัน ความเห็นที่แตกต่างกันจึงนำไปสู่ความแตกแยก ขัดแย้งและแบ่งเป็นฝักฝ่าย พรรคการเมืองและการเลือกตั้งกลายเป็นสิ่งที่ทำให้สังคม หรือชุมชน หรือครอบครัวแตกแยกกันประชาธิปไตยกลายเป็นเรื่องของพวกและการแบ่งข้าง ไม่ฟังซึ่งกันและกันและถ้าขัดแย้งกันมาก แล้วมิได้ตัดสินกันด้วยความจริง กติกาและกระบวนการยุติธรรม ในที่สุดก็จะนำไปสู่ความรุนแรงและเหตุการณ์นองเลือด หรืออย่างเลวร้ายที่สุดคือเกิดสงครามกลางเมือง

ประการที่ 3 ถ้าไม่เกิดเหตุการณ์นองเลือดรุนแรงประชาธิปไตยที่ไร้พลเมือง จะเป็นประชาธิปไตยที่ใช้สิทธิเสรีภาพกันตามอำเภอใจ ทุกคนอ้างแต่สิทธิเสรีภาพของตนเอง แต่ไม่มีใครพูดถึงความรับผิดชอบต่อสังคมใครอยากทำอะไรก็ทำ ไม่เห็นว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้สังคมดีขึ้นหรือเลวลง สิทธิเสรีภาพก็จะนำไปสู่ความเสื่อมทรามของสังคมในที่สุด

ประเทศไทยจะมีปัญหา 3 ประการ เพราะประเทศไทยปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย แต่ไม่มีการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง ประชาธิปไตยของประเทศไทยจึงล้มเหลว ดังนั้นการจัดกระบวนการเรียนรู้และการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองจะเป็นแนวทางในการสร้างประชาธิปไตยอีกวิธีหนึ่งและจะเป็นการสร้างคนที่มีความเป็นพลเมืองอย่างแท้จริง ในด้านการศึกษาเป็นกระบวนการที่มุ่งหวังให้มนุษย์เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่มีคุณค่าอันพึงประสงค์ของความเป็นมนุษย์และสังคม การศึกษาเป็นเครื่องกล่อมเกลாதองสังคมและทางการเมือง แนวคิดการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองไทยในอนาคต แสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมการสร้างสังคมที่สงบและสันติสุข การศึกษาและการเรียนรู้จะส่งเสริมพลเมืองที่รู้คิด มีวิจารณญาณ ส่งเสริมการแสดงออกอย่างมีส่วนร่วม โดยคนไทยทุกคนต้องตระหนักถึงหน้าที่พลเมืองที่ดีของชาติ สำนึกในความเป็นไทยรักชาติ ยึดมั่นในศาสนาเทิดทูนสถาบัน พระมหากษัตริย์ปฏิบัติตามกฎหมายขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของชาติ มีความสามัคคีมีความรอบรู้มีสติปัญญาสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่ตนเอง ครอบครัวสังคมและประเทศชาติ ทั้งนี้มีนักการเมืองกล่าวว่าวิธีการเรียนรู้เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองควรมีลักษณะเป็นการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังความรู้ความเข้าใจด้านสิทธิหน้าที่พลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับวัย โดยให้เด็กฝึกฝนและฝึกปฏิบัติเรียนรู้จากตัวอย่างที่ดี เช่นรู้จักเคารพ

ในสิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น มีความรับผิดชอบเคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบของสังคม และเรียนรู้ที่จะเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดความสำนึกในสิทธิหน้าที่ รู้จักความเป็นประชาธิปไตยและพัฒนาบุคลิกภาพ

อานันท์ ปันยารชุน (2557: 8) แสดงความคิดเห็นว่า ประชาธิปไตยของตนเองและส่วนรวม ในส่วนของการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมมีวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสม 4 ประการ คือ เรียนรู้วิธีการปฏิบัติตนให้เหมาะสมสอดคล้องกับวัฒนธรรม มีความภาคภูมิใจในความ เป็นคนไทยรักและเทิดทูนชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เรียนรู้หลักปฏิบัติทางศาสนา เรียนรู้เพื่อปลูกฝังลักษณะนิสัยที่สำคัญ เช่น ความซื่อสัตย์ ประหยัดอดออมมีระเบียบวินัยตรงต่อเวลา รับผิดชอบ ตระหนักในคุณค่าของการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม เรียนรู้การพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมหลักคุณธรรมความถูกต้อง ความพอดีการทำดีได้ดีการทำชั่วได้ชั่ว การควบคุมอารมณ์และความสามารถอดใจรอสิ่งที่ต้องการได้และวิชัย ตันศิริ (2557: 44) กล่าวว่า การเรียนรู้เพื่อความเป็นพลเมืองมีความหมายครอบคลุมเนื้อหาความรู้หลายประเด็น ได้แก่ ความรู้เรื่องสังคม และการเมือง ความรู้เรื่องวัฒนธรรมไทย ตลอดจนภูมิปัญญาไทย ความรู้ทางด้านศาสนา ความรู้ด้านบุคลิกภาพ ความรู้ด้าน ค่านิยมที่พึงประสงค์ในฐานะของพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ให้ความเห็นว่าการศึกษาระดับพื้นฐานคือ พื้นฐานที่ทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข ซึ่งมีความรู้หลัก 4 ประการคือ 1.ทักษะและความรู้พื้นฐานด้านการอ่านออกเขียนได้คำนวณได้เป็นทักษะความรู้พื้นฐานของชีวิต 2. ทักษะความรู้ทางด้านสังคมการเมือง ซึ่งมีส่วนสำคัญทำให้ปวงชน เป็นพลเมืองที่ดีของสังคมตามแบบวิถีชีวิตประชาธิปไตย ซึ่ง ต้องการความรู้และเจตคติที่เหมาะสม 3. ความรู้ทางวัฒนธรรมไทย ได้แก่ มรดกทางวัฒนธรรมของไทย ภูมิปัญญาดั้งเดิม 4. ความรู้ทางด้านศาสนา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม

ประภา ภัทรนิม (2554: 8) เห็นว่าวิธีการเรียนรู้เพื่อทำความเข้าใจสังคมไทย จะต้อง มีลักษณะดังนี้ การเรียนรู้แบบลงมือกระทำการงานอันจำเป็นต่อพื้นฐานการดำรงชีวิต คือเรียนรู้ด้วย ประสบการณ์จริง การเรียนรู้ที่หลากหลายและมีการบูรณาการ การเรียนรู้ร่วมกันผ่านกิจกรรมทางสังคม การเรียนรู้จากการได้เผชิญสถานการณ์จริงและการแก้ปัญหา การเรียนรู้ตามทำนองคลองธรรม ที่ไม่ได้มุ่งแข่งขันแก่งแย่งเบียดเบียนกันและกัน การเรียนรู้ที่ใช้จินตนาการ และการประจักษ์ความรู้ด้วยตนเอง

จากการศึกษาที่กล่าวมาสามารถประมวลความสอดคล้องได้ว่าการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความ เป็นพลเมือง เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งหวังการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้มีความครอบคลุมเพื่อเสริมสร้างคน ดี มีคุณธรรมเป็นพลเมืองดีของสังคม ทั้งนี้มีแนวคิด ทฤษฎี ที่ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานการศึกษา นอกระบบที่รับผิดชอบการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ว่าสามารถนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยน พฤติกรรมนำสู่การเป็นพลเมืองของผู้ใหญ่ คือ กระบวนการคิดเป็น (ทองอยู่ แก้วไทรสะ. 2553: 14)

นอกจากนี้การเสริมสร้างความเป็นพลเมือง มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมกิจกรรม (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และฉวีลวดี บุรีกุล. 2548: 4) มาใช้ในกระบวนการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ จึงต้องนำมาใช้ในการจัดกิจกรรม

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ โดยใช้กระบวนการคิดเป็น และกระบวนการมีส่วนร่วม เนื่องจากผู้ใหญ่มีประสบการณ์ ชอบการมีส่วนร่วม โดยนำนักศึกษาศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายผู้ใหญ่มาทดลองใช้กิจกรรมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาและให้ผู้เกี่ยวข้องสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด อำเภอก สามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ที่เหมาะสมต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายดังต่อไปนี้

1. เพื่อสร้างและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการร่วมกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่

ความสำคัญของการวิจัย

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ ในครั้งนี้มีความสำคัญการวิจัยดังนี้

1. ผลการวิจัยครั้งนี้จะได้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่
2. ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ที่เหมาะสมและตรงตามความต้องการของผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่
3. ผลการวิจัยครั้งนี้สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยและสถานศึกษาในสังกัดสามารถนำผลการวิจัยและผลการจัดกิจกรรมไปใช้ในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ได้สอดคล้องตามนโยบายและยุทธศาสตร์

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งที่จะพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ โดยแบ่งขอบเขตได้ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ทำการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตราด ปีการศึกษา 2559 จำนวน 2,186 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย

2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสำรวจความคิดเห็นและเจตคติต่อนโยบายการจัดกิจกรรม ได้แก่ นักศึกษาในอำเภอแหลมงอบจังหวัดตราด ปีการศึกษา 2559 จำนวน 300 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2.2 กลุ่มตัวอย่างในการทดลองใช้กิจกรรม

2.2.1 ทดลองแบบนำร่อง ได้แก่ นักศึกษา ในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตราชเทวี จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คนโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2.2.2 ทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิผลของการจัดกิจกรรม ได้แก่ นักศึกษาศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตบางรัก จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คนโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

3. ตัวแปรที่ศึกษาในครั้งนี้

ตัวแปรต้น คือ กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่

ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ และความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้

นิยามศัพท์เฉพาะ

กิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง รูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติมากกว่าฟังบรรยาย กิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการวิเคราะห์ทฤษฎีและเอกสารเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ การศึกษาตลอดชีวิต และการเสริมสร้างความเป็นพลเมือง และวิธีการจากข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างที่แสดงความคิดเห็นและแนวทางที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การปรับปรุง ส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองที่เหมาะสมกับนักศึกษาผู้ใหญ่

การพัฒนากิจกรรม หมายถึง แนวทางในการดำเนินการจัดกิจกรรมที่ผู้ใหญ่ มีความต้องการ ประกอบด้วย กระบวนการคิดเป็น กระบวนการมีส่วนร่วม โดยมีกิจกรรมการเรียนรู้ 6 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่ 1 เรื่องความซื่อสัตย์ กิจกรรมที่ 2 เรื่อง หน้าที่ความรับผิดชอบ กิจกรรมที่ 3

เรื่อง การเคารพผู้อื่นเคารพกติกา กิจกรรมที่ 4 เรื่อง การสร้างประชาธิปไตยในครอบครัว กิจกรรมที่ 5 เรื่อง การเลือกตั้ง สิทธิเสรีภาพของประชาชน กิจกรรมที่ 6 เรื่อง การร่วมกันวิเคราะห์แก้ปัญหาของท้องถิ่นและชุมชน ซึ่งประกอบด้วย การกำหนดวัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้กระบวนการคิดเป็นและกระบวนการมีส่วนร่วม กิจกรรมเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเรียนด้วยตนเอง ใบความรู้ ใบงาน และแบบประเมินความพึงพอใจ ที่มีความเหมาะสมสำหรับผู้ใหญ่

การเสริมสร้างความเป็นพลเมือง หมายถึง การฝึกอบรมและจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาหรือให้เกิดความเป็นพลเมือง

ประสิทธิผลของชุดกิจกรรม หมายถึง ความแตกต่างระหว่างคะแนนทดสอบก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่

ความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรม หมายถึง ความรู้สึกของผู้ใหญ่ที่เข้าร่วมกิจกรรมในทางบวกมีความชอบ ความสบายใจ ความสุขใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมและการเรียนรู้ต่อเนื่องด้วยตนเอง

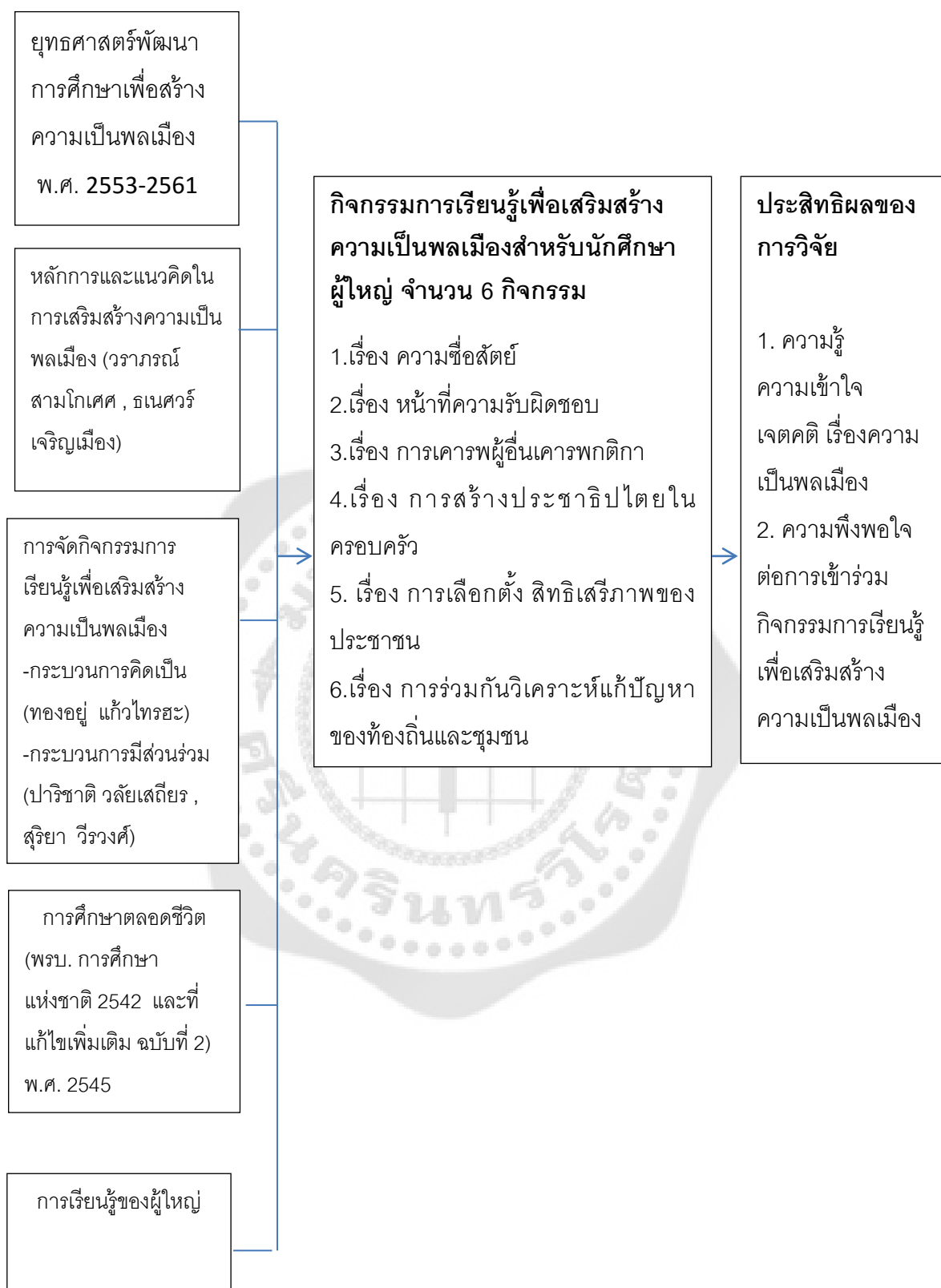
นักศึกษาผู้ใหญ่ หมายถึง นักศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ซึ่งนักศึกษามีลักษณะหรือมีคุณสมบัติเหมือนกันในทุกที่

สมมติฐานการวิจัย

1. ความรู้ ความเข้าใจเรื่องความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ของผู้เข้าร่วมกิจกรรมหลังการใช้ชุดกิจกรรมสูงขึ้นกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรม
2. ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่มีความพึงพอใจต่อการร่วมกิจกรรมในระดับมาก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ในครั้งนี้ ได้แก่ การศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่โดยใช้การฝึกอบรมเข้าร่วมกิจกรรมและการเรียนรู้ด้วยตนเอง ประกอบด้วยความเป็นพลเมืองในเรื่องความซื่อสัตย์ เรื่องหน้าที่ความรับผิดชอบ เรื่องการเคารพผู้อื่นเคารพกติกา เรื่องการสร้างประชาธิปไตยในครอบครัว เรื่องการเลือกตั้ง สิทธิเสรีภาพของประชาชน เรื่องการร่วมกันวิเคราะห์แก้ปัญหาของท้องถิ่นและชุมชน โดยเริ่มจากตนเอง ครอบครัว และชุมชน

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษา ค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง พ.ศ. 2553 – 2561
2. หลักการสร้างความเป็นพลเมือง
3. การจัดกิจกรรมเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่
 - 3.1 กระบวนการคิดเป็น (Khit Pen)
 - 3.2 กระบวนการมีส่วนร่วม (Participation)
4. การศึกษาตลอดชีวิต
 - 4.1 การจัดการศึกษาตลอดชีวิตตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545
 - 4.2 แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ
 - 4.3 นโยบายการศึกษาตลอดชีวิต
5. การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Adult Learning)
 - 5.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่
 - 5.2 จิตวิทยาการเรียนรู้ผู้ใหญ่
6. การฝึกอบรมและการสร้างพัฒนาชุดกิจกรรม
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 7.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 7.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

1. ยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง พ.ศ. 2553 – 2561

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองเมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2553 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2554: 7) เพื่อทำหน้าที่เสนอแนะนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ตลอดจนผลักดันขับเคลื่อน และประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำนโยบายและยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติรวมทั้งติดตามประเมินผล

การนำนโยบายสู่การปฏิบัติเพื่อให้การพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองในด้านการพัฒนาคนไทยยุคใหม่ให้เป็นพลเมืองที่กระตือรือร้น มีความตระหนักในพลังของตนเองเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมให้สงบ ร่มเย็น มั่นคง โดยการเคารพกติกา หลักความเสมอภาค ภาวะดรภาพ

การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในประเทศไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2554: 8 - 24) ตามพระราชบัญญัติรัฐธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475 ซึ่งมาตรา 1 บัญญัติว่า “อำนาจสูงสุดของประเทศนั้นเป็นของราษฎรทั้งหลาย” อำนาจอธิปไตยอันแต่เดิมเป็นของพระมหากษัตริย์ จึงกลายเป็นของ “ราษฎรทั้งหลายระบอบประชาธิปไตย” (ประชา-อธิปไตย) ที่อำนาจสูงสุดของประเทศ (อำนาจอธิปไตย) เป็นของประชาชน โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขก็ได้เริ่มขึ้นในประเทศไทยนับแต่นั้นมา “ประชาธิปไตย” คือการปกครองโดยประชาชน หรือประชาชนปกครองตนเอง ประชาธิปไตยจึงไม่ประสบความสำเร็จได้ ถ้าประชาชนไม่มีความสามารถในการปกครองกันเองตามระบอบประชาธิปไตย ประชาชนต้องเป็น “พลเมือง” ตามระบอบประชาธิปไตย กล่าวคือ มีสมาชิกของสังคมที่ใช้สิทธิเสรีภาพโดยมีความรับผิดชอบ เคารพสิทธิผู้อื่นเคารพความแตกต่าง เคารพกติกา ประชาธิปไตยจึงประสบความสำเร็จได้ ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศเยอรมนี จัดให้มีการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง (Civic Education) จนเป็นตัวอย่างให้กับประเทศต่าง ๆ สำหรับประเทศไทย เคยมี “วิชาน้ำที่พลเมือง” เป็นวิชาเฉพาะในหลักสูตรการศึกษาพื้นฐานที่นักเรียนทุกคนต้องเรียน แต่ “วิชาน้ำที่พลเมือง” ได้ถูกลดความสำคัญให้เหลือเพียงเป็นสาระหนึ่งในสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาเท่านั้น ในสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาเท่านั้น วิชาหน้าที่พลเมืองเป็นวิชาที่น่าเบื่อ และทำให้การศึกษาขั้นพื้นฐานของชาติไม่สามารถสร้างเด็กและเยาวชนให้เป็น “พลเมือง” ให้กับประเทศไทยได้

หลักการสำคัญของการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองจะไม่เน้นการเรียนวิชาหน้าที่พลเมืองแบบดั้งเดิม ซึ่งเป็นหน้าที่ตามที่กระทรวงศึกษาธิการสั่งหรือตามที่รัฐบาลกำหนด และไม่เน้นความรู้เรื่องประชาธิปไตย แต่ให้ความสำคัญ ความเป็นประชาธิปไตย มากกว่าด้วยเหตุผลดังกล่าว การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง จึงไม่ใช่การสอนด้วยการบรรยาย แต่ผู้สอนต้องพัฒนาการสอนในรูปแบบกิจกรรม และ การลงมือปฏิบัติ หรือการเรียนการสอนผ่านกระบวนการคิด วิเคราะห์ ฝึกปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นความเชื่อมโยงที่มีนัยสำคัญมากขึ้น คือ เราทุกคนต่างเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาและการคลี่คลายแก้ไขปัญห สำหรับกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวผู้สอนจะเป็นวิทยากร กระบวนการ ที่มีหน้าที่เชื่อมโยงการเรียนรู้กับประสบการณ์จริงในวิถีชีวิตทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจในความเป็นพลเมือง และการพัฒนาประชาธิปไตยจนก้าวลึกไปถึงการมีจิตสำนึก มีจิตวิญญาณประชาธิปไตย โดยการดำเนินงานเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองและสังคมประชาธิปไตย

หน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบดูแลการจัดการศึกษาของชาติในทุกระดับทั้งในระบบการศึกษาและนอกระบบการศึกษาต้องทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางโดยเชื่อมประสานและอำนวยความสะดวกให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องรวมถึงภาคเอกชนและองค์กรภาคประชาชนเข้ามาทำงานร่วมกันภายใต้ยุทธวิธีที่หลากหลายแต่มียุทธศาสตร์เดียวกัน ในเรื่องยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองนั้นประกอบด้วย

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองสำหรับเด็กและเยาวชน

1. เร่งให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรในสถานศึกษา ตั้งแต่ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาทุกคนโดยเน้นการเป็นผู้สอนและการเป็นผู้ปฏิบัติ ความเป็นพลเมืองเพื่อเป็นแบบอย่างให้กับผู้เรียน แทนการสอนให้รู้ ให้จำแบบดั้งเดิม

2. ปรับและทบทวนเนื้อหาสาระการเรียนรู้ในวิชาหน้าที่พลเมืองที่เน้นความรู้ในเรื่องรัฐธรรมนูญและการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขให้เหลือเท่าที่จำเป็น

3. พัฒนาระบบการเรียนการสอนและกิจกรรมในเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมือง และความเป็นประชาธิปไตยให้แก่ผู้เรียนเน้นกระบวนการกลุ่มและฝึกฝนให้นักเรียนเกิดทักษะที่เป็นพื้นฐานของความเป็นพลเมือง การรับฟังผู้อื่น การเคารพผู้อื่นว่าเสมือนกับตนเอง การเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง การวิเคราะห์เชื่อมโยงปัญหาและเชื่อมโยงตัวเองกับปัญหา สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น โดยแยกแยะ ข้อเท็จจริง ที่เป็นวัตถุประสงค์ (Objective) กับ ความคิดเห็น ที่เป็นอัตวิสัย (Subjective) มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น คำนึงถึงส่วนรวม มีความรับผิดชอบต่อตนเองต่อผู้อื่น และต่อสังคม ผ่านการลงมือทำโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่สถานศึกษาและผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองให้เป็นพลเมือง ซึ่งสามารถจัดเนื้อหาและกิจกรรมให้เหมาะสมกับระดับชั้นและช่วงวัยของนักเรียนได้

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่ ครอบครัวและชุมชน

1. สำนักส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ต้องสร้างหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่ โดยมีทั้งหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองและการศึกษาเรื่องการเมืองในหัวข้อหรือวิชาต่าง ๆ เช่น รัฐธรรมนูญ นิติรัฐ สิทธิเสรีภาพของประชาชน การเมืองภาคพลเมือง และระบบการเลือกตั้ง ให้ประชาชนสามารถเลือกเรียนได้

2. สำนักส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน ร่วมกันจัดทำหลักสูตรและการอบรม พลเมืองและประชาธิปไตยในชุมชน ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้นำชุมชนเพื่อฝึกฝนการเป็นพลเมืองที่เคารพผู้อื่น เคารพกติกา และการร่วมกันวิเคราะห์ แก้ปัญหาของท้องถิ่นและชุมชนด้วยการลงมือทำ

3. จัดทำคู่มือ การเลี้ยงลูกให้เป็นพลเมือง เพื่อเผยแพร่ความรู้และวิธีการในการเลี้ยงลูกให้เป็นพลเมือง และการสร้างประชาธิปไตยในครอบครัว

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างพลเมืองในวงกว้างและการสร้างความตระหนักในสังคมโดยใช้สื่อมวลชน

การสร้างพลเมืองจำเป็นต้องมีการสร้างความตระหนักในสังคม สร้างความรู้ความเข้าใจ และความตื่นตัวในวงกว้าง จึงจำเป็นต้องมีการดำเนินการโดยสื่อมวลชนที่เข้าถึงประชาชนได้ทั่วประเทศ ดังต่อไปนี้

1. ใช้สื่อมวลชน ทั้งสื่อโทรทัศน์ วิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์ อินเทอร์เน็ตในการรณรงค์สร้างความรู้ ความเข้าใจ และความตื่นตัวในเรื่องพลเมือง และคุณสมบัติของความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย เพื่อให้ประชาชนช่วยกันสร้างพลเมือง และพัฒนาตนเองให้เป็นพลเมืองที่เคารพผู้อื่น เคารพกติกา และร่วมกันแก้ปัญหาของสังคมโดยเริ่มต้นที่ตนเอง

2. รัฐบาลโดยกระทรวงศึกษาธิการ จัดให้มีรายการโทรทัศน์ในเรื่องพลเมือง สำหรับเยาวชน และมีรายการพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่ให้เกิดการตระหนักรู้และการพัฒนาตนเองให้เป็นพลเมือง

3. จัดให้มีรายการโทรทัศน์สำหรับครู ในการเรียนรู้ทักษะ เทคนิควิธีการในการเรียนการสอน เพื่อสร้างความเป็นพลเมือง

4. ประสานความร่วมมือกับสมาคมวิชาชีพสื่อสารมวลชน เพิ่มกลไกการดำเนินงาน สื่อสารการตลาดเพื่อสังคม เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและความตื่นตัวให้สื่อมวลชนมีส่วนร่วมในการสร้างพลเมือง รณรงค์ให้คนไทยมีความเป็นพลเมือง

5. ปฏิบัติดำเนินกิจกรรมความเป็นพลเมืองให้ฝ่ายประชาสัมพันธ์ หน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการ รวมถึงของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อร่วมกันจัดทำสื่อรณรงค์ประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างพลเมือง

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเชื่อมประสานเครือข่ายภาครัฐและเอกชน

เพื่อเชื่อมประสานการทำงานระหว่างหน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการกับหน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐ และเอกชนในการสร้างพลเมืองจึงต้องมีการสร้างเครือข่าย การสร้างความเป็นพลเมืองทั้งภาครัฐและเอกชน โดยมีมาตรการ ดังนี้

1. หน่วยงานหลักของกระทรวงศึกษาธิการในการจัดการศึกษาของชาติ ต้องสร้างเครือข่ายการทำงานเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรต่าง ๆ ในภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างเครือข่ายการทำงานเชื่อมประสาน เพื่อร่วมกันสร้างพลเมืองด้วยวิธีการอันหลากหลาย แต่มีเป้าหมายเดียวกันคือการสร้างพลเมือง

2. สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมสนับสนุนองค์กรเอกชน และองค์กรภาคประชาชน รวมถึงพรรคการเมืองและสาขาของพรรคการเมือง ในการสร้างพลเมือง และการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมือง

จะเห็นว่าการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่ จะมีการระบุไว้ในยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาซึ่งจะต้องมีการสร้างหลักสูตรการอบรมให้กับคนในชาติและประชาชนและต้องเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จะต้องทำในส่วนของการนอกระบบและสำหรับประชาชนโดยสรุปควรมีเนื้อหาเกี่ยวกับพลเมืองที่เคารพผู้อื่น เคารพกติกา และการร่วมกันวิเคราะห์ แก้ปัญหาของท้องถิ่นและชุมชน การเลี้ยงลูกให้เป็นพลเมือง และการสร้างประชาธิปไตยในครอบครัวเพื่อสร้างความตระหนัก ความรู้ และความเข้าใจในสังคม

แนวทางกลไกในการดำเนินงาน

เพื่อให้ยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองบังเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมเห็นควรให้มีการกำหนดแนวทาง กลไกการดำเนินงาน ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2554: 25)

1. รัฐบาลกำหนดให้การพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองเป็นสาระแห่งชาติ ที่ทุกส่วนของสังคมต้องให้ความสำคัญและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง โดยมีมาตรการให้คุณให้โทษควบคู่กัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด

2. กำหนดแนวทางการดำเนินงานของแต่ละองค์กรหลักของกระทรวงศึกษาธิการอย่างชัดเจน และจัดทำแผนปฏิบัติการ รวมทั้งประสานงานบูรณาการระหว่างหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ควรกำหนดความเป็นพลเมืองเป็นตัวชี้วัดหนึ่งของการประเมินคุณภาพสถานศึกษา

3. ต้องมีหน่วยงานกลางเพื่อทำหน้าที่ ดำเนินการจัดกิจกรรมประสานงานเครือข่ายอย่างเป็นระบบ เกิดการระดมทรัพยากรทั้งบุคคล และงบประมาณจากภาครัฐและเอกชน เพื่อให้เห็นผลอย่างจริงจัง

4. ให้องค์กรหลักของกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองให้เป็นรูปธรรม และดำเนินการในลักษณะภาคีเครือข่าย ร่วมกับภาคประชาสังคม ภาคประชาชน และกระทรวงอื่น ๆ

5. ให้มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานความเป็นพลเมืองด้วยวิธีที่หลากหลายทุกระดับ เพื่อสะท้อนความเปลี่ยนแปลงของผู้เรียน (Outcome) ตลอดจนสืบค้นตัวอย่างที่ดีสำหรับเผยแพร่ขยายผลโดยมีการประเมินผลทุก 1 ปี

แนวทางในการดำเนินงานสามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง เป็นสาระแห่งชาติ ที่ทุกส่วนของสังคมต้องให้ความสำคัญและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง ดำเนินการทั้ง ภาครัฐและเอกชน มีการติดตามและประเมินผล เพื่อดูความเปลี่ยนแปลงของผู้เรียน มีการจัดกิจกรรม ร่วมกันแบบบูรณาการ

2. หลักการสร้างความเป็นพลเมือง

วรารักษ์ สามโกเศศ (2554: 6) กล่าวว่า ความเป็นพลเมือง (Citizenship) หมายถึง พลเมือง ตามระบอบประชาธิปไตย มีสมาชิกของสังคมที่ใช้สิทธิเสรีภาพโดยมีความรับผิดชอบ เคารพสิทธิผู้อื่น เคารพความแตกต่าง เคารพกติกาในประเทศต่าง ๆ จึงจัดให้มี การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง (Civic Education) ขึ้นมาโดยการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองควรมีลักษณะที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

1. รักความเป็นธรรมและความเสมอภาค ยึดถือความยุติธรรม ให้ความสำคัญกับความเป็น ธรรมและความเท่าเทียมกันทางการเมือง
2. ใช้เสรีภาพด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม คือ บุคคลย่อมใช้เสรีภาพอย่างรับผิดชอบต่อ เสรีภาพไม่ก่อความเสียหายแก่ผู้อื่นต่อสังคมโดยรวม
3. เคารพกฎหมายและกฎกติกา เพื่อให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข
4. ใช้สิทธิแต่ไม่ละทิ้งหน้าที่
5. มีภราดรภาพและเคารพความแตกต่าง ต้องอดทนต่อความแตกต่างของกันและกันได้ ต้อง ไม่ทำให้สังคมแตกแยก
6. เห็นความสำคัญของประโยชน์ส่วนรวม เพราะหากทุกคนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนสังคมก็ จะอยู่ไม่ได้
7. มีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งเป็นเรื่องของประชาชนทุกคน รู้และเข้าใจขอบเขตภารกิจและ อำนาจหน้าที่ของตัวแทนที่เลือกเข้าไปรับนโยบายของพรรคการเมือง
8. คิดอย่างมีวิจารณญาณที่ดีมีทักษะในการตรวจสอบ การตีความการสะท้อนความคิด การ เรียนรู้ที่จะแสดงออกความคิดเห็นของตน และพร้อมที่จะทบทวนแก้ไขความคิดเห็นของตน ตลอดจน รู้จักตัดสินใจเลือกบุคคล หรือตัดสินใจประเด็นทางการเมืองได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
9. เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม

หลักการสร้างความเป็นพลเมืองจะเน้นเรื่องของประชาธิปไตยเป็นส่วนใหญ่ แต่จริงแล้ว หลักการสร้างความเป็นพลเมืองควรจะเน้นเพื่อให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและการคิด การมีส่วนร่วมในสังคมอย่างไม่เกิดความแตกแยกมากกว่า เพราะการเรียนรู้ หรือการแสดงออกด้านความคิดเห็น ของตน และพร้อมที่จะแก้ไขความคิดเห็นที่ไม่ถูกต้อง ตลอดจนรู้จักการตัดสินใจเลือกบุคคล หรือ

ประเด็นทางการเมืองที่ดีที่ถูกต้องเหมาะสมเพื่อให้ชุมชนเกิดสันติสุขก็จะเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน แต่ทั้งนี้ก็ต้องเสริมสร้างความเป็นพลเมืองให้กับบุคคลที่เป็นผู้ใหญ่ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่มีความสำคัญที่สุด

หลักการของการศึกษาเพื่อสร้าง "พลเมือง" ในระบอบประชาธิปไตยไม่ใช่การศึกษาแบบมุ่ง "ใส่ความรู้" (Input-based) แต่เป็นการศึกษาที่มุ่ง "ผลลัพธ์" (Outcome-based) ผู้ที่จะพัฒนาผู้เรียน (นักเรียน นิสิต นักศึกษา) ให้เป็น "พลเมือง" ไม่ใช่ผู้สอน แต่คือตัวผู้เรียนเอง โดยผู้สอนทำหน้าที่เป็น "วิทยากรกระบวนการ" (facilitator) ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนคิดได้ และ "พัฒนาตนเอง" ให้มีคุณสมบัติความเป็นพลเมืองได้ด้วยตนเอง ดังนั้น ผู้เรียนจึงเป็น "ศูนย์กลาง" ของการเรียนรู้ (student-centered)

หลักการสร้างความเป็นพลเมืองจะมีเรื่องของสิทธิเสรีภาพโดยมีความรับผิดชอบ เคารพสิทธิผู้อื่น เคารพความแตกต่าง เคารพกติกาเห็นความสำคัญของประโยชน์ส่วนรวม คิดอย่างมีวิจารณญาณที่ดี ทั้งนี้ควรจะเน้นเพื่อให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและกลุ่มของผู้ใหญ่เป็นกลุ่มที่สำคัญที่สุด

การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง

ธเนศวร์ เจริญเมือง (2548: 1) กล่าวไว้ว่าแนวคิดเรื่องความเป็นพลเมืองที่ถูกนำมาใช้ตั้งแต่สมัยกรีกโดยเพลโตได้อธิบายว่าความเป็นพลเมืองเมือง หมายถึง "สมาชิกของชุมชนการเมือง" หรือ "สมาชิกของรัฐ" ในทัศนะของเพลโตนั้นความเป็นพลเมือง หมายถึง คนที่มีคุณธรรม คนที่เอาการเอางาน รู้วิธีปกครอง ในเวลาเดียวกัน โดยเพลโตกล่าวว่า "คนที่มีคุณธรรมเท่านั้นจึงเหมาะที่จะบริหารบ้านเมืองการทำงานเพื่อส่วนรวมนั้นเป็นภารกิจที่สูงส่ง และมนุษย์ทั้งหลายก็คือพลเมืองพึงกระทำ

ภณ ใจสมัคร (ม.ป.ป. : 16) สรุปไว้ว่าความเป็นพลเมืองในสังคมร่วมสมัย จำเป็นต้องสร้างกลไกการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองที่ทำให้ เกิดพลเมืองที่มีความรับผิดชอบด้วยจิตสำนึกในตนเอง และความรับผิดชอบต่อผู้อื่นและต่อชุมชนของ ตนเอง โดยคำนึงถึงเหตุและผลที่กำหนดไว้ในหลักนิติรัฐ ที่คำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพความเป็นมนุษย์ รวมถึงสิทธิมนุษยชนอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองมีการนำแนวคิดมาตั้งแต่สมัยกรีก กล่าวว่าความเป็นพลเมือง หมายถึงคนที่มีคุณธรรม คือ ทำงานเพื่อส่วนรวม มีความรับผิดชอบ รวมถึงสิทธิเสรีภาพที่เท่าเทียมกันของคนเป็นเรื่องของความเป็นพลเมืองเช่นกัน

คุณสมบัติพื้นฐานของพลเมือง

คุณสมบัติที่สำคัญในฐานะที่เป็นรากฐานของความเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยคุณสมบัติพื้นฐานของพลเมือง ประกอบด้วยคุณสมบัติสำคัญ 4 ประการ กล่าวคือ

1. พลเมืองต้องมีจิตสำนึกของความเป็นพลเมือง หมายถึง การยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม และคุณงามความดี มีความรับผิดชอบต่องานของตนเอง ต่อผู้อื่น ต่อชุมชน และสาธารณะ
2. พลเมืองในสังคมประชาธิปไตยต้องรู้จัก เข้าใจ ตระหนัก และหวงแหนในสิทธิของตนเอง รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง เคารพในสิทธิของผู้อื่น
3. ตระหนักและให้ความสำคัญกับกระบวนการของการมีส่วนร่วมของผู้อื่น โดยในกระบวนการของการมีส่วนร่วมของผู้อื่นนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่พลเมืองต้องให้ความสำคัญกับการ เคารพและรับฟังความคิดหรือความเห็นที่แตกต่างหลากหลายอย่างมีเหตุผลที่เหมาะสม
4. พลเมืองในสังคมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยโดยมีหลักการสำคัญคือหลักนิติรัฐ อันหมายถึงการปกครองโดยกฎหมาย ดังนั้น พลเมืองจึงต้องมีคุณสมบัติของการเคารพในกฎหมาย โดยต้องยึดมั่นในความยุติธรรมและความเป็นธรรม

จะเห็นว่าคุณสมบัติพื้นฐานของพลเมืองจะให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

ทักษะพื้นฐานของพลเมือง 3 ทักษะสาระสำคัญของแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับพลเมือง ซึ่งไม่อาจปฏิเสธเป็นอย่างอื่นได้ก็คือ พลเมืองนั้นย่อมหมายถึงมนุษย์ที่อาศัยอยู่ในเมือง หากพลเมืองมีความมั่นคงปลอดภัย หลักประกันในการได้รับความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน เสรีภาพ ตลอดจน มีคุณภาพชีวิตและคุณภาพในการดำเนินชีวิตที่ดีย่อมส่งผลให้เกิดการพัฒนาสังคมในท้ายที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาความรู้ และ ความสามารถเพื่อทำให้พลเมือง มีทักษะหรือความสามารถในการเข้ามามีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในทางการเมืองการปกครองซึ่งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพให้กับพลเมือง จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนา “ทักษะพื้นฐานของพลเมือง” ให้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาพลเมือง ซึ่งทักษะพื้นฐานดังกล่าวประกอบด้วย 3 ทักษะสำคัญ กล่าวคือ

1. ทักษะในการจัดการข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย

- ความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้โดยไม่ถูกปิดกั้น
- ความสามารถในการจำแนกข้อมูล
- การกำหนดประเด็นเพื่อนำไปสู่การจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

- ความสามารถในการใช้เครื่องมือในการค้นหาข้อมูลเพื่อนำมาใช้ประกอบการพิจารณาในแต่ละประเด็นได้

- ความสามารถในการพิจารณาและตรวจสอบความถูกต้องแท้จริงของข้อมูลที่ค้นหาหรือได้รับมา

- ความสามารถในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล และ

- ความสามารถในการประยุกต์ใช้ข้อมูล และ ความสามารถในการสรุป

สังเคราะห์

ผลลัพธ์จากข้อมูลที่ได้รับมา

2. ทักษะในการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย

- ความสามารถในการกำหนดหรือออกแบบกระบวนการในการทำงานที่ตอบสนองต่อการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- ทักษะในการบริหารจัดการเพื่อสร้างความร่วมมือในการทำงานระหว่างเครือข่ายทางสังคมต่างๆ

- ทักษะในการประเมินจุดอ่อน จุดแข็ง อุปสรรค โอกาส รวมทั้ง ความสามารถในการประเมินความเสี่ยงและการบริหารจัดการความเสี่ยง

3. ทักษะในการสื่อสาร หมายถึง ความรู้ ความสามารถ และความเข้าใจในการใช้สื่อเพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม ประกอบด้วย ทักษะรู้เท่าทันสื่อ และ ทักษะหรือความสามารถในการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนา

3.1 ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ซึ่งจะต้องมีทักษะรู้เท่าทันใน 3 ด้าน กล่าวคือ

- ทักษะรู้เท่าทันข้อมูลหรือสารสนเทศ (Information Literacy)

- ทักษะรู้เท่าทันการสื่อสาร (Communication Literacy) เช่น เทคนิคการตลาด กลยุทธ์ในการโฆษณา เป็นต้น และ

- ทักษะรู้เท่าทันเทคโนโลยี (Technology Literacy) เช่น การรู้เท่าทันเทคนิคการผลิต การติดต่อ รวมไปถึง การรู้เท่าทันเทคโนโลยีด้านการสื่อสาร

3.2 ความสามารถในการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาตนเอง ชุมชน และสังคม ใน 5 ด้าน กล่าวคือ การใช้สื่อเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ การใช้สื่อเพื่อการพัฒนาและขับเคลื่อนสังคม การใช้สื่อในการสื่อสารสังคม การใช้สื่อในการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และ การพัฒนาซอฟต์แวร์เพื่อตอบสนองต่อการทำงานในด้านต่างๆ

สรุปได้ว่าทักษะพื้นฐานของพลเมืองเป็นเครื่องมือที่สำคัญเนื่องจากมีประเด็นในเรื่องของการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล การมีส่วนร่วม การรู้เท่าทันเทคโนโลยีทางการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้

วิถีพลเมืองเพื่อให้บรรลุถึงกระบวนการของการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของพลเมืองที่ตอบสนองและเป็นไปตามหลักการสำคัญของการปกครองในระบบประชาธิปไตยจำเป็นที่จะต้องพิจารณาเกี่ยวกับวิถีในการดำเนินชีวิตและการใช้ชีวิตของพลเมืองควบคู่ไปกับคุณสมบัติพื้นฐานของพลเมืองและทักษะพื้นฐานของพลเมือง โดยในส่วนของวิถีในการดำเนินชีวิตและการใช้ชีวิตของพลเมืองหรือ “วิถีพลเมือง” นั้นเป็นกรอบแนวทางในการดำเนินชีวิตของพลเมืองซึ่งจะพิจารณาจากหลักการพื้นฐานของการปกครองในระบบประชาธิปไตยเป็นสำคัญดังนั้น วิถีพลเมืองจึงสามารถกำหนดระดับความเข้มข้นของวิถีพลเมืองมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับว่าพลเมืองนั้นมีรูปแบบของการดำเนินชีวิตหรือการใช้ชีวิตอย่างไรสอดคล้องหรือเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับหลักการสำคัญของการมีส่วนร่วมของพลเมือง โดยการมีส่วนร่วมนั้นเกิดขึ้นเองโดยมีพื้นฐานของจิตสำนึกของพลเมืองเป็นพื้นฐานสำคัญในการทำให้พลเมืองกระตือรือร้น (Active Citizen) โดยเห็นความสำคัญ อยากเข้ามามีส่วนร่วม และการเข้ามามีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาของชุมชนสามารถแบ่งระดับความเข้มข้นของวิถีพลเมืองได้เป็น 4 ระดับ กล่าวคือ

ระดับที่ 1 พลเมืองมีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทของตนเองต่อผู้อื่นและชุมชน และมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง ต่อผู้อื่นและต่อส่วนรวม

ระดับที่ 2 พลเมืองมีความสนใจ มีความเข้าใจ มีความตระหนักในปัญหาของชุมชนและของสังคม โดยกระตือรือร้นในการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการปัญหา

ระดับที่ 3 พลเมืองที่เข้ามามีส่วนร่วมเป็นส่วนใดส่วนหนึ่งของการทำงาน หรือการเคลื่อนไหวทางสังคมในประเด็นใดประเด็นหนึ่งหรือในหลายประเด็นอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะเพื่อนำไปสู่การจัดการปัญหาในชุมชนหรือสังคม (เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนักงาน : 2554) ได้กลายเป็นกลไกหลักหรือส่วนสำคัญในการสร้างการเปลี่ยนแปลงทั้งในส่วนของการพัฒนาองค์ความรู้ในการทำงาน การพัฒนาเครือข่ายในการทำงาน ตลอดจนการพัฒนากระบวนการหรือวิธีการในการทำงานเพื่อนำไปสู่การจัดการปัญหา

ระดับที่ 4 พลเมืองที่มีส่วนสำคัญในการสร้างการเปลี่ยนแปลง ได้มีการดำเนินการเพื่อยกระดับของกระบวนการหรือมาตรการต่างๆ เป็นระดับกลไกหรือระบบที่มีความยั่งยืนในการทำงานรวมถึง การยกระดับค่านิยมหรือแนวคิดของคนในสังคมได้ เช่น การมีบทบาทในการพัฒนากฎหมายที่ใช้ในการจัดการปัญหาที่มาจากการมีส่วนร่วมของสังคม

วิถีความเป็นอยู่ของพลเมือง พลเมืองต้องตระหนักในปัญหาของชุมชนและของสังคม และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนของตนเอง

องค์ความรู้พื้นฐานในการศึกษาความเป็นพลเมือง วิชาความเป็นพลเมืองที่จัดให้
เยาวชนเรียนในสถาบันการศึกษา ต้องประกอบด้วยพื้นฐานความรู้ หลายอย่าง ดังนี้

(อาชุตตา เทพยากุล. 2554: 2)

1. ความรู้และความเข้าใจ ตัวอย่างหัวข้อที่ควรจัดให้เรียน เช่น กฎหมายและกฎกติกาที่ควรรู้
ในสังคม กระบวนการประชาธิปไตย การสื่อสารทางการเมือง สิทธิมนุษยชน พื้นฐานการเงินและ
เศรษฐกิจ การพัฒนาอย่างยั่งยืน โลกและชุมชนโลก แนวความคิดเรื่องความยุติธรรม ความเสมอภาค
และอิสรภาพ

2. ทักษะและทัศนคติ ตัวอย่างหัวข้อที่ควรจัดให้เรียน เช่น การคิดเชิงวิเคราะห์การแสดงออก
ทางความคิด ผูกพันการมีส่วนร่วมในการอภิปราย การได้วาที่การเจรจาต่อรอง การจัดการความ
ขัดแย้งและ การมีส่วนร่วมในชุมชน

3. ค่านิยมและการควบคุมทางสังคม ตัวอย่างหัวข้อที่ควรจัดให้เรียน เช่น ปลูกฝังความเคารพ
ในกระบวนการยุติธรรม เคารพในเสียงข้างมากเรียนรู้ที่จะยืนหยัดในจุดยืนของตนเอง รวมทั้งการฟัง
การทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมหรือผู้ที่มีความคิดเห็นตรงกันข้ามได้

เลิศพร อุดมพงษ์ (ม.ป.ป. : 10) ได้เสนอการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองสำหรับประเทศไทย
เพื่อการส่งเสริมบทบาทของภาคพลเมืองในการเมืองระบบตัวแทนผ่านการสร้างเยาวชนโดยใช้
การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง

1. รัฐบาลต้องผลักดันเรื่องพลเมืองศึกษาให้เป็นกฎหมายและเป็นวาระแห่งชาติกรณีศึกษา
ของ ต่างประเทศส่วนใหญ่ ให้ความสำคัญต่อการผลักดันการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองตั้งแต่
ระดับกฎหมาย เพื่อแสดงถึงเจตนารมณ์ที่ชัดเจนต่อความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องพัฒนา
เยาวชนอย่างต่อเนื่อง เพราะ เรื่องนี้ต้องใช้การขัดเกลาอย่างต่อเนื่อง และทำอย่างจริงจังจึงจะเกิด
ผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม ดังกรณี ประเทศนอร์เวย์ ที่มุ่งมั่นพัฒนาเรื่องนี้อย่างจริงจังมากกว่า 50 ปี
แม้เรื่องสถานนักเรียนยังระบุในพระราชบัญญัติ การศึกษา เพื่อให้ทุกโรงเรียนต้องดำเนินการ นอกจากนี้
ต้องมีการกำหนดให้เป็นวาระแห่งชาติเพื่อปลูกกระแส ของสังคมให้ร่วมกันให้ความสำคัญ และกำหนด
เป้าหมายที่ชัดเจน และต้องมองไปให้ไกลกว่าการสร้าง active citizen แต่ต้องสร้างไปให้ถึง
Responsible Citizen โดยต้องวางรากฐานของเยาวชนในฐานะที่เป็น Sovereign Citizen

2. ปฏิรูปหลักสูตรสังคมศึกษาทั้งระบบ นอกจากกระแสแนวคิดที่จะยกระดับวิชาหน้าที่
พลเมืองจาก การเป็นเพียงสาระหนึ่งของวิชาสังคมศึกษา และเพิ่มเวลาเรียนแล้ว ผลการศึกษาข้อมูล
ประเทศต่างๆ พบว่า การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนยังคงเป็นกลยุทธ์สำคัญต่อการพัฒนาความ
เป็นพลเมืองให้กับเยาวชน โรงเรียนจะเป็นสถานที่จำลองในการสร้างความเป็นประชาธิปไตยผ่าน
กระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจ โดยที่เน้นการใช้กิจกรรมต่างๆ เป็นเครื่องมือ ประกอบด้วย

กิจกรรมในห้องเรียนทั้งในรูปแบบเกมการแสดง ละครเกี่ยวกับประชาธิปไตย การจัดการเรียนการสอน ที่ผู้สอนต้องเคารพในความคิดของผู้เรียนโดยใช้ กระบวนการอภิปรายแสดงความคิดเห็นให้มากขึ้น เปลี่ยนวิธีประเมินจากที่เน้นการวัดผลสัมฤทธิ์เชิง ทฤษฎีผ่านตัวหนังสือ ไปเป็นการประเมินผลการ ปฏิบัติของผู้เรียน (performance assessment) ซึ่งอาจทำได้ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาวเป็นเทอม หรือปีการศึกษาซึ่งจะสะท้อนผลการพัฒนาเยาวชนได้ดีกว่าการประเมิน แบบดั้งเดิม รวมทั้งการปฏิรูป ระบบการพัฒนาศูนย์สังคมศึกษา ที่ต้องเริ่มจากการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (paradigm) การสอนแบบ ดั้งเดิมไปสู่วิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพดังที่กล่าวมาข้างต้น เปลี่ยนจากผู้สอน เป็นผู้เอื้อการเรียนรู้ คอยเป็นที่ปรึกษาและสนับสนุนการเรียนรู้อย่างเป็นประชาธิปไตย รวมทั้งการขัดเกลา เยาวชนผ่านการ สร้างตนเองเป็นต้นแบบที่ดีตามวิถีประชาธิปไตยในทุกๆเรื่อง ซึ่งถือเป็นการขัดเกลาทางอ้อมจึง จะเท่ากับเป็นการปฏิรูปหลักสูตรทั้งระบบ

3. ฟันฟูลไก สภานักเรียน (student council) เพื่อสร้างความเป็นพลเมือง เร่งการสร้างพื้นที่ ประชาธิปไตยในโรงเรียนผ่านกิจกรรม “สภานักเรียน” อย่างจริงจังทุกโรงเรียน แม้ที่ผ่านมาประเทศไทย จะมี การดำเนินการและการส่งเสริมเรื่องสภานักเรียนอยู่บ้าง แต่เป็นกิจกรรมไม่บังคับ จึงยังไม่ประสบ ผลสำเร็จมาก เท่าที่ควร ซึ่งจากประสบการณ์ของประเทศกรณีศึกษาส่วนใหญ่มีการใช้สภานักเรียน เป็นทั้งเครื่องมือและยุทธวิธีสำคัญเพื่อขัดเกลาเยาวชนให้มีความรู้ความเข้าใจ สร้างความตระหนัก นำไปสู่ความยึดมั่นผูกพันต่อ สังคมและประเทศชาติในฐานะพลเมือง ผู้มีความสำนึกรับผิดชอบ ซึ่ง เป็นผลลัพธ์และเป้าหมายสูงสุดของการ พัฒนาพลเมืองที่ยั่งยืน ทั้งนี้ หากโรงเรียนยังไม่สามารถ ดำเนินการจัดกระบวนการสภานักเรียนได้ด้วยตนเอง ก็ สามารถแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงาน ภายนอกทั้งที่เกี่ยวข้องโดยตรงและหน่วยงานอื่น ดังเช่นกรณีของ ประเทศสวีเดน ที่ร่วมมือกับศูนย์การ ใช้เวลาว่าง (leisure-time centers) ในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ สำหรับประเทศไทย มี หน่วยงานที่สนับสนุนการดำเนินกิจกรรมสภานักเรียนของโรงเรียนได้ อาทิ สำนักพัฒนากิจกรรม นักเรียนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการการมีส่วนร่วมใน กระบวนการเลือกตั้ง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นต้น ซึ่งหน่วยงานเหล่านี้มีทั้งการ สนับสนุนคู่มือเพื่อการจัดกิจกรรม การจัดฝึกอบรมต่างๆ

สรุปได้ว่าการศึกษาความเป็นพลเมืองในบุคคลหนึ่ง จะพัฒนาขึ้นเองไม่ได้หากไม่ได้รับการ ช่วยเหลือจาก สถาบันการศึกษา เยาวชนต้องเรียนรู้ความเป็นพลเมืองเพื่อเตรียมพร้อมเข้าสู่การเป็น พลเมืองใน สังคมที่หลากหลายและสลับซับซ้อน

ความสำคัญของพลเมือง

ความสำคัญของพลเมืองมีความสำคัญต่อประเทศชาติอย่างมาก โดยแยกความสำคัญของพลเมืองได้ 3 ประการ

1. ด้านสังคม การเป็นพลเมืองดีจะทำให้การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปอย่างสันติสุข เพราะคนในสังคมจะช่วยกันรักษาความสงบเรียบร้อย และร่วมกันพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้า หลีกเลี่ยงความขัดแย้งในสังคม พลเมืองที่ดีจะปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างแก่พลเมืองที่ประพฤติไม่ดีในด้านการเสียสละต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ของส่วนรวมและประเทศชาติ

2. ด้านเศรษฐกิจ พลเมืองดีจะประกอบสัมมาอาชีพ ดำรงชีวิตตามหลักการเศรษฐกิจพอเพียง ประหยัด และอดออมทรัพย์ไว้ใช้ในยามจำเป็น เช่น ยามป่วยไข้ ฉุกเฉิน และอาจนำทรัพย์ที่ออมไว้มาลงทุนทำธุรกิจ เพื่อหาเลี้ยงชีพ รวมทั้งนำทรัพย์ที่ออมไว้มาก่อให้เกิดประโยชน์ของส่วนรวมและประเทศชาติ

3. ด้านการเมืองการปกครอง พลเมืองดีจะเป็นผู้ที่เคารพกฎหมาย รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเอง รวมทั้งไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น พลเมืองดีจะรู้จักใช้สิทธิและหน้าที่ของตนเองตามกฎหมาย มีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองการปกครอง เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

พลเมืองมีความสำคัญต่อสังคม และประเทศชาติเป็นอย่างมาก เพราะพลเมืองเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สังคมและประเทศชาติเจริญก้าวหน้า ถ้าพลเมืองส่วนใหญ่ของสังคมเป็นพลเมืองดี ย่อมทำให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้าและพัฒนาได้อย่างยั่งยืนต่อไป

การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง; ความหลากหลายมิติ การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง จะต้องคิดถึงมิติต่าง ๆ ซึ่ง เกี่ยวข้องกับความคิดในการจัดการศึกษา คือ ผู้เรียนในฐานะบุคคล ส่วนที่ดั่งข้างเกี่ยวข้อง ความสามารถของบุคคลที่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาทั้งด้านอุปนิสัยจิตใจ และการกระทำ สังคมต้องคำนึงถึงสถานภาพที่จะอยู่และทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุ เป้าหมายของความเป็นพลเมือง ระยะเวลาต้องคำนึงถึงความสามารถที่จะกำหนดลักษณะที่ทำทนาย ความคิดทั้ง ในแง่ของอดีต ปัจจุบัน ในแง่มุมมองของการถ่ายทอดวัฒนธรรม ดั้งเดิมและมองสู่อนาคตบนฐานของความจริง ต้องมองให้เห็นว่าคนแต่ละคนมีสถานภาพของการเป็นสมาชิก ชุมชนหลายชุมชนซ้อนทับกันอยู่ เริ่มตั้งแต่ระดับท้องถิ่นประเทศภูมิภาคและ นานาชาติ มิติเหล่านี้คือความเป็นจริงที่ประกอบกันเป็นปัจจัยของการดำเนินชีวิต ของคนที่ต้องมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับลักษณะต่าง ๆ ตั้งแต่ความ เป็นจริงของตนเอง ครอบครัว ชุมชนท้องถิ่น ขยายไปจนถึงระดับโลกซึ่ง แคลงทุกๆขณะ ในแง่ของผลกระทบต่อชีวิตในทุกพื้นที่ทุกส่วนของโลก

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของความเป็นพลเมือง ประเด็นที่เป็นหัวใจของการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง คือคำถามเกี่ยวกับลักษณะที่จำเป็น ของบุคคลที่จะเป็นพลเมืองสำหรับสังคมในอนาคตว่าเขาเหล่านั้นควรมี ความรู้มีค่านิยมและพฤติกรรมอย่างไร ผู้เชี่ยวชาญของมหาวิทยาลัยรัฐในฮ่องกง The Education University of HongKong (HKEID) ได้ให้ข้อสรุปว่าพลเมืองที่เหมาะสมกับสังคมในศตวรรษที่ 21 ควรมีลักษณะดังนี้

1. มีความสามารถที่มองปัญหาและแก้ปัญหาได้ในฐานะของคนใน สังคมโลกาภิวัตน์
2. มีความสามารถที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น และมีความรับผิดชอบหน้าที่และบทบาทของ

ตนเอง

3. มีความสามารถที่จะเข้าใจ ยอมรับและอดทนต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรม
4. มีความสามารถคิดในลักษณะวิพากษ์วิจารณ์ (critical way) และ คิดอย่างเป็นระบบ
5. มีเจตนารมณ์ที่จะแก้ปัญหาความขัดแย้งใด ๆ ด้วยสันติวิธี
6. มีเจตนารมณ์ที่จะเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและอุปนิสัยการบริโภคให้เอื้อต่อการอนุรักษ์

สิ่งแวดล้อม

สรุปแนวคิดจากนักวิชาการด้านความเป็นพลเมือง ได้ดังนี้

ปริญญา เทวานฤมิตรกุล (2555 : 10) อาจารย์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์การศึกษาภาค บังคับ 12 ปีควรปลูกฝังประชาธิปไตย พลเมืองของระบอบประชาธิปไตยประกอบด้วย 6 ประการ

1. มีอิสรภาพและพึ่งตนเองได้
2. เห็นคุณค่าเหมือนกัน
3. ยอมรับความแตกต่าง
4. เคารพสิทธิผู้อื่น
5. รับผิดชอบต่อสังคม
6. เข้าใจระบอบประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วม

เลิศ อุดมพงษ์ (ม.ป.ป. : 16) แนวคิดการสร้างความเป็นพลเมือง กล่าวไว้ 4 ประเทศ คือ

นอร์เวย์ ได้พัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษามุ่งหวังให้เกิดการพัฒนาประชาชนโดยเฉพาะเยาวชน ต้องเป็นผู้กระตือรือร้น (Active) มีความยึดมั่นผูกพัน (Engaged) และสามารถปรับตัวเข้ากับสังคม (Socially Oriented) นักเรียนจะต้องพัฒนาความสามารถของตนเองให้เป็นผู้มีอิสระทางความคิด และ คิดวิพากษ์เพื่อจะแสดงทางเลือกอย่างมีเหตุผลในประเด็นพื้นฐานทางสังคมนักเรียนจะต้องได้รับการ พัฒนาความสนใจและถูกฝึกฝนในการทำงานตามวิถีทางแห่งประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมอย่าง กระตือรือร้นในสังคม

สวีเดน มีการปลูกฝังความเป็นพลเมืองเข้มแข็งเข้าสู่เยาวชนผ่านกิจกรรมทั้งหลายในโรงเรียน กระบวนการจัดกิจกรรมและการออกแบบจะอาศัยหลักการพื้นฐานความเป็นประชาธิปไตย เพื่อปลูกฝังเกิดการเคารพในสิทธิมนุษยชนแรกเกิดค่านิยมพื้นฐานของความเป็นประชาธิปไตยตามแบบสังคมของสวีเดน

ญี่ปุ่น หลักการสำหรับการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองของญี่ปุ่นมี 4 ข้อ

1. สนับสนุนความเป็นอิสระทางสังคม
2. สนับสนุนให้ได้รับประสบการณ์ตามความต้องการของแต่ละบุคคล
3. ปรับเปลี่ยนมุมมองของเยาวชนในฐานะสมาชิกที่กระตือรือร้นของสังคม

4. กระตุ้นให้เกิดบรรยากาศที่เป็นอิสระและมีการอภิปรายได้อย่างเปิดกว้างในสังคม การส่งเสริมจิตสาธารณะนำไปสู่การมีส่วนร่วมอย่างอิสระในการสร้างสังคมพร้อมทั้งการพัฒนาทัศนคติที่มีต่อความต้องการรับผิดชอบต่อการเติบโตของสังคม ส่งเสริมกระบวนการศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองโดยมีกิจกรรมอาศัยความร่วมมือทั้งครอบครัวและสมาชิกในชุมชนพัฒนาความสำนึก รับผิดชอบต่อสังคมและศีลธรรม และการมีส่วนร่วมในชุมชนท้องถิ่น ปลูกฝัง ฝึกความรู้ ความเข้าใจ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ทักษะการเจรจาต่อรอง การฝึกกระบวนการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมและการคิดไตร่ตรอง ฝึกนักเรียนให้สามารถคิดไตร่ตรองและคิดสะท้อนได้

สาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้) การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองมีลักษณะสำคัญ 4 ประการ ในเนื้อหาของ วิชาจริยศึกษา ประกอบด้วย

1. เป็นการปรับหลักการพื้นฐานเชิงทฤษฎีโดยการบูรณาการคุณงามความดีทางจริยธรรมเข้ากับกระบวนการปฏิบัติปัญหา หรือกระบวนการคิด
2. ปรับปรุงเนื้อหาจริยธรรมมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อขยายขอบเขตไปถึงชุมชนสาระสำคัญ ประกอบด้วย การใช้ชีวิตส่วนตัว การใช้ชีวิตร่วมกันในครอบครัว เพื่อนบ้าน และโรงเรียน การใช้ชีวิตในสังคม และการใช้ชีวิตในระดับชาติและชาติพันธุ์

3. พยายามประสานบรรทัดฐานทางจริยธรรมของเกาหลีกับค่านิยมที่เป็นสากล โดยมุ่งอบรม บ่มนิสัยให้เป็นพลเมืองดีของประเทศ

4. มีการกำหนดค่านิยมสิ่งที่ดีงามพื้นฐานที่เป็นองค์ประกอบของทักษะชีวิต 4 ด้าน ด้านละ 5 ลักษณะย่อย ได้แก่ การใช้ชีวิตส่วนตัว การเคารพตนเอง ความจริงใจ ความซื่อสัตย์ ความเป็นอิสระ และการยับยั้งชั่งใจ การใช้ชีวิตร่วมกันในครอบครัว เพื่อนบ้านและโรงเรียน การปฏิบัติตามศาสนา การปฏิบัติหน้าที่ ของลูกต่อพ่อแม่ จรรยาบรรณการอยู่ร่วมกันและความรักต่อโรงเรียนและบ้านเกิด การใช้ชีวิตในสังคม การปฏิบัติตามกฎหมาย การสนใจต่อผู้อื่น การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ความยุติธรรมและการสร้างจิตสำนึกสาธารณะ การใช้ชีวิตในระดับชาติพันธุ์ ความรักในรัฐ ความรักในชาติ

การมีจิตใจที่มั่นคง มีสติสัมปชัญญะ การสร้างความสันติ มุ่งปลูกฝัง ทักษะการคิด และการตัดสินใจเชิงจริยธรรม (Moral Thinking and Judgment) หรือทักษะที่จำเป็นต่อการแก้ไขเชิงจริยธรรมในชีวิตประจำวันอย่างถูกต้องมีเหตุผล การให้การศึกษาแก่เยาวชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ทางการเมือง จะให้ความสำคัญกับการฝึกฝนทักษะและการสอนให้รับผิดชอบต่อหน้าที่ในฐานะพลเมืองที่มีความสำนึกรับผิดชอบ (Responsible Citizen)

ในต่างประเทศมีการปลูกฝังความเป็นพลเมืองให้ทั้งเยาวชนและประชาชนโดยมีการบูรณาการผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาเยาวชนเพื่อให้เป็นพลเมืองดี

รศ.ทอง จันทรางศุ พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย หมายถึง สมาชิกของสังคมที่มีอิสรภาพ (Liberty) และพึ่งตนเองได้ (Independent) ใช้สิทธิเสรีภาพโดยควบคู่กับความรับผิดชอบต่อ เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เคารพความแตกต่างเคารพหลักความเสมอภาค เคารพกติกา ไม่แก้ปัญหาด้วยความรุนแรง ตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ร่วมรับผิดชอบต่อสังคม มีจิตสาธารณะ และกระตือรือร้น ที่จะรับผิดชอบต่อหรือร่วมขับเคลื่อนสังคม และแก้ปัญหารับผิดชอบต่อหรือร่วมขับเคลื่อนสังคม และแก้ปัญหาสังคมในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ในครอบครัวชุมชนถึง 5 ระดับประเทศ ระดับอาเซียน และระดับประชาคมโลกการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองไม่ใช่การสอนด้วยการ”บรรยาย” แต่ผู้สอนต้องผ่าน “กระบวนการคิดวิเคราะห์ ฝึกปฏิบัติ” พัฒนาการสอนในรูปแบบ “กิจกรรม” และ”การลงมือปฏิบัติ”

ตามที่ชัยอนันต์ สมุทวณิช กล่าวไว้ว่า แนวทางการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองในสังคมไทย ต้องมีทักษะหรือความรู้ รู้จักเลือกข้อมูล ข่าวสารรู้จักที่จะกลั่นกรอง รู้จักที่จะใช้วิจารณญาณ มีความสามารถที่จะเข้าใจ เปรียบเทียบ แสดงความคิดเห็นได้นั้นผู้ใหญ่จะสามารถคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ดี

การที่จะสอนเรื่องการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองในสังคมประชาธิปไตยโดยเฉพาะว่าจะมีวิธีสอนอย่างไร วิธีการสอนโดยมีส่วนร่วม หยิบประเด็นมาถกเถียงแสดงความคิดเห็นกัน ไม่ใช่การบรรยาย ให้คนสวมบทบาทต่าง ๆ หลักสูตรควรมีการบรรยาย ร้อยละ 20 อีกร้อยละ 80 ควรเป็นเรื่องของการคิดหาวิธีหรือหากรณีศึกษาฝึกทักษะทางด้านการคิด และเปลี่ยนความคิดเห็นกันเอาปัญหาที่เขาเห็นและเขาสนใจเรื่องใกล้ตัว

จะเห็นว่าจากแนวคิดของนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมความเป็นพลเมืองทั้งในประเทศและต่างประเทศจะเน้นการจัดการเรียนรู้แบบการมีส่วนร่วมและการปฏิบัติจริงมีวิธีการฝึกทักษะทางด้านการคิดและนำเรื่องใกล้ตัวมาเรียนรู้ ประสบการณ์ที่มีมาใช้ในการแก้ปัญหา

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่

ภารกิจของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสาระและกลุ่มเป้าหมายที่สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ควรให้ความสนใจเป็นพิเศษ คือ (สุริวัลย์ ลิ้มพิพัฒนกุล. 2558: 21-22)

1. กิจกรรมการเสริมสร้างค่านิยม “ความซื่อสัตย์สุจริต” โดยมุ่งเป้าหมายไปที่ประชาชนชาวไทยทุกกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งหมายถึงการสร้างความเป็นพลเมืองนั่นเอง
2. กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ที่ทันสมัยให้กับกลุ่มผู้สูงอายุ โดยมุ่งให้เกิดการมองเห็นคุณค่าในตนเองและพร้อมที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
3. จัดกิจกรรมที่มุ่งแก้ไขปัญหาในสังคม เช่น ปัญหาคุณแม่วัยใส ปัญหาเด็กแว้นส์ โดยมุ่งเน้นกิจกรรมในเชิงพัฒนาทักษะชีวิตให้กับเขา
4. จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านโดยมุ่งพัฒนากลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่มให้สามารถอ่านออกเขียนได้ และป้องกันการลืมนหนังสือ
5. ทำอย่างไรจึงจะสามารถผสมผสานม้อใหญ่ (การเรียนรู้ตลอดชีวิต) ให้มีรสชาติที่กำลังดีไม่ขมจนเกินไปสำหรับผู้เรียน
6. สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจะพัฒนาหลักสูตรหรือกิจกรรมได้อย่างไรเพื่อให้ประชาชนสามารถเรียนรู้เท่าทันสถานการณ์ที่อันตรายได้โดยไม่ตกเป็นเหยื่อในสถานการณ์ต่าง ๆ
7. สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเปลี่ยนภาระในการดูแลผู้สูงอายุให้กลับกลายเป็นพลังการศึกษานับเป็นเครื่องมือและกลไกของรัฐในการสร้าง “คุณภาพ” ของพลเมืองตามที่รัฐต้องการ ซึ่งพลเมืองที่มีคุณภาพก็คือพลเมืองที่ได้รับการศึกษาตามแนวทางและแนวนโยบายของรัฐว่าจะพัฒนาประเทศไปในทิศทางใด ต้องการคุณภาพของพลเมืองอย่างไร ซึ่งจำเป็นต้องการออกแบบตามความต้องการของประเทศ ซึ่งขึ้นอยู่กับประวัติศาสตร์ สังคมวิทยาของประเทศหรือรัฐนั้น ๆ และเพื่อให้ เครื่องมือ ทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้สามารถสร้างคุณภาพของพลเมืองได้อย่างที่ต้องการ รัฐจะต้องระบุไว้ในแนวนโยบายแห่งรัฐในเรื่องการสร้างพลเมืองให้เป็นพลเมืองที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีความสามารถในวิชาชีพต่าง ๆ มีความคิดที่ถูกต้อง มีศรัทธาในระบบการเมืองการปกครอง และมีวัฒนธรรมทางการเมืองตามระบบการเมืองและอุดมการณ์ของรัฐ และมีจิตสำนึกของคนเป็นพลเมืองแห่งรัฐ (ชนาธิป บุญยเกตุ. 2558: 5)

จะเห็นว่าการจัดการศึกษาในรูปแบบของการจัดกิจกรรมดังกล่าวมาแล้วข้างต้นจะทำให้ผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ สนใจเข้าร่วมกิจกรรมและมีทักษะเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ดีกว่าการจัดการเรียนรู้แบบเป็นทางการ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จะต้อง

ดำเนินการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่โดยนำหลักทฤษฎีคิดเป็นและการมีส่วนร่วมมาปรับใช้

3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่

ความสำเร็จของการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองกลไกและปัจจัยสำคัญโดยภาพรวมที่ต้องคำนึงถึงคือ (ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ. 2557: 132-134) ความร่วมมือระหว่างองค์กร มีศูนย์กลางประสานงานความร่วมมือและทรัพยากรจากทุกฝ่ายกำหนดพันธกิจที่ชัดเจนสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ประชาธิปไตย ความอิสระของการเรียนรู้เพื่อสร้างความเป็นพลเมือง เริ่มต้นได้ที่ท้องถิ่น

ปิยะพงษ์ ไสยโสภณ (2550: 12) ศึกษาและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยพัฒนารูปแบบมี 6 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 2 ออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 3 สร้างและตรวจสอบรูปแบบ ขั้นตอนที่ 4 ทดลองรูปแบบ ขั้นตอนที่ 5 ประสิทธิภาพของรูปแบบและ ขั้นตอนที่ 6 การปรับปรุงรูปแบบ ดังนั้นการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่จะต้องมีขั้นตอนการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องและตรงตามความต้องการสำหรับผู้ใหญ่

จะเห็นว่าการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้ใหญ่ เราสามารถนำมาประยุกต์หรือบูรณาการกับการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ได้

3.1 กระบวนการคิดเป็น (Khit Pen)

หลักการคิดเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะให้ผู้เรียนใช้ปัญญาในการใช้ชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข รู้จักตนเอง และธรรมชาติสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างดี รู้จักการแก้ปัญหา หรือดับทุกข์ด้วยกระบวนการคิด การวิเคราะห์ข้อมูลที่หลากหลาย ลึกซึ้ง พอเพียง ทั้งด้านบวก และด้านลบจนสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างมีความสุข คิดเป็นจะมีกระบวนการที่เปิดโอกาสและช่องทางที่กว้างขวางไร้ขีดจำกัดให้บุคคลได้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารทุกอย่างอย่างเท่าเทียมกัน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิถีเรียนเพื่อการใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต คิดเป็นมีความเชื่อมั่น และเคารพในความแตกต่างของบุคคล เคารพศักดิ์ศรี และคุณค่าความเป็นคนของคนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นคุณธรรมพื้นฐานที่จะนำไปสู่กระบวนการรู้ รัก สามัคคี ประองดองสมานฉันท์ สิทธิมนุษยชน ประชาธิปไตย และความเป็นธรรมในสังคม เป็นพลเมืองดี (ทองอยู่ แก้วไทรยะ. 2553: 14)

การ "คิดเป็น" เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมไทย "คิดเป็น มาจากแนวคิดที่ว่า ธรรมชาติของมนุษย์ ทุกคนต้องการความสุข คนคิดเป็นจะสามารถดำรงชีวิต ให้พบความสุขได้" มนุษย์มีจิตสำนึกที่จะใคร่ครวญ และแสวงหารากเหง้าที่มาของปัญหาและความทุกข์ และพิจารณาทางเลือก และหาคำตอบต่างๆ เพื่อจะได้ตัดสินใจกระทำการหรือไม่ ในการแสวงหาคำตอบแทนที่จะยอมจำนนต่อปัญหา หรือโชคชะตา โดยกระบวนการที่จะพัฒนาการคิดเป็นให้กับบุคคลตามทฤษฎีการ "คิดเป็น" ซึ่งจะเป็นกระบวนการคิด และตัดสินใจแก้ไขปัญหาด้วยข้อมูล 3 ประเภท ได้แก่ข้อมูลตนเอง ข้อมูลสังคมสิ่งแวดล้อม และข้อมูลวิชาการ มาประกอบการตัดสินใจ

กระบวนการคิดเป็น จึงเป็นเป็นการทำให้บุคคลได้เข้าใจตนเองอย่างถ่องแท้ว่า ตนเองเป็นใคร และอะไรคือสิ่งที่ตนเองต้องการ รวมทั้งการเข้าใจสภาพสังคมสิ่งแวดล้อมที่ตนเองดำรงชีวิต และสามารถนำข้อมูลวิชาการที่มีอยู่มาประกอบการคิดและตัดสินใจ โดยวิเคราะห์ วิจัยอย่างเป็นระบบ ภายใต้หลักการ เหตุผล หลักคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งนำไปสู่การปฏิบัติจนเกิดความพึงพอใจ เป็นบุคคลที่มีพฤติกรรมคิดเป็น เป็นคนดี คนเก่ง และพบกับความสุขได้ในที่สุด ศาสตราจารย์ อุ่นตา นพคุณ ได้สรุปความเชื่อพื้นฐานเกี่ยวกับ การคิดเป็น มี 4 ประการ ที่จะทำให้เกิดความเข้าใจกระบวนการคิดเป็นได้อย่างชัดเจน คือ

1. มนุษย์ทุกคนต้องการความสุข
2. การใช้ข้อมูล 3 ประเภท ร่วมกันประกอบการคิดแก้ไขปัญา
3. เป็นการคิดเพื่อการตัดสินใจแก้ไขปัญา
4. มนุษย์มีเสรีภาพในการตัดสินใจกำหนดชะตาชีวิตของตนเอง

คิดเป็น เป็นกระบวนการที่จะทำให้มนุษย์กำหนดปรัชญาในการดำรง ชีวิตของตนเองในแต่ละด้านว่า ตนเองเป็นใคร ควรทำอะไร ทำทำไม ทำอย่างไร ทำเพื่อใคร ซึ่งทั้งหมดต้องเป็นสิ่งที่ตนเองต้องการ และนำกระบวนการคิดเป็นนั้นไปสู่ปรัชญาที่กำหนดให้สำเร็จ และในที่สุดก็จะสามารถนำพาชีวิตไปถึงเป้าหมายสูงสุด คือ ความสุข ซึ่งเป็นปรัชญาขั้นสูงสุดในการดำรงชีวิตมนุษย์ที่จะทำให้สามารถดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพได้

ความเชื่อพื้นฐานเกี่ยวกับ "การคิดเป็น"

มนุษย์ทุกคนต้องการความสุข ข้อตกลงเบื้องต้นของการ "คิดเป็น" คือ มนุษย์ทุกคนต้องการความสุข คือเชื่อว่าคนเราจะมีมีความสุข เมื่อคนเราและสังคมสิ่งแวดล้อม ประสมกลมกลืนกันอย่างราบรื่นทั้งทางวัตถุ กาย ใจ และมนุษย์จะไม่มีมีความสุขเมื่อมีปัญหา ปัญหาเกิดขึ้นเมื่อเกิดช่องว่างระหว่างสภาพการณ์และสิ่งที่มีอยู่จริง ปัญหาในช่วงชีวิตมนุษย์แต่ละคนเป็นเรื่องสลับซับซ้อน และเกี่ยวโยงถึงปัจจัยต่าง ๆ การคิดที่ใช้ข้อมูลประกอบการคิดเพื่อแก้ไขปัญา และเกิดความพึงพอใจ

การคิดเป็น เป็นการคิดเพื่อแก้ปัญหา เนื่องจากการคิดมีจุดเริ่มต้นที่ตัวปัญหา และพิจารณา ไตร่ตรองถึงข้อมูล 3 ประการ คือ ข้อมูลตนเอง ข้อมูลสังคมสิ่งแวดล้อม และข้อมูลทางวิชาการ ต่อจากนั้นก็ลงมือกระทำการ ถ้าหากกระทำการ ทำให้ปัญหาและไม่พอใจหายไป กระบวนการคิดจะ ยุติลง แต่ถ้าหากบุคคลยังรู้สึกไม่พอใจ ปัญหา ยังคงมีอยู่ก็จะเริ่มกระบวนการคิดอีกครั้ง การใช้ข้อมูล 3 ประเภท พร้อมกันประกอบการแก้ปัญหา ตามแนวคิดเรื่องคิดเป็น บุคคลที่จะถือว่าเป็นคนคิดเป็น จะต้องเป็นบุคคลที่ใช้ข้อมูล 3 ประเภท ประกอบการตัดสินใจแก้ปัญหา การคิดที่อาศัยข้อมูลประเภทใดประเภทหนึ่งหรือสองประเภท ยังไม่ถือว่าเป็นคนคิดเป็นได้สมบูรณ์แบบ ข้อมูล 3 ประเภท ได้แก่ข้อมูลตนเอง ข้อมูลสังคมสิ่งแวดล้อมและข้อมูลวิชาการ

1. ข้อมูลตนเอง (Information of self)

ข้อมูลประเภทตนเอง ถูกกำหนดขึ้นเพราะอิทธิพลทางศาสนา ปรัชญา และจิตวิทยา โดยเฉพาะพระพุทธศาสนา ซึ่งได้สั่งสอนให้บุคคลพิจารณาและเฝ้ามองตนเอง และแก้ไขทุกข้อด้วยตนเอง มีอิทธิพลต่อการกำหนดข้อมูลประเภทนี้ การ "คิดเป็น" ซึ่งมีจุดมุ่งหมายต้องการให้บุคคลใช้ ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับตนเอง ได้แก่ ข้อมูลในเรื่องสถานภาพทางเศรษฐกิจ สถานภาพทางสังคม สุขภาพ อนามัย ระดับการศึกษา ความรู้ ความถนัด ทักษะ วัย เพศ และอื่น ๆ ซึ่งข้อมูลประเภทนี้ต้องการให้ พิจารณาจุดอ่อน จุดแข็ง ข้อดี ข้อเสียของตนเองอย่างจริงจังก่อนการตัดสินใจกระทำสิ่งใด

2. ข้อมูลสังคมและสิ่งแวดล้อม (Information on Society and Environment)

ธรรมชาติมนุษย์เป็นสัตว์สังคมไม่ได้อยู่ตามลำพัง ข้อมูลประเภทนี้จึงถูกกำหนดขึ้นเพื่อให้ บุคคลใช้ความนึกคิด คำนึงถึงสิ่งที่อยู่นอกกาย คำนึงถึงผู้อื่น ชุมชน ตลอดจนสภาพแวดล้อมสังคม ส่วนรวม หากบุคคลใช้ข้อมูลประเภทตนเองอย่างเดียวก็จะเป็นคนเห็นแก่ตัว และเป็นคนใจแคบ ดังนั้น อิทธิพลของสังคมและสิ่งแวดล้อมจึงมีผลกระทบต่อมนุษย์เสมอ สิ่งแวดล้อมของมนุษย์ประกอบด้วย ปัจจัยที่แตกต่างกัน แต่ก็ส่งผลกระทบต่อชีวิตมนุษย์ทุกคน และในทางกลับกัน การกระทำของมนุษย์ก็ ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของตัวมนุษย์ด้วยข้อมูลสังคมสิ่งแวดล้อม อาจแยกได้เป็นข้อมูลสังคมและจิตใจ เช่น พฤติกรรมของมนุษย์ในการอยู่ในสังคมด้วยความถูกต้อง เหมาะสม และข้อมูลกายภาพ เช่น ภูมิอากาศ ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ

3. ข้อมูลวิชาการ (Technical or Book Knowledge)

ความหมายของการคิดเป็น หมายถึง ข้อมูลและความรู้อันมหาศาลที่มนุษย์เราได้สะสม รวบรวมไว้เป็นเนื้อหาวิชาต่าง ๆ เป็นหลักสูตร เป็นศาสตร์ แนวคิดเรื่องการคิดเป็น ตระหนักว่า บุคคล นั้นถึงแม้ว่าจะเข้าใจตนเอง เข้าใจสังคมสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างดีก็ตาม แต่ถ้าขาดข้อมูลทางวิชาการไป อาจจะเสียเปรียบผู้อื่นในการดำรงชีวิตและ การแก้ปัญหา เพราะว่าในปัจจุบันนี้โลกได้เปลี่ยนแปลงไป อย่างรวดเร็ว มนุษย์และสังคมถูกเปลี่ยนเพราะความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการ ดังนั้นมนุษย์จำเป็นที่

จะต้องได้รับความรู้และข้อมูลทางวิชาการ มาใช้ประกอบการตัดสินใจเพื่อให้ได้คำตอบที่ดีที่สุดในการดำรงชีวิต จากความเชื่อพื้นฐานการใช้ข้อมูล 3 ประเภทพร้อมกันประกอบการตัดสินใจแก้ปัญหา เป็นลักษณะเด่นของเรื่อง "คิดเป็น" การกำหนดให้ใช้ข้อมูลประเภทต่าง ๆ วิเคราะห์และหาหนทางแก้ปัญหา และเพื่อป้องกันไม่ให้นักคิดใช้ข้อมูลพิจารณาปัญหาจากจุดยืนหรือมิติเดียว เสรีและอำนาจการตัดสินใจกำหนดชะตาชีวิตตนเอง ความเชื่อพื้นฐานข้อนี้มาจากคำสั่งสอนของพุทธศาสนาโดยตรง และปรัชญาการศึกษาสำนักมนุษยนิยม คือ พุทธศาสนา สอนว่า ปัญหาหรือความทุกข์ของมนุษย์เกิดขึ้นตามกระบวนการแห่งเหตุผล และทุกข์หรือปัญหาของมนุษย์เป็นสิ่งที่แก้ไขได้ พร้อมทั้งได้ให้วิธีแก้ไขด้วย อริยสัจ 4 ความเชื่อพื้นฐานของการ "คิดเป็น" มาจากธรรมชาติของมนุษย์ที่ว่าสิ่งที่ปรารถนา คือ ความสุข และมนุษย์เราจะมีความสุขที่สุดเมื่อตนเอง และสังคม สิ่งแวดล้อม กลมกลืนกันอย่างราบรื่น ทั้งด้านวัตถุ ภาย และใจ การที่มนุษย์เรากระทำได้นั้น แต่อาจทำให้ตนเอง และสิ่งแวดล้อมประสมกลมกลืนกันได้เท่าที่แต่ละคน หรือกลุ่มคนจะสามารถทำได้ โดยกระทำดังต่อไปนี้

1. ปรับปรุงตัวเองให้เข้ากับสังคมสิ่งแวดล้อม
2. ปรับสังคมและสิ่งแวดล้อมให้เข้ากับตัวเรา
3. ปรับปรุงทั้งตัวเราและสังคมสิ่งแวดล้อม ทั้งสองด้านให้ประสมกลมกลืนกัน
4. หลีกสังคมและสิ่งแวดล้อมหนึ่ง ไปสู่สังคมสิ่งแวดล้อมหนึ่งที่เหมาะสมกับตน

บุคคลที่จะสามารถดำเนินการข้อใดข้อหนึ่ง หรือหลายข้อเพื่อตนเองและสังคมสิ่งแวดล้อมประสมกลมกลืนกัน เพื่อตนเองจะได้มีความสุขนั้น บุคคลผู้นั้นต้อง "คิดเป็น" เพราะการคิดเป็นการทำให้บุคคลสามารถแก้ไขปัญหาได้ บุคคลที่มีแต่ความจำ ย่อมไม่สามารถดำเนินการตามข้อใดข้อหนึ่งใน 4 ข้อได้ คนที่ทำได้ต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถคิดแก้ปัญหา สามารถรู้จักตนเองอย่างถ่องแท้ และรู้จักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในสังคมนั้น

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จะสามารถช่วยพัฒนาการคิดเป็นให้เกิดขึ้นได้ โดยครูควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิด ตัดสินใจ และลงมือปฏิบัติจริงในกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งจะให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ และเกิดกระบวนการคิด โดยการคิดนั้นควรส่งเสริมการใช้เหตุผล หลักคุณธรรมเป็นสำคัญ เพื่อให้รู้ว่าเขาเป็นใคร ทำอะไร จะทำอย่างไร ทำเพื่ออะไร จะได้ผลอย่างไร ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวครูสามารถนำกระบวนการ "คิดเป็น" ซึ่งเป็นกระบวนการคิดที่มีการรวบรวมข้อมูลด้านต่าง ๆ ให้ครบก่อนการตัดสินใจ จึงน่าจะเป็นกระบวนการคิดที่เหมาะสมกับการดำรงชีวิตในยุคข่าวสารข้อมูลได้เป็นอย่างดี

3.2 กระบวนการมีส่วนร่วม (Participation)

ความหมายของการมีส่วนร่วม

องค์การสหประชาชาติ ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า เป็นกระบวนการเกี่ยวกับการกระทำ และเกี่ยวข้องกับมวลชนในระดับต่างๆ คือในกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับจุดประสงค์ทางสังคม และการจัดสรรทรัพยากร และในการกระทำโดยสมัครใจต่อกิจกรรม และต่อโครงการ (ปรีดา ปุณพันธ์ฉาย. 2540: 16)

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2543: 16) การมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา เป็นการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมค้นหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากร และเทคโนโลยีในท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตามผล รวมทั้งการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ โดยโครงการจะต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน

สุริยา วีรวงศ์ (2544: 23) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม คือการที่ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาตั้งแต่จุดเริ่มต้น กล่าวคือ ตั้งแต่การวางแผนไปจนถึงสิ้นสุดการทำกิจกรรมการพัฒนาด้วยกัน กล่าวคือมุ่งเน้นถึงการให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมในกิจกรรม หรือโครงการพัฒนาที่จำเป็นต้องมาจากการเริ่มต้นกำหนดและวิเคราะห์ปัญหาโดยประชาชนเป็นหลัก

เฉลียว บุรีภักดีและคณะ (2545: 5) การมีส่วนร่วมหมายถึง การเข้าร่วมอย่างแข็งขันของกลุ่มบุคคล ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกขั้นตอนของโครงการพัฒนา การมีส่วนร่วมต้องเป็นไปในรูปที่ผู้รับการพัฒนา เข้ามามีส่วนกระทำให้เกิดการพัฒนา มิใช่เป็นผู้รับการพัฒนาตลอดไป ทั้งนี้เป็นการเกื้อหนุนให้เกิดการพัฒนาที่แท้จริงและถาวร การมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ใช่หมายความว่าเพียงการดึงประชาชนเข้ามาทำกิจกรรมตามที่ผู้นำท้องถิ่นคิด หรือจัดทำขึ้น เพราะแท้จริงแล้วในหมู่บ้านหรือชุมชนต่างๆมีกิจกรรม และวิธีดำเนินงานของตนอยู่แล้ว ประชาชนมีศักยภาพที่จะพัฒนาหมู่บ้านของตนได้ แต่ผู้บริหารการพัฒนาไม่สนใจสิ่งที่มีอยู่แล้ว โดยพยายามสร้างสิ่งใหม่ๆขึ้นมาเพื่อให้ได้ชื่อว่าเป็นความคิด หรือโครงการของตน

องค์การอนามัยโลก ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชนว่า หมายถึง กระบวนการซึ่งบุคคลและครอบครัวมีส่วนร่วมรับผิดชอบในเรื่องสุขภาพอนามัย และสวัสดิการ รวมทั้งชุมชนที่อาศัยอยู่ โดยเน้นเรื่องการพัฒนาความรู้ ความสามารถของประชาชน ในการพัฒนาชุมชนของตนเอง(วันดี โภาสะกุล และ อุบลพรรณ จุฑาสมิต. 2545: 39)

วันชัย วัฒนศัพท์ (2549: 12) กล่าวว่าความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การทำงานแบบมีส่วนร่วมนั้นไม่ว่าจะเป็นระดับครอบครัว ระดับโรงเรียน ระดับชุมชน ระดับองค์กร หรือระดับประเทศนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการทัศน์ปัจจุบัน เพราะจะช่วยให้ผู้มีส่วนร่วมเกิดความรู้สึกรู้สึกความเป็นเจ้าของ (Ownership) และจะทำให้ผู้มีส่วนร่วมหรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียนั้น ยินยอมปฏิบัติตาม (Compliance) และรวมถึงตกลงยอมรับ (Commitment) ได้อย่างสมัครใจ เต็มใจ และสบายใจ

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือโครงการตั้งแต่ต้น กล่าวคือ มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และตัดสินใจในเรื่องที่จะพัฒนา พร้อมทั้งเข้าร่วมปฏิบัติในกิจกรรมของโครงการพัฒนา และมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลรวมทั้งรับผลประโยชน์ที่ได้รับจากการพัฒนานั้นๆ ด้วย

หลักสำคัญของการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา

ในกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมนั้นเกิดจากกระบวนการเรียนรู้ของนักพัฒนาตนเองและการเรียนรู้ร่วมกับองค์กรชุมชน หลักการสำคัญในการปฏิบัติกร่วมกับประชาชนที่สำคัญ ๆ (บัณฑิต อ่อนดำ, สามารต ศรีจันง. 2544: 21) มีดังนี้

1. การจัดความสัมพันธ์ที่เสมอภาคเท่าเทียมกัน การจัดความสัมพันธ์ด้านบทบาทระหว่างนักพัฒนากับชุมชนที่เท่าเทียมกัน เป็นหลักการสำคัญของกระบวนการมีส่วนร่วม โดยต่างฝ่ายควรมีความตระหนัก ความต้องการของตนเอง และสิ่งที่ตนเองสามารถทำได้ รวมทั้งองค์กรชุมชนควรตระหนัก ในความเป็นเจ้าของ ต้องการคิดเอง ทำเอง กำหนดเอง ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นส่วนที่คอยกำกับกำหนดให้เกิดบทบาทการทำงานที่เหมาะสม ตามศักยภาพ และเป็นที่พอใจร่วมกันทั้งสองฝ่าย

2. การมีอิสระไม่ครอบงำ ความเชื่อมั่นในความเป็นมนุษย์ ควรอยู่บนฐานของการ ไม่ครอบงำ การให้อิสระภาพในการคิด และการแสดงออกโดยไม่มีอคติ และไม่นำความคิดความเชื่อของตนมาวัดหรือตีคุณค่า หรือชักจูงครอบงำให้เปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะความเชื่อมั่น ในศักยภาพ ฐานความรู้ ภูมิปัญญา และประวัติศาสตร์วัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชน ที่จะป็นฐานพลังสำคัญในการแก้ไขปัญหาด้วยตนเองต่อไป โดยที่นักพัฒนาต้องมีวิสัยทัศน์ที่เปิดกว้างพร้อมจะยอมรับฟังความแตกต่าง ความเคารพ ในความเป็นคนของทุกคน

3. การมีส่วนร่วมของทุกกลุ่มในสังคม ในชุมชนหนึ่งๆ ย่อมประกอบด้วยความแตกต่างหลากหลาย ทั้งด้านฐานะ เพศ วัย สถานะทางสังคมฯลฯ การสร้างโอกาสเปิดพื้นที่ทางสังคมอย่างเท่าเทียมในการให้ทุกส่วนได้มีส่วนร่วมในการแสดงออกทางความคิด ศักยภาพ ความรู้ และร่วมมือบทบาทดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะทำให้งานที่ดำเนินไปนั้นไม่กระจุกตัวอยู่ที่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง และส่งผลกระจายไปสู่คนทุกส่วนในชุมชน ในสังคมอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

4. การมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ ทุกขั้นตอน การดำเนินงานพัฒนาตามโครงการพัฒนาหนึ่งๆนั้น มีกระบวนการขั้นตอนที่ต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน หลายครั้งที่เราพบว่า โครงการพัฒนาต่างๆที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนตั้งแต่ขั้นตอนการศึกษาข้อมูล และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งเมื่อถึงขั้นดำเนินการแล้ว มักเกิดปัญหาความขัดแย้ง และสร้างผลกระทบต่อชุมชนมากมายตามมา รวมทั้งการให้ความหมายของการมีส่วนร่วมที่ขาดความเข้าใจอย่างแท้จริง ซึ่งหน่วยงานทั้งหลายที่เข้ามาดำเนินงานร่วมกับชุมชน มักอ้างเสมอว่า ได้เปิดโอกาสการมีส่วนร่วมของชุมชนแล้ว โดยการเชิญตัวแทนของชุมชนเข้าร่วมประชุม และร่วมกิจกรรม ในขณะที่โครงการที่ดำเนินการไปนั้น ผ่านการวางแผน และตัดสินใจมาแล้ว โดยที่ชุมชนไม่มีโอกาสรับรู้มาก่อน แต่เป็นเพียงผู้ร่วมในบางส่วนที่กำหนดโดยเจ้าของโครงการนั้น ๆ

การมีส่วนร่วมที่แท้จริง จึงควรให้องค์กรชุมชนมีส่วนร่วม ตั้งแต่การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การวิเคราะห์ปัญหา การวางแผนกำหนดเป้าหมาย การตัดสินใจ การปฏิบัติ การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล การสรุปบทเรียน แก้ไขปรับปรุง และรวมทั้งการขยายผล และเผยแพร่ผลสู่สาธารณะ

เงื่อนไขของการมีส่วนร่วม การที่ประชาชนจะเข้าร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชนนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์อย่างน้อย 3 ประการคือ ประชาชนจะต้องมีอิสระที่จะมีส่วนร่วม (Freedom to Participate) ประชาชนต้องสามารถที่จะมีส่วนร่วม (Ability to Participate) และประชาชนต้องเต็มใจที่จะมีส่วนร่วม (Willingness to Participate)

หากไม่มีอิสระที่จะเข้าร่วมหรือไม่สามารถเข้าร่วมได้ และไม่มีความเต็มใจแล้ว การมีส่วนร่วมของประชาชนจะไม่เกิดขึ้นเลยนอกจากเงื่อนไข 3 ประการดังกล่าวแล้ว ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมยังขึ้นอยู่กับเงื่อนไขต่อไปนี้ประชาชนต้องมีเวลาที่จะมีส่วนร่วมก่อนเริ่มกิจกรรม การมีส่วนร่วมไม่เหมาะสมในสถานการณ์ฉุกเฉินประชาชนต้องไม่เสียเงินเสียทอง ค่าใช้จ่ายในการมีส่วนร่วม มากเกินกว่าที่เขาประเมินผลตอบแทนที่จะได้รับประชาชนต้องมีความสนใจ ที่สัมพันธ์สอดคล้องกับการมีส่วนร่วม นั้น ประชาชนต้องสามารถสื่อสารรู้เรื่องกันทั้ง 2 ฝ่าย ประชาชนต้องไม่รู้สึกกระทบกระเทือน ต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือสถานภาพทางสังคมหากมีส่วนร่วม อนึ่ง การที่จะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนานั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ หรือเทคนิควิธีดังนี้

1. ต้องให้สมาชิกมีความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน
2. สร้างกลุ่มให้เป็นที่ตั้งจิตใจของสมาชิก
3. เปลี่ยนแปลงทัศนคติ ค่านิยมและพฤติกรรมตรงกับพื้นฐานแห่งความตั้งใจของกลุ่ม
4. ความมีชื่อเสียงและเกียรติยศของสมาชิกในกลุ่ม
5. ไม่เปลี่ยนแปลงปัจเจกบุคคล หรือส่วนย่อยของกลุ่มที่เบี่ยงเบนไปจากปทัสสถาน ของกลุ่ม

6. ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามแรงกดดันจากกลุ่มโดยการสร้างปัญญาร่วมของสมาชิก
ผู้ต้องการเปลี่ยนแปลง

7. การเสนอข่าว การวางแผน และผลของการเปลี่ยนแปลงจะต้องให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มมีส่วนร่วม

8. ขจัดกำลังดึง ในส่วนที่ไม่ต้องการให้เปลี่ยนแปลง โดยเริ่มต้นปรับปรุงส่วนที่เกี่ยวข้องใหม่
ตามพจนานุกรมอังกฤษ ฉบับออกฟอร์ด ได้ให้คำนิยามไว้ว่า “เป็นการมีส่วนร่วม (ร่วมกับคนอื่น) ในการกระทำบางอย่างหรือบางเรื่อง” คำว่า การมีส่วนร่วม โดยมากมักจะใช้ในความหมายตรงข้ามกับ คำว่า “การเมินเฉย (Apathy)” ฉะนั้น คำว่า การมีส่วนร่วมตามความหมายข้างต้น จึงหมายถึงการที่บุคคลกระทำการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือในประเด็นที่บุคคลนั้นสนใจ ไม่ว่าเขาจะได้ปฏิบัติการเพื่อแสดงถึงความสนใจอย่างจริงจังหรือไม่ก็ตาม และไม่จำเป็นที่บุคคลนั้นจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้นโดยตรงก็ได้ แต่การมีทัศนคติ ความคิดเห็น ความสนใจ ห่วงใย ก็เพียงพอแล้วที่จะเรียกว่า เป็นการมีส่วนร่วมได้ และยังได้ให้คำจำกัดความของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า “การมีส่วนร่วมของประชาชน” หมายถึง การที่กลุ่มประชาชน หรือขบวนการที่สมาชิกของชุมชนที่กระทำการออกมาในลักษณะของการทำงานร่วมกัน ที่จะแสดงให้เห็นถึงความต้องการร่วม ความสนใจร่วม มีความต้องการที่จะบรรลุถึงเป้าหมายร่วมทางเศรษฐกิจและสังคมหรือการเมือง หรือการดำเนินการร่วมกันเพื่อให้เกิดอิทธิพลต่อรองอำนาจ มติชน ไม่ว่าจะผ่านทางตรงหรือทางอ้อม หรือการดำเนินการเพื่อให้เกิดอิทธิพลต่อรองอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ การปรับปรุงสถานภาพทางสังคมในกลุ่มชุมชน

นอกจากนี้ ยังมีนักวิชาการอีกหลายท่านที่ได้ให้นิยามคำว่า “การมีส่วนร่วมของประชาชน” ไว้ เช่น (เจมส์ แอล เครยัน) ได้กำหนดความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า เป็นกระบวนการที่รวบรวมเอาความห่วงกังวล ความต้องการและค่านิยมต่าง ๆ ของสาธารณชนไว้อยู่ในกระบวนการตัดสินใจของรัฐและเอกชน เป็นการสื่อสารสองทาง และเป็นการมีปฏิสัมพันธ์ที่มีเป้าหมายเพื่อการตัดสินใจที่ดีกว่าและที่ได้รับการสนับสนุนจากสาธารณชน

คณิงนิจ ศรีบัวเอี่ยม และคณะ (2545: 6) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) หมายถึง การกระจายโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง และการบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้ง การจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและของชาติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยการให้ข้อมูล แสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำปรึกษา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ รวมตลอดจนการควบคุมโดยตรงจากประชาชน

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล (2548: 4) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมในระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การที่อำนาจในการตัดสินใจไม่ควรเป็นของกลุ่มคนจำนวน

น้อยแต่อำนาจควรได้รับการจัดสรรในระหว่างประชาชน เพื่อทุก ๆ คนได้มีโอกาสที่จะมีอิทธิพลต่อกิจกรรมส่วนรวม

ปัทมา สุปกำบัง (2553: 12) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ในรายงานการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ ว่าหมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิในกระบวนการนโยบายสาธารณะทั้งในด้านการให้และรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การให้ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ การร่วมตัดสินใจ ทั้งในขั้นตอนการริเริ่มนโยบาย การจัดทำแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งการปฏิบัติ การติดตาม และประเมินผลตามนโยบายแผนงานโครงการหรือกิจกรรมนั้น

สรุปได้ว่า หลักสำคัญของการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา คือ การมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน การเปิดโอกาสให้มีความเป็นอิสระไม่ครอบงำ การมีส่วนร่วมของทุกกลุ่มที่เกี่ยวข้องรวมถึงมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการอย่างแท้จริง การมีส่วนร่วมทางการเมือง หรือการมีส่วนร่วมในสังคม ไม่ว่าจะให้ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ การร่วมตัดสินใจจะทำให้ทุก ๆ คนได้มีโอกาสที่จะมีอิทธิพลต่อกิจกรรมส่วนรวม

ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน

1. คุณภาพของการตัดสินใจดีขึ้น เนื่องจากกระบวนการปรึกษาหารือกับสาธารณชนจะช่วยสร้างความกระจ่างให้กับวัตถุประสงค์และความต้องการของโครงการหรือนโยบาย และบ่อยครั้งที่การมีส่วนร่วมของประชาชนนำมาสู่การพิจารณาทางเลือกใหม่ ๆ ที่น่าจะเป็นคำตอบที่มีประสิทธิภาพที่สุดได้

2. ใช้ต้นทุนน้อยและลดความล่าช้าลง แม้ว่าการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมจะต้องใช้เวลาและมีค่าใช้จ่ายมากกว่าการตัดสินใจฝ่ายเดียว แต่การตัดสินใจฝ่ายเดียวที่ไม่คำนึงถึงความต้องการแท้จริงของประชาชนนั้น อาจนำมาซึ่งการโต้แย้งคัดค้านหรือการฟ้องร้องกัน อันทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงในระยะยาว เกิดความล่าช้า และความล้มเหลวของโครงการได้ในที่สุด

3. การสร้างฉันทามติ การมีส่วนร่วมของประชาชนจะสร้างข้อตกลงและข้อผูกพันอย่างมั่นคงในระยะยาวระหว่างกลุ่มที่มีความแตกต่างกัน ช่วยสร้างความเข้าใจระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ลดข้อโต้แย้งทางการเมืองและช่วยให้เกิดความชอบธรรมต่อการตัดสินใจของรัฐบาล

4. การนำไปปฏิบัติง่ายขึ้น การเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจทำให้ประชาชนมีความรู้สึกของการเป็นเจ้าของการตัดสินใจนั้น และทันทีที่การตัดสินใจได้เกิดขึ้น พวกเขาก็อยากเห็นมันเกิดผลในทางปฏิบัติ และยังอาจเข้ามาช่วยกันอย่างกระตือรือร้นอีกด้วย

5. การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าที่เลวร้ายที่สุด เพราะการเปิดโอกาสให้ฝ่ายต่าง ๆ เข้ามาแสดงความต้องการและข้อห่วงกังวลตั้งแต่เริ่มต้นโครงการ จะช่วยลดโอกาสของการโต้แย้งและการแบ่งฝ่ายที่จะเป็นปัจจัยให้เกิดการเผชิญหน้าอย่างรุนแรงได้

6. การคงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม เนื่องจากกระบวนการตัดสินใจที่โปร่งใสและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม จะสร้างความน่าเชื่อถือต่อสาธารณชนและเกิดความชอบธรรมโดยเฉพาะเมื่อต้องมีการตัดสินใจในเรื่องที่มีการโต้แย้งกัน

7. การคาดการณ์ความห่วงกังวลและทัศนคติของสาธารณชน เพราะเมื่อเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้มาทำงานร่วมกับสาธารณชนในกระบวนการมีส่วนร่วม พวกเขาจะได้รับรู้ถึงความห่วงกังวล และมุมมองของสาธารณชนต่อการทำงานขององค์กร ซึ่งจะทำให้เจ้าหน้าที่สามารถคาดการณ์ปฏิกิริยาตอบสนองของสาธารณชนต่อกระบวนการและการตัดสินใจขององค์กรได้

8. การพัฒนาภาคประชาสังคม ประโยชน์อย่างหนึ่งของการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ ทำให้ประชาชนมีความรู้ทั้งในส่วนเนื้อหาของเนื้อหาโครงการและกระบวนการตัดสินใจของรัฐ รวมทั้งเป็นการฝึกอบรมผู้นำ และทำให้ประชาชนได้เรียนรู้ทักษะการทำงานร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต

เงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชน

เงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชน มี 3 ประการ คือ

1. การมีอิสรภาพในการเข้าร่วม หมายถึง การเข้าร่วมต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ
2. ความเสมอภาคในการเข้าร่วมกิจกรรม หมายถึง ทุกคนที่เข้าร่วมต้องมีสิทธิเท่าเทียมกัน
3. ผู้เข้าร่วมต้องมีความสามารถพอที่จะเข้าร่วมกิจกรรม หมายถึง มีความเข้าใจในเรื่องนั้นๆ แต่หากกิจกรรมที่กำหนดไว้มีความซับซ้อนเกินความสามารถของกลุ่มเป้าหมาย ก็จะต้องมีการพัฒนาศักยภาพให้พวกเขาสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้

จะเห็นว่าเงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชน จะต้องให้เขามีอิสรภาพ มีความเสมอภาคและให้มีส่วนร่วมให้มากที่สุด

ระดับชั้นการมีส่วนร่วมของประชาชน

การแบ่งระดับชั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจแบ่งได้หลายวิธี ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และความละเอียดของการแบ่งเป็นสำคัญ โดยมีข้อพึงสังเกตคือ ถ้าระดับการมีส่วนร่วมต่ำ จำนวนประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมจะมาก และยิ่งระดับการมีส่วนร่วมสูงขึ้นเพียงใด จำนวนประชาชนที่เข้ามามี

ส่วนร่วมก็จะลดลงตามลำดับ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเรียงตามลำดับจากต่ำสุดไปหาสูงสุดได้แก่

1. ระดับการให้ข้อมูล เป็นระดับต่ำสุด และเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดของการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้วางแผนโครงการกับประชาชน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลแก่ประชาชน โดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การแถลงข่าวการแจกข่าวสาร และการแสดงนิทรรศการ เป็นต้น แต่ไม่เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นหรือเข้ามาเกี่ยวข้องใด ๆ

2. ระดับการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน เป็นระดับขั้นที่สูงกว่าระดับแรก กล่าวคือผู้วางแผนโครงการจะเชิญชวนให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น เพื่อเป็นข้อมูลในการประเมินข้อดีข้อเสียของโครงการอย่างชัดเจนมากขึ้น เช่น การจัดทำแบบสอบถามก่อนริเริ่มโครงการต่าง ๆ หรือการบรรยายและเปิดโอกาสให้ผู้ฟังแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการนั้น ๆ เป็นต้น

3. ระดับการปรึกษาหารือ เป็นการเจรจาอย่างเป็นทางการระหว่างผู้วางแผนโครงการและประชาชน เพื่อประเมินความก้าวหน้าหรือระบุประเด็นข้อสงสัยต่าง ๆ เช่น การจัดประชุม การจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ และการเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็น เป็นต้น

4. ระดับการวางแผนร่วมกัน เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่ผู้วางแผนโครงการกับประชาชนมีความรับผิดชอบร่วมกันในการวางแผนเตรียมโครงการ และผลที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินการโครงการเหมาะที่จะใช้สำหรับการพิจารณาประเด็นที่มีความยุ่งยากซับซ้อนและมีข้อโต้แย้งมาก เช่น การใช้กลุ่มที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การใช้อนุญาตตุลาการเพื่อแก้ปัญหาคัดแย้ง และการเจรจาเพื่อหาทางประนีประนอมกัน เป็นต้น

5. ระดับการร่วมปฏิบัติ เป็นระดับที่ผู้รับผิดชอบโครงการกับประชาชนร่วมกันดำเนินโครงการ เป็นขั้นการนำโครงการไปปฏิบัติร่วมกันเพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

6. ระดับการควบคุมโดยประชาชน เป็นระดับสูงสุดของการมีส่วนร่วมโดยประชาชน เพื่อแก้ปัญหา ข้อขัดแย้งที่มีอยู่ทั้งหมด เช่น การลงประชามติ แต่การลงประชามติจะสะท้อนถึงความต้องการของประชาชนได้ดีเพียงใด ขึ้นอยู่กับความชัดเจนของประเด็นที่จะลงประชามติและการกระจายข่าวสารเกี่ยวกับข้อดีข้อเสียของประเด็นดังกล่าวให้ประชาชนเข้าใจอย่างสมบูรณ์และทั่วถึงเพียงใด โดยในประเทศที่มีการพัฒนาทางการเมืองแล้ว ผลของการลงประชามติจะมีผลบังคับให้รัฐบาลต้องปฏิบัติตาม แต่สำหรับประเทศไทยนั้น รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันบัญญัติให้ ผลของการประชามติมีทั้งแบบที่มีข้อยุติโดยเสียงข้างมาก และแบบที่เป็นเพียงการให้คำปรึกษาแก่คณะรัฐมนตรีซึ่งไม่มีผลบังคับให้รัฐบาลต้องปฏิบัติตามแต่อย่างใด ระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนการให้ข้อมูลที่ถูกต้องจะสำคัญที่สุดที่จะดึงให้เขาเข้ามามีส่วนร่วม

สิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นอย่างมาก เห็นได้จากการเพิ่มบทบัญญัติหมวด 7 ว่าด้วยการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงของประชาชน เพื่อให้สิทธิแก่ประชาชนในกระบวนการทางการเมืองต่าง ๆ ดังนี้

1. การเข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติในหมวด 3 และหมวด 5 โดยประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า 10,000 คน

2. การเข้าชื่อของผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า 20,000 คน ตามมาตรา 164 เพื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาให้วุฒิสภามีมติถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ได้แก่ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครอง หรืออัยการสูงสุด รวมถึง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินและกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้พิพากษาหรือตุลาการ พนักงานอัยการ หรือผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง ออกจากตำแหน่ง ด้วยเหตุที่มีพฤติการณ์ ร่ำรวยผิดปกติส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรมอย่างรุนแรงการออกเสียงประชามติของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามมาตรา 165 ในกรณีที่ คณะรัฐมนตรีเห็นว่ากิจการในเรื่องใดอาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของประเทศชาติหรือประชาชนกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติให้มีการออกเสียงประชามตินอกจากการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงแล้ว ประชาชนยังมีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมในกระบวนการต่าง ๆ เช่น

- สิทธิในข้อมูลข่าวสารและการร้องเรียน รับรองสิทธิของประชาชนในการรับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการ การได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยราชการ ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวกับตนหรือชุมชนท้องถิ่น และมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปประกอบการพิจารณาในเรื่องดังกล่าว (มาตรา 57) รวมทั้ง มีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการทางปกครองอันมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตน

- สิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์และได้รับแจ้งผลการพิจารณาภายในเวลาอันรวดเร็ว
- สิทธิรวมตัวกันเพื่อพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค
- สิทธิติดตามและร้องขอให้มีการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ

- เสรีภาพในการชุมนุมและการสมาคม คุ่มครองเสรีภาพของบุคคลในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ เสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร องค์การเอกชน องค์การพัฒนาเอกชน หรือหมู่คณะอื่น การจัดตั้งพรรคการเมือง

- สิทธิชุมชน รับรองสิทธิของชุมชนในการอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติและมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพ สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของตน

- สิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญ ห้ามบุคคลใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ และให้สิทธิบุคคลในการต่อต้านโดยสันติวิธีซึ่งการกระทำใด ๆ ที่เป็นไปเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้

- สิทธิมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น สิทธิลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้นั้นพ้นจากตำแหน่ง สิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานสภาท้องถิ่นเพื่อให้สภาท้องถิ่นพิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่น ตลอดจน มีสิทธิมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ยังมีบทบัญญัติหมวด 5 ว่าด้วย แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ส่วนที่ 10 แนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งกำหนดให้รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

2. ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ

3. ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับในรูปแบบองค์กรทางวิชาชีพหรือตามสาขา อาชีพที่หลากหลายหรือรูปแบบอื่น

4. ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมือง และจัดให้มีกฎหมายจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองเพื่อช่วยเหลือการ ดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชน รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่าย ทุกรูปแบบให้สามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของชุมชนในพื้นที่

5. ส่งเสริมและให้การศึกษาแก่ประชาชนที่เกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรง เป็นประมุข รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

ในเรื่องของประชาธิปไตยและการเลือกตั้ง การเมือง การปกครองการส่งเสริมการมีส่วนร่วมมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง

ปัญหาที่เป็นอุปสรรคของการมีส่วนร่วม

1. เจ้าหน้าที่ภาครัฐและประชาชนขาดการรับรู้เกี่ยวกับแนวคิด และความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน

2. โครงสร้างกฎหมายและกระบวนการนโยบายยังไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมอย่างเพียงพอ

3. การขาดแคลนผู้มีทักษะในการใช้เครื่องมือสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

4. ปัญหาเรื่องวัฒนธรรมการเมืองและความพร้อมของประชาชน

5. ปัญหาด้านความพร้อมของภาครัฐ

6. การไม่มีตัวชี้วัดที่ชัดเจน ที่จะบอกให้ทราบว่าประชาชนมีส่วนร่วมแล้วหรือยัง หรือ

หน่วยงานของรัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมามากน้อยเพียงใด ทำให้ผู้ปฏิบัติงานไม่สามารถทำงานให้ดีขึ้นได้เพราะไม่มีมาตรฐานในการทำงานที่ชัดเจน

แนวโน้มของระบอบประชาธิปไตย การเพิ่มขึ้นของการให้มีกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของรัฐบาลกลายเป็นนิยามของประชาธิปไตย ทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการตามกฎหมาย หรือเป็นสิ่งที่ต้องกระทำก่อนการตัดสินใจของรัฐบาล รวมทั้ง ยังถือเป็นเงื่อนไขที่จะต้องจัดให้มีก่อนการพิจารณาให้ทุนในโครงการพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างประเทศของธนาคารโลกและธนาคารอื่นในภูมิภาค นอกจากภาครัฐแล้วบริษัทเอกชนจำนวนมากได้ดำเนินโครงการการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยถือเป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินใจเกี่ยวกับการหาที่ตั้งโครงการ การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม หรือการเยียวยาแก้ไขแก่ผู้ได้รับผลกระทบ เพื่อให้โครงการที่จะจัดทำขึ้นได้รับการยอมรับและสนับสนุนจากประชาชนอย่างแท้จริง

4. การศึกษาตลอดชีวิต

4.1 การจัดการศึกษาตลอดชีวิตตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

การจัดการศึกษาตลอดชีวิตตามแนวในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีหมวด 4 แนวการจัดการศึกษามาตราที่ 22-30

การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ผู้เรียนทุกคน สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ดังนั้นกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติและตามศักยภาพ การจัดการศึกษาทั้งสามรูปแบบในหมวด 3 ต้องเน้นทั้งความรู้คุณธรรมและกระบวนการเรียนรู้ ในเรื่องสาระความรู้ ให้นุเคราะห์ความรู้และทักษะด้านต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับแต่ละระดับการศึกษา ในเรื่องการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่สอดคล้องกับ ความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน และความแตกต่างระหว่างบุคคล รวมทั้งส่งเสริมการดำเนินงาน และการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบซึ่งการจัดการศึกษาตลอดชีวิตเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองให้แก่ผู้ใหญ่โดยตรงมีความสอดคล้องกับนโยบายตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

4.2 แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ

แผนการศึกษาแห่งชาติเป็นแผนยุทธศาสตร์ระยะยาว 15 ปี (พ.ศ. 2545-2559) ที่มีความสำคัญ เนื่องจากการเป็นน่านาสระของการปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และนโยบายของรัฐบาลสู่การปฏิบัติและเป็นกรอบแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานแผนพัฒนาการอาชีวศึกษาแผนพัฒนาการอุดมศึกษา และแผนพัฒนาด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในระดับเขตพื้นที่การศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่การดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเสร็จสมบูรณ์ทั้งกระบวนการเพื่อการปฏิรูปการศึกษาการดำเนินการด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ในช่วงระยะเวลา 15 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 จนถึง ปี พ.ศ. 2559 ที่สอดคล้องต่อเนื่องกันทั้งประเทศ

จากปรัชญาพื้นฐานและกรอบแนวคิดข้างต้นเจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาตินี้ มุ่งพัฒนาชีวิตให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจสติปัญญาความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีความสอดคล้องกับการสร้างเสริมความเป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่เนื่องจากการสร้างสังคม และชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งโดยใช้กระบวนการทางการศึกษา และพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็ง และมีคุณภาพ ใน 3 ด้าน คือ สังคมคุณภาพสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และสังคมसानฉันทและเอื้ออาทรต่อการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาตินี้ดำเนินการโดยคำนึงถึงเปลี่ยนแปลงในสังคมไทย อันมี

ผลกระทบมาจากการพัฒนาที่ก้าวเข้าสู่ยุคสมัย “โลกาภิวัตน์” ที่ทำให้ขอบข่ายของการสืบเสาะค้นคว้าแสวงหาและถ่ายทอดความรู้และการเรียนรู้เป็นไปอย่างกว้างขวางรวดเร็ว พร้อมกับการขยายอย่างกว้างขวางของความรู้และการเรียนรู้แห่งศาสตร์ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ นำไปสู่การปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษาโดยภาพรวมให้พัฒนาทันกับการเปลี่ยนแปลงใหม่ที่เกิดขึ้นประกอบกับแนวโน้มการพัฒนาสู่เศรษฐกิจยุคใหม่ของสังคมโลกที่เป็นเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-based Economy) มีการใช้ความรู้และนวัตกรรมเป็นปัจจัยหลักในการผลิตและการพัฒนา เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของแต่ละประเทศการพัฒนาความรู้และการเรียนรู้ จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการพัฒนาปัจเจกบุคคลให้เป็นทุนและกำลังคนเกื้อกูลต่อการยกระดับมาตรฐานการครองชีพให้สูงขึ้นและเป็นกำลังสำคัญที่เข้ามามีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในกิจกรรมการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของประเทศ

การพัฒนาประเทศอย่างมีดุลยภาพนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริมการเรียนรู้สร้างสภาพการณ์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาคุณภาพประสิทธิภาพ และขีดความสามารถของคนส่วนใหญ่ของประเทศ โดยยึดถือและเน้นหลักการ”พัฒนาโดยประชาชนด้วยระบบการบริหารและการจัดการที่ดี” ซึ่งเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมมีส่วนร่วมในการกำหนดและตัดสินใจในกิจกรรมสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับตนเองและชุมชนท้องถิ่นการสนับสนุนให้สังคมทุกส่วนและทุกระดับได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ และการสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อความสำเร็จในการปฏิบัติ ทำให้เกิดพลังชุมชนท้องถิ่นที่เข้มแข็งอันจะเป็นฐานรากที่มั่นคงในการพัฒนาประเทศอย่างมีเสถียรภาพ และยั่งยืนตลอดไป

วัตถุประสงค์และแนวนโยบายเพื่อดำเนินการ

วัตถุประสงค์ 1 พัฒนาคนอย่างรอบด้าน และสมดุลเพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนา

แนวนโยบายเพื่อดำเนินการ 1: การพัฒนาทุกคนตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิตให้มีโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้

แนวนโยบายเพื่อดำเนินการ 2: การปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

แนวนโยบายเพื่อดำเนินการ 3: การปลูกฝังและเสริมสร้างศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระบบวิถีชีวิตที่ดีงาม

แนวนโยบายเพื่อดำเนินการ 4: การพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพึ่งพาตนเอง และเพิ่มสมรรถนะการแข่งขันในระดับนานาชาติ

วัตถุประสงค์ที่ 2 : สร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญา และการเรียนรู้

แนวนโยบายเพื่อดำเนินการ 5 : การพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมความรู้ ความคิดความประพฤติและคุณธรรมของคน

แนวนโยบายเพื่อดำเนินการ 6 : การส่งเสริมการวิจัยและการพัฒนาเพื่อเพิ่มพูนความรู้และการเรียนรู้ของสังคมไทย

แนวนโยบายเพื่อดำเนินการ 7 : การสร้างสรรค์ ประยุกต์ใช้และเผยแพร่ความรู้และการเรียนรู้เพื่อสร้างสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้

วัตถุประสงค์ที่ 3 : พัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาคนและสร้างสังคมคุณธรรมภูมิปัญญาและการเรียนรู้

แนวนโยบายเพื่อดำเนินการ 8 : การส่งเสริมและสร้างสรรค์ทุนทางสังคมวัฒนธรรม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บัณฑิตของศาสนา ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย

แนวนโยบายเพื่อดำเนินการ 9 : การจำกัดลดขจัดปัญหาทางโครงสร้างที่ก่อให้เกิดและ/หรือคงไว้ซึ่งความยากจนขัดสน ด้อยโอกาสและศักดิ์ศรีของคนและสังคมไทยเพื่อสร้างความเป็นธรรมในสังคม

แนวนโยบายเพื่อดำเนินการ 10 : การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและการพัฒนาประเทศ

แนวนโยบายเพื่อดำเนินการ 11 : การจัดระบบทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาคนและสังคมไทย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545: 1-9)

ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของแผนการศึกษาแห่งชาตินี้ เมื่อคำนึงถึงเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี และการศึกษาภาคบังคับจำนวนเก้าปีให้แก่เด็กอายุย่างเข้าปีที่เจ็ดได้เข้าเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจนอายุย่างเข้าปีที่สิบหก เว้นแต่สอบได้ชั้นปีที่เก้าของการศึกษาภาคบังคับ ปรากฏว่ามีเด็กและเยาวชนกลุ่มอายุ 6-14 ปี จำนวน 0.3 ล้านคน ยังไม่ได้รับการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เด็กและ

เยาวชนกลุ่มอายุ 6-17 ปีจำนวน 1.6 ล้านคนยังไม่ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานสิบสองปี ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มาจากครอบครัวยากจน เป็นเด็กเร่ร่อน หรืออาศัยอยู่ในท้องถิ่นห่างไกลเหตุนี้ย่อมแสดงให้เห็นถึงการจัดการศึกษาในระบบยังไม่พอเพียงแก่จำนวนประชากรวัยเรียนนอกจากนั้นความเชื่อมโยงและการเทียบโอนผลการศึกษายังทำได้น้อย ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของแผนการศึกษาแห่งชาตินี้ ยังขาดการสนับสนุนและการมีส่วนร่วมจากภาคอื่น ๆ เข้ามาจัดการศึกษาในรูปแบบ

ต่าง ๆ ของระบบการศึกษาของประเทศผลอันเกิดจากการศึกษาที่ยังไม่เป็นไปในระดับที่น่าพอใจจนต้องเปิดโอกาสที่สอง คือ การศึกษาในรูปแบบของการศึกษานอกระบบ เพื่อรองรับประชากรที่พลาดโอกาสและพ้นการศึกษาในระบบหรือไม่ต้องการศึกษาในระบบให้ได้รับการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายอย่างทั่วถึง เพิ่มพูนความรู้และทักษะอย่างต่อเนื่องตามความต้องการเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตและอยู่ร่วมในสังคมอย่างพึ่งตนเองได้ การจัดการศึกษานอกระบบที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันยังไม่หลากหลายและไม่เพียงพอ จึงต้องจัดให้มีกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติ ขยายลงไปในพื้นที่ชนให้เพียงพอกับความต้องการ และอำนวยความสะดวกแก่คนในชุมชนโดยมีเจตนารมณ์มุ่งให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้มีเครือข่าย และแหล่งทรัพยากรทางการศึกษาแก่ประชาชนให้เป็นไปอย่างกว้างขวาง ทั่วถึง และมีคุณภาพ เพื่อให้การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่พัฒนาคุณภาพชีวิตพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการศึกษาในทุกรูปแบบซึ่งมีความสำคัญ และการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยนี้เป็นการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ในรูปแบบที่เหมาะสม โดยการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาอย่างหลากหลายจากทุกส่วนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในชุมชนสำหรับผู้ใหญ่และสามารถนำมาส่งเสริมการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองได้

จะเห็นได้ว่านโยบายการศึกษาตลอดชีวิตจะมีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้วยและเป็นส่วนหนึ่งในการเสริมสร้างความเป็นพลเมือง

4.3 นโยบายการศึกษาตลอดชีวิต

รัฐบาลมีความมุ่งมั่นในการสร้างโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่ประชาชน โดยการสร้างและกระจายโอกาสทางการศึกษาในสังคมไทย คำนึงถึงการสร้างความเสมอภาคและความเป็นธรรมให้เกิดแก่ประชาชนทุกกลุ่มซึ่งรวมถึงผู้ยากไร้ผู้ด้อยโอกาสเด็กเร่ร่อน คนไร้บ้าน ผู้ไร้สัญชาติ ผู้พิการผู้บกพร่องทางกายและการเรียนรู้ รวมทั้งชนกลุ่มน้อยกลุ่มชาติพันธุ์ คนไทยในต่างประเทศ โดยส่งเสริมการให้ความรู้ตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดา สนับสนุนการจัดการศึกษาตามวัยและพัฒนาการอย่างมีคุณภาพตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดการศึกษาสำหรับประชากรวัยแรงงานตลอดจนผู้สูงอายุ เพื่อเป็นการยกระดับการศึกษาให้แก่ประชาชน โดยจัดให้มีการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ การเทียบโอนผลการเรียนการเทียบระดับการศึกษาการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เพื่อขยายโอกาสให้กว้างขวางเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

นโยบายการศึกษาตลอดชีวิตในปีงบประมาณ 2560 มีดังนี้

พันธกิจ

1. จัดและส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีคุณภาพ เพื่อยกระดับการศึกษา พัฒนาทักษะการเรียนรู้ของประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมายให้เหมาะสมทุกช่วงวัย และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงบริบททางสังคม และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2. ส่งเสริมสนับสนุน และประสานการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายและชุมชน ในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชน รวมทั้งการดำเนินกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ

3. ส่งเสริมและพัฒนาการนำเทคโนโลยีทางการศึกษา และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาทำให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง

4. พัฒนาหลักสูตร รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เทคโนโลยี สื่อและนวัตกรรม การวัดและประเมินผลในทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับบริบทในปัจจุบัน

5. พัฒนาบุคลากรและระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ เพื่อบูรณาการการศึกษาที่มีคุณภาพโดยยึดหลักธรรมาภิบาลและการมีส่วนร่วม

เป้าประสงค์

1. ประชาชนผู้ด้อย พลัด และขาดโอกาสทางการศึกษา รวมทั้งประชาชนกลุ่มเป้าหมายพิเศษได้รับโอกาสทางการศึกษาในรูปแบบการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาต่อเนื่องและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีคุณภาพ อย่างเท่าเทียมและทั่วถึง เป็นไปตามสภาพ ปัญหา และความต้องการของแต่ละกลุ่ม

2. ประชาชนได้รับการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิต และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยมี กศน. ตำบล ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และแหล่งการเรียนรู้อื่น ในชุมชนเป็นกลไกในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาไปสู่ความมั่นคงและยั่งยืนทางด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และสิ่งแวดล้อม

3. ชุมชนและทุกภาคส่วน ร่วมเป็นภาคีเครือข่ายในการจัด ส่งเสริม และสนับสนุนการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนกิจกรรมการเรียนรู้ของชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและปรัชญาคิดเป็น

4. ประชาชนได้รับโอกาสในการเรียนรู้และมีเจตคติทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เหมาะสม สามารถคิด วิเคราะห์ และประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหา และพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างสร้างสรรค์

5. หน่วยงานและสถานศึกษาพัฒนาและนำสื่อ เทคโนโลยีทางการศึกษา เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มาใช้ในการเพิ่มโอกาสและยกระดับคุณภาพในการจัดการเรียนรู้

6. บุคลากรของหน่วยงานและสถานศึกษาได้รับการพัฒนาเพื่อเพิ่มสมรรถนะในการปฏิบัติงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างทั่วถึง

7. หน่วยงานและสถานศึกษามีระบบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล

ตัวชี้วัด

1. จำนวนผู้เรียนการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายตามสิทธิที่กำหนดไว้
2. จำนวนของคนไทยกลุ่มเป้าหมายต่างๆ (กลุ่มเป้าหมายทั่วไป กลุ่มเป้าหมายพิเศษ และกลุ่มคนไทยทั่วไป เป็นต้น) ที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้/ได้รับการบริการกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง และการศึกษาตามอัธยาศัยที่สอดคล้องกับสภาพ ปัญหา และความต้องการ
3. ร้อยละของผู้จบหลักสูตร/กิจกรรมการศึกษานอกระบบสามารถนำความรู้ความเข้าใจไปใช้ได้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร/กิจกรรมที่กำหนด
4. จำนวนแหล่งเรียนรู้ในระดับตำบลที่มีความพร้อมในการให้บริการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
5. จำนวนประชาชนกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับการฝึกอาชีพ เห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ
6. ร้อยละของผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่สามารถอ่านออกเขียนได้และคิดเลขเป็นตามจุดมุ่งหมายของกิจกรรม
7. ร้อยละของประชาชนกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับการเข้าร่วมกิจกรรมแหล่งเรียนรู้ตามอัธยาศัยมีความรู้ความเข้าใจ เจตคติ ทักษะตามจุดมุ่งหมายของกิจกรรมที่กำหนด
8. จำนวนผู้ดูแลผู้สูงอายุที่ผ่านการอบรมตามหลักสูตรที่กำหนด
9. จำนวนองค์กรภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ ที่ร่วมเป็นภาคีเครือข่ายในการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
10. จำนวนนักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไปที่เข้าถึงบริการการเรียนรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ในรูปแบบต่าง ๆ
11. จำนวน/ประเภทของสื่อ และเทคโนโลยีทางการศึกษาที่มีการจัดทำ/พัฒนาและนำไปใช้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน/ผู้รับบริการการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
12. จำนวนนักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไปที่เข้าถึงบริการความรู้นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยผ่านช่องทางสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา และเทคโนโลยีการสื่อสาร
13. ร้อยละของนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้รับการติวเข้มเต็มความรู้เพิ่มสูงขึ้น
14. จำนวนบุคลากรของหน่วยงานและสถานศึกษาได้รับการพัฒนาเพื่อเพิ่มสมรรถนะในการปฏิบัติงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
15. ร้อยละของสถานศึกษาในสังกัดที่มีระบบประกันคุณภาพภายในและมีการจัดทำรายงานการประเมินตนเอง

16. ร้อยละของหน่วยงาน และสถานศึกษา กศน. ที่มีการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการจัดทำฐานข้อมูลชุมชนและการบริหารจัดการ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานการศึกษา นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยขององค์การ

17. ร้อยละของหน่วยงาน และสถานศึกษา กศน. ที่สามารถดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม ตามบทบาทภารกิจที่รับผิดชอบได้สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ โดยใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า/ตามแผนที่กำหนดไว้

จุดเน้นการดำเนินงาน กศน. ตามยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ 6 ยุทธศาสตร์

1. พัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล

จุดเน้นการดำเนินงาน

1.1 จัดกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองกับการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของ ประชาชนชุมชนและสังคม ในรูปแบบที่หลากหลาย ให้ประชาชนคิดเป็น วิเคราะห์ได้ ตัดสินใจภายใต้ ฐานข้อมูลที่ถูกต้อง เช่น ความรู้เรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข/การเลือกตั้ง แนวทางและทิศทางการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ ของรัฐบาล โดยประสานความ ร่วมมือกับกระทรวงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ร่วมจัดทำเนื้อหาและสื่อประกอบการจัดกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งให้มีการจัดทำแผนการเรียนรู้รายชุมชน เพื่อพัฒนาสู่ชุมชน/เมืองแห่งการเรียนรู้

1.2 ส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนแบบ “สะเต็มศึกษา” (STEM Education) โดยบูรณาการความรู้ด้าน คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต สู่การ ประกอบอาชีพ ประยุกต์ใช้ในการทำงาน และเป็นแนวทางของการสร้างแรงงานที่มีศักยภาพได้ใน อนาคต

1.3 จัดการศึกษาเพื่อเพิ่มอัตราการรู้หนังสือให้คนไทยให้สามารถอ่านออกเขียนได้ โดยใช้หลักสูตรการรู้หนังสือของคนไทยของสำนักงาน กศน. และสื่อที่เหมาะสมกับสภาพและพื้นที่ ของกลุ่มเป้าหมาย

2. การผลิต พัฒนา ครู ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรทางการศึกษา

จุดเน้นการดำเนินงาน

2.1 จัดทำแผนพัฒนาอัตรากำลังล่วงหน้าระยะ 10 ปี เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับการขอ กรอบอัตรากำลังเพิ่มเติมให้เพียงพอต่อขยายการดำเนินงานของ กศน.

2.2 เร่งพัฒนาศักยภาพครู กศน. ทุกประเภท เพื่อให้สามารถเป็นทั้งผู้สอนและ ผู้ออกแบบการเรียนรู้รายบุคคล และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจัดทำ แผนพัฒนาครู กศน.ทุกประเภทและทุกระดับ ช่วงระยะ 10 ปี เพื่อพัฒนาสมรรถนะครู กศน. ให้ได้ เกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

2.3 สํารวจข้อมูล และทบทวนหลักเกณฑ์การจําลองจํางานแบบจํางานบริการ และพนักงานราชการให้ตรงตามความต้องการของพื้นที่

3. ผลิต และพัฒนากําลังคน รวมทั้งงานวิจัยที่สอดคล้องกับความต้องการของการพัฒนาประเทศ

จุดเน้นการดำเนินงาน

3.1 ยกกระตบการศึกษาให้กับกลุ่มพนักงานรักษาความปลอดภัย ให้จบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพ โดยเน้นการเรียนรูปแบบโปรแกรมเรียนรู้อย่างบุคคล

3.2 จัดการศึกษาอบรมและการศึกษาตามอัธยาศัยให้สอดคล้องและรองรับกับความต้องการของการพัฒนาตามบริบทของแต่ละพื้นที่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ โดยมุ่งเน้นผลิตกําลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่ พร้อมทั้งสร้างทักษะทางวิชาชีพ โดยเน้นด้านการบริหารและการประกอบการ เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพในแนวทางที่ดีขึ้น

4. ขยายโอกาสในการเข้าถึงบริการการศึกษาและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

จุดเน้นการดำเนินงาน

4.1 เร่งบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก โดยประสานข้อมูลโรงเรียนขนาดเล็กจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และประสานหน่วยงานในพื้นที่เพื่อสำรวจความต้องการในการจัดการโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อทำเป็น กศน. ตำบล หรือแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน

4.2 จัดและส่งเสริมความร่วมมือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ให้กับกลุ่มเป้าหมายเด็กออกกลางคัน/เด็กตกหล่น และกลุ่มคนพิการ

4.3 เร่งสำรวจข้อมูลการรู้หนังสือของคนไทย โดยให้ความสำคัญกับกลุ่มเป้าหมายนักศึกษา กศน.

4.4 พัฒนา กศน.ตำบล/แขวง ให้เป็นฐานการขับเคลื่อนการจัดการศึกษา โดยเน้นการประสานเชื่อมโยงระหว่างชุมชนและภาคีเครือข่าย ในการจัดการศึกษารูปแบบ กศน.ตำบล 4 ศูนย์ ได้แก่

- (1) ศูนย์เรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ประจำตำบล
- (2) ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล
- (3) ศูนย์ดิจิทัลชุมชน
- (4) ศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตชุมชน เพื่อสนองตอบ

ต่อความต้องการของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสร้างและกระจายโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน

4.5 จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนทุกช่วงวัย “กศน. เพื่อประชาชน” เช่น จัดการเรียนรู้วิชาชีพระยะสั้น (โครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน) ให้กับประชาชนที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน บริบทของพื้นที่ จัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้กับกลุ่มผู้สูงอายุและการพัฒนาทักษะชีวิตในการเตรียมความพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการเข้าสู่สังคมเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (Thailand 4.0)

4.6 มุ่งเน้นการส่งเสริมให้เกิดชุมชนรักการอ่าน “นั่งที่ไหน อ่านที่นั่น” ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น อาสาสมัครส่งเสริมการอ่าน ห้องสมุดประชาชน บ้านหนังสือชุมชน ตู้หนังสือเคลื่อนที่ในตลาด และหนังสือพิมพ์ฝาผนัง

5. ส่งเสริมและพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา

จุดเน้นการดำเนินงาน

5.1 พัฒนา กศน. ตำบล ให้มีความพร้อมเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานด้าน ICT และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่นที่เหมาะสมกับพื้นที่ เพื่อให้ กศน. ตำบลทุกแห่งเข้าถึงการใช้บริการทางอินเทอร์เน็ตมีความพร้อมในการให้บริการการศึกษาและการเรียนรู้ที่เป็นไปตามความต้องการของประชาชนและชุมชน และสร้างโอกาสในการเรียนรู้ได้อย่างทั่วถึง

5.2 พัฒนาระบบช่องทางแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ (Portal Web) และส่งเสริมให้ประชาชนนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้/กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเพิ่มโอกาสการเรียนรู้ และการพัฒนาอาชีพ เช่น การแสวงหาความรู้เพื่อการดำรงชีวิต การพัฒนาต่อยอดอาชีพเพื่อสร้างรายได้ โดยผ่านกลไกของศูนย์ดิจิทัลชุมชน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ความสามารถเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพและทักษะที่พัฒนาขึ้นไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพที่สร้างรายได้ได้จริงและการพัฒนาสู่เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ต่อไป

6. พัฒนาระบบบริหารจัดการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

จุดเน้นการดำเนินงาน

6.1 สำรวจ วิเคราะห์ และปรับปรุงค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยดำเนินการให้ผู้เรียนได้รับการสนับสนุนค่าจัดซื้อตำราเรียน ค่าจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และค่าเล่าเรียนอย่างทั่วถึง และเหมาะสมกับสภาพการจัดการศึกษา เพื่อเพิ่มโอกาสในการรับการศึกษาที่มีคุณภาพโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

6.2 สร้างความรู้ ความตระหนัก และปลูกจิตสำนึกตามหลักธรรมาภิบาล ตลอดจนความรู้เรื่องกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานให้กับบุคลากรทุกระดับทุกประเภทโดยส่งเสริมการจัดกิจกรรม การจัดทำนวัตกรรมเกี่ยวกับองค์ความรู้ด้านคุณธรรม

จริยธรรม การป้องกันการทุจริต และราชการใสสะอาด ของหน่วยงานและสถานศึกษา เพื่อให้ กศน. เป็นองค์กรแห่งศักดิ์ศรีและสุจริตธรรมที่ประชาชนมีความเชื่อมั่น ศรัทธาและมีความไว้วางใจในการปฏิบัติงาน

ภารกิจต่อเนื่อง

1. ด้านการจัดการศึกษาและการเรียนรู้

1.1 การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1) สนับสนุนการจัดการศึกษานอกระบบตั้งแต่ปฐมวัยจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยดำเนินการให้ผู้เรียนได้รับการสนับสนุนค่าจัดซื้อตำราเรียน ค่าจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และค่าเล่าเรียนอย่างทั่วถึงและเพียงพอเพื่อเพิ่มโอกาสในการรับการศึกษาที่มีคุณภาพโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

2) จัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับกลุ่มเป้าหมายผู้ด้อย พลาดและขาดโอกาสทางการศึกษา ทั้งระบบการให้บริการ ระบบการเรียนการสอน ระบบการวัดและประเมินผล การเรียน ผ่านการเรียนแบบเรียนรู้ด้วยตนเอง การพบกลุ่ม การเรียนแบบชั้นเรียน และการจัดการศึกษาทางไกล

3) จัดให้มีการประเมินเพื่อเทียบระดับการศึกษา และการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ที่มีความโปร่งใส ยุติธรรม ตรวจสอบได้ มีมาตรฐานตามที่กำหนด และสามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) ส่งเสริมให้ผู้เรียนต้องเรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อดำเนินกิจกรรมเสริมสร้างความสามัคคี บำ เพ็ญสาธารณประโยชน์อย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เช่น กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี และยุวกาชาด กิจกรรมจิตอาสา การจัดตั้งชมรม/ชุมนุม และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนนำกิจกรรมการบำเพ็ญประโยชน์อื่น ๆ นอกหลักสูตร มาใช้เพิ่มชั่วโมงกิจกรรมให้ผู้เรียนจบตามหลักสูตรได้

5) จัดตั้งศูนย์แนะแนวและประสานการศึกษาพิเศษอำเภอ/เขต ให้ครบทุกอำเภอทั่วประเทศ

1.2 การศึกษาต่อเนื่อง

1) จัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำอย่างยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำประเภทช่างพื้นฐาน/ช่างชนบท และอาชีพที่สอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียน และศักยภาพของแต่ละพื้นที่

2) จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตให้กับทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยจัดกิจกรรมการศึกษาในรูปแบบต่างๆ อาทิ ค่ายพัฒนาทักษะชีวิต การจัดตั้งชมรม/ชุมนุม การส่งเสริมความสามารถพิเศษต่าง ๆ ที่มุ่งเน้นให้ทุกกลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการชีวิตของตนเองให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีคุณธรรมจริยธรรม รวมทั้งสามารถใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัวและชุมชน

3) จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน โดยใช้หลักสูตรและการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการในรูปแบบของการฝึกอบรม การเรียนทางไกล การประชุม สัมมนา การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดกิจกรรมจิตอาสา การสร้างชุมชนนักปฏิบัติ และรูปแบบอื่นๆ ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและบริบทของชุมชนแต่ละพื้นที่ โดยเน้นการดำเนินตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างจิตสำนึกความเป็นประชาธิปไตย ความเป็นพลเมืองดี การบำเพ็ญประโยชน์ การอนุรักษ์พลังงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4) ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างจิตสำนึกและวินัยในชุมชน เช่น การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในชุมชน การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน ศูนย์เรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ประจำตำบล

1.3 การศึกษาตามอัธยาศัย

1) ส่งเสริมให้มีการขยายและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ในระดับตำบล เพื่อการถ่ายทอดองค์ความรู้ และจัดกิจกรรมเพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ในชุมชนได้อย่างทั่วถึง

2) จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน และพัฒนาความสามารถในการอ่านและศักยภาพการเรียนรู้ของประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมายให้ได้ระดับอ่านคล่อง อ่านเข้าใจความเขียนคล่อง และอ่านเชิงคิดวิเคราะห์พื้นฐาน และให้ประชาชนสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและทันเหตุการณ์ เพื่อสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติจริง

3) ส่งเสริมให้มีการสร้างบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการอ่านให้เกิดขึ้นในสังคมไทย โดยสนับสนุนการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางและทั่วถึง เช่น พัฒนาห้องสมุดประชาชนทุกแห่งให้เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชน ส่งเสริมและสนับสนุนอาสาสมัครส่งเสริมการอ่าน การสร้างเครือข่ายส่งเสริมการอ่าน จัดหน่วยบริการเคลื่อนที่พร้อมอุปกรณ์เพื่อส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้ที่หลากหลายออกไปให้บริการประชาชนในพื้นที่ต่าง ๆ อย่างทั่วถึง สม่่าเสมอ รวมทั้งเสริมสร้างความพร้อมในด้านสื่ออุปกรณ์เพื่อสนับสนุนการอ่าน และการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการอ่านอย่างหลากหลาย

4) จัดสร้าง และพัฒนาศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา ให้เป็นแหล่งการเรียนรู้เชิงวิชาการ และแหล่งท่องเที่ยวประจำท้องถิ่น โดยพัฒนาและจัดทำนันทนาการ มหกรรมวิทยาศาสตร์สัญจร และ

จัดกิจกรรมที่เน้นการเสริมสร้างทักษะ กระบวนการเรียนรู้ และเจตคติทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ประชาชนนำความรู้และทักษะทางวิทยาศาสตร์ ไปใช้พัฒนาทักษะการคิด วิเคราะห์บนฐานข้อมูลที่ถูกต้อง และสามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน ให้ผู้รับบริการสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตการพัฒนาอาชีพ การรักษาสังแวดล้อม และการป้องกันภัยพิบัติจากธรรมชาติในพื้นที่

2. ด้านหลักสูตร สื่อ รูปแบบการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล งานบริการทางวิชาการ และการประกันคุณภาพการศึกษา

2.1 ส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตร รูปแบบการเรียนการสอน และกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่หลากหลาย ทันสมัย รวมทั้งหลักสูตรท้องถิ่นที่สอดคล้องกับสภาพบริบทของพื้นที่ และความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและชุมชน เช่น การจัดโปรแกรมการเรียนรู้รายบุคคล และแผนการเรียนรู้รายชุมชน

2.2 พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาทางไกลให้มีความทันสมัยด้วยระบบห้องเรียน และการควบคุมการสอบออนไลน์

2.3 พัฒนาระบบการประเมินเพื่อเทียบระดับการศึกษา และการเทียบโอนความรู้ และประสบการณ์ให้มีคุณภาพ มาตรฐาน และสามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 ส่งเสริมการพัฒนาสื่อแบบเรียน สื่ออิเล็กทรอนิกส์และสื่ออื่นๆ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายทั่วไปและกลุ่มเป้าหมายพิเศษ

2.5 พัฒนาระบบการวัดผลและประเมินผลการศึกษานอกระบบทุกหลักสูตร โดยเฉพาะหลักสูตรในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ได้มาตรฐาน โดยการนำแบบทดสอบกลาง และระบบการสอบ

อิเล็กทรอนิกส์ (e-Exam) มาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.6 ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัย พัฒนาหลักสูตร รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ และเผยแพร่รูปแบบการจัด ส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อให้มีการนำไปสู่การปฏิบัติอย่างกว้างขวางและมีการพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทอย่างต่อเนื่อง

2.7 พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้ได้มาตรฐาน เพื่อพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอก โดยพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจ ตระหนักถึงความสำคัญของระบบการประกันคุณภาพ และสามารถดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาได้อย่างต่อเนื่องโดยใช้

การประเมินภายในด้วยตนเอง และจัดให้มีระบบสถานศึกษาพี่เลี้ยงเข้าไปสนับสนุนอย่างใกล้ชิด สำหรับสถานศึกษาที่ยังไม่ได้เข้ารับการประเมินคุณภาพภายนอก ให้พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด

3. ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

3.1 ผลิตและพัฒนารายการวิทยุและรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาให้เชื่อมโยงและตอบสนองต่อการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษาเพื่อกระจายโอกาสทางการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ให้มีทางเลือกในการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีคุณภาพ สามารถพัฒนาตนเองให้รู้เท่าทันสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร เช่น รายการพัฒนาอาชีพเพื่อการมีงานทำรายการติวเข้มเติมเต็มความรู้ ฯลฯ เผยแพร่ทางสถานีวิทยุศึกษา สถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ (ETV) และทางอินเทอร์เน็ต

3.2 พัฒนาช่องทางการเผยแพร่การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารแบบออนไลน์ เพื่อส่งเสริมให้ครู กศน. นำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Do It Yourself : DIY)

3.3 พัฒนาสถานีวิทยุศึกษา และสถานีโทรทัศน์เพื่อการศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการออกอากาศให้กลุ่มเป้าหมายสามารถใช้เป็นช่องทางการเรียนรู้ที่มีคุณภาพได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยขยายเครือข่ายการรับฟังให้สามารถรับฟังได้ทุกที่ ทุกเวลา ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ และเพิ่มช่องทางให้สามารถรับชมรายการโทรทัศน์ได้ทั้งระบบ Ku - Band , C - Band และทางอินเทอร์เน็ตพร้อมที่จะรองรับการพัฒนาเป็นสถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษาสาธารณะ (Free ETV)

3.4 พัฒนาระบบการให้บริการสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้ได้หลายช่องทางทั้งทางอินเทอร์เน็ต และรูปแบบอื่น ๆ เช่น Application บนโทรศัพท์เคลื่อนที่ และ Tablet, DVD, CD, VCD และ MP3 เป็นต้น เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายสามารถเลือกใช้บริการเพื่อเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ได้ตามความต้องการ

3.5 สำรวจ วิจัย ติดตามประเมินผลด้านสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และนำผลมาใช้ในการพัฒนางานให้มีความถูกต้อง ทันสมัยและสามารถส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนได้อย่างแท้จริง

4. ด้านโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หรือโครงการอันเกี่ยวเนื่องจากราชวงศ์

4.1 ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หรือโครงการอันเกี่ยวเนื่องจากราชวงศ์

4.2 จัดทำฐานข้อมูลโครงการและกิจกรรมของ กศน. ที่สนองงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่สามารถนำไปใช้ในการวางแผน การติดตามประเมินผลและการพัฒนางานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.3 ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการดำเนินงานเพื่อสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

4.4 พัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ให้มีความพร้อมในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. ด้านการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ และพื้นที่บริเวณชายแดน

5.1 พัฒนาการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดชายแดนภาคใต้

1) จัดและพัฒนาหลักสูตร และกิจกรรมส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ที่ตอบสนองปัญหาและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายรวมทั้งอัตลักษณ์และความเป็นพหุวัฒนธรรมของพื้นที่

2) พัฒนาคุณภาพการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเข้มข้นและต่อเนื่องเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ได้จริง

3) ให้องค์กรและสถานศึกษาจัดให้มีมาตรการดูแลรักษาความปลอดภัยแก่บุคลากรและนักศึกษา กศน. ตลอดจนผู้มาใช้บริการอย่างทั่วถึง

5.2 พัฒนาการจัดการศึกษาแบบบูรณาการในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

1) ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนการศึกษาตามยุทธศาสตร์และบริบทของแต่ละจังหวัดในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

2) จัดทำหลักสูตรการศึกษาตามบริบทของพื้นที่ โดยเน้นสาขาที่เป็นความต้องการของตลาดให้เกิดการพัฒนาอาชีพได้ตรงตามความต้องการของพื้นที่

5.3 จัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงชายแดนของศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดน (ศฝช.)

1) พัฒนาศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดน ให้เป็นศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนต้นแบบด้านเกษตรกรรม เป็นศูนย์สาธิตการประกอบอาชีพ ศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบการจัดการกิจกรรมตามแนวพระราชดำริปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับประชาชนตามแนวชายแดนด้วยวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย

2) มุ่งจัดและพัฒนาศึกษาอาชีพ โดยใช้วิธีการหลากหลาย ใช้รูปแบบเชิงรุกเพื่อการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย เช่น การจัดมหกรรมอาชีพ การประสานความร่วมมือกับเครือข่ายการจัดอบรมแกนนำด้านอาชีพ ที่เน้นเรื่องเกษตรธรรมชาติที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนชายแดน ให้แก่ประชาชนตามแนวชายแดน

3) จัดระบบเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้อาชีพ ศูนย์เรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยเชื่อมโยงกับศูนย์เรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ประจำตำบลของ กศน.ตำบล/แขวง ในพื้นที่

6. ด้านบุคลากร ระบบการบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

6.1 การพัฒนาบุคลากร

1) พัฒนาบุคลากรทุกระดับ ทุกประเภทให้มีสมรรถนะสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งก่อนและระหว่างการทำงานตำแหน่งเพื่อให้มีเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงาน สามารถปฏิบัติงานและบริหารจัดการการดำเนินงานของหน่วยงานและสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้บุคลากรในสังกัดพัฒนาตนเองเพื่อเลื่อนตำแหน่งหรือเลื่อนวิทยฐานะโดยเน้นการประเมินวิทยฐานะเชิงประจักษ์

2) พัฒนาหัวหน้า กศน. ตำบล/แขวง ให้มีสมรรถนะสูงขึ้นในการบริหารจัดการ กศน. ตำบล/แขวง และการปฏิบัติงานตามบทบาทภารกิจอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการเป็นนักจัดการความรู้และผู้อำนวยการความสะอาดในการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

3) พัฒนาครู กศน. และผู้ที่เกี่ยวข้องให้สามารถจัดรูปแบบการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพโดยส่งเสริมให้มีความรู้ความสามารถในการจัดทำแผนการสอน การจัดกระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และการวิจัยเบื้องต้น

4) ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการ กศน. ตำบล/แขวง เพื่อการมีส่วนร่วมในการบริหารการดำเนินงานตามบทบาทภารกิจของ กศน. ตำบล/แขวง อย่างมีประสิทธิภาพ

5) พัฒนาศักยภาพบุคลากร ที่รับผิดชอบการบริหารการศึกษาและการเรียนรู้ ให้มีความรู้ความสามารถและมีความเป็นมืออาชีพในการจัดบริการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน

6) พัฒนาอาสาสมัคร กศน. ให้สามารถทำหน้าที่เป็นผู้จัด ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7) เสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคลากร รวมทั้งภาคีเครือข่ายทั้งในและต่างประเทศในทุกกระดับเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกัน โดยจัดให้มีกิจกรรมการพัฒนาสมรรถนะ และเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากร และภาคีเครือข่ายในรูปแบบที่หลากหลายอย่างต่อเนื่อง

6.2 การพัฒนาโครงสร้างและอัตรากำลัง

- 1) จัดทำแผนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและดำเนินการปรับปรุงสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ให้มีความพร้อมในการจัดการศึกษา
- 2) แสวงหาภาคีเครือข่ายในท้องถิ่นเพื่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งระดมทรัพยากรเพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานให้มีความพร้อมสำหรับดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชน
- 3) บริหารอัตรากำลังที่มีอยู่ทั้งในส่วนที่เป็นข้าราชการ พนักงานราชการ และลูกจ้างให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการปฏิบัติงาน

6.3 การพัฒนาระบบบริหารจัดการ

- 1) เร่งผลักดันให้มีการประกาศใช้กฎหมายว่าด้วยการศึกษาตลอดชีวิต
- 2) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการงบประมาณ โดยพัฒนาระบบการกำกับ ควบคุม และเร่งรัดการเบิกจ่ายงบประมาณให้เป็นตามเป้าหมายที่กำหนดไว้
- 3) พัฒนาระบบฐานข้อมูลให้มีความครบถ้วน ถูกต้อง ทันสมัย และเชื่อมโยงกันทั่วประเทศอย่างเป็นระบบเพื่อให้หน่วยงานและสถานศึกษาในสังกัดสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารการวางแผน การปฏิบัติงาน การติดตามประเมินผล และการนำผลมาพัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องตามวงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) รวมทั้งจัดบริการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างมีประสิทธิภาพ
- 4) พัฒนาระบบฐานข้อมูลรวมของนักศึกษา กศน. ให้มีความครบถ้วน ถูกต้อง ทันสมัย และเชื่อมโยงกันทั่วประเทศ สามารถสืบค้นและสอบถามได้ทันความต้องการเพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนและการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ
- 5) ส่งเสริมให้มีการจัดการความรู้ในหน่วยงานและสถานศึกษาทุกระดับ รวมทั้งการศึกษาวิจัยเพื่อสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและชุมชนพร้อมทั้งพัฒนาขีดความสามารถเชิงการแข่งขันของหน่วยงานและสถานศึกษา

6) สร้างความร่วมมือของทุกภาคส่วนทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในการพัฒนา และส่งเสริมการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

6.4 การกำกับ นิเทศ ติดตาม ประเมิน และรายงานผล

1) สร้างกลไกการกำกับ นิเทศ ติดตาม ประเมิน และรายงานผลการดำเนินงานการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้เชื่อมโยงกับหน่วยงาน สถานศึกษา และภาคีเครือข่ายทั้ง ระบบ

2) ให้องค์กรและสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องทุกระดับ พัฒนาระบบกลไกการกำกับ ติดตาม และรายงานผลการดำเนินงานนโยบายสู่การปฏิบัติ ให้สามารถตอบสนองการดำเนินงานตามนโยบายในแต่ละ เรื่องได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และสื่ออื่น ๆ ที่เหมาะสม เพื่อการ กำกับ นิเทศ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลอย่างมีประสิทธิภาพ

4) พัฒนากลไกการติดตามประเมินผลการปฏิบัติราชการตามคำรับรองการปฏิบัติราชการ ประจำปีของหน่วยงาน สถานศึกษา เพื่อการรายงานผลตามตัวชี้วัดในคำรับรองการปฏิบัติราชการ ประจำปีของสำนักงาน กศน. ให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามเกณฑ์ วิธีการ และ ระยะเวลาที่กำหนด

5) ให้มีการเชื่อมโยงระบบการนิเทศในทุกระดับ ทั้งหน่วยงานภายในและภายนอกองค์กร ตั้งแต่ส่วนกลาง ภูมิภาค กลุ่มจังหวัด จังหวัด อำเภอ/เขต และตำบล/แขวง เพื่อความเป็นเอกภาพใน การใช้ข้อมูล และการพัฒนางานการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

จะเห็นว่านโยบายการศึกษาตลอดชีวิตก็จะเน้นการสร้าง ความเข้มแข็งของประชาชน ประชาชนที่เข้มแข็งและมีความรู้ดี จะเป็นพลเมืองที่ดีให้กับสังคมนั่นเอง

5. การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Adult Learning)

5.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

โนลล์ (Malcolm S. Knowles) ได้สรุปพื้นฐานของทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่สมัยใหม่ (Modern Adult Learning Theory) ซึ่งมีสาระสำคัญต่อไปนี้ (Knowles: 1978: 31)

1. ความต้องการและความสนใจ (Needs and Interests) ผู้ใหญ่จะถูกชักจูงให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี ถ้าหากตรงกับความต้องการและความสนใจในประสบการณ์ที่ผ่านมา เขาก็จะเกิดความ พึงพอใจ เพราะฉะนั้นควรจะมีการเริ่มต้นในสิ่งเหล่านี้้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะการจัดกิจกรรม ทั้งหลายเพื่อให้ผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้นั้นต้องคำนึงถึงสิ่งนี้ด้วยเสมอ

2. สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตผู้ใหญ่ (Life Situation) การเรียนรู้ของผู้ใหญ่จะได้ผลดีถ้าหากถือเอาตัวผู้ใหญ่เป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอน (Life-Centered) ดังนั้น การจัดหน่วยการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ควรจะยึดถือเอาสถานการณ์ทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตผู้ใหญ่เป็นหลักสำคัญมิใช่ยึดที่ตัวเนื้อหาวิชาทั้งหลาย

3. การวิเคราะห์ประสบการณ์ (Analysis of Experience) เนื่องจากประสบการณ์เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณค่ามากที่สุดสำหรับผู้ใหญ่ ดังนั้น วิธีการหลักสำคัญของการศึกษาผู้ใหญ่ก็คือการวิเคราะห์ถึงประสบการณ์ของผู้ใหญ่แต่ละคนอย่างละเอียดละเอียดยว่ามีส่วนไหนของประสบการณ์ที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้บ้าง แล้วจึงหาทางนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

4. ผู้ใหญ่ต้องการเป็นผู้นำตนเอง (Self-Directing) ความต้องการที่อยู่ในส่วนลึกของผู้ใหญ่ก็คือการมีความรู้สึกต้องการที่จะสามารถนำตนเองได้ เพราะฉะนั้นบทบาทของครูจึงอยู่ในกระบวนการสืบหาหรือค้นหาคำตอบร่วมกันกับผู้เรียน (Mutual Inquiry) มากกว่าการทำหน้าที่ส่งผ่านหรือเป็นสื่อสำหรับความรู้แล้วทำหน้าที่ประเมินผลว่าเขาคล้อยตามหรือไม่เพียงเท่านั้น

5. ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Difference) ความแตกต่างระหว่างบุคคลจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ในแต่ละบุคคลเมื่อมีอายุเพิ่มมากขึ้นเพราะฉะนั้นการสอนนักศึกษาผู้ใหญ่จะต้องจัดเตรียมการในด้านนี้อย่างดีพอ เช่น รูปแบบของการเรียนการสอน (Style) เวลาที่ได้ทำการสอน สถานที่สอน และประการสำคัญ คือความสามารถในการเรียนรู้ในแต่ละขั้นของผู้ใหญ่ย่อมเป็นไปตามความสามารถของผู้ใหญ่แต่ละคน (Pace of Learning)

ขั้นตอนการเรียนรู้ของบุคคล กระบวนการเรียนรู้ของบุคคลนั้นเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์กันของ 4 ขั้นตอนที่สำคัญคือความต้องการข้อมูล-ข้อสนเทศ การทดสอบ-ผลสะท้อนและการประยุกต์ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 : ความต้องการในการเรียนรู้

เป็นสิ่งสำคัญมากที่สุดที่จะต้องทราบว่าบุคคลนั้นต้องการจะเรียนอะไร ต้องการประสบความสำเร็จในสิ่งใดต้องการค้นหาคำตอบหรือแก้ปัญหาในเรื่องใด เช่นต้องการเรียนรู้ศิลปะการเป็นวิทยากร

ขั้นตอนที่ 2 : การรวบรวมข้อมูล-ข้อสนเทศ

สิ่งเหล่านี้บุคคลจะเก็บรวบรวมตั้งแต่โรงเรียน จากวิชาต่าง ๆ เป็นการเรียนรู้ในระบบโรงเรียน และบางส่วนได้จากการเรียนรู้ตามอัธยาศัย หรือการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการโดยจะได้รับจากที่บ้าน หรือสถานที่ทำงานเช่นจากการอ่านหนังสือพิมพ์การเล่นกีฬาหรือดนตรี การชมโทรทัศน์ รับฟังรายการวิทยุ

ขั้นตอนที่ 3 : การทดสอบและผลสะท้อน

จากการทดลองในการพยายามเรียนเรื่องใดในการเรียนของบุคคล เช่น การทดสอบฝีมือทางด้านอาชีพต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ 4 : การประยุกต์และปฏิกิริยาตอบสนอง

เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ข้อสนเทศที่ผู้เรียนได้จากสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเขาอาจจะได้ประเมินดูถึงผลลัพธ์จากการทดสอบหรือผลลัพธ์จากการพยายามค้นหาคำตอบ การประยุกต์ใช้ความรู้จากสิ่งที่เรียนรู้ไปสู่สถานการณ์ใหม่ ๆ ถ้าหากทักษะการเรียนรู้ได้นำไปเกี่ยวพันกับการปฏิบัติในทักษะใหม่ ๆ และสามารถถ่ายโอนทักษะนั้น ๆ ไปสู่การเรียนรู้ใหม่ ๆ เช่น การขับรถได้ด้วยตนเอง การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการทำงานได้ด้วยตนเอง

หลักการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ 10 ประการ

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2547: 7-26) ได้ให้แนวคิดไว้ว่า การเรียนรู้ในสถานการณ์หนึ่ง ๆ อาจเกิดขึ้นได้มากกว่าหรือดีกว่าในอีกสถานการณ์หนึ่ง ซึ่งในเรื่องนี้เกี่ยวข้องกับการและทฤษฎีการเรียนรู้อันเป็นแนวทางที่นักการศึกษาและวิทยาการการฝึกอบรมควรจะได้คำนึงถึง ซึ่งองค์ประกอบหรือหลักการ 10 ประการ ที่จะมีส่วนสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ และจะเป็นการช่วยให้การฝึกอบรมประสบความสำเร็จด้วยดีปัจจัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ใหญ่เหล่านี้มีส่วนสัมพันธ์กันอย่างมากในการเรียนรู้และการฝึกอบรมผู้ใหญ่โดยจะคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ควรพิจารณาและให้ความสำคัญกับแรงจูงใจในการเรียน (Motivation to Learn)
2. สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ (Learning Environment) ต้องมีความสะดวกสบายเหมาะสม ตลอดจนได้รับความไว้วางใจและการให้เกียรติผู้เรียนหรือผู้เข้ารับการฝึกอบรม
3. ควรคำนึงถึง ความต้องการในการเรียน ของแต่ละบุคคล และ รูปแบบของการเรียนรู้ (Learning Styles)
4. ต้องคำนึงถึง ความรู้เดิมและประสบการณ์ (Experience) อันมีคุณค่า
5. ควรได้พิจารณาถึงการดูแล และให้ความสำคัญกับ เนื้อหาและกิจกรรมในการเรียนรู้ (Learning Content and Activities)
6. ให้ความสำคัญเกี่ยวกับ ปัญหาที่สอดคล้องกับความจริง (Realistic Problem) และนำการเรียนรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหา
7. ต้องให้การเอาใจใส่กับการมีส่วนร่วมทั้งทางด้าน สติปัญญา และทางด้านร่างกาย ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
8. ควรให้มี เวลาอย่างเพียงพอ ในการเรียนรู้โดยเฉพาะการเรียนรู้ข้อมูลใหม่ การฝึกทักษะใหม่ ๆ และการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

9. ให้โอกาสในการฝึกภาคปฏิบัติจนเกิดผลดีหรือการนำความรู้ไปประยุกต์ได้

10. ให้ผู้เรียนได้แสดงศักยภาพหรือสมรรถภาพในการเรียนรู้ จนกระทั่งเขาได้แลเห็นถึงความก้าวหน้าว่าสามารถบรรลุเป้าหมายได้

วิธีการสอนผู้ใหญ่ (Teaching Methods)

จารย์วิส ได้จำแนกวิธีการสอนผู้ใหญ่ออกเป็น 3 ประเภทด้วยกันคือ วิธีการสอนโดยใช้ครูเป็นศูนย์กลาง วิธีการสอนโดยใช้นักศึกษาเป็นศูนย์กลาง และวิธีการสอนโดยใช้นักศึกษาเป็นศูนย์กลางรายบุคคล (Jarvis. 1983: 130-156 อ้างอิงจากสุวัฒน์ วัฒนวงศ์. 2547)

1. วิธีการสอนโดยใช้ครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher-Centered Methods)

เป็นวิธีการที่มีครูผู้สอนหรือวิทยากรทำหน้าที่เป็นผู้นำและผู้ดำเนินการจัดเป็นวิธีการสอนที่จะพยายามให้ความรู้ ข้อมูลและข้อเท็จจริงแก่ผู้เรียนหรือผู้เข้าอบรมเป็นสำคัญ โดยอาจมีการใช้ศิลปะในการตั้งคำถามของครูหรือวิทยากรเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการสนองตอบในการเรียน อย่างไรก็ตามผู้สอนบางคนหรือในการสอนบางครั้งก็ไม่สามารถใช้เทคนิคในการตั้งคำถามได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าไม่มีเวลา หรือเป็นเพราะว่าผู้เรียนมีจำนวนมากจนไม่สามารถที่จะถามได้อย่างทั่วถึงทุกคน

2. วิธีการสอนโดยใช้นักศึกษาเป็นศูนย์กลาง (Student-Centered Methods) เป็น

วิธีการสอนที่มีลักษณะที่ผู้เรียนสามารถจะเรียนรู้ร่วมกันในระหว่างพวกเขาตนเองเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้ก็จะเป็นการนำเอาความรู้จากประสบการณ์ของผู้เรียนมาสู่สถานการณ์การเรียนการสอนด้วยเพื่อน (Peer Teaching) แต่ก็มีบางคนกล่าวแย้งว่าวิธีการสอนแบบนี้มีลักษณะคล้ายกับ คนตาบอดจูงนำทางคนตาบอดด้วยกัน อย่างไรก็ตาม ความจริงแล้วก็มีความรู้หลายสิ่งหลายอย่างที่คุณเรียนเองสามารถจะเป็นแหล่งความรู้ได้อย่างดี ซึ่งกรณีนี้ครูผู้สอนก็จะทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Facilitator)

3. วิธีการสอนโดยใช้นักศึกษาเป็นศูนย์กลางรายบุคคล (Individual Student-Centered Methods)

เป็นวิธีการที่มีทั้งส่วนคล้ายและแตกต่างจากแบบที่ 2 ทั้งนี้เป็นวิธีการสอนซึ่งเน้นเฉพาะผู้เรียนแต่ละบุคคลเท่านั้น เพื่อผู้เรียนจะสามารถนำไปใช้ให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับตนเอง โดยมีลักษณะที่หลากหลายในวิธีการเรียน จากการเลือกเรียนด้วยตนเอง (Self-selected Learning) หรือการให้ผู้สอนกำหนดกิจกรรมได้

จากการที่ จารย์วิส จำแนกวิธีการสอนผู้ใหญ่ไว้นี้วิธีการสอนที่ดีสำหรับผู้ใหญ่ต้องให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับตนเอง โดยมีลักษณะที่หลากหลายในวิธีการเรียน

หลักการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้ใหญ่

ลักษณะการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ที่รวบรวมไว้ มีดังนี้ (จกกลณี ชุตติมาเทวินทร์ . 2542)

1. ผู้ใหญ่ไม่ต้องการถูกปฏิบัติเหมือนกับตนเองเป็นเด็ก เพราะผู้ใหญ่สามารถที่จะรับผิดชอบได้ เคารพตนเอง และกำหนดวิถีของตนเอง
2. ผู้ใหญ่มีประสบการณ์มากมายหลายอย่างที่สามารถจะนำเอามาใช้ได้ในการอบรม
3. ผู้ใหญ่มักจะไม่สนใจเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องที่มีเนื้อหาหนัก ๆ หรือการที่จะต้องจดจำข้อเท็จจริง หรือตัวเลขที่มากมาย หรือการพูดถึงทฤษฎีเพียงอย่างเดียว แต่ผู้ใหญ่จะต้องแสวงหาสิ่งที่แท้จริง และคุณค่าในด้านอื่น ๆ ด้วย
4. ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดีที่สุดในสภาพการณ์ที่น่ารื่นรมย์
5. ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้เร็วกว่า หากได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมในการอบรม โดยเฉพาะหากมีการทำจริงปฏิบัติจริง แทนที่จะเป็นการนั่งฟังการบรรยายเพียงอย่างเดียว
6. ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดี เมื่ออยู่ในสภาพที่พร้อมและพอใจที่จะเรียน
7. ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้เร็วที่สุดโดยหลัก ความเกี่ยวพันกัน ซึ่งหมายถึง ทุกข้อเท็จจริง ทุกแนวคิด และความคิดรวบยอดทั้งหลายนั้นจะสามารถเรียนรู้ได้ดีที่สุด เมื่อสิ่งเหล่านี้เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เคยรู้หรือมีประสบการณ์มาแล้ว
8. การเปิดโอกาสให้ผู้ใหญ่ได้ค้นพบตัวเอง เรียนรู้ด้วยตนเอง จะเป็นกิจกรรมที่แต่ละคนสามารถรับผิดชอบด้วยตัวเอง ในสัดส่วนเวลาของตนเอง โดยมีผู้เชี่ยวชาญหรือผู้รู้คอยแนะนำซึ่งการเรียนโดยวิธีนี้ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดี
9. ผู้ใหญ่แต่ละคนเรียนรู้ได้เร็วหรือช้าในอัตราก้าวกระโดดที่แตกต่างกัน และในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน ซึ่งมีปัจจัยทางด้านจิตวิทยาและทางด้านร่างกาย เป็นตัวกำหนดขีดความสามารถทางการเรียนรู้
10. สำหรับผู้ใหญ่แล้ว การเรียนรู้คือกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ สามารถเรียนรู้ได้โดยไม่มีที่สิ้นสุด ผู้ใหญ่จึงมีความรู้มาก ซึ่งจะมีความหมายว่าบางคนอาจจะมีประสบการณ์มากกว่าวิทยากรหรือผู้สอน หรืออาจจะมีความรู้ในบางเรื่องมากกว่าผู้สอนก็ได้ รวมทั้งอาจจะมีความรู้มากกว่าผู้เข้าร่วมอบรมในกลุ่มเดียวกัน
11. ผู้ใหญ่ชอบเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ขณะที่การใช้ภาษาท่าทาง และสื่อทัศนูปกรณ์ที่หลากหลายจะมีผลต่อการเรียนรู้มากกว่าสื่อที่เป็นภาษาเขียน
12. ถึงแม้ว่าผู้ใหญ่จะมีความรู้สึกทางด้านเกียรติภูมิและศักดิ์ศรีค่อนข้างมาก แต่ผู้ใหญ่ก็ยังมี ความพอใจและความอบอุ่นใจที่ได้รับการยกย่องเช่นเดียวกับเด็ก ๆ

13. กระบวนการเรียนรู้ของผู้ใหญ่จะได้ผลดีมากที่สุด เมื่อการเรียนรู้นั้น ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในงานปัจจุบันได้

14. กระบวนการอบรมให้ผู้ใหญ่ ควรเริ่มต้นจากภาพรวมก่อน ต่อจากนั้นจึงระบุที่ละส่วนที่ละขั้นตอน จากนั้นจึงตามด้วยการแสดงให้เห็นภาพรวมอีกครั้ง

15. นอกจากความสามารถของผู้ใหญ่แต่ละคนจะแตกต่างกันแล้ว ความต้องการที่แท้จริงของแต่ละคนก็จะแตกต่างกันด้วย ทั้งในเรื่องของทักษะเฉพาะ ความรู้ เทคนิค ทักษะ และประสบการณ์

16. อัตราการหลงลืมของผู้ใหญ่ อาจเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและในทันทีหลังการอบรมได้

17. ทุกสิ่งทุกอย่างอาจง่ายต่อการเรียนรู้และการยอมรับของผู้ใหญ่ ถ้าหากการกระทำนั้นหรือสิ่งนั้นไม่ขัดกับสิ่งที่ได้เคยเรียนรู้ หรือเคยมีประสบการณ์มาก่อน

กลุ่มเป้าหมายผู้เข้ารับการบริการและผู้เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นผู้ใหญ่ ตลอดจนกระทั่งผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ ก็มีอยู่เป็นจำนวนมากด้วยเช่นเดียวกัน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียน จะต้องมีความรู้และความเข้าใจในพัฒนาการและการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ วัยผู้ใหญ่เป็นช่วงเวลาที่ยาวนานที่สุดสำหรับมนุษย์เราทุกคน ตลอดจนเป็นช่วงเวลาที่สามารถทำประโยชน์ให้กับสังคมได้มากที่สุด และเป็นเวลาที่เราจะต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันตลอดไปด้วย โดยเฉพาะในด้านที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนสำหรับผู้ใหญ่ ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ทั้งด้านที่เกี่ยวกับพัฒนาการ สมมุติฐานที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ การเปลี่ยนแปลงในวัยผู้ใหญ่ซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้ ทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ และเทคนิคในการสอนผู้ใหญ่

พัฒนาการและภารกิจในวัยผู้ใหญ่

เฮฟวิกเอิร์ท (อ้างอิงจาก สุวัฒน์ วัฒนวงศ์.2528: 201) เป็นนักจิตวิทยาที่ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการของมนุษย์ในแง่ของสังคมวิทยา ที่เกี่ยวข้อง กับบทบาทภาระหน้าที่ของคนในวัยผู้ใหญ่ ได้แบ่งพัฒนาการของบุคคลออกเป็น 6 ระยะด้วยกัน โดย 3 ระยะแรกเกี่ยวกับวัยเด็กจนถึงวัยรุ่น สำหรับ 3 ระยะหลังนั้นเกี่ยวข้องกับพัฒนาการในวัยผู้ใหญ่โดยเฉพาะ ซึ่งแยกระยะเวลาของแต่ละช่วงได้ดังนี้

- วัยผู้ใหญ่ตอนต้น (Early Adulthood) อายุ 18 ถึง 35 ปี
- วัยผู้ใหญ่ตอนกลาง (Middle Adulthood) อายุ 35 ถึง 60 ปี
- วัยชราหรือวัยผู้สูงอายุ (Later Maturity) อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป

ตามที่นักจิตวิทยากำหนดไว้ผู้ใหญ่มี 3 ระยะ จะมีความเกี่ยวข้องกับบทบาทภาระหน้าที่และการที่จะเรียนรู้และมีความเข้าใจนั้นจำเป็นต้องใช้ทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ และเทคนิคในการสอนผู้ใหญ่มากกว่าการสอนเด็ก เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายแต่ผู้ใหญ่มี

ประสบการณ์มากกว่ากระบวนการเรียนรู้ของผู้ใหญ่จะได้ผลดีมากที่สุด เมื่อการเรียนรู้นั้น ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในงานปัจจุบันได้

ภารกิจเชิงพัฒนาการของผู้ใหญ่

สิ่งที่จะช่วยบ่งชี้ถึงพัฒนาการมนุษย์ในวัยต่างๆ ได้อย่างดียิ่งคือ "ภารกิจเชิงพัฒนาการ"ซึ่งมีความหมายเกี่ยวกับภารกิจที่บุคคลทั่วไปควรจะปฏิบัติ หรือควรจะกระทำในแต่ละช่วงของระยะเวลาพัฒนาการ และถ้าหากบุคคลประสบความล้มเหลวหรือไม่สามารถประกอบภารกิจนั้นๆ ได้ อาจจะก่อให้เกิดปัญหาด้านพัฒนาการในแต่ละขั้นตอนการพิจารณาพัฒนาการในวัยผู้ใหญ่ทั้ง 3 ระยะตามที่ Havighurst ได้แยกไว้ โดยใช้เกณฑ์เกี่ยวกับภารกิจเชิงพัฒนาการเป็นแนวทางในการศึกษาถึงภาระหน้าที่ต่างๆ ของผู้ใหญ่แต่ละวัย

ภารกิจเชิงพัฒนาการในวัยผู้ใหญ่ตอนต้น

ผู้ใหญ่ในวัยอายุประมาณ 18 - 35 ปี มีภาระหน้าที่สำคัญๆ ดังต่อไปนี้

การเลือกหาคู่ครอง หรือเพื่อนสนิทการเรียนรู้ที่จะอยู่อาศัยกับคู่ครอง สามี - ภรรยาได้ตลอดไป เริ่มต้นการมีชีวิตครอบครัว มีภาระหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กๆ และลูกๆ การแสวงหาที่พัก รวมทั้งการมีบ้านเป็นของตนเอง การเริ่มต้นที่จะมีอาชีพเป็นที่แน่นอนและมั่นคง มีความรับผิดชอบในฐานะการเป็นพลเมืองดี การเสาะแสวงหากลุ่มทางสังคม ที่เหมาะสมกับอุปนิสัยของตนเอง เช่น การเป็นสมาชิกสมาคมหรือสโมสรต่างๆ

ภารกิจเชิงพัฒนาการในวัยผู้ใหญ่ตอนกลาง

ช่วงอายุระหว่าง 35 - 60 ปี มีภาระหน้าที่สำคัญๆ ดังนี้คือการได้รับความสำเร็จในฐานะการเป็นพลเมืองดีหรือการมีความรับผิดชอบด้านสังคม การได้รับชื่อเสียงเริ่มมีหลักฐานที่มั่นคง และพยายามรักษาสถานภาพด้านเศรษฐกิจ รวมทั้งมาตรฐานความเป็นอยู่ที่ดีและเหมาะสมกับฐานะให้ความช่วยเหลือแก่ลูกหลาน ที่มักจะอยู่ในระยะวัยรุ่น และพยายามทำตัวเองให้เป็น

ผู้ใหญ่ที่มีความสุขมีการใช้เวลาว่างและมีกิจกรรมนันทนาการที่เหมาะสมกับวัย และความสนใจ มีการยอมรับและการปรับตัวเอง ให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายของ ผู้ใหญ่ในวัยนี้ มีการปรับตัวให้เหมาะสมกับการเป็นผู้ใหญ่ที่มีบทบาทเป็นพ่อแม่ คือยอมรับสภาพความเป็นจริงของการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ภายในครอบครัว

ภารกิจเชิงพัฒนาการในวัยชรา

คือผู้ที่มีอายุเกินกว่า 60 ปีขึ้นไป ควรจะมีบทบาทและภาระหน้าที่ดังต่อไปนี้

- เรียนรู้ และปรับตัวเกี่ยวกับความเสื่อมโทรมทางด้านร่างกาย ความเข้มแข็งและสุขภาพร่างกายทุกๆ ไป

- มีการปรับตัวเองเกี่ยวกับการเกษียณอายุจากการทำงาน และเงินรายได้ที่ลดน้อยลงไปด้วย
- มีการปรับตัวในด้านการเสียชีวิตคู่ครองที่อาจจะต้องเกิดขึ้น และตัวเองต้องเป็นหม้าย
- มีบทบาท และมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบุคคลที่มีอายุรุ่นราวคราวเดียวกัน ซึ่งมีความสนใจใกล้เคียงกัน
- มีการพบปะ เพื่อการปรึกษาหารือกับคนในวัยเดียวกัน หรือทำกิจกรรมเพื่อสังคมร่วมกันบ้างเป็นครั้งคราว
- มีการกำหนดสถานที่อยู่อาศัย ในภาพที่ตนเองพอใจ โดยอาจจะอยู่อาศัยรวมกันลูกๆ หลานๆ เพื่อนฝูง หรือในหมู่บ้านคนชรา เป็นต้น

จะเห็นว่าในวัยผู้ใหญ่ช่วงอายุ 35 – 60 ปี มีส่วนสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบด้านสังคม และพยายามทำตัวเองให้เป็นผู้ใหญ่ที่มีความสุข ดังนั้นหากมีการจัดการศึกษาเพื่อเสริมความเป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่ให้ได้ใช้เวลาว่างและมีกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย จะทำให้การจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จ

สมมุติฐานที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

ศาสตราจารย์เดย์ (H.I Day, 1971) นักจิตวิทยาแห่งมหาวิทยาลัยโตรอนโต แคนาดา ได้ทำการศึกษาค้นคว้าและได้นำเสนอแนวคิด ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งที่ให้ประโยชน์ในการตรวจสอบเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ช่วยให้นักการศึกษาผู้ใหญ่มีความเข้าใจในเรื่องการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ดีขึ้น สมมุติฐานที่มีคุณค่าทั้ง 5 ประการ ได้แก่

1. ช่วงชีวิตของผู้ใหญ่

จากการศึกษาถึงปัญหาต่างๆ ในช่วงชีวิตของคน ทำให้ทราบถึงสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและมีอิทธิพลต่อสติปัญญาของผู้ใหญ่ อันมีผลทำให้การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ด้อยกว่าคนหนุ่มสาว ปัญหาอันสำคัญก็คือการเสื่อมถอย ซึ่งเป็นลักษณะธรรมชาติของชีวิตนั่นเอง และการเสื่อมถอยนั้นพบว่ามีองค์ประกอบที่สำคัญๆ 3 ประการ สำหรับผู้ใหญ่ ได้แก่

- การไม่ได้ใช้ ความล้มเหลวเกี่ยวกับความสามารถต่างๆ นั้นมีสาเหตุสำคัญมากจากการไม่ใช้สิ่งนั้นเป็นเวลานาน
- โรคภัยไข้เจ็บ ความเจ็บป่วยนับว่าเป็นอุปสรรคที่ทำให้มีการเสื่อมถอยได้มากยิ่งขึ้นในวัยผู้ใหญ่
- การขาดความสนใจ เนื่องจากไม่มีแรงจูงใจที่สูงมากพอจึงมักจะทำให้ไม่ค่อยเกิดความสนใจในกิจกรรมต่างๆ

2. การเปลี่ยนแปลงบทบาท

การเปลี่ยนแปลงบทบาทที่สำคัญๆ ซึ่งบังเกิดขึ้นแก่ผู้ใหญ่ มักจะได้แก่การบรรลุถึงจุดสุดยอดในอาชีพการงาน ช่วยให้บุตรได้รับอิสรภาพและเป็นผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบต่อไป การยอมรับสภาพชีวิตครอบครัวที่ถูกต้อง แยกตัวออกไปในบางครั้งผู้ใหญ่ก็เกิดความสับสนในบทบาทฐานะทางสังคม หรือระดับฐานะทางเศรษฐกิจและระดับชั้นทางสังคมได้เสมอๆ เกี่ยวกับเรื่องนี้ โนลส์ (Malcolm S. Knowles) ได้แยกประเภทของบทบาทต่างๆ ควบคู่กับสมรรถภาพของบทบาท มีสาระสำคัญของข้อเสนอแนะมีดังต่อไปนี้

บทบาทสมรรถภาพ

- ผู้เรียน การอ่าน การเขียน การคิด-คำนวณ การรับรู้ การมีความคิดรวบยอด การประเมินผลจินตนาการ
 - การรู้จักตนเอง การวิเคราะห์ตนเอง การมีความรู้สึก การสร้างเป้าหมายในชีวิต การทำให้คุณค่าของชีวิต เด่นชัด การแสดงออก
 - ความเป็นเพื่อน ความรัก ความเห็นอกเห็นใจ การรับฟัง การให้ความร่วมมือ การแบ่งปันการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุน - การเป็นพลเมืองดี การมีส่วนร่วมคือ การเป็นผู้นำ การตัดสินใจการอธิบายแสดงความคิดเห็น การมองเห็นคุณค่าอื่นๆ
 - สมาชิกครอบครัว การบำรุงรักษาสุขภาพ การวางแผนการจัดการ การให้ความช่วยเหลือสมาชิกในครอบครัว การใช้จ่าย การประหยัด ความรักที่มีต่อบุคคลอื่นๆ การมีความรับผิดชอบ
 - ผู้ทำงาน การวางแผนด้านอาชีพ มีทักษะในการทำงาน การให้คำแนะนำ การทำงานร่วมกับผู้อื่นการเป็นตัวแทน ความสามารถในการดำเนินกิจการ
 - การเป็นผู้ใช้เวลาว่าง รู้จักหาแหล่งวิทยาการต่างๆ ความซาบซึ้ง การรู้จักเล่นและออกกำลังกาย การพักผ่อนหย่อนใจ การเลี้ยงชีพ การเปลี่ยนแปลงบทบาทเหล่านี้จะมีความสัมพันธ์โดยตรงกับบุคลิกภาพ และการพัฒนาตนเอง แต่ว่าการเปลี่ยนแปลงบทบาทต่างๆ อาจทำให้เกิดความตึงเครียดทางอารมณ์ได้ ผู้ใหญ่จึงควรจะได้เรียนรู้วิธีการพักผ่อนหย่อนใจเสียบ้าง ในการเปลี่ยนแปลงบทบาทของบุคคลเช่นที่กล่าวมานี้ ทำให้บุคคลต้องประสบกับความเคร่งเครียดอันเป็นผลของการเปลี่ยนแปลง ซึ่งผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์ นักจิตวิทยา และจิตแพทย์ มีความเห็นว่ามีสิ่งสำคัญที่ผู้ใหญ่สามารถเรียนรู้ได้ คือ ต้องรู้จักวิธีการผ่อนคลายความตึงเครียดของอารมณ์เหล่านี้ให้ได้
- ผู้ใหญ่จะมีประสบการณ์มาก มีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ มีการเปลี่ยนแปลง และมีความสุขกับการนั้นหนาแน่น ดังนั้นหากเราจะจัดกิจกรรม เราต้องสร้างแรงจูงใจหรือให้มีการละลายพฤติกรรมเพื่อให้ผู้ใหญ่เกิดความสุขในการมีส่วนร่วม

3. วุฒิภาวะ

คำว่า "วุฒิภาวะ" หมายความว่ามนุษย์สามารถมีพัฒนาการไปในทิศทางที่อาจคาดการณ์ได้แน่นอน โดยเฉพาะก็คือจะมีความเป็นอิสระมากยิ่งขึ้น เป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบตนเองได้ มีระเบียบกฎเกณฑ์ของตัวเอง มีความสามารถในการควบคุมตนเองได้ โดยสรุปก็คือบุคคลไม่จำเป็นที่จะต้องได้รับการควบคุมจากสิ่งภายนอก ในการที่จะมาบีบบังคับให้กระทำพฤติกรรมต่างๆ นอกจากนั้นแล้วพัฒนาการของมนุษย์ในส่วนที่เกี่ยวกับวุฒิภาวะ ยังได้รับอิทธิพลมาจากการชี้แนวทางในการอบรมเลี้ยงดูเด็กด้วย

4. ประสบการณ์ของผู้ใหญ่

องค์ประกอบที่สำคัญมากในด้านการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ก็คือ การมีประสบการณ์ที่มีคุณค่าอย่างยิ่งของผู้ใหญ่ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ใหญ่นำเอาคุณค่าเหล่านี้มาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการเรียนรู้ ประสบการณ์ของผู้ใหญ่อาจจำแนกออกได้เป็น 3 ด้าน ก็คือ

1. ผู้ใหญ่ทั้งหลายจะมีประสบการณ์อยู่อย่างมากมาย
2. ผู้ใหญ่จะมีประสบการณ์ที่แยกออกเป็นประเภทๆ ได้แตกต่างกันไป
3. ประสบการณ์ของผู้ใหญ่มีการจัดเรียงลำดับ แตกต่างกัน

5.2 จิตวิทยาการเรียนรู้ผู้ใหญ่

การเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญและจำเป็นในการดำรงชีวิต สิ่งมีชีวิตไม่ว่ามนุษย์หรือสัตว์เริ่มเรียนรู้ตั้งแต่แรกเกิดจนตาย สำหรับมนุษย์การเรียนรู้เป็นสิ่งที่ช่วยพัฒนาให้มนุษย์แตกต่างไปจากสัตว์โลกอื่น ๆ ดังพระราชนิพนธ์บทความของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ที่ว่า สิ่งที่ทำให้คนเราแตกต่างจากสัตว์อื่น ๆ ก็เพราะว่า คนย่อมมีปัญญา ที่จะนึกคิดและปฏิบัติสิ่งที่มีประโยชน์และถูกต้องได้

การเรียนรู้ช่วยให้มนุษย์รู้จักวิธีดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข ปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสภาพการต่างๆ ได้ ความสามารถในการเรียนรู้ของมนุษย์จะมีอิทธิพลต่อความสำเร็จและความพึงพอใจในชีวิตของมนุษย์ด้วย

การเรียนรู้เป็นพัฒนาการหนึ่งของชีวิตที่ไม่มีวันจบสิ้น บุคคลเกิดการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา ในเรื่องต่างๆ กัน ในสถานการณ์ต่างๆ กัน โดยการรับรู้ที่แตกต่างกัน สิวัดมนัวัฒนวงศ์ ได้กล่าวถึงนิยามของการเรียนรู้ไว้ 2 ประการ คือ

1. การเรียนรู้เป็นการสะสมข้อเท็จจริง (Facts) และแนวคิด (Ideas) ที่ได้รับจากโรงเรียนและอาจหาเพิ่มเติมจนตลอดชีวิตของบุคคลนั้น เป็นนิยามที่ให้ความสำคัญกับการเรียนจากโรงเรียน และสนับสนุนความเชื่อที่ว่าบุคคลได้เรียนรู้อย่างเต็มที่มาจากทางโรงเรียนแล้วและอาจหาความรู้เพิ่มเติมในแต่ละปีที่ผ่านมาในชีวิต

2. การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสติปัญญา (Mental) หรือกระบวนการทางร่างกาย (Physical) ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม นิยามนี้มีความผันแปรและพลวัต (Dynamic) ต่อการเรียนรู้ในการทำงานและสามารถดำเนินไปโดยตลอดชีวิต ทั้งนี้เพราะสติปัญญาของมนุษย์เราจะไม่หยุดนิ่ง แต่ว่าจะเคลื่อนไหวและแปรเปลี่ยน (พัฒนาการ) ไปตลอดช่วงชีวิต โดยอาจขึ้นอยู่กับภารกิจที่ปฏิบัติของบุคคลนั้น

นักวิจัยส่วนมากมีความเห็นสอดคล้องกันว่าการเรียนรู้ของบุคคลจะเกี่ยวข้องกับปัจจัยที่สำคัญๆ ต่อไปนี้

1. มีความกระตือรือร้น (Active) ในกระบวนการเรียนรู้มากกว่าการรับฟังเฉยๆ (Passive) นั่นคือ ไม่เพียงการรับฟังคำสอน (บรรยาย) แต่ควรมีส่วนร่วมในกิจกรรม (Activity) ที่จัดให้กับผู้เรียนด้วยเสมอ

2. เป็นพฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงที่ถาวร (Permanent Change) และการเปลี่ยนแปลงนี้ช่วยให้เกิดสมรรถภาพในการปฏิบัติงานได้ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางด้านทัศนคติและความสนใจอีกด้วย

นอกจากนี้การเรียนรู้ยังเป็นการได้รับข้อมูลเพิ่มขึ้น การเพิ่มพูนทักษะหรือทัศนคติจนกระทั่งเปลี่ยนแปลงลักษณะนิสัยเดิมที่ไม่ดี เช่น การเลิกสูบบุหรี่ หรือไม่มีอาการประหม่าเมื่อต้องพูดต่อหน้าชุมชน โดยสรุปแล้วการเรียนรู้อาจปรับเปลี่ยน (Modification) ความรู้เดิมๆ ทักษะเก่าๆ ตลอดจนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้สอดคล้องกับสถานการณ์ใหม่ๆ ที่สามารถนำไปใช้กับกิจกรรมการฝึกอบรมต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม

ในกระบวนการเรียนรู้ของคนเรานั้น จะประกอบด้วยลำดับขั้นตอนพื้นฐานที่สำคัญ 3 ขั้นตอนด้วยกัน คือประสบการณ์ ความเข้าใจ และความนึกคิด

1. ประสบการณ์ (experiences) ในบุคคลปกติทุกคนจะมีประสบการณ์อยู่ด้วยกันทั้งนั้น ส่วนใหญ่ที่เป็นที่เข้าใจก็คือประสาทสัมผัสทั้งห้า ซึ่งได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น และผิวหนัง ประสบการณ์เหล่านี้จะเป็นเสมือนช่องประตูที่จะให้บุคคลได้รับรู้และตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ถ้าไม่มีประสบการณ์เหล่านี้แล้ว บุคคลจะไม่มีโอกาสรับรู้หรือมีประสบการณ์ใด ๆ เลย ซึ่งก็เท่ากับเขาไม่สามารถเรียนรู้สิ่งใดๆ ได้ด้วยประสบการณ์ต่างๆ ที่บุคคลได้รับนั้นย่อมจะแตกต่างกัน บางชนิดก็เป็นประสบการณ์ตรง บางชนิดเป็นประสบการณ์แทนบางชนิดเป็นประสบการณ์รูปธรรม และบางชนิดเป็นประสบการณ์นามธรรม หรือเป็นสัญลักษณ์

2. ความเข้าใจ (understanding) หลังจากบุคคลได้รับประสบการณ์แล้ว ขั้นตอนต่อไปก็คือตีความหมายหรือสร้างมโนคติ (concept) ในประสบการณ์นั้น กระบวนการนี้เกิดขึ้นในสมองหรือจิตของบุคคล เพราะสมองจะเกิดสัญญาณ (percept) และมีความทรงจำ (retain) ขึ้น ซึ่งเราเรียก

กระบวนการนี้ว่า "ความเข้าใจ" ในการเรียนรู้ นั้น บุคคลจะเข้าใจประสบการณ์ที่เขาประสบได้ก็ต่อเมื่อเขาสามารถจัดระเบียบ (organize) วิเคราะห์ (Analyze) และสังเคราะห์ (Synthesis) ประสบการณ์ต่างๆ จนกระทั่งหาความหมายอันแท้จริงของประสบการณ์นั้นได้

3. ความนึกคิด (thinking) ความนึกคิดถือว่าเป็นขั้นสุดท้ายของการเรียนรู้ ซึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในสมอง Crow (1948 : 39) ได้กล่าวว่า ความนึกคิดที่มีประสิทธิภาพนั้น ต้องเป็นความนึกคิดที่สามารถจัดระเบียบ (organize) ประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับให้เข้ากันได้ สามารถที่จะค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ทั้งเก่าและใหม่ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้เกิดบูรณาการการเรียนรู้อย่างแท้จริง

การเรียนรู้เป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิต มนุษย์มีการเรียนรู้ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงก่อนตาย จึงมีคำกล่าวเสมอว่า "No one too old to learn" หรือ ไม่มีใครแก่เกินที่จะเรียน การเรียนรู้จะช่วยในการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้เป็นอย่างดี

ธรรมชาติของการเรียนรู้ มี 4 ขั้นตอน คือ

1. ความต้องการของผู้เรียน (Want) คือ ผู้เรียนอยากทราบอะไร เมื่อผู้เรียนมีความต้องการอยากรู้อยากเห็นในสิ่งใดก็ตาม จะเป็นสิ่งที่ยั่วยู่ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้

2. สิ่งเร้าที่น่าสนใจ (Stimulus) ก่อนที่จะเรียนรู้ได้ จะต้องมียุ่สิ่งเร้าที่น่าสนใจ และน่าสัมผัสสำหรับผู้เรียน ทำให้มนุษย์ดิ้นรนขวนขวาย และเฝ้ารอที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่น่าสนใจนั้นๆ

3. การตอบสนอง (Response) เมื่อมีสิ่งเร้าที่น่าสนใจและน่าสัมผัส มนุษย์จะทำการสัมผัสโดยใช้ประสาทสัมผัสต่างๆ เช่น ตา หู ลิ้น จมูก ผิวหนังสัมผัส และสัมผัสด้วยใจ เป็นต้น ทำให้มีการแปลความหมายจากการสัมผัสสิ่งเร้าเป็นการรับรู้ จำได้ ประสานความรู้เข้าด้วยกัน มีการเปรียบเทียบ และคิดอย่างมีเหตุผล

4. การได้รับรางวัล (Reward) ภายหลังจากการตอบสนอง มนุษย์อาจเกิดความพึงพอใจ ซึ่งเป็นกำไรชีวิตอย่างหนึ่งจะได้นำไปพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่น การได้เรียนรู้ ในวิชาชีพชั้นสูง จนสามารถออกไปประกอบอาชีพชั้นสูง (Professional) ได้นอกจากจะได้รับรางวัลทางเศรษฐกิจเป็นเงินตราแล้ว ยังจะได้รับเกียรติยศจากสังคมเป็นศักดิ์ศรี และความภาคภูมิใจทางสังคมได้ประการหนึ่งด้วยจะเห็นว่าการจัดการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่จะต้องคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ใหญ่มากมาย เพื่อให้ผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่จะให้ความสนใจในการเรียนรู้ และสามารถรับรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสติปัญญา หรือกระบวนการทางร่างกาย ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

6. การฝึกอบรมและการสร้างพัฒนาชุดกิจกรรม

ความหมายของการฝึกอบรม

ศักรินทร์ ชนประชา (2550: 73) กล่าวว่า การฝึกอบรมเป็นกระบวนการที่จัดขึ้นอย่างมีระบบ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของบุคคล โดยมุ่งที่จะเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และเจตคติของบุคคล เพื่อที่จะสามารถปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาและเพิ่มผลผลิต ทำให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กรที่กำหนดไว้

การฝึกอบรม คือ การถ่ายทอดความรู้เพื่อเพิ่มพูนทักษะ ความชำนาญ ความสามารถ และทัศนคติในทางที่ถูกที่ควร เพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานและภาระหน้าที่ต่าง ๆ ในปัจจุบันและอนาคตเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และไม่ว่าการฝึกอบรมจะมีขึ้นที่ใดก็ตามวัตถุประสงค์ก็คือ เป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติงาน หรือเพิ่มขีดความสามารถในการจัดรูปขององค์กร

การฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการในอันที่จะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความรู้ ความเข้าใจ ทัศนคติ และความชำนาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่งและเปลี่ยนพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

โกลด์สไตน์ (Goldstein. 1993: 3) กล่าวว่า การฝึกอบรมเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบเพื่อสร้างหรือเพิ่มพูนความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) ความสามารถ (Ability) และเจตคติ (Attitude) ซึ่งจะช่วยให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

การฝึกอบรมเป็นการเสริมสร้างให้เกิดการเรียนรู้สำหรับบุคลากรระดับปฏิบัติการ เพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างใด อย่างหนึ่งได้ตามจุดประสงค์เฉพาะอย่าง

สรุปได้ว่ากระบวนการฝึกอบรม หมายถึง การปฏิบัติที่ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมหรือเข้าร่วมกิจกรรมเกิดความรู้ ความเข้าใจ ทัศนคติ ทักษะ ความชำนาญ ตลอดจนประสบการณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ การพัฒนาคนด้วยการจัดฝึกอบรมจะส่งผลและเอื้ออำนวยประโยชน์ให้กับองค์กร หน่วยงาน ขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถและทัศนคติของบุคคล และยังต้องมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับกระบวนการฝึกอบรม และหลักการการบริหารฝึกอบรมแต่ละขั้นตอน

โอดิออร์เน (Odiome. 1970: 80 อ้างจากศักรินทร์ ชนประชา. 2550: 84) แบ่งประเภทของการฝึกอบรมตามความสำคัญของการฝึกอบรมออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. การฝึกอบรมขั้นต้น เป็นการฝึกอบรมเพื่อสนองต่อความต้องการขั้นพื้นฐานเพื่อให้บุคคลมีความรู้ ความเข้าใจสามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม การฝึกอบรมประเภทนี้ เช่น การปฐมนิเทศ การฝึกอบรมก่อนเลื่อนตำแหน่งการทำงาน

2. การฝึกอบรมเพื่อแก้ปัญหา เป็นการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้สูงขึ้น มุ่งเน้นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติงาน

3. การฝึกอบรมเพื่อการพัฒนา เป็นการฝึกอบรมขั้นสูงมุ่งเน้นการมุ่งสู่อนาคต เป็นการฝึกอบรมที่ช่วยให้ผู้ปฏิบัติมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สามารถพัฒนางานให้ก้าวหน้า

สรุปประเภทของการฝึกอบรมจะขึ้นอยู่กับลักษณะของวัตถุประสงค์ผู้จัดฝึกอบรมจะต้องเลือกให้เหมาะสมกับเป้าหมายการพัฒนาผู้เข้าร่วมกิจกรรมการฝึกอบรม

หลักการจัดฝึกอบรมสำหรับผู้ใหญ่

การจัดฝึกอบรมเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดให้กับผู้ใหญ่จำเป็นต้องเอื้อให้ผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้มากที่สุด และจะใช้หลักการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนนักศึกษาก็ตาม แต่ก็มีบางอย่างที่แตกต่างกัน (สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. 2544 : 19-21) ควรมีดังนี้

ผู้ใหญ่ไม่ต้องการถูกปฏิบัติเหมือนเด็ก เพราะผู้ใหญ่กำหนดวิถีของตนเอง มีประสบการณ์มากมาย ไม่สนใจเรียนรู้เรื่องที่มีเนื้อหามากๆ ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดีที่สุดในสภาพการณ์ที่น่ารื่นรมย์ จะเรียนรู้ได้เร็วหากมีส่วนร่วมในกิจกรรมจริง ปฏิบัติจริง จะเรียนรู้ได้ดีหากมีความพร้อมเรียนรู้ได้ด้วยตนเองรับผิดชอบด้วยตัวเอง ผู้ใหญ่ชอบเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ทุกสิ่งจะง่ายต่อการเรียนรู้หากผู้ใหญ่ยอมรับไม่ขัดกับสิ่งที่เคยเรียนรู้หรือเคยมีประสบการณ์มาก่อน

นอกจากนั้น อาชัญญา รัตนอุบล (2541 : 28) กล่าวว่าไว้ว่าการฝึกอบรมจะบรรลุวัตถุประสงค์ วิทยากรหรือผู้ฝึกอบรม คือ ผู้อำนวยการความสะดวก การพัฒนาทัศนคติทางบวกของผู้เข้ารับการอบรม การสร้างบรรยากาศให้ผู้เข้าร่วมอบรมมีส่วนร่วม การสร้างแรงจูงใจและเงื่อนไขการเรียนรู้ จึงจะทำให้ผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง

การสร้างพัฒนาชุดกิจกรรม

การสร้างพัฒนาชุดกิจกรรม ชุดการสอนหรือชุดการเรียนมาจากคำว่า Instructional Package หรือ Learning Package เดิมทีเดิมมักใช้คำว่าชุดการสอนเพราะเป็นสื่อที่ครูนำมาใช้ประกอบการสอน แต่ต่อมาแนวคิดในการจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้เข้ามามีบทบาทมากขึ้น นักการศึกษาจึงเปลี่ยนมาใช้คำว่าชุดการเรียน (Learning Package) บางครั้งเรียกรวมกันว่าชุดการเรียนการสอน เพราะการเรียนรู้เป็นกิจกรรมของนักเรียน และการสอนเป็นกิจกรรมของครู กิจกรรมของครูกับนักเรียนจะต้องเกิดคู่กัน บางครั้งก็จะพบคำว่า “ชุดกิจกรรม” เพื่อจะได้ครอบคลุมถึงกิจกรรมของครูและนักเรียน สุนันทา สุนทรประเสริฐ (2545: 1) ได้อธิบายความหมายของชุดกิจกรรมไว้ว่าเป็นสื่อประเภทหนึ่งซึ่งมีจุดมุ่งหมายเฉพาะเรื่องที่จะสอนเท่านั้น ชุดกิจกรรมจึงเป็นนวัตกรรมการใช้สื่อการสอนแบบประสมโดยอาศัยระบบบูรณาการสื่อหลายๆอย่างเข้าด้วยกัน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

การสร้างและพัฒนากิจกรรมต้องมีขั้นตอนการสร้างโดยทบทวนข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎี หลักการ กำหนดโครงร่างของหลักสูตร กำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดรายละเอียดของเนื้อหาสาระกำหนดเทคนิค วิธีการกิจกรรม สื่อ กำหนดวิธีการประเมินผล

จะเห็นว่าการสร้างและพัฒนากิจกรรมเป็นการสร้างสื่อการเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายไว้อย่างชัดเจน

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

7.1 งานวิจัยในประเทศ

พลธาวิณ วัชรพรธำรง. (2557: 5) การวิจัยและพัฒนาเรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองและทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ด้วยการบริหารจัดการคุณภาพเชิงระบบโดยใช้รูปแบบ CADETS Model สำหรับนักเรียน โรงเรียนวัดหนองบอนแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองและทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนโรงเรียนวัดหนองบอนแดง
- 2) สังเคราะห์และกำหนดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองและทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนโรงเรียนวัดหนองบอนแดง
- 3) สร้างรูปแบบและกิจกรรมการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองและทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ด้วยการบริหารจัดการคุณภาพเชิงระบบโดยใช้ CADETS Model สำหรับนักเรียนโรงเรียนวัดหนองบอนแดง
- 4) รายงานผลการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองและทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ด้วยการบริหารจัดการคุณภาพเชิงระบบโดยใช้รูปแบบ CADETS Model สำหรับนักเรียนโรงเรียนวัดหนองบอนแดง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยมีการดำเนินงานวิจัย 6 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองและทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน

ขั้นตอนที่ 2 การสังเคราะห์และกำหนดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองและทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างรูปแบบและกิจกรรมการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองและทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ด้วยการบริหารจัดการคุณภาพเชิงระบบโดยใช้รูปแบบ CADETS Model

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองและทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ด้วยการบริหารจัดการคุณภาพเชิงระบบโดยใช้รูปแบบ CADETS Model สำหรับนักเรียนโรงเรียนวัดหนองบอนแดง

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองและทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21

ขั้นตอนที่ 6 การประเมินความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองและทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ด้วยการบริหารจัดการคุณภาพเชิงระบบโดยใช้รูปแบบ CADETS Model สำหรับนักเรียน

ขั้นตอนที่ 7 การปรับปรุงพัฒนารูปแบบและกิจกรรมการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองและทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ของโรงเรียนวัดหนองบอนแดง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ตั้งแต่ปีการศึกษา 2553-2557 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 5 ชนิด ได้แก่

1) แบบประเมินความเหมาะสมของการบริหารจัดการคุณภาพเชิงระบบโดยใช้รูปแบบ CADETS Model และกิจกรรมการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองและทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียน

2) แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่พึงประสงค์ ในด้านความซื่อสัตย์สุจริต การอดออมประหยัด คุณธรรม จริยธรรม การมีจิตสาธารณะ การดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการมีน้ำใจนักกีฬา

3) แบบประเมินทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ในด้านทักษะการคิด ทักษะชีวิตและหลักเลียงอบายมุข ทักษะด้านภาษาและการอ่าน ทักษะการเรียนรู้ ทักษะทางวิชาการ ทักษะอาชีพและเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT)

4) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและผลการทดสอบระดับชาติ (ONET) และ

5) แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองและทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 การเก็บรวบรวมข้อมูลการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองและทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียน ดำเนินการพัฒนารูปแบบเป็นระบบต่อเนื่อง ตั้งแต่ปีการศึกษา 2553 และเสร็จสิ้นการดำเนินงานในปี พ.ศ.2557

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติค่าที (t-test) แบบ Dependent Samples สำหรับการทดสอบผลการประเมินก่อนและหลังการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนโรงเรียนวัดหนองบอนแดง และสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองและทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ด้วยการบริหารจัดการคุณภาพเชิงระบบโดยใช้ CADETS Model สำหรับนักเรียนโรงเรียนวัดหนองบอนแดง เป็นรูปแบบที่พัฒนาขึ้นโดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ประกอบไปด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน (Context Analysis : C) การสร้างความตระหนัก (Awareness : A) การกำหนดคุณลักษณะและกิจกรรมพัฒนา (Determination and Design Activities : D) การประเมินผลงาน (Evaluation : E) การสร้างทีมงานและภาคีเครือข่ายร่วมพัฒนา (Team and network : T) และการประเมินความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง (Stakeholder's Satisfaction : S) และผ่านการตรวจสอบประเมินความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญพบว่า การบริหารจัดการคุณภาพเชิงระบบโดยใช้รูปแบบ CADETS Model โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนโรงเรียนวัดหนองบอนแดง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความประหยัด ความซื่อสัตย์สุจริต การมีจิตสาธารณะและจิตอาสา การมีน้ำใจนักกีฬา และการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองก่อนและหลังการพัฒนา พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยหลังการพัฒนามีค่าเฉลี่ยสูงกว่า

3. ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนโรงเรียนวัดหนองบอนแดง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ทักษะอาชีพ ทักษะชีวิตและหลักเลี้ยงอบายมุข ทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) ทักษะการเรียนรู้ ทักษะด้านภาษาและการอ่าน ทักษะด้านการคิด และทักษะวิชาการ ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ก่อนและหลังการพัฒนา พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยหลังการพัฒนามีค่าเฉลี่ยสูงกว่า

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนวัดหนองบอนแดง สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และอยู่ในระดับน่าพึงพอใจ และผลการทดสอบระดับชาติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (ONET) ปีการศึกษา 2556 โดยรวมสูงกว่าระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับประเทศ

5. ผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองและทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ด้วยการบริหารจัดการคุณภาพเชิงระบบ โดยใช้รูปแบบ CADETS Model สำหรับนักเรียนโรงเรียนวัดหนองบอนแดง มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

อมสิน จตุพร (2557: 6) บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวคิดในการพัฒนาความเป็นพลเมืองไทยอันเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกในเด็กและเยาวชนไทย โดยแบ่งเนื้อหาสาระออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1) คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในมิติใหม่

2) หลักสูตรเพื่อการพัฒนาความเป็นพลเมือง: แนวคิดและกรณีตัวอย่าง และ

3) การพัฒนาหลักสูตรเพื่อการรู้พลเมือง: กรณีหลักสูตรอาชีวศึกษาการนำเสนอประเด็นดังกล่าวเพื่อเป็นหลักคิดสำหรับนักวิชาการด้านหลักสูตรและการสอนนักการศึกษา ครูอาจารย์ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาให้หันกลับมาพิจารณาว่า “หลักสูตรเพื่อการรู้พลเมือง” มีลักษณะอย่างไร เหตุใดจึงต้องมีหลักสูตรเพื่อการรู้พลเมือง และมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองในบริบทไทยอย่างไรท้ายที่สุดการพัฒนาหลักสูตรเพื่อการรู้พลเมืองจะต้องมีฐานมาจากกระบวนการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้หลักสูตรสามารถพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกให้แก่เด็กและเยาวชนไทยได้อย่างแท้จริง

ดาวเรือง ครองเชื้อ (2557: 5) การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขตามวิถีประชาธิปไตย เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านสิริขุนหาญ องค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ พบว่าการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขตามวิถีประชาธิปไตย เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านสิริขุนหาญ องค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ ตามเกณฑ์ 80/80

2. เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขตามวิถีประชาธิปไตย เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านสิริขุนหาญ องค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขตามวิถีประชาธิปไตย เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านสิริขุนหาญ องค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/4 โรงเรียนบ้านสิริขุนหาญ อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ ภาคเรียนที่ 2

ปีการศึกษา 2557 จำนวน 1 ห้อง จำนวนนักเรียน 24 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยวิธีการจับสลากโดยใช้ห้องเรียนเป็นกลุ่มสุ่มเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขตามวิถีประชาธิปไตย เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านสิริขุนหาญ องค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 7 ชุด ได้แก่

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ชุดที่ 1 เรื่อง ความหมายของพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย และคุณธรรมในการดำเนินชีวิต เวลา 1 ชั่วโมง

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ชุดที่ 2 เรื่อง ความรับผิดชอบ เวลา 2 ชั่วโมง

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ชุดที่ 3 เรื่อง ความขยันหมั่นเพียร เวลา 2 ชั่วโมง

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ชุดที่ 4 เรื่อง ความมีระเบียบวินัย เวลา 2 ชั่วโมง

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ชุดที่ 5 เรื่อง การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย เวลา 2 ชั่วโมง

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ชุดที่ 6 เรื่อง การปฏิบัติตนเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี เวลา 2 ชั่วโมง และ

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ชุดที่ 7 เรื่อง การลดปัญหาความขัดแย้ง เวลา 1 ชั่วโมง รวมเวลา 12 ชั่วโมง มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 4.64

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก 1 ฉบับ จำนวน 30 ข้อ ซึ่งมีค่าความยากระหว่าง .30 - .87 ค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ .20 ถึง .70 และ มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .923

3. แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขตามวิถีประชาธิปไตย เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านสิริขุนหาญ องค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ เป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ จำนวน 1 ฉบับ 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกที่ระดับนัยสำคัญ .05 df เท่ากับ 29 ตั้งแต่ .362 ถึง .759 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .918

การศึกษา ครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลองใช้รูปแบบ Pre-experimental Design มีการทดสอบก่อนเรียนและวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน และศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขตามวิถีประชาธิปไตย เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่

4 โรงเรียนบ้านสิริขุนหาญ องค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าประสิทธิภาพ E_1/E_2 ค่าประสิทธิผล E.I. ผลการศึกษาพบว่า

1. การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขตามวิถีประชาธิปไตย เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านสิริขุนหาญ องค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 86.46/80.14 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80

2. ดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขตามวิถีประชาธิปไตย เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านสิริขุนหาญ องค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ มีค่าเท่ากับ 0.7000 ซึ่งแสดงว่านักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น 0.6885 หรือคิดเป็นร้อยละ 68.85

3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขตามวิถีประชาธิปไตย เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านสิริขุนหาญ องค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($= 4.32$)

โดยสรุป การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขตามวิถีประชาธิปไตย เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านสิริขุนหาญ องค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ นักเรียน และใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมสำหรับครู และผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษานำไปปรับปรุง แก้ไข ประยุกต์ใช้ ซึ่งครูผู้สอนสามารถนำไปใช้ในการสอนกลุ่มสาระและเนื้อหาอื่นให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นได้

สุภาพร จตุรภัทร (2556: 5) การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดการการลูกเสือไทยในอดีตและปัจจุบันเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการลูกเสือไทย เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี และเพื่อนำเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาการลูกเสือไทยเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี วิธีดำเนินการวิจัย ใช้การศึกษาเอกสาร การสำรวจโดยแบบสอบถาม เทคนิคเดลฟาย การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ และการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติภาคบรรยาย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยจำแนกประเภท วิเคราะห์เนื้อหา และสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย

บุคคลทั่วไปที่ผ่านการเรียนกิจกรรมลูกเสือ ลูกเสือ ผู้กำกับลูกเสือผู้อำนวยการลูกเสือโรงเรียน ผู้เชี่ยวชาญด้านการลูกเสือไทย และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการลูกเสือไทย ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สภาพการลูกเสือไทยในอดีตและปัจจุบันมีความสอดคล้องกันทั้ง 3 ด้าน ได้แก่

1.1 ด้านการจัดการการลูกเสือ โดยมีการกำหนดนโยบาย แผนงานและมาตรฐาน ในการจัดการการลูกเสือไทย

1.2 ด้านการจัดกิจกรรมลูกเสือ มีการจัดเนื้อหาสาระกิจกรรมลูกเสือเหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของลูกเสือ และมีการจัดกิจกรรมลูกเสืออย่างต่อเนื่อง และ

1.3 ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการลูกเสือไทย มีระบบการคัดเลือก ครูผู้สอนลูกเสือและมีการกำหนดคุณสมบัติของครูที่จะมาเป็นผู้กำกับลูกเสือ ซึ่งเป็นการดำเนินการ ตามข้อบังคับของคณะลูกเสือแห่งชาติ

2. แนวทางการพัฒนาการลูกเสือไทยเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี ประกอบด้วย

2.1 การจัดการการลูกเสือไทยทั้งด้านโครงสร้างและบทบาทหน้าที่

2.2 การจัดกิจกรรมลูกเสือที่ต้องเน้นความซื่อสัตย์ มีจิตอาสาและเรียนรู้ด้วยการ ปฏิบัติจริง

2.3 การพัฒนาครูและบุคลากรทางการลูกเสือที่ต้องส่งเสริม พัฒนาและสร้าง

คุณค่า

2.4 การสร้างเครือข่ายการลูกเสือไทยที่ต้องให้สมาชิกทุกคนเกิดความรู้สึกเท่าเทียม

กัน และ

2.5 ปัจจัยเกื้อหนุนต่อการพัฒนาการลูกเสือไทยที่ต้องสร้างให้สาธารณชนเห็น คุณค่าและพัฒนาฐานข้อมูลการลูกเสือให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาการลูกเสือไทยเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดี ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์หลัก 3 ข้อ คือ

3.1 สร้างภาพลักษณ์ที่ดีของการลูกเสือไทย

3.2 ยกระดับความเข้มแข็งการจัดกิจกรรมลูกเสือให้สอดคล้องกับสถานการณ์

ปัจจุบัน

3.3 จัดการความรู้สู่การพัฒนาครูและบุคลากรทางการลูกเสือไทย

นิภาพรรณ เจนสันติกุล. (2556 : 4) ปัจจุบันสังคมไทยมีความขัดแย้งทางความคิด และการแตกแยกออกเป็นกลุ่ม นอกจากนี้ ประชาธิปไตยแบบตัวแทนประสบปัญหาเรื่องบทบาทการ เข้าไปมีส่วนร่วมและตัวแทนของ ประชาชนไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ ประชาชนจึงให้ความสำคัญ กับประชาธิปไตยทางตรงและการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น

บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์ เพื่อนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง และการนำแนวคิดทฤษฎีทางด้านสังคมวิทยา มาอธิบายถึงสถานภาพและบทบาทของประชาชนที่เกิดขึ้นในบริบททางการเมืองไทย เพื่อแสวงหา ปัจจัยหนุนเสริมความเป็นพลเมืองให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมภายใต้ทิศทางการขับเคลื่อน นโยบายสาธารณะ และกลไกรัฐ ซึ่งสรุปได้ว่า จุดเริ่มต้นของความเป็นพลเมือง เกิดขึ้นจากการตระหนัก การร้อยเรียง การร่วมกัน และการเสริมพลังอำนาจ โดยมีปัจจัยสำคัญ คือ การที่ประชาชนเข้าใจและปฏิบัติตามสิทธิหน้าที่

มิ่งขวัญ คงเจริญ (2556: 4) การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของชุมชนเพื่อเสริมสร้างความยั่งยืนของชุมชนแห่งการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ศึกษาชุมชนต้นแบบที่ประสบผลสำเร็จในการพัฒนาและมีกระบวนการเรียนรู้เป็นกลไกหลักในการพัฒนาให้เกิดความยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์สังเคราะห์องค์ประกอบและรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของชุมชนเพื่อเสริมสร้างความยั่งยืนของชุมชนแห่งการเรียนรู้ จากชุมชนต้นแบบ 39 ชุมชน และนำเสนอรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของชุมชนเพื่อเสริมสร้างความยั่งยืนของชุมชนแห่งการเรียนรู้ของชุมชนเมืองและชุมชนชนบท จากการวิจัยภาคสนามในพื้นที่ ที่เป็นตัวแทนชุมชนเมือง ได้แก่ ชุมชนบ้านสันมะฮักฟ้า จ.เชียงใหม่ และ ชุมชนโค้งตาบ่าง จ.เพชรบุรี ส่วนพื้นที่ ที่เป็นตัวแทนชุมชนชนบท ได้แก่ ชุมชนบ้านคำปลาหลาย จ.ขอนแก่น และ ชุมชนบ้านน้ำทรัพย์ จ.เพชรบุรี โดยตรวจสอบรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของชุมชนเพื่อเสริมสร้างความยั่งยืนของชุมชนแห่งการเรียนรู้ จากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่ และทำการวิเคราะห์ปัจจัย เงื่อนไข ปัญหาของการใช้รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของชุมชนเพื่อสร้างความยั่งยืนชุมชนแห่งการเรียนรู้ จากการนำไปประยุกต์ใช้กับชุมชนเมือง/ชนบทของประเทศไทยจากการสนทนากลุ่ม เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบวิเคราะห์เอกสารแบบสัมภาษณ์เจาะลึก แบบสอบถาม และการสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์เนื้อหา การวัดความถี่ของคำหรือข้อความ และการใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ จำนวนและร้อยละ การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของชุมชนเพื่อเสริมสร้างความยั่งยืนของชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่นำเสนอได้รับการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่ ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบการเสริมสร้างความยั่งยืนของชุมชนแห่งการเรียนรู้ มี 9 องค์ประกอบ คือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน การนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่การปฏิบัติในชุมชน ระบบคุณธรรมจริยธรรมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ และกระบวนการถ่ายทอดเรียนรู้ของชุมชน การพัฒนาระบบเศรษฐกิจเพื่อการพึ่งตนเอง ระบบการเรียนรู้โดยมีภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแกนกลาง การพัฒนาอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อวิถีชีวิต ระบบทุนของชุมชนที่มีรูปแบบและวิธีการทางวัฒนธรรม ความเสมอภาคความยุติธรรมในการจัดการของชุมชน และ การสร้างหลักประกันความมั่นคงในการดำรงชีวิตร่วมกัน

2. การเสริมสร้างพลังอำนาจของชุมชนเพื่อเสริมสร้างความยั่งยืนของชุมชนแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย การเสริมสร้างพลังอำนาจของชุมชนในระดับบุคคล คือ การแสดงออกระดับบุคคล มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ องค์ประกอบภายในบุคคล องค์ประกอบด้านปฏิสัมพันธ์ องค์ประกอบด้านพฤติกรรม และ การเสริมสร้างพลังอำนาจของชุมชนในระดับชุมชน โดยมีองค์ประกอบโครงสร้างทางสังคมเป็นสำคัญ

3. รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของชุมชนเพื่อเสริมสร้างความยั่งยืนของชุมชนแห่งการเรียนรู้ ของสังคมไทย มี 2 รูปแบบได้แก่ รูปแบบของชุมชนเมือง และรูปแบบของชุมชนชนบท ซึ่งมีองค์ประกอบคล้ายคลึงกัน แต่มีความแตกต่างกันในบางประเด็น

4. รูปแบบการเสริมสร้างความยั่งยืนของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทั้งในชุมชนเมืองและชุมชนชนบท ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายและวางแผน การวิเคราะห์ความต้องการของชุมชน การทำประชาคมเพื่อหาสาเหตุของปัญหา การจัดเวทีชาวบ้านให้ความรู้ความเข้าใจ การบันทึกการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงของชุมชนในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ คณะกรรมการ/คณะบุคคลหรือแกนนำในการสร้างชุมชนให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืน การติดตามผลการดำเนินงาน และการสร้างความสัมพันธ์เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิก หรือกลุ่มชุมชนอื่นๆ

ธัญรัช วิภาตภูมิประเทศ. (2556: 13) ความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ผลการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อสำรวจความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ และ 2. เพื่อเปรียบเทียบความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตยของนักศึกษา จำแนกตาม ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยด้านครอบครัว โดยเก็บข้อมูลจากนักศึกษาจำนวน 410 คนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามเรื่องความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาที่ t-test และ one way anova ผลการวิจัยพบว่า 1 นักศึกษามีความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตยในภาพรวมที่ระดับค่อนข้างสูง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่านักศึกษามีความเป็นพลเมือง ด้านการเคารพกติกาสูงสุด รองลงมาคือด้านการเคารพสิทธิผู้อื่น และด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย ในภาพรวมของนักศึกษามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาจำแนกตาม เพศ ภูมิลำเนา ผลการเรียน คณะ ชั้นปี และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ข้อเสนอแนะคือ 1. ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย โดยเฉพาะด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในรายวิชาศึกษาทั่วไปสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และ 2. ควรมีการจัดให้มีการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตยก่อนที่จะสำเร็จการศึกษา

ประภัสสร ไพบุญยัทธิพรไทย. (2553: 9) การศึกษาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนโรงเรียนพาณิชยการบางบัวทองจังหวัดนนทบุรี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาระดับความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนระดับปวช. ชั้นปีที่ 1-3 2. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความเป็นพลเมืองดีกับปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียน 3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ ความเชื่อมั่นในตนเองและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับความเป็นพลเมืองดี 4. เสนอแนะแนวทางในความเป็นพลเมืองดีของ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่นักเรียนระดับชั้น ปวช. ปีที่ 1-3 โรงเรียนพาณิชยการบางบัวทองจังหวัดนนทบุรีจำนวน 189 คนโดยใช้การสุ่มแบบชั้นภูมิตามสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ค่าร้อยละค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานค่า t- test one way anova และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1. นักเรียนชั้นปวช. ปีที่ 1-3 มีความเป็นพลเมืองดีอยู่ในระดับสูง 2. มีความเชื่อมั่นในตนเองอยู่ในระดับค่อนข้างสูง 3. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับค่อนข้างสูง 4. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศสาขาที่ศึกษาและผลการเรียนที่ต่างกันมีความเป็นพลเมืองดีแตกต่างกัน

วิญญู ประมูล (2553 : 6) รายงานการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ CIPPA สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ CIPPA สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนบ้านวังวน (ราษฎร์พิทยา) อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ จำนวน 7 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้เวลา 40 นาที และประเมินและแบบประเมินความสนใจในการเรียนโดยใช้เวลา 20 นาที ทดลองสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ CIPPA ใช้เวลา 20 ชั่วโมง และทดสอบหลังเรียนด้วย แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและประเมินความสนใจในการเรียนโดยใช้เวลาทั้งหมดรวม 60 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและประเมินความสนใจในการเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ t – test (One Sample test) ผลการศึกษา พบว่า 1. ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก (= 4.58) และมีประสิทธิภาพเท่ากับ 73.37/74.64 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 70/70 2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. ความสนใจในการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สิริวรรณ ศรีพหล (2551 : 5) การวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่องการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะความเป็นพลโลกของนักเรียนสำหรับครูสังคมศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. พัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลเรื่องการจัดการเรียน การสอนเพื่อพัฒนาทักษะความเป็นพลโลกของนักเรียนสำหรับครูสังคมศึกษาให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการฝึกอบรมก่อนการฝึกอบรม และหลังการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่ใช้ชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่องการจัดการเรียน การสอนเพื่อพัฒนาทักษะความเป็นพลโลกของนักเรียน สำหรับครูสังคมศึกษา และ 3. ศึกษาความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมทางไกลเกี่ยวกับชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะความเป็นพลโลกของนักเรียน สำหรับครูสังคมศึกษาในแง่ของความคุ้มค่า ความน่าสนใจ และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูสังคมศึกษาที่สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ในโรงเรียนเขตกรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล จำนวน 53 คน ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1. ชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่องการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะความเป็น พลโลกของนักเรียน สำหรับครูสังคมศึกษา จำนวน 3 หน่วย 2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรมทางไกลก่อนและหลังการฝึกอบรม และ 3. แบบศึกษาความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมทางไกล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมทางไกล ได้แก่ E1/E2 และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า ชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่องการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะความเป็นพลโลกของนักเรียนสำหรับครูสังคมศึกษาที่พัฒนาขึ้นมา 3 หน่วยมีประสิทธิภาพ 80.38/81.50 79.75/80.50 และ 78.38/78.75 ตามลำดับ เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ ความก้าวหน้าในการฝึกอบรมของผู้รับการฝึกอบรมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผู้เข้ารับการฝึกอบรมทางไกล มีความเห็นว่า ชุดฝึกอบรมทางไกลมีความคุ้มค่า ความน่าสนใจ และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในระดั้มาก

สุทธิพร บุญส่ง (2550: 7) การวิจัยเรื่อง การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อความยั่งยืน สำหรับนักศึกษาสายอาชีวศึกษา มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาและศึกษาผลของกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักศึกษา ตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อความยั่งยืน กลุ่มตัวอย่างจากสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารและผู้สอนของสถานศึกษามาจากภูมิภาคต่างๆ ทั้ง 6 ภูมิภาค และผู้สอนที่ทดลองใช้จาก 3 สถานศึกษา การเลือกกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาใช้การสุ่มอย่างง่ายจากประชากรนักศึกษาของสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยมีวิธีการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะการวิจัย คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพการณ์ ระยะที่ 2 การพัฒนาและทดลอง ระยะที่ 3 การทดสอบประสิทธิภาพกระบวนการ

กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามแนวทางการเรียนรู้เพื่อความยั่งยืน สำหรับนักศึกษาสายอาชีวศึกษา

ผลการศึกษาวิจัยได้พบขั้นตอนและกระบวนการสำคัญในการจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี ที่เหมาะสมอย่างน้อย 5 ขั้นตอน และผลการใช้กระบวนการเรียนรู้ตามแนวทางการเรียนรู้เพื่อความยั่งยืน สำหรับนักศึกษาสายอาชีวศึกษา พบว่า นักศึกษาผู้เข้าร่วมโครงการ มีระดับของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ และมีระดับความคิดเห็นต่อการจัดกระบวนการการเรียนรู้ในด้านต่างๆ อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก และนักศึกษาเห็นว่า สิ่งที่ได้เรียนรู้ไปนั้นทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีเพิ่มมากขึ้น กิจกรรมที่ได้เรียนรู้ขึ้นถือว่าเป็นกิจกรรมใหม่ ที่แตกต่างออกไปจากการเรียน การสอนเพื่อคุณธรรม จริยธรรมที่ได้เคยเรียนมา กิจกรรมที่ได้เรียนรู้ถือว่ามีประโยชน์สำหรับนักเรียนในแง่ของการพัฒนาตนเองเพื่อให้เป็นผู้ที่มีความเป็นพลเมืองดี สามารถนำกิจกรรมที่ได้จากการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันได้ เปิดโอกาสให้นักเรียนเปิดมุมมองใหม่ให้กับนักเรียนในการปฏิบัติตัวเป็นพลเมืองดีของสังคม มีการร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแนวคิดต่างๆ กับเพื่อนในการปฏิบัติตัวให้เป็นพลเมืองดี เมื่อได้เรียนรู้ตามกิจกรรมพัฒนาตนเองแล้วนักเรียนสามารถนำแนวคิด วิธีการปฏิบัติตัว ที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในการชีวิตประจำวันต่อไปได้อย่างแน่นอน

สมเกียรติ แก้วโธสง. (ม.ป.ป. : 6) สรุปผลการวิจัยไว้ว่า

1. ความเห็นของผู้บริหารสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากโดยสามารถจำแนกเป็นรายด้านได้ ดังนี้
 - 1.1 ด้านพฤติกรรมการเป็นลูกเสือมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากในทุกตัวบ่งชี้
 - 1.2 ด้านการยึดมั่นในคำปฏิญาณและกฎลูกเสือมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากในทุกตัวบ่งชี้
 - 1.3 ด้านการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากในทุกตัวบ่งชี้
2. ความเห็นของครูผู้สอนมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากโดยสามารถจำแนกเป็นรายด้านได้ ดังนี้
 - 2.1 ด้านพฤติกรรมการเป็นลูกเสือมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากในทุกตัวบ่งชี้
 - 2.2 ด้านการยึดมั่นในคำปฏิญาณและกฎลูกเสือมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ตัวบ่งชี้ คือ การมีเกียรติเชื่อถือได้นอกนั้นมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากในทุกตัวบ่งชี้ ซึ่งการมีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และซื่อตรงต่อผู้มีพระคุณมีคะแนนเฉลี่ยรองลงมา
 - 2.3 ด้านการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากในทุกตัว

บ่งชี้ โดยการสร้างสรรค์ความสามัคคีในหมู่เพื่อนฝูงมีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ การให้ความร่วมมือสนับสนุนการจัดกิจกรรมของสถานศึกษาและชุมชน

3. ความเห็นของผู้ปกครองนักเรียนหรือกรรมการสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านพฤติกรรมการเป็นลูกเสือด้านการยึดมั่นในคำปฏิญาณและกฎลูกเสือและด้านการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยสามารถจำแนกเป็นรายด้านได้ ดังนี้

3.1 ด้านพฤติกรรมการเป็นลูกเสือมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากในทุกตัวบ่งชี้ โดยพฤติกรรมมีความสนใจในการเรียนลูกเสือมีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ พฤติกรรมการให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

3.2 ด้านการยึดมั่นในคำปฏิญาณและกฎลูกเสือมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากในทุกตัวบ่งชี้ โดยมีใจกว้างและไม่ย่อท้อต่อความยากลำบากมีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และเชื่อตรงต่อผู้มีพระคุณ

3.3 ด้านการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากในทุกตัวบ่งชี้ โดยการมีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ สุจริตมีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ การมีจิตอาสา ช่วยเหลือผู้อื่น การสร้างสรรค์ความสามัคคีในหมู่เพื่อนฝูง การให้ความร่วมมือสนับสนุนการจัดกิจกรรมของสถานศึกษาและชุมชน และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4. ปัญหา อุปสรรคในการพัฒนาคุณธรรมนำความรู้ตามกระบวนการลูกเสือ เขตตรวจราชการที่ 14 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้ปกครองนักเรียนหรือกรรมการสถานศึกษา สรุปได้ดังนี้

4.1 ปัญหาอุปสรรค ในภาพรวมเห็นว่าบุคลากรยังขาดความตระหนักและขาดความรับผิดชอบ โดยปฏิบัติไปตามหน้าที่ ไม่ได้มาจากใจ ส่วนหนึ่งมีอายุมาก ไม่กล้าแสดงออก บางส่วนไม่ให้ความสำคัญและไม่ชอบในกิจกรรมลูกเสือ เนื่องจากเป็นการทำกิจกรรมกลางแจ้งมีจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 18.16 รองลงมา คือ ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจ ประสบการณ์ ทักษะ และเทคนิควิธีการใหม่ ๆ ที่จะนำมาปรับใช้ในกระบวนการลูกเสือ ร้อยละ 10.11 และนักเรียนขาดความสนใจ ไม่เห็นความสำคัญ และไม่ให้ความร่วมมือในกิจกรรมลูกเสือ ร้อยละ 9.65 เรียงตามลำดับ

4.2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ในภาพรวมเห็นว่าควรส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการพัฒนา โดยการส่งไปอบรมชั้นสูงเพิ่มเติม การจัดประชุมสัมมนา การพบปะและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การประสานหน่วยงานทางลูกเสือเพื่อเข้ารับความรู้ เทคนิค และวิธีการใหม่ ๆ มีจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 15.47 รองลงมา คือ ควรให้การสนับสนุนในด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ เทคโนโลยีที่ทันสมัย หลากหลาย และเอื้อต่อการจัดกิจกรรมลูกเสือ โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กที่มีจำนวนเพิ่ม

มากขึ้นทุกปี ร้อยละ 10.40 และควรเพิ่มระยะเวลาในการจัดกิจกรรมลูกเสือและเน้นกระบวนการลูกเสือในโรงเรียนอย่างจริงจัง ร้อยละ 9.33 เรียงตามลำดับ

7.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

เฮอริเบิร์ต วายยอนเน่ และ เซิร์ฟ อัลัน (Hebert, Yvonne; & Sears, Alan: 2007) กล่าวว่า การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง หมายถึง การสร้างบุคคลให้มีความรู้เรื่อง ระบบการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย มีทัศนคติที่ดีต่อประชาธิปไตย และมีทักษะในการมีส่วนร่วม ทางสังคมและทางเศรษฐกิจ และมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ของพลเมืองในระบบประชาธิปไตย

สรุป ได้ว่าการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองประชาชนควรมีทักษะในการมีส่วนร่วมทางสังคมและทางด้านเศรษฐกิจ และต้องมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองอีกด้วย

การสำรวจข้อมูลเยาวชนในระดับชาติ The Nation Assessment of Educational Progress เมื่อปี ค.ศ.1997 และ 2007 นักวิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าวมาศึกษาและพบว่า นักเรียนโดยรวมมีความรู้เรื่องการเมืองภาคพลเมืองในระดับทั่วไป ส่วนนักเรียนที่มีความรู้ทางการเมืองและพลเมืองน้อย คือ กลุ่มนักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อย ผู้ปกครองมีการศึกษาน้อย และนักเรียนอยู่ในกลุ่ม Hispanic และ African - America (Hahn,C.L., 2010)

ฮาร์ท ดอลเนลลี่ ยูนิส และ เอตคิน (Hart, Donnelly,Youniss; & Atkins อ้างอิงจาก Hahn,C.L.,2010) และ Torney - Purta, J. & Wilkenfeld, B. (2009 : 137) พบว่า การสอนแบบแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ในวิชาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง มีความสัมพันธ์กับความรู้ของนักเรียน กล่าวคือนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจะมีความรู้เรื่องพลเมืองสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการสอนด้วยวิธีดังกล่าว

เวสเทย์เมอร์ เจ และ เคนท์ เจ (Westheimer, J. and Kahae, J.) ศึกษาโปรแกรมการจัดการศึกษาแบบโรงเรียนเป็นฐานที่ส่งเสริมการพัฒนาประชาธิปไตย ทั้งการศึกษาเชิงทฤษฎีด้านประชาธิปไตย เป้าหมายและแนวปฏิบัติของโปรแกรมของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก จนพบกรอบแนวคิดว่า ความเป็นพลเมืองที่การจัดการศึกษาปัจจุบันมี 3แบบ คือ

1. พลเมืองที่มีความรับผิดชอบ (Personally Responsible citizen) เป็นพลเมืองเดียวที่ต่างมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของพลเมืองของประเทศ
2. พลเมืองที่มีส่วนร่วม (Participatory citizen) เป็นพลเมืองที่มีการรวมกลุ่มกันเพื่อร่วมกันดำเนินการในกิจการสาธารณะ ร่วมกันรับผิดชอบต่อส่วนรวม
3. พลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรมในสังคม (Justice-oriented citizen) เป็นพลเมืองที่สนใจกิจการของบ้านเมืองในฐานะที่ตนหรือกลุ่มของตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีการตั้งคำถามต่อระบบสังคมและแสวงหาแนวทางดำเนินการเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมือง อาจสรุปได้ว่า ควรทำการศึกษาสถานการณ์ หรือบริบทความต้องการของกลุ่มเป้าหมายเพื่อนำมาเป็นแนวทางการจัดเนื้อหาในการจัดกิจกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับองค์ประกอบที่จำเป็นในการเป็นพลเมือง เช่น ภาพลักษณ์ และการยกระดับให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ความร่วมมือในการเรียนการสอน โดยชุดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง จะมีการกำหนด หัวข้อเนื้อหา กระบวนการจัดกิจกรรม และเป้าหมายของการจัดกิจกรรมว่าเมื่อเข้าร่วมกิจกรรมแล้วจะมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องความเป็นพลเมืองสูงขึ้น

อัลมอนด์ และ เวอร์บา (Almond; & Verba, 1989, Barber, 1984; Berelson et al., 1954; Conover et al., 1991 ; Mill, 1991; Thompson, 1970) กล่าวว่า การปฏิรูปการเมืองไปสู่การมีระบอบประชาธิปไตยที่ก้าวหน้าและยั่งยืนควรเริ่มต้นที่การทำให้ประชาชนมีความกระตือรือร้นที่เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง มีความรู้ทางการเมืองที่เพียงพอ และมีความยึดมั่นในค่านิยมประชาธิปไตยในเรื่องการยอมรับความแตกต่างของการเคารพสิทธิของผู้อื่น เป็นคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย การที่จะทำให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมีหลากหลายรูปแบบ

จะเห็นได้ว่าความคิดนี้จะมีการมีส่วนร่วมเข้าไปเกี่ยวข้องโดยเฉพาะด้านการเมืองนั้นต้องยึดมั่นในการยอมรับและการเคารพสิทธิของผู้อื่น

ตาราง 1 สรุปการสังเคราะห์แนวทางการพัฒนากิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับ
นักศึกษาผู้ใหญ่

	ปริญญา เทวานฤมิตร กุล 2555	วารสาร สังคมศาสตร์	กศน.	ทิพย์พพร ตันติสุนทร (2558:55-56)	พลภาวิน วัชรธรรารัง (2557:5)	ดาวเรือง คล่องไว (2557:5)	สรุป
การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขตามวิถี ประชาธิปไตย				✓		✓	
มีความรู้ รู้จักสังคมตนเองและรู้ทันโลก							
หน้าที่ ความรับผิดชอบ	✓	✓		✓		✓	✓
ความขยันหมั่นเพียร						✓	
ความมีระเบียบวินัย						✓	
การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถี ประชาธิปไตย	✓					✓	
การปฏิบัติตนเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี						✓	
การลดปัญหาความขัดแย้ง	✓					✓	
ความประหยัด					✓		
ความซื่อสัตย์สุจริต	✓			✓	✓	✓	✓
การมีจิตสาธารณะและจิตอาสา					✓		
การมีน้ำใจนักกีฬา					✓		
การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง					✓		
การมีส่วนร่วม	✓	✓		✓			
การสร้างประชาธิปไตย	✓	✓	✓				✓
การเลือกตั้ง สิทธิเสรีภาพ ประชาชน		✓	✓	✓			✓
เคารพผู้อื่นเคารพกติกา	✓	✓	✓	✓			✓
การร่วมกันวิเคราะห์แก้ปัญหาท้องถิ่นและ ชุมชน	✓	✓	✓				✓

จากตาราง 1 สรุปการสังเคราะห์แนวทางการพัฒนากิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ จากการศึกษาเอกสาร ทฤษฎี แนวคิด สรุปเนื้อหากรอบเรื่องที่จะนำมาสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ได้จำนวน 6 เรื่อง คือ ความซื่อสัตย์สุจริต หน้าที่ความรับผิดชอบ การเคารพผู้อื่นเคารพกติกา การสร้างประชาธิปไตยในครอบครัว การเลือกตั้งสิทธิเสรีภาพประชาชน การร่วมกันวิเคราะห์แก้ปัญหาท้องถิ่นและชุมชน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่ ประกอบด้วยขั้นตอนในการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 2) การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3) การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 4) การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตราด ปีการศึกษา 2559 จำนวน 2,186 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสำรวจความคิดเห็นและเจตคติต่อนโยบายการจัดกิจกรรม ได้แก่ นักศึกษาผู้ใหญ่ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในเขตอำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด จำนวน 300 คน ตามตารางเครซี่มอร์แกน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. กลุ่มตัวอย่างในการทดลองใช้กิจกรรม

2.1 ทดลองแบบนัยร่อง ได้แก่ นักศึกษาผู้ใหญ่ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตราชเทวี จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ใช้เวลาในการอบรมใช้ชุดกิจกรรมจำนวน 2 วัน 12 ชั่วโมง 6 กิจกรรม เรียนรู้ด้วยตนเอง 60 ชั่วโมง

2.2 ทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิผลของกิจกรรม ได้แก่ นักศึกษาผู้ใหญ่ของ

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตเขตบางรัก จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ใช้เวลาในการอบรมใช้ชุดกิจกรรมจำนวน 2 วัน 12 ชั่วโมง 6 กิจกรรม เรียนรู้ด้วยตนเอง 60 ชั่วโมง

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่อประกอบด้วย 4 ชุด คือ

เครื่องมือชุดที่ 1 : แบบสำรวจความคิดเห็นและเจตคติเกี่ยวกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมือง สำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่

เครื่องมือชุดที่ 2 : แบบทดสอบความรู้ก่อนและแบบทดสอบหลังเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่

เครื่องมือชุดที่ 3 : กิจกรรมการเรียนรู้จำนวน 6 กิจกรรม

เครื่องมือชุดที่ 4 : แบบประเมินความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ มีรายละเอียด ดังนี้

เครื่องมือชุดที่ 1: แบบสำรวจความคิดเห็นและเจตคติเกี่ยวกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่

ลักษณะเครื่องมือ

เป็นแบบสำรวจความคิดเห็นและเจตคติเกี่ยวกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ จำนวน 30 ข้อ ตามที่ศึกษาจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ขอบข่ายนำมาจัดทำกรอบเนื้อหากิจกรรมโดยใช้องค์ประกอบ 2 องค์ประกอบ คือ กระบวนการคิดเป็น (Khit Pen : K) และกระบวนการมีส่วนร่วม (Participation : P) เพื่อให้ทราบกรอบการทำกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1.1 ศึกษาเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็น และเจตคติเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ นำข้อมูลที่ได้มาสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นและเจตคติ

1.2 สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นและเจตคติ เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่โดย ลักษณะความคิดเห็นและเจตคติแบ่งเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ

ตอนที่ 2 สำรวจความคิดเห็นและเจตคติ แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้
(บุญชม ศรีสะอาด. 2554: 120-122)

ระดับ 0	คะแนน หมายถึง	ไม่เห็นด้วย
ระดับ 1	คะแนน หมายถึง	เห็นด้วยบ้าง
ระดับ 2	คะแนน หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
ระดับ 3	คะแนน หมายถึง	เห็นด้วยค่อนข้างมาก
ระดับ 4	คะแนน หมายถึง	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยรวม รายด้าน และรายข้อจากการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2554: 120-122)

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

1.3 นำแบบสอบถามความคิดเห็นและเจตคติเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ที่สร้างขึ้นไปขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาและให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน (รายนามผู้เชี่ยวชาญแสดงในภาคผนวก ก) พิจารณาลงความเห็นและให้คะแนน (พรณี ลีกิจวัฒน์. 2558 : 195) ดังนี้

ให้คะแนน +1	เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีความเข้าใจ
ให้คะแนน 0	เมื่อไม่แน่ใจข้อคำถามนั้นมีความเข้าใจ
ให้คะแนน -1	เมื่อเห็นว่าข้อคำถามนั้นไม่สามารถเข้าใจ

จากนั้นใช้สูตร IOC (Index of item objective congruence) ซึ่งค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ถือว่า มีความสอดคล้องไม่ต้องทำการปรับปรุง ถ้าข้อใดมีค่าดัชนีความสอดคล้องไม่ถึงเกณฑ์ 0.50 แต่มีความจำเป็นต้องใช้ข้อคำถามนั้น ผู้วิจัยจะปรับปรุงข้อคำถามนั้นตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินใหม่จนกว่าจะผ่านเกณฑ์ (พรณี ลีกิจวัฒน์. 2558: 195) ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่า 0.80

1.4 นำแบบสอบถามความคิดเห็นและเจตคติเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ไปสำรวจกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสำรวจความคิดเห็นและเจตคติ ขอรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการออกแบบกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่

เครื่องมือชุดที่2: แบบทดสอบความรู้ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่

ลักษณะเครื่องมือ

เป็นแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเรื่องความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ แบบปรนัย 4 ตัวเลือก มีคำตอบถูกเพียงตัวเลือกเดียวจำนวน 30 ข้อ ใช้เวลาสอบ 30 นาที

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

2.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมือง ความซื่อสัตย์ หน้าที่ความรับผิดชอบ การเคารพผู้อื่นการเคารพกติกา การสร้างประชาธิปไตยในครอบครัว การเลือกตั้งสิทธิเสรีภาพของประชาชน และการร่วมกันวิเคราะห์แก้ปัญหาของท้องถิ่นและชุมชน

2.2 กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้และชนิดของแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือกให้ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมของกิจกรรมการเรียนรู้จำนวน 30 ข้อ

2.2 วิเคราะห์เนื้อหาสาระ วัตถุประสงค์การเรียนรู้และจำนวนของข้อสอบ

2.3 นำแบบทดสอบความรู้ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมที่สร้างขึ้นให้กรรมการควบคุมปริญญาบัตรตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

2.4 นำแบบทดสอบเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน (รายนามผู้เชี่ยวชาญแสดงในภาคผนวก ก) พิจารณาลงความเห็นและให้คะแนน (พรวณี ลีกิจวัฒน์. 2558: 195) ดังนี้

ให้คะแนน +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้อง

ให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้อง

ให้คะแนน -1 เมื่อเห็นว่าข้อคำถามนั้นไม่มีความสอดคล้อง

และมีที่ว่างให้ผู้เชี่ยวชาญเขียนข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง

จากนั้นใช้สูตร IOC (Index of item objective congruence) ซึ่งค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ถือว่า มีความสอดคล้องไม่ต้องทำการปรับปรุง ถ้าข้อใดมีค่าดัชนีความสอดคล้องไม่ถึงเกณฑ์ 0.50 แต่มีความจำเป็นต้องใช้ข้อคำถามนั้น ผู้วิจัยจะปรับปรุงข้อคำถามนั้นตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินใหม่จนกว่าจะผ่านเกณฑ์ (พรวณี ลีกิจวัฒน์. 2558: 195) ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่า 0.80-1.00

2.5 หาความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเรื่องความเป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่ โดยการนำแบบทดสอบไปทดลองนำร่องใช้กับนักศึกษาศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตราชเทวี จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน แล้วนำมาให้คะแนนโดยให้คะแนนข้อที่ตอบถูก 1 คะแนนข้อที่ตอบผิดให้ 0 คะแนน

2.6 นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาค่าดัชนีความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบโดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ริชาร์ดสัน (พิชิต ฤทธิ์จรูญ. 2556 : 157-158)

2.7 เลือกข้อสอบที่เหมาะสม โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความยากง่าย (p) มีค่าความยากง่าย ตั้งแต่ 0.00 ถึง 1.00 มีรายละเอียดดังนี้ (พิชิต ฤทธิ์จรูญ. 2556: 141-142)

0.81 - 1.00	แสดงว่า	เป็นข้อสอบง่ายมาก ควรตัดทิ้งหรือปรับปรุง
0.61 - 0.80	แสดงว่า	เป็นข้อสอบค่อนข้างง่าย (ดี)
0.40 - 0.60	แสดงว่า	เป็นข้อสอบยากง่ายปานกลาง (ดีมาก)
0.20 - 0.39	แสดงว่า	เป็นข้อสอบค่อนข้างยาก (ดี)
0.00 - 0.19	แสดงว่า	เป็นข้อสอบยากมาก ควรตัดทิ้งหรือปรับปรุง

และพิจารณาจากค่าอำนาจจำแนก (r) ซึ่งมีเกณฑ์การพิจารณาค่าอำนาจจำแนก (r) มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป (พิชิต ฤทธิ์จรูญ. 2556 : 141-142) จำนวนแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเรื่องความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ที่ใช้จริงจำนวน 30 ข้อ ผลการวิเคราะห์ได้ค่าความยากง่าย (p) 0.20-0.80 ค่าอำนาจจำแนก (r) 0.2 ขึ้นไป

4.8 นำแบบทดสอบความรู้ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 30 ข้อใช้เวลา 30 นาที ที่ได้ไปทดสอบกับกลุ่มทดลองเป็นนักศึกษาศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตบางรัก จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน

เครื่องมือชุดที่ 3 : กิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 6 กิจกรรม

ลักษณะเครื่องมือกิจกรรมการเรียนรู้จำนวน 6 กิจกรรม จะแบ่งการสร้างออกเป็น

4 ขั้น คือ ขั้นการสำรวจกิจกรรมโดยการสร้างเครื่องมือสำรวจความคิดเห็นและเจตคติ นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ประเมินเครื่องมือเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แล้วนำไปสำรวจเพื่อหาประเด็น เนื้อหาจะนำมาออกแบบกิจกรรม ขั้นการออกแบบกิจกรรม นำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจความคิดเห็นและเจตคติมาออกแบบกิจกรรมโดยจัดทำเป็นชุดกิจกรรมจำนวน 6 กิจกรรม การสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหาหลักการสร้างเสริมความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่เพื่อกำหนดรูปแบบในการวิจัยครั้งนี้โดยใช้องค์ประกอบ 2 องค์ประกอบ ดังนี้ กระบวนการคิดเป็น (KhitPen : K) กระบวนการมีส่วนร่วม (Participetion : P) นำกิจกรรมที่ออกแบบไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ประเมินเครื่องมือเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แล้วนำมาพัฒนาอีกครั้ง ขั้น

การจัดทำกิจกรรมการเรียนรู้ จะทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและมี 4 ขั้นตอน คือ นำเข้าสู่บทเรียน การจัดกระบวนการเรียนรู้ การนำเสนอโปรแกรมการเรียนรู้ และการประเมินและวัดผลการเรียนรู้ นำการจัดทำกิจกรรมการเรียนรู้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ประเมินเครื่องมือเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แล้วนำมาพัฒนาอีกครั้ง ขั้นตอนทดลองกิจกรรม นำชุดกิจกรรมที่สร้างและออกแบบไปทดลองนำร่อง และทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ โดยสร้างกิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์ผ่านกระบวนการคิดเป็น และกระบวนการมีส่วนร่วม แล้วนำผลไปตรวจสอบหาคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) แล้วพัฒนาต่อไป

วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือ นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความเหมาะสม เทียบตรง เชิงเนื้อหา และภาษาที่ใช้ เพื่อปรับปรุงแก้ไขหาคุณภาพของเครื่องมือทั้งฉบับ นำเครื่องมือไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง 30 คน

เครื่องมือชุดที่ 4 : แบบประเมินความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่

ลักษณะเครื่องมือ เป็นแบบประเมินความพึงพอใจได้แก่ ด้านเนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วิทยากร สื่ออุปกรณ์ เทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้ การประยุกต์และนำไปใช้ ความสุขในการเรียนรู้

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

4.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ

4.2 กำหนดโครงสร้างของแบบสอบถามความพึงพอใจแบบปลายปิด มีลักษณะการตอบแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ มีเกณฑ์การให้คะแนนข้อคำถามเชิงบวกในการวิเคราะห์ข้อมูล (บุญชม ศรีสะอาด. 2554: 120-122) ดังนี้

ระดับ	5	คะแนน	หมายถึง	มีความพึงพอใจมากที่สุด
ระดับ	4	คะแนน	หมายถึง	มีความพึงพอใจมาก
ระดับ	3	คะแนน	หมายถึง	มีความพึงพอใจปานกลาง
ระดับ	2	คะแนน	หมายถึง	มีความพึงพอใจน้อย
ระดับ	1	คะแนน	หมายถึง	มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

วิเคราะห์ข้อมูลโดยรวม รายด้าน และรายข้อ จากการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2554 : 120-122)

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00	หมายถึง	มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50	หมายถึง	มีความพึงพอใจระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50	หมายถึง	มีความพึงพอใจระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50	หมายถึง	มีความพึงพอใจระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50	หมายถึง	มีความพึงพอใจระดับน้อยที่สุด

4.3 นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่สร้างขึ้นไปขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา และให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พิจารณาลงความเห็นและให้คะแนนความเหมาะสม (พรณี ลีกิจวัฒน์. 2558 : 195) ดังนี้

ให้คะแนน +1	เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีความเหมาะสม
ให้คะแนน 0	เมื่อไม่แน่ใจข้อคำถามนั้นมีความเหมาะสม
ให้คะแนน -1	เมื่อเห็นว่าข้อคำถามนั้นไม่มีความเหมาะสม

จากนั้นใช้สูตร IOC (Index of item objective congruence) ซึ่งค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ถือว่า มีความเหมาะสมไม่ต้องทำการปรับปรุง ถ้าข้อใดมีค่าดัชนีความเหมาะสมไม่ถึงเกณฑ์ 0.50 แต่มีความจำเป็นต้องใช้ข้อคำถามนั้น ผู้วิจัยจะปรับปรุงข้อคำถามนั้นตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินใหม่จนกว่าจะผ่านเกณฑ์ (พรณี ลีกิจวัฒน์. 2558 : 195) ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่า 0.80-1.00

4.4 นำแบบประเมินความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ นำไปใช้กับกลุ่มทดลอง ซึ่งเป็นนักศึกษาศูนย์ศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตบางรัก จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน

ลักษณะเครื่องมือเป็นแบบประเมินความพึงพอใจได้แก่ ด้านเนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วิทยากร สื่ออุปกรณ์ เทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้ การประยุกต์และนำไปใช้ ความสุขในการเรียนรู้

วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือ นำเครื่องมือแบบประเมินความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ไปให้ผู้เชี่ยวชาญที่ชำนาญด้านความเป็นพลเมือง จำนวน 5 คน ช่วยตรวจสอบเสนอความคิดเห็น แล้วจึงนำมาหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC : Index of item Objective Congruence) และหากข้อคำถามข้อใดมีค่า IOC ต่ำกว่า 0.5 ต้องปรับปรุงข้อคำถามในข้อนั้นตามผู้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสม

การรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการโดยใช้วิธีการเก็บด้วยตนเองทำการรวบรวมข้อมูลจากการทดลองใช้กิจกรรมเพื่อนำไปวิเคราะห์ค่าทางสถิติ

การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำข้อมูล

1. การประเมินค่าความสอดคล้องของกิจกรรมจากผู้เชี่ยวชาญโดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Objective Congruence)
2. การประเมินค่าความเหมาะสมของกิจกรรมโดยผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้สถิติร้อยละ
3. เปรียบเทียบคะแนนที่ได้ของเครื่องมือแบบทดสอบก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม โดยใช้ t-test
4. การวิเคราะห์ความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้การจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. สถิติพื้นฐาน ของคะแนนได้แก่

- 1.1 การหาคะแนนเฉลี่ย (Mean)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{n}$$

- 1.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้สูตรดังนี้

$$S.D. = \sqrt{\frac{n\sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}}$$

2. ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC หรือ Index of consistency) ประเมินค่าความสอดคล้องความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านส่วนประกอบเนื้อหาและประเมินความสอดคล้องของเนื้อหาโดยนำคะแนนที่ได้มาแทนค่าในสูตรดังนี้ (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2545)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทนดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ แทนผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
 N แทนจำนวนผู้เชี่ยวชาญ

3. การเปรียบเทียบคะแนนจากแบบทดสอบก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม โดยใช้ t-test แบบ (Dependent) (ชูศรี วงษ์รัตน์. 2546)

$$T = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{n-1}}}$$

$\sum D$ คือผลรวมของความแตกต่างระหว่างคะแนนจากแบบ
 ประเมินก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม

n คือจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

4. การวิเคราะห์ความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)
 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) (ล้วน สายยศ. 2540 : 169-175)

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

การหาค่าคะแนนเฉลี่ย

เมื่อ $\bar{X}$ คือค่าเฉลี่ย

$\sum X$ คือ ผลรวมของคะแนนที่กำหนด

f คือ จำนวนผู้ตอบแต่ละข้อคำถาม

N คือ จำนวนผู้เข้ารับการอบรม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผล

การวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยกำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาในการแจกแจงแบบที (t-dependent)
*	แทน	ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
p	แทน	ความน่าจะเป็นของการมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การสร้างพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่

- 1.1 ผลการสำรวจความคิดเห็นและเจตคติเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่
- 1.2 ผลการสร้างและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้
- 1.3 ผลการประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้

ตอนที่ 2 ศึกษาประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจต่อการร่วมกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่

ตอนที่ 1 การสร้างและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่

- 1.1 ผลการสำรวจความคิดเห็นและเจตคติเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่
- ผู้วิจัย ได้สำรวจความคิดเห็นและเจตคติของกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในเขตพื้นที่อำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด จำนวน 300 คน ดังตาราง

ตาราง 2 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแสดงความคิดเห็นและเจตคติเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง
สำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่จำแนกตาม เพศ (N = 300)

ข้อมูล (เพศ)	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	157	51.66
หญิง	143	48.34
รวม	300	100

จากตาราง 2 ด้านเพศ ของผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและเจตคติเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย จำนวน 157 คน คิดเป็น ร้อยละ 51.66 หญิง 143 คน คิดเป็น ร้อยละ 48.34 ตามลำดับ

ตาราง 3 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแสดงความคิดเห็นและเจตคติเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง
สำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ จำแนกตามอายุ (N = 300)

ข้อมูล (อายุ)	จำนวน	ร้อยละ
15-20 ปี	34	11.3
21-30 ปี	131	43.7
31-40 ปี	36	12.0
51-60 ปี	43	14.3
61-70	33	11.0
71-80 ปี	7	2.3
81-90	10	3.3
มากกว่า 90 ปี	6	2.0
รวม	300	100

จากตาราง 3 ด้านอายุของผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและเจตคติเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่พบว่า ส่วนใหญ่มี อายุ 21-30 ปี จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 43.7 และช่วงอายุรองลงมา คือ อายุ 51-60 ปีจำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 14.30 และช่วงอายุผู้ตอบแบบน้อยที่สุด ช่วงอายุมากกว่า 90 ปีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 2.00 ตามลำดับ

ตาราง 4 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแสดงความคิดเห็นและเจตคติเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง
สำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่จำแนกตาม ระดับการศึกษา (N = 300)

ข้อมูล(ระดับการศึกษา)	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ประถมศึกษา	46	15.3
มัธยมศึกษา	189	63.0
ปวช./ปวส./ อนุปริญญา	51	17.0
ปริญญาตรี	5	1.7
สูงกว่าปริญญาตรี	2	0.7
อื่น ๆ	7	2.3
รวม	300	100

จากตาราง 4 ด้านระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและเจตคติเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ พบว่า ส่วนใหญ่ศึกษาระดับมัธยมศึกษาจำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 63.00 และระดับปวช./ปวส./ อนุปริญญา จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 17.00 รองลงมาและระดับประถมศึกษา จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 15.30 ตามลำดับ

ตาราง 5 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแสดงความคิดเห็นและเจตคติเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง
สำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ จำแนกตาม อาชีพ (N = 300)

ข้อมูล (อาชีพ)	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ข้าราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	1	0.3
รับจ้าง	153	51
เกษตรกร	64	21.3
ค้าขาย	51	17
อื่นๆ	31	10.3
รวม	300	100

จากตาราง 5 ด้านการประกอบของผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและเจตคติเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่พบว่า ส่วนใหญ่ประกอบรับจ้าง จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 51.0 และเกษตรกร จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 21.30 รองลงมา และค้าขาย จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 17.0 ตามลำดับ

ตาราง 6 ตารางแสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อความรู้เพื่อเสริมสร้าง
ความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ (N = 300)

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ความรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่				
1.1	ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมือง	4.37	0.52	มาก
1.2	ท่านคิดว่าความเป็นพลเมืองคือ การมีส่วนร่วมทางการเมือง	4.35	0.54	มาก
1.3	พลเมือง หมายถึงประชาชน ราษฎร	4.29	0.46	มาก
1.4	ท่านคิดว่าความเป็นพลเมืองคือ ความเสมอภาคของบุคคล	4.22	0.42	มาก
1.5	ท่านคิดว่าความเป็นพลเมืองคือ หน้าที่ที่ตรงต่อเวลา	3.98	0.64	มาก
1.6	ท่านคิดว่าความเป็นพลเมืองคือ เสรีภาพ	3.88	0.64	มาก
1.7	ท่านคิดว่าความเป็นพลเมืองคือ ความเป็นเหตุเป็นผลกัน	3.87	0.78	มาก
1.8	ท่านคิดว่าความเป็นพลเมืองคือ สิทธิ	3.75	0.71	มาก
1.9	หน้าที่ หมายถึง กิจกรรมที่ต้องทำด้วยความรับผิดชอบ	3.42	1.34	ปานกลาง
1.10	ท่านคิดว่าความเป็นพลเมืองคือ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์	3.33	0.69	ปานกลาง
1.10	ท่านคิดว่าความเป็นพลเมืองคือ ความรับผิดชอบ	3.27	1.10	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม		3.82	0.70	มาก

จากตารางที่ 6 ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นต่อความรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.82$, S.D.=0.70) พบว่า ส่วนใหญ่ประกอบพบว่าเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่านักศึกษามีความรู้ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยคือ ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมือง ($\bar{X} = 4.37$, S.D.=0.52)ความเป็นพลเมืองคือ การมีส่วนร่วมทางการเมือง ($\bar{X} = 4.35$, S.D.=0.54) และพลเมือง หมายถึงประชาชน ราษฎร

($\bar{X}$ = 4.29, S.D.=0.46) และข้อความที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด คือท่านคิดว่าความเป็นพลเมืองคือ ความรับผิดชอบ ($\bar{X}$ = 3.27, S.D.=1.10)

ตาราง 7 ตารางแสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อเจตคติเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ (N = 300)

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
2.1	การเชื่อข่าวสารโดยขาดเหตุผลมีผลกับการตัดสินใจที่ถูกต้อง	4.42	0.49	มาก
2.2	ความยุติธรรมในสังคม คือการให้ความเสมอภาคและความยุติธรรม	4.42	0.49	มาก
2.3	คนจะดีต้องปลูกฝังตั้งแต่เยาว์วัย	4.40	0.53	มาก
2.4	ความซื่อสัตย์เป็นส่วนหนึ่งของคนดี	4.38	0.50	มาก
2.5	ความเป็นพลเมืองทำให้สังคมและประเทศพัฒนาอย่างมั่นคง	4.37	0.52	มาก
2.6	พ่อแม่ที่ดูแลบุตรหลานที่อยู่ในปกครองให้เป็นคนมีเหตุผลจะทำให้สังคมมีความสุข	4.29	0.46	มาก
2.7	พลเมืองดีควรช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อเราพบเห็น	4.22	0.53	มาก
2.8	การทำงานเป็นหมู่คณะต้องมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ	4.21	0.45	มาก
2.9	ท่านคิดว่าหากทุกคนเคารพกติกาจะไม่เกิดปัญหาในสังคม	4.17	0.43	มาก
2.10	ความสามารถในการตัดสินใจตั้งอยู่บนพื้นฐานของความรู้	4.07	0.43	มาก

ตาราง 7 (ต่อ)

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
2.11	สิทธิในชีวิตถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน	3.94	0.62	มาก
2.12	การแก้ปัญหาความขัดแย้งคือ อดทนอดกลั้น ต่อความแตกต่าง	3.88	0.60	มาก
2.13	ศีลธรรมเป็นหลักในการควบคุมพฤติกรรม ของบุคคล	3.83	0.48	มาก
2.14	การที่ท่านไม่พอใจในการบริหารงานภาครัฐ ท่านจะได้แย้ง	3.69	0.66	มาก
2.15	หากท่านพบการละเมิดสิทธิผู้อื่นท่านจะอยู่ เฉยๆไม่สนใจ	3.50	0.79	ปานกลาง
2.16	ความหลากหลายคือการให้คุณค่าของ ความแตกต่าง	3.41	1.27	มาก
2.17	ท่านคิดว่าการแสดงความคิดเห็นต่างสร้าง ความขัดแย้ง	3.24	1.20	ปานกลาง
2.18	คุณลักษณะพลเมืองดีต้องรอบรู้	2.68	0.76	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม		3.74	0.83	มาก

จากตารางที่ 7 ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นต่อเจตคติเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.74$, S.D.=0.83) พบว่าเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นต่อเจตคติอยู่ในระดับมาก และปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยคือ การเชื่อข่าวสารโดยขาดเหตุผลมีผลกับการตัดสินใจที่ต้องและความยุติธรรมในสังคม คือการให้ความเสมอภาค และความยุติธรรม ($\bar{X} = 4.42$, S.D.=0.49)คนจะดีต้องปลูกฝังตั้งแต่เยาว์วัย ($\bar{X} = 4.40$, S.D.=0.53) ความซื่อสัตย์เป็นส่วนหนึ่งของคนดี ($\bar{X} = 4.38$, S.D.=0.50) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง คือ ท่านคิดว่าการแสดงความคิดเห็นต่างสร้าง

ความขัดแย้ง ($\bar{X} = 3.24$, S.D.=1.20) คุณลักษณะพลเมืองดีต้องรอบรู้ ($\bar{X} = 2.68$, S.D.=0.76) ตามลำดับ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงจะได้นำหัวข้อดังกล่าวนี้ไปเป็นประเด็นเนื้อหาของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ เรียงตามอันดับที่ 1 ถึง 6 จำนวน 6 กิจกรรมได้แก่

กิจกรรมที่ 1 เรื่อง ความซื่อสัตย์

กิจกรรมที่ 2 เรื่อง หน้าที่ความรับผิดชอบ

กิจกรรมที่ 3 เรื่อง การเคารพผู้อื่นเคารพกติกา

กิจกรรมที่ 4 เรื่อง การสร้างประชาธิปไตยในครอบครัว

กิจกรรมที่ 5 เรื่อง การเลือกตั้ง สิทธิเสรีภาพของประชาชน

กิจกรรมที่ 6 เรื่อง การร่วมกันวิเคราะห์แก้ปัญหาของท้องถิ่นและชุมชน

1.2 ผลการประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสม

เมื่อผู้วิจัยได้สร้างกิจกรรมแล้วนำเนื้อหาที่ได้จากการสำรวจความคิดเห็นและเจตคติจากกลุ่มตัวอย่าง และใช้กระบวนการคิดเป็นร่วมกับกระบวนการมีส่วนร่วมจำนวน 6 กิจกรรมแล้ว ผู้วิจัยได้นำไปตรวจสอบคุณภาพ โดยการเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน (ภาคผนวกหน้า 136) ตรวจสอบความเหมาะสม

ตาราง 8 ตารางค่า IOC เครื่องมือชุดที่ 1 ประเมินความเหมาะสมแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นต่อความรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ ของผู้เชี่ยวชาญ 5 คน (N=5)

ข้อที่	ราย	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม (ΣR)	IOC	การ พิจารณา
		1	2	3	4	5			
1.ความรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับ นักศึกษาผู้ใหญ่									
1.1	ท่านคิดว่าความเป็นพลเมืองคือ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
	ศักดิ์ศรีความ เป็นมนุษย์								
1.2	ท่านคิดว่าความเป็นพลเมืองคือ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
	สิทธิ								
1.3	ท่านคิดว่าความเป็นพลเมืองคือ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
	เสรีภาพ								

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อที่	รายละเอียด	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม (ΣR)	IOC	การ พิจารณา
		1	2	3	4	5			
1.4	ท่านคิดว่าความเป็นพลเมืองคือ ความเสมอภาคของบุคคล	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
1.5	ท่านคิดว่าความเป็นพลเมืองคือ หน้าที่	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
1.6	ท่านคิดว่าความเป็นพลเมืองคือ การมีส่วนร่วมทางการเมือง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
1.7	ท่านคิดว่าความเป็นพลเมืองคือ ความรับผิดชอบ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
1.8	ท่านคิดว่าความเป็นพลเมืองคือ หน้าที่ตรงต่อเวลา	รู้	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
1.9	ท่านคิดว่าความเป็นพลเมืองคือ ความเป็นเหตุเป็นผลกัน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
1.10	ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทางการเมือง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
1.11	หน้าที่ หมายถึง กิจที่ต้องทำด้วย ความรับผิดชอบ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
1.12	พลเมือง หมายถึงประชาชน ราษฎร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง

ตาราง 9 ตารางค่า IOC เครื่องมือชุดที่ 1 ประเมินความเหมาะสมแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นต่อ
เจตคติเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ ของผู้เชี่ยวชาญ 5 คน (N=5)

ข้อที่	ราย	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม (ΣR)	IOC	การ พิจารณา
		1	2	3	4	5			
2. เจตคติเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่									
2.1	หากท่านพบการละเมิดสิทธิผู้อื่น ท่านจะอยู่เฉยๆไม่สนใจ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
2.2	ท่านคิดว่าหากทุกคนเคารพกติกา จะไม่เกิดปัญหาในสังคม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
2.3	ท่านคิดว่าการแสดงความคิดเห็น ต่างสร้างความขัดแย้ง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
2.4	การที่ท่านไม่พอใจในการ บริหารงานภาครัฐท่านจะได้แจ้ง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
2.5	พลเมืองดีควรช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อเรา พบเห็น	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
2.6	ความซื่อสัตย์เป็นส่วนหนึ่งของคนดี	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
2.7	คนจะดีต้องปลูกฝังตั้งแต่เยาว์วัย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
2.8	พ่อแม่ที่ดูแลบุตรหลานที่อยู่ใน ปกครองให้เป็นคนมีเหตุผลจะทำให้ ให้สังคมมีความสุข	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
2.9	ความเป็นพลเมืองทำให้สังคมและ ประเทศพัฒนาอย่างมั่นคง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
2.10	การเชื่อข่าวสารโดยขาดเหตุผลมี ผลกับการตัดสินใจที่ถูกต้อง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
2.11	คุณลักษณะพลเมืองดีต้องรอบรู้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
2.12	ความสามารถในการตัดสินใจ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความรู้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง

ตาราง 9 (ต่อ)

ข้อที่	รายละเอียด	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม (ΣR)	IOC	การ พิจารณา
		1	2	3	4	5			
2.13	ศีลธรรมเป็นหลักในการควบคุมพฤติกรรมของบุคคล	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
2.14	การทำงานเป็นหมู่คณะต้องมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
2.15	ความยุติธรรมในสังคม คือการให้ความเสมอภาคและความยุติธรรม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
2.16	การแก้ปัญหาความขัดแย้งคืออดทนอดกลั้นต่อความแตกต่าง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
2.17	สิทธิในชีวิตถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
2.18	ความหลากหลายคือการให้คุณค่าของความแตกต่าง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง

จากตาราง 9 พบว่าแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นต่อความรู้ ความเข้าใจ เจตคติเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และความตรงตามเนื้อหา มีค่า IOC ≥ 0.80

แบบประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ตาราง 10 ตารางค่า IOC เครื่องมือชุดที่ 3 ครั้งที่ 1 ประเมินความเหมาะสมชุดกิจกรรมการเรียนรู้
ของผู้เชี่ยวชาญ 5 คน (N=5)

รายการ	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม (ΣR)	IOC	การพิจารณา
	1	2	3	4	5			
1. เรื่องการเคารพผู้อื่นเคารพกติกา								
1.1 การเข้าถึงเนื้อหาในบทเรียน	+1	0	+1	0	0	2	0.40	ไม่เหมาะสม
1.2 การนำเข้าสู่บทเรียน	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80	เหมาะสม
1.3 กิจกรรมการเรียนรู้	0	0	0	+1	+1	2	0.40	ไม่เหมาะสม
1.4 ความเข้าใจ	+1	+1	0	0	0	2	0.40	ไม่เหมาะสม
1.5 การวัดและประเมินผล	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
1.6 ใ้ความรู้	+1	+1	0	+1	+1	5	0.80	เหมาะสม
1.7 ใบงาน	+1	+1	0	0	0	2	0.40	ไม่เหมาะสม
2. เรื่องการมีส่วนร่วมกันวิเคราะห์แก้ปัญหาของท้องถิ่นและชุมชนด้วยการลงมือทำ								
1.1 การเข้าถึงเนื้อหาในบทเรียน	+1	-1	+1	0	0	2	0.40	ไม่เหมาะสม
1.2 การนำเข้าสู่บทเรียน	+1	-1	0	+1	+1	3	0.60	เหมาะสม
1.3 กิจกรรมการเรียนรู้	0	0	0	+1	+1	2	0.40	ไม่เหมาะสม
1.4 ความเข้าใจ	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	เหมาะสม
1.5 การวัดและประเมินผล	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
1.6 ใ้ความรู้	+1	+1	0	+1	+1	5	0.80	เหมาะสม
1.7 ใบงาน	+1	+1	0	0	0	2	0.40	ไม่เหมาะสม
3. เรื่องการประชาธิปไตยในครอบครัว								
1.1 การเข้าถึงเนื้อหาในบทเรียน	+1	-1	+1	0	0	2	0.40	ไม่เหมาะสม
1.2 การนำเข้าสู่บทเรียน	+1	-1	0	+1	+1	3	0.60	เหมาะสม
1.3 กิจกรรมการเรียนรู้	0	0	0	+1	+1	2	0.40	ไม่เหมาะสม
1.4 ความเข้าใจ	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80	เหมาะสม
1.5 การวัดและประเมินผล	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80	เหมาะสม
1.6 ใ้ความรู้	+1	0	0	+1	+1	3	0.60	เหมาะสม
1.7 ใบงาน	+1	+1	0	0	0	2	0.40	ไม่เหมาะสม

ตาราง 10 (ต่อ)

รายการ	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม (ΣR)	IOC	การพิจารณา
	1	2	3	4	5			
4. เรื่องระบบการเลือกตั้งสิทธิเสรีภาพของประชาชน								
1.1 การเข้าถึงเนื้อหาในบทเรียน	+1	-1	+1	0	0	2	0.40	ไม่เหมาะสม
1.2 การนำเข้าสู่บทเรียน	+1	-1	0	+1	+1	3	0.60	เหมาะสม
1.3 กิจกรรมการเรียนรู้	0	0	0	+1	+1	2	0.40	ไม่เหมาะสม
1.4 ความเข้าใจ	+1	+1	0	0	+1	3	0.60	เหมาะสม
1.5 การวัดและประเมินผล	+1	0	+1	+1	+1	5	0.80	เหมาะสม
1.6 ใบความรู้	+1	+1	0	+1	+1	5	0.80	เหมาะสม
1.7 ใบงาน	+1	+1	0	0	0	2	0.40	ไม่เหมาะสม

จากตาราง 10 ผู้เชี่ยวชาญ ให้เพิ่มเติมรายละเอียดและปรับปรุงในรายละเอียดข้อที่ยังไม่เหมาะสมและเห็นควรให้เพิ่มเนื้อหา ชุดกิจกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับระยะเวลาในการอบรม เพื่อเสริมสร้าง และบรรลุเป้าหมายความเป็นพลเมืองที่ดีสำหรับประเทศไทย ให้กับนักศึกษาผู้ใหญ่ โดยผู้เชี่ยวชาญเห็นความสำคัญนำหัวข้อในเรื่องความซื่อสัตย์ และเรื่องความรับผิดชอบ มาเพิ่มในการฝึกอบรม

ตาราง 11 ตารางค่า IOC เครื่องมือชุดที่ 3 ประเมินความเหมาะสมชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ครั้งที่ 2
ของผู้เชี่ยวชาญ 5 คน (N=5)

รายการ	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม (ΣR)	IOC	การพิจารณา
	1	2	3	4	5			
1. เรื่องความซื่อสัตย์								
1.1 การเข้าถึงเนื้อหาในบทเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
1.2 การนำเข้าสู่บทเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
1.3 กิจกรรมการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
1.4 ความเข้าใจ	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	เหมาะสม
1.5 การวัดและประเมินผล	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
1.6 ใ้ความรู้	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	เหมาะสม
1.7 ใบงาน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
2. เรื่องหน้าที่ความรับผิดชอบ								
2.1 การเข้าถึงเนื้อหาในบทเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
2.2 การนำเข้าสู่บทเรียน	+1	-1	+1	+1	+1	4	0.80	เหมาะสม
2.3 กิจกรรมการเรียนรู้	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80	เหมาะสม
2.4 ความเข้าใจ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
2.5 การวัดและประเมินผล	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
2.6. ใ้ความรู้	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80	เหมาะสม
2.7 ใบงาน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
3. เรื่องการเคารพผู้อื่นเคารพกติกา								
3.1 การเข้าถึงเนื้อหาในบทเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
3.2 การนำเข้าสู่บทเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
3.3 กิจกรรมการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
3.4 ความเข้าใจ	+1	+1	-1	+1	+1	4	0.80	เหมาะสม
3.5 การวัดและประเมินผล	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
3.6. ใ้ความรู้	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80	เหมาะสม
3.7 ใบงาน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม

ตาราง 11 (ต่อ)

รายการ	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม (ΣR)	IOC	การ พิจารณา
	1	2	3	4	5			
4 เรื่องการสร้าง ประชาธิปไตยในครอบครัว								
4.1 การเข้าถึงเนื้อหาในบทเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
4.2 การนำเข้าสู่บทเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
4.3 กิจกรรมการเรียนรู้	+1	+1	-1	+1	+1	4	0.80	เหมาะสม
4.4 ความเข้าใจ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
4.5 การวัดและประเมินผล	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
4.6 ใ้ความมั่ง	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	เหมาะสม
4.7 ใ้งาน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
5 เรื่องการร่วมกันวิเคราะห์ แก้ปัญหาของชุมชน								
5.1 การเข้าถึงเนื้อหาในบทเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
5.2 การนำเข้าสู่บทเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
5.3 กิจกรรมการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
5.4 ความเข้าใจ	+1	+1	+1	+1	-1	4	0.80	เหมาะสม
5.5 การวัดและประเมินผล	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
5.6 ใ้ความมั่ง	+1	-1	+1	+1	+1	4	0.80	เหมาะสม
5.7 ใ้งาน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
6. เรื่องระบบการเลือกตั้งสิทธิเสรีภาพของประชาชน								
6.1 การเข้าถึงเนื้อหาในบทเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
6.2 การนำเข้าสู่บทเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
6.3 กิจกรรมการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
6.4 ความเข้าใจ	+1	+1	-1	+1	+1	4	0.80	เหมาะสม
6.5 การวัดและประเมินผล	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
6.6 ใ้ความมั่ง	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	เหมาะสม
6.7 ใ้งาน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม

จากตารางที่ 11 พบว่ากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษา
 ผู้ใหญ่ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีความเหมาะสมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และความตรงตาม
 เนื้อหามีค่า $IOC \geq 0.50$

ตาราง 12 ผลการหาค่าดัชนีความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) แบบทดสอบเพื่อเสริมสร้างความเป็น
 พลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ (n=30)

ข้อที่	จำนวนผู้ที่ตอบข้อสอบนั้นถูก		ค่าความยาก (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	สรุป
	กลุ่มสูง (R_H)	กลุ่มต่ำ (R_L)			
1	7	5	0.75	0.16	ตัดออก
2	5	3	0.33	0.17	ใช้ได้
3	7	6	0.81	0.13	ตัดออก
4	11	5	0.61	0.50	ใช้ได้
5	6	4	0.62	0.25	ใช้ได้
6	9	7	0.67	0.17	ตัดออก
7	5	2	0.79	0.45	ใช้ได้
8	8	4	0.60	0.47	ใช้ได้
9	7	6	0.46	0.25	ตัดออก
10	6	2	0.71	0.55	ใช้ได้
11	7	3	0.58	0.53	ใช้ได้
12	7	3	0.58	0.53	ใช้ได้
13	4	1	0.21	0.25	ตัดออก
14	7	3	0.63	0.50	ใช้ได้
15	6	2	0.50	0.50	ใช้ได้
16	6	3	0.54	0.42	ใช้ได้
17	6	3	0.38	0.25	ตัดออก
18	10	4	0.58	0.50	ใช้ได้
19	11	6	0.47	0.49	ใช้ได้
20	8	5	0.55	0.50	ใช้ได้
21	4	0	0.17	0.33	ตัดออก

ตาราง 12 (ต่อ)

ข้อที่	จำนวนผู้ที่ตอบข้อสอบนั้นถูก		ค่าความยาก (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	สรุป
	กลุ่มสูง (R_H)	กลุ่มต่ำ (R_L)			
22	8	2	0.46	0.58	ใช้ได้
23	9	4	0.58	0.50	ใช้ได้
24	8	2	0.46	0.58	ใช้ได้
25	9	5	0.54	0.57	ใช้ได้
26	8	4	0.56	0.50	ใช้ได้
27	9	5	0.58	0.53	ใช้ได้
28	12	9	0.88	0.25	ตัดออก
29	10	3	0.54	0.58	ใช้ได้
30	8	2	0.46	0.58	ใช้ได้
31	10	5	0.52	0.42	ใช้ได้
32	11	8	0.79	0.25	ตัดออก
33	9	4	0.58	0.50	ใช้ได้
34	8	5	0.54	0.25	ใช้ได้
35	12	5	0.71	0.58	ตัดออก
36	9	4	0.54	0.42	ใช้ได้
37	11	6	0.47	0.49	ใช้ได้
38	12	8	0.60	0.50	ใช้ได้
39	10	9	0.54	0.59	ใช้ได้
40	12	4	0.46	0.58	ใช้ได้
คะแนนเฉลี่ย				21.79	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)				3.82	

จากตาราง 12 พบว่า กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 40 ข้อ ใช้ได้ 30 ข้อ ใช้ไม่ได้ 10 ข้อ ข้อที่ใช้ไม่ได้เนื่องจากคำถามง่ายเกินไปและคำตอบซ้ำกัน ข้อคำถามอ่านแล้วไม่เข้าใจ คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 21.79) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 3.82)

ตาราง 13 ผลการทดลองแบบนักร่อง เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลการทดลองใช้เพื่อเปรียบเทียบในการหาประสิทธิผลของการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่จำนวน 30 คน (N = 30)

การประเมิน	N	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม	30	19.70	4.22	5.51*	0.00
หลังการเข้าร่วมกิจกรรม	30	22.97	2.99		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 13 พบว่าผลการทดสอบหลังการเข้าร่วมกิจกรรม สูงกว่าผลการทดสอบก่อนเข้าร่วมกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัย พบว่ามีข้อบกพร่องของตัวเลือกของแบบทดสอบก่อนเข้าร่วมกิจกรรมและหลังเข้าร่วมกิจกรรมบางข้อไม่ถูกต้อง ได้นำไปปรับปรุงแก้ไขในจุดที่บกพร่องให้มีประสิทธิผลเพิ่มขึ้น ก่อนที่จะนำไปทดสอบ นอกจากนี้ได้ทำการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมกิจกรรม พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมให้ความสนใจ กระตือรือร้นต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทุกคน

ตอนที่ 2 ศึกษาประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่

2.1 ผลการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเรื่องความเป็นพลเมืองของผู้เข้าร่วมกิจกรรมก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ แสดงผลดังตาราง

ตาราง 14 แสดงผลการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเรื่องความเป็นพลเมืองก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ (N=30)

การทดสอบ	N	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม	30	19.53	5.58	7.20*	0.00
หลังการเข้าร่วมกิจกรรม	30	23.55	3.19		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 14 แสดงว่า ความรู้ความเข้าใจเรื่องความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ของผู้เข้าร่วมกิจกรรมหลังการเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผลการสอบถาม ความพึงพอใจต่อการร่วมกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ในช่วงสิ้นสุดการอบรม ผู้วิจัยเข้าพบกลุ่มทดลองเพื่อแจกแบบสอบถามความพึงพอใจ จำนวน 30 คนและขอรับแบบสอบถามคืน นำมาหาค่าระดับความพึงพอใจดังตาราง

ตาราง 15 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของนักศึกษาต่อกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่

ข้อ	รายการ	ความพึงพอใจ		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	ผู้เข้ารับการอบรมทราบจุดประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ชัดเจน	4.28	0.47	มาก
2	วิทยากรตั้งใจถ่ายทอดความรู้และให้คำแนะนำผู้เข้ารับการอบรมในการทำกิจกรรม	4.27	0.42	มาก
3	ความรู้นี้สามารถเสริมสร้างความเป็นพลเมืองได้	4.25	0.39	มาก
4	วิทยากรให้ความสนใจแก่ผู้เข้ารับการอบรมอย่าง เข้าถึง ขณะจัดการเรียนรู้	4.23	0.28	มาก
5	วิทยากรให้โอกาสผู้เข้าอบรมซักถามปัญหา	4.20	0.51	มาก

ตาราง 15 (ต่อ)

ข้อ	รายการ	ความพึงพอใจ		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
6	วิทยากรใช้วิธีจัดการเรียนรู้หลายวิธี (เช่น การทำงานกลุ่ม บทบาทสมมติ ฯลฯ)	4.20	0.40	มาก
7	วิทยากรส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความคิดริเริ่มและรู้จักวิพากษ์วิจารณ์	4.18	0.27	มาก
8	การจัดสภาพห้องอบรม	4.16	0.44	มาก
9	เนื้อหาที่จัดการเรียนรู้สอดคล้องกับชีวิตและทันสมัย	4.16	0.43	มาก
10	วิทยากรส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการอบรมทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม/ทีม	4.16	0.25	มาก
11	วิทยากรยอมรับความคิดเห็นของผู้เข้ารับการอบรมที่ต่างไปจากวิทยากร	4.16	0.31	มาก
12	ผู้เข้ารับการอบรมชอบวิทยากรที่จัดกระบวนการเรียนรู้	4.15	0.43	มาก
13	วิทยากรมีการเตรียมการอบรม (พิจารณาจากสื่อ อุปกรณ์ต่าง ๆ มีความพร้อม)	4.12	0.34	มาก
14	วิทยากรจัดกิจกรรมให้การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ภายนอกห้องอบรม	4.12	0.27	มาก
15	ผู้เข้ารับการอบรมชอบกิจกรรมนี้	4.12	0.27	มาก
16	วิทยากรสามารถประยุกต์สิ่งที่จัดกระบวนการเรียนรู้เข้ากับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม	4.11	0.27	มาก
17	วิทยากรส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการอบรมค้นคว้าหาความรู้จากห้องสมุดหรือแหล่งอื่น ๆ	4.10	0.30	มาก
18	ผู้เข้ารับการอบรมมีส่วนร่วมในการประเมินผล การเรียน	4.06	0.45	มาก
19	กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การอบรม	4.05	0.31	มาก
20	กิจกรรมการเรียนรู้สนุกและน่าสนใจ	4.00	0.26	มาก
เฉลี่ยรวม		4.14	0.35	มาก

จากตาราง 15 ผลการประเมินความพึงพอใจ พบว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D.=0.35) แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่มีความเหมาะสมกับการใช้เพื่อพัฒนาผู้ใหญ่

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ผู้เข้ารับการอบรมทราบจุดประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ชัดเจน ($\bar{X} = 4.28$, S.D.= 0.47) วิทยากรส่งเสริมให้ทดลองทำงาน ในหรือนอกห้องอบรม ($\bar{X} = 4.27$, S.D.= 0.42) ผู้เข้ารับการอบรมชอบกิจกรรมนี้ ($\bar{X} = 4.25$, S.D.= 0.39) วิทยากรยอมรับความคิดเห็นของผู้เข้ารับการอบรมที่ต่างไปจากวิทยากร ($\bar{X} = 4.23$, S.D.=0.28)และวิทยากรส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความคิดริเริ่มและรู้จักวิพากษ์วิจารณ์ ($\bar{X} = 4.20$, S.D.= 0.51) ตามลำดับ

สรุปความพึงพอใจรายข้อได้ดังนี้

ความพึงพอใจด้านวิทยากรมีการเตรียมการอบรม (พิจารณาจากสื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ มีความพร้อม) ($\bar{X} = 4.12$, S.D.=0.34) อยู่ในระดับมาก มีการจัดเตรียมสื่อวีดิทัศน์ โปรแกรมการนำเสนอ อุปกรณ์ต่าง ๆ พร้อมทั้งจะใช้ในการจัดกิจกรรม วิทยากรมีการเตรียมตัวมาอย่างดี สังเกตได้จากวิทยากรมีความมั่นใจในการนำเสนอและจัดกิจกรรมได้อย่างราบรื่น ไม่ติดขัดมีความรู้ ความชำนาญในการจัดกิจกรรมสามารถชักจูงผู้เข้าร่วมกิจกรรมปฏิบัติตามคำสั่งในการทำกิจกรรมร่วมกันได้อย่างพร้อมเพียงความพึงพอใจด้านการจัดสภาพห้องอบรม ($\bar{X} = 4.16$, S.D.=0.44) อยู่ในระดับมาก สภาพของห้องที่ใช้ในการจัดอบรมมีความพร้อมด้านอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น โต๊ะ เก้าอี้มีจำนวนเพียงพอสำหรับผู้เข้าร่วมกิจกรรม เครื่องฉาย คอมพิวเตอร์ ไมล์ลอย การจัดโต๊ะหมู่บูชา ความเย็นสบายของเครื่องปรับอากาศ และแสงสว่างภายในห้องมีความพร้อมสำหรับการจัดอบรม

ความพึงพอใจด้านเนื้อหาที่จัดการเรียนรู้สอดคล้องกับชีวิตและทันสมัย ($\bar{X} = 4.16$, S.D.=0.43) อยู่ในระดับมาก เนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ 6 เรื่อง 6 กิจกรรม กิจกรรมที่ 1 เรื่อง ความซื่อสัตย์ กิจกรรมที่ 2 เรื่อง หน้าที่ความรับผิดชอบกิจกรรมที่ 3 เรื่อง การเคารพผู้อื่นเคารพกติกา กิจกรรมที่ 4 เรื่อง การสร้างประชาธิปไตยในครอบครัว กิจกรรมที่ 5 เรื่อง การเลือกตั้ง สิทธิเสรีภาพของประชาชน กิจกรรมที่ 6 เรื่อง การร่วมกันวิเคราะห์แก้ปัญหาของท้องถิ่นและชุมชนเป็นเรื่องที่สอดคล้องกับชีวิตและทันสมัย จากการสังเกตผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้เสนอแนะและแสดงความคิดเห็นที่ออกมาจากประสบการณ์และจากการการประสบพบเห็นในชีวิตของตนเองและเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน โดยเริ่มจากตนเอง ครอบครัว และในสังคม

ความพึงพอใจด้านผู้เข้ารับการอบรมทราบจุดประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ชัดเจน ($\bar{X} = 4.28, S.D.=0.47$) อยู่ในระดับมาก ก่อนการจัดกิจกรรมวิทยากรจะแจ้งให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทราบถึงจุดประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ จากการสังเกตผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะบันทึกลงในสมุดจดที่ได้รับแจก และภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละวันจะมีการตรวจสอบสมุดจดบันทึกเพื่อประเมินผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ความพึงพอใจด้านกิจกรรมการเรียนรู้สนุกและน่าสนใจ ($\bar{X} = 4.05, S.D.=0.31$) อยู่ในระดับมาก การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความสนุกและน่าสนใจ การนำเข้าสู่บทเรียนมีการละลายพฤติกรรม และกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับความเป็นผู้ใหญ่ มีกิจกรรมที่หลากหลาย มีเทคนิคการนำเสนอที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมสำหรับผู้ใหญ่

ความพึงพอใจด้านวิทยากรให้โอกาสผู้เข้าอบรมซักถามปัญหา ($\bar{X} = 4.20, S.D.=0.51$) อยู่ในระดับมาก วิทยากรให้โอกาสผู้เข้าร่วมกิจกรรมซักถามปัญหาอย่างเป็นกันเอง รวมทั้งมีการซักถามเพื่อการนำเข้าสู่บทเรียนในการค้นหาประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ความพึงพอใจด้านวิทยากรส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการอบรมทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม/ทีม ($\bar{X} = 4.16, S.D.=0.25$) อยู่ในระดับมากผู้เข้าร่วมกิจกรรมทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม/ทีมมีปฏิสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกันเป็นทีม รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ได้แย้งกันอย่างมีเหตุผล

ความพึงพอใจด้านวิทยากรส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความคิดริเริ่มและรู้จักวิพากษ์วิจารณ์ ($\bar{X} = 4.18, S.D.=0.27$) อยู่ในระดับมากวิทยากรให้ทำใบงานและมอบหมายประเด็นในการคิด วิเคราะห์ แยกแยะวิพากษ์วิจารณ์กันในกลุ่ม เพื่อให้เกิดกระบวนการคิดเป็น และช่วยกันมีส่วนร่วมในการทำงาน การเข้าร่วมกิจกรรมที่ต้องแสดง เปิดโอกาสให้กล้าแสดงออกทางความคิด และกลั่นกรองมาจากประสบการณ์ของผู้ใหญ่ ทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีโอกาสแสดงความคิดและวิพากษ์วิจารณ์อย่างตรงไปตรงมา

ความพึงพอใจด้านวิทยากรยอมรับความคิดเห็นของผู้เข้ารับการอบรมที่ต่างไปจากวิทยากร ($\bar{X} = 4.16, S.D.=0.31$) อยู่ในระดับมากวิทยากรมีความเข้าใจในความคิดที่แตกต่างของผู้เข้าร่วมกิจกรรมและหาวิธีประนีประนอมให้เข้าใจ และมีเหตุมีผลในการคิดเพื่อไม่ให้เกิดความแตกแยก และหากสิ่งใดที่เป็นความรู้เดิมหรือประสบการณ์ที่มีในตัวผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นสิ่งที่ถูกต้อง วิทยากรก็ยอมรับและเข้าใจจากการสังเกตพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนมีความพึงพอใจและยอมรับ

ความพึงพอใจด้านวิทยากรให้ความสนใจแก่ผู้เข้ารับการอบรมอย่างเข้าถึงขณะจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.23, S.D.=0.28$) อยู่ในระดับมากวิทยากรให้ความสนใจดูแลอย่างใกล้ชิด ซักถามและใส่ใจในขณะจัดกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมอย่างเข้าถึง เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล การรับรู้ของผู้ใหญ่ที่ไม่เท่ากัน จากการสังเกตพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนมีความพึงพอใจวิทยากรเป็นอย่างมาก

ความพึงพอใจด้านวิทยาการใช้วิธีจัดการเรียนรู้หลายวิธี (เช่น การทำงานกลุ่ม บทบาทสมมุติ ฯลฯ) ($\bar{X} = 4.20, S.D. = 0.40$) อยู่ในระดับมากมีวิธีจัดการเรียนรู้หลากหลายวิธี ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ทำกิจกรรมที่ไม่รู้สึกเบื่อ และง่วงนอน เพราะเป็นกิจกรรมที่ต้องขยับลุกนั่งและตื่นตัวตลอดเวลา ถึงแม้มีบางคนสังเกตได้ว่ารู้สึกเหนื่อยล้า แต่ก็ร่วมกิจกรรมอย่างมุ่งมั่นตั้งใจ

ความพึงพอใจด้านวิทยาการส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการอบรมค้นคว้าหาความรู้จากห้องสมุดหรือแหล่งอื่น ๆ ($\bar{X} = 4.10, S.D. = 0.30$) อยู่ในระดับมาก ผู้เข้าร่วมกิจกรรมค้นคว้าหาความรู้จากห้องสมุดหรือแหล่งอื่น ๆ โดยทำกิจกรรมต่อเนื่องและงานที่ได้รับมอบหมายโดยต้องเรียนรู้ด้วยตนเองแต่ผู้ร่วมกิจกรรมก็มีความพร้อมและเต็มใจ

ความพึงพอใจด้านวิทยาการสามารถประยุกต์สิ่งที่จัดกระบวนการเรียนรู้เข้ากับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.11, S.D. = 0.27$) อยู่ในระดับมากวิทยาการมีความสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้โดยมีเนื้อหาและสื่อการสอนที่สามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงของผู้เข้าร่วมกิจกรรมสอดคล้องกับวิถีชีวิตและสิ่งแวดล้อมโดยใช้กระบวนการคิดเป็นและการมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

ความพึงพอใจด้านวิทยาการตั้งใจถ่ายทอดความรู้และให้คำแนะนำผู้เข้ารับการอบรมในการทำกิจกรรม ($\bar{X} = 4.27, S.D. = 0.42$) อยู่ในระดับมาก วิทยากรมีความรู้ ความสามารถและเป็นกัลยาณมิตรในการให้คำแนะนำด้วยใจเย็น มีความเข้าใจผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่มีความแตกต่างในการเรียนรู้ ทุ่มเทในการถ่ายทอดความรู้ และให้คำแนะนำในการทำกิจกรรมตามใบงานจนผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถวิพากษ์วิจารณ์ได้อย่างถูกต้อง

ความพึงพอใจด้านวิทยาการจัดกิจกรรมให้การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ภายนอกห้องอบรม ($\bar{X} = 4.12, S.D. = 0.27$) อยู่ในระดับมากวิทยากรมีการมอบหมายกิจกรรมเพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมฝึกอบรมไปเรียนรู้ต่อเนื่องด้วยตนเอง กิจกรรมละ 10 ชั่วโมงโดยการเรียนรู้ผ่านอินเทอร์เน็ต สื่อต่าง ๆ ห้องสมุด แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ จากการสอบถามผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความพึงพอใจในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ความพึงพอใจด้านผู้เข้ารับการอบรมชอบวิทยาการที่จัดกระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.15, S.D. = 0.43$) อยู่ในระดับมาก ผู้เข้าร่วมกิจกรรมชอบวิทยาการที่จัดกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้เพราะมีอธิบายเข้าใจดี อธิบายชัดเจน จัดกิจกรรมได้สนุกสนานเป็นกันเองกับผู้เข้ารับการฝึกอบรมสังเกตได้จากการพูดคุยและการทำกิจกรรมอย่างเต็มที่

ความพึงพอใจด้านผู้เข้ารับการอบรมมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียน ($\bar{X} = 4.06, S.D. = 0.45$) อยู่ในระดับมากมีการให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมประเมินผลกลุ่มเพื่อน ๆ ที่ออกมานำเสนอผลการอภิปรายด้วยว่าควรให้ผ่านหรือการนำเสนอถูกต้องหรือไม่ควรมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอย่างไร มีการประเมินผลในทุกกิจกรรมการเรียนรู้

ความพึงพอใจด้านผู้เข้ารับการอบรมชอบกิจกรรมนี้ ($\bar{X} = 4.12, S.D.=0.27$) อยู่ในระดับมาก จากการสอบถามและการสังเกตพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมอย่างเต็มใจและร่วมมือกันทำงานตามที่ได้รับมอบหมายสำเร็จตามวัตถุประสงค์ มีความสนุกสนานในการเข้าร่วมกิจกรรมจนครบทุกกิจกรรม

ความพึงพอใจด้านความรู้ที่สามารถเสริมสร้างความเป็นพลเมืองได้ ($\bar{X} = 4.25, S.D.=0.39$) อยู่ในระดับมาก จากการสังเกตพฤติกรรมและการสอบถามพบว่ากิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างและพัฒนาขึ้นสามารถเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในด้านที่เรียนรู้ได้จริงและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้สุ่มสอบถามความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมตอบรับว่าพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรม เนื่องจาก เนื้อหาและกระบวนการที่ใช้ในการจัดกิจกรรมสอดคล้องกับลักษณะผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้

ข้อมูลจากการสังเกต พบว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความสุขและมีความรู้ ความเข้าใจ มีเจตคติ ด้านความเป็นพลเมืองมากขึ้นกว่าเดิม ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนำการไปเรียนรู้ต่อเนื่องด้วยตนเองที่บ้านมาส่งให้ผู้วิจัยดูการเขียนรายงานมาส่งมีความเข้าใจเรื่องความเป็นพลเมือง สามารถตอบคำถามและการซักถามพูดคุยมีท่าทีและการพูดตอบโต้ได้อย่างเข้าใจคิดอย่างวิเคราะห์ มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ สามารถแสดงความคิดเห็นได้มากขึ้นกว่าเดิมเข้ารับการอบรม มีการแบ่งหน้าที่ในการทำงานที่ได้รับมอบหมายร่วมกันทุกคนมีพฤติกรรมที่ทำอย่างเต็มที่ มีความสามัคคีกันให้การยอมรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน

หลังจากผู้วิจัยได้ทดลองการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง และวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ แล้ว ผู้วิจัยได้ซักถามและอภิปรายกับผู้เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อต้องการข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อให้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยภาพรวมของข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา ดังนี้

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองไม่เน้นเฉพาะเรื่องประชาธิปไตยเท่านั้นยังเกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรมรวมถึงค่านิยมของคนไทยอีกด้วย การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ การสร้างแรงจูงใจโดยการละลายพฤติกรรมจะเป็นกิจกรรมที่สามารถดึงดูดใจให้ผู้ใหญ่มีความสนุกสนาน เป็นกันเอง ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความต้องการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมที่หลากหลายและให้ความสนุกสนาน คลายความเครียดเป็นกิจกรรมที่ไม่เน้นฟังการบรรยายเพียงอย่างเดียวให้มีการอภิปรายและนำเสนอแนวคิด ประสบการณ์ ฝึกการคิดเป็นและการยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง มีโอกาสได้วิพากษ์วิจารณ์ หากมีการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองที่มีเทคนิคการจัดกิจกรรมเพิ่มมากขึ้น มีการแนะนำให้เพิ่มเรื่องความมีน้ำใจ ความเมตตา กรุณา ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้สรุปและแนะนำกับผู้วิจัยว่า ครู กศน.สามารถนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้

ในการจัดการเรียนการสอนให้กับนักศึกษาผู้ใหญ่และประชาชนในชุมชนได้ กิจกรรมนี้สามารถนำไปใช้ได้โดยทันที สื่อที่นำมาใช้มีความทันสมัย ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ฝึกการคิดเป็นและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมสามารถเสริมสร้างความเป็นพลเมืองให้กับผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ จากข้อมูลที่ได้ทำให้ผู้วิจัยทราบถึงการปรับปรุงและพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นไป กิจกรรมทุกกิจกรรมสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

บรรณานุกรม

- กัมปนาท ปริบูรณ์. (2550). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองและวิธีคิดตามแนวคิดเป็นของนักเรียนโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองโดยใช้วิธีกระบวนการกลุ่ม. ปรินิพนธ์ กศ.ด. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินนโยบายของรัฐบาลด้านการบริการจัดหางาน. กรุงเทพฯ : กองแผนงานและสารสนเทศ กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน.
- คณินิจ ศรีบัวเอี่ยม และคณะ. (2545). แนวทางการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 : ปัญหา อุปสรรค และทางออก. กรุงเทพฯ : ธรรมดาเพลส.
- จิตต์ภิญา ชุมสาย ณ อยุธยา. (2551). ลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีสุดท้าย. ปรินิพนธ์ กศ.ด. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จิรัฐ แก้วกุล. (2554). แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาเทียบเท่าของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตบางรัก. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เจมส์ แอล. เครย์ตัน. (2551). คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน การตัดสินใจที่ดีกว่าโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม แปลโดย ศ.นพ.วันชัย วัฒนศัพท์, ดร.ถวิลวดี บุรีกุล, ผศ.ดร.เมธิศา พงษ์ศักดิ์ศรี. ขอนแก่น : โรงพิมพ์ศิริภรณ์ ออฟเซ็ท.
- เจลิยว บุรีภักดี และคณะ. (2545). การวิจัยชุมชน ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ : สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานอุดมศึกษาทบวงมหาวิทยาลัย.
- ชนาธิป บุญยเกตุ. พลเมืองศึกษากับประชาธิปไตย (Civic Education and Democracy). วารสารการเลือกตั้ง ฉบับที่ 112 ปีที่ 15 ฉบับที่ 6 ของปีงบประมาณ 2558.
- ดาวเรือง ครองเชื้อ. (2557). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขตามวิถีประชาธิปไตย เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านสิริขุนหาญ องค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ. ศรีสะเกษ : องค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ.

- ถวิลวดี บุรีกุล. (2558). *การมีส่วนร่วม แนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการ*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- . (2550). *ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม*. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.
- ถวิลวดี บุรีกุล เออเจนี เมริโอ และ รัชต์ แซงมะหมัด. (2557). *พลเมืองไทย : การสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- ถวิลวดี บุรีกุล พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์ และ สติธร ธนานิธิโชติ. (2555). *เพิ่มพลังพลเมืองเพื่อขับเคลื่อนประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- ถวิลวดี บุรีกุล เออเจนี เมริโอ และ รัชต์ แซงมะหมัด. (2554). *เอกสารวิชาการลำดับที่ 54-20 รายงานการศึกษาแนวทางการสร้างเสริมสำนึกความเป็นพลเมืองแก่เยาวชน*. กรุงเทพฯ : สำนักแผนพัฒนาการเมือง สถาบันพระปกเกล้า.
- ทองอยู่ แก้วไทรฮะ. *คิดเป็นและเศรษฐกิจพอเพียง การส่งเสริมการรู้หนังสือ ว่าจะเป็นเส้นทางสู่สังคมอุดมปัญญา*. วารสาร กศน. ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 เดือนกันยายน 2553.
- ธเนศวร์ เจริญเมือง. (2548). *แนวคิดว่าด้วยความเป็นพลเมือง*. เอกสารวิชาการลำดับที่ 23 วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คลังวิชา.
- ธัญรัช วิมัตติภูมิประเทศ. (2556). *รายงานผลการวิจัยเรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย.*
- นิภาพรณ เจนสันติกุล. *โครงสร้างทางสังคม บทบาทและนโยบายสาธารณะกับความเป็นพลเมือง*. วารสารศิลปศาสตร์ ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-มิถุนายน, 2556.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล. (2548). *ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy)*. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ประภาภัทร นิยม. *เอกสารประกอบการเสวนาในหัวข้อ “การปฏิรูปการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21”*. ม.ป.ท.
- ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2555). *การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง : Civic Education*. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์ จำกัด.
- ปัทมา สุปำปัง. (2553). *บทความเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนชาวไทยในรอบทศวรรษที่ผ่านมา : สภาพปัญหาและความท้าทายในอนาคต*. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
- ปาริชาติ วลัยเสถียรและคณะ. (2543). *กระบวนการพัฒนาและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา*. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

- ปิยะพงษ์ ไสยโสภณ. (2550). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม หมวดวิชา พัฒนาทักษะชีวิต 1 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เพื่อเสริมสร้าง ทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนนอกโรงเรียนในทัศนสถานวัยหนุ่มกลาง. ปรินิพนธ์ กศ.ด. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประภัสสร ไพบูลย์จิตติพรไทย .(2553). การศึกษาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนโรงเรียนพณิชยการ บางบัวทองจังหวัดนนทบุรี. หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต.สาขาวิชาการจัดการ ภาครัฐและเอกชน .บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. อุดลำนนา.
- พลธาวิณ วัชรพรธำรงค์. (2557). การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองและทักษะเพื่อการ ดำรงชีวิตในทศวรรษที่ 21 ด้วยการบริหารจัดการคุณภาพเชิงระบบโดยใช้รูปแบบ CADETS Model สำหรับนักเรียน โรงเรียนวัดหนองบอนแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1. ปรินิพนธ์ กศ.ด. (บริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พรณี ลีกิจวัฒน์. (2558). วิธีการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าคุณทหารลาดกระบัง.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯสำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พิชิต ฤทธิ์เจริญ. (2556). หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : เอ้าท์สออฟเคอร์มีส์.
- ภณ ใจสมัค. (ม.ป.ป.). เอกสารประกอบการสอนวิชา ศท. 121 การดำรงชีวิตในสังคมยุคใหม่และ ประชาคมอาเซียน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. (2554). นโยบายและยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการปฏิรูป การศึกษาในทศวรรษที่สอง ด้านการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเรียนรู้. กรุงเทพฯ .
- . (2554). ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการศึกษา. กรุงเทพฯ.
- เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร,สำนักงาน. (2554). การเมืองภาคประชาชนในระบบประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ.
- เลิศพร อุดมพงษ์. (ม.ป.ป.). การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง (Civic/Citizenship Education) ในการส่งเสริมบทบาทของ ภาคพลเมืองในการเมืองระบบตัวแทน: แนวทางที่ยั่งยืนผ่าน ประสบการณ์จากต่างประเทศ. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.

- วรรคดี อุวรรณโณ และคณะ. (2554). รายงานการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บริษัท เอ.พี.กราฟฟิค ดีไซน์และการพิมพ์ จำกัด.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2542). แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ : แอล ที เพรส.
- วันชัย วัฒนศัพท์. (2553). คนไทยไม่ทอดทิ้งกัน : คู่มือการจัดการสร้างความปรองดองในระบบบริหารส่วนท้องถิ่นและราชการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย.
- วิชัย ตันศิริ. (2539). โฉมหน้าการศึกษาไทยในอนาคต : แนวคิดและบทวิเคราะห์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชัย ตันศิริ ชัยอนันต์ สมุทรวณิช ทิพย์พาพร ลันติสุนทร. (2557). แนวทางการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ : สถาบันนโยบายศึกษาภายใต้มูลนิธิส่งเสริมนโยบายการศึกษา.
- ศักรินทร์ ชนประชา. (2550). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการศึกษานอกระบบสำหรับผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (การศึกษาผู้ใหญ่). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ : ----- . (2551). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม กศน. วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มศว. ปีที่ 2 (ฉบับที่ 2 (มี.ค.2551) หน้า 55-63.
- ฤทธิรงค์ จุฑาพถนิกร. (2558). แผนยุทธศาสตร์ตามแนวคิดการออกแบบเพื่อคนทุกคน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ฤาษุดา เทพยากุล. การศึกษาวิชาความเป็นพลเมืองในวารสารเรียนรู้ประชาธิปไตย ปีที่ 3 ฉบับที่ 9 มกราคม-มีนาคม 2554.
- ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, สำนักงาน. (2559). นโยบายการศึกษาตลอดชีวิตประจำปี 2560. กรุงเทพฯ.
- สุทธิพร บุญส่ง และคณะ. (2550). การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี ตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อความยั่งยืนสำหรับนักศึกษาสายอาชีวศึกษา. ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สุภาพร จตุรภัทร. (2556). ยุทธศาสตร์การพัฒนาการลูกเสือไทยเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมือง. วิทยานิพนธ์ (ค.ด.) ครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุริยา วีรวงศ์. แนวคิดการวิจัยและพัฒนา : วิธีการและเทคนิคของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. พจนานุกรมและเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ ปีที่ 2 ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม 2544.

- สุริวัลย์ ลิ้มพิพัฒน์กุล. (2558). *บทวิเคราะห์หมองนอกคู่ : ผู้สังคมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน*.
 การรู้หนังสือ : สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน(เนื่องในโอกาสวันทีระลึกสากลแห่งการรู้
 หนังสือ ปี พ.ศ.2558. กรุงเทพฯ : สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม
 อรรถาศัย.
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2549). *การวิจัยและประเมินผลการศึกษาผู้ใหญ่*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย.
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2555). *จิตวิทยาเพื่อการฝึกอบรมผู้ใหญ่*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ออมสิน จตุพร. *หลักสูตรเพื่อการรู้พลเมือง : แนวคิดการพัฒนาผู้เรียนเพื่อสร้างความเป็น
 พลเมืองโลกในศตวรรษที่ 21*. วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์ ปีที่ 9 ฉบับที่ 27, 2557.
- อาชัญญา รัตนอุบล. (2551). *พัฒนาการ การเรียนรู้และการจัดกิจกรรมสำหรับผู้ใหญ่*. กรุงเทพฯ :
 คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Almond, Gabriel, and Sidney Verba. 1989. *The Civic Culture : Political Attitudes and
 Democracy In Five Nations* Newbury Park, CA.: Sage Publication.
- Barber, B.R. 1984. *Strong Democracy : Participatory Politics for a New Age*. Berkeley
 . University of California Press.
- Barelson, B.R.,Lazarsfield P.F.and McPhee W.N. 1954. *Voting : A Study of Opinion
 Fomation In a Presidential Campaign*. Chicago : University of Chicago Press.
- Hahn,C.L. (2010). Comparative civic education research : What we know and what we
 need to know. *Citizenship Teaching and Learning*. 6 (1), p.5 – 23.
- Hebert, Yvonne and Sears, Alan. 2007 (May). *Citizenship Education*.
- Knowles, Malcolm S. (1978). *Andragogy : Adult Learning Theory in Perspective*.
 Community. College Review, 5,3,9-20, W78(ERIC Document Reproduction Service
 No. EJ 183888).
- Mill, John Stuart. 1991. *Considerations on Representative Government*. Retrieved
 December 30, 2011, From [http:// www.2.hn.psu.edu/facuty/jmanis/ljsmill/
 considerations.pdf](http://www.2.hn.psu.edu/facuty/jmanis/ljsmill/considerations.pdf).
- Pareek, Udai & Roa T. Venkateswere. (1980). *Training of Education Marages : A draft
 Hardbook for Trainer in Planning and Manageement of education*. Unesco.
 Bangkok: Thailand.

Thompson,D.F. (1970). *The Democratic Citizen*. London : Camcridge University Press.

Torney – Purta, J. & Wilkenfeld,B. (2009). *Paths to 21 st Century Competencies Through Civic Education Classrooms*. Chicago, IL : American Bar Association, Division for Public Education.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ

1. นาวาโท ดร.ศรายุทธ์ ตีรัมย์
อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัย
เทคโนโลยีสยาม
2. ดร.เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ
ผู้อำนวยการสถาบันสังคมศึกษา
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สพฐ.
กระทรวงศึกษาธิการ
3. ดร.วรวุฒิ สุภาพ
ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ
4. ดร.รังรอง สมมิตร
สาขาวิชาการศึกษาระดับมัธยม คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. นางอรปภา ชาทิน้ำเพชร
วิทยาจารย์ยูวภาษา สภาภาษาชาวไทย

ภาคผนวก ข

1. ผลคะแนนการทดสอบก่อน – หลัง ของการทดลองนำร่อง
2. ผลคะแนนการทดสอบก่อน – หลัง ของการทดลองจริง

1. ผลคะแนนการทดสอบก่อน – หลัง ของการทดลองนำร่อง กศน.เขตราชเทวี

ที่	คะแนนการทดสอบก่อน	คะแนนการทดสอบหลัง
1.	19	20
2.	18	22
3.	18	23
4.	17	23
5.	15	20
6.	20	22
7.	19	22
8.	18	21
9.	24	27
10.	24	25
11.	25	27
12.	20	28
13.	17	22
14.	23	26
15.	29	21
16.	15	20
17.	21	21
18.	21	23
19.	18	19
20.	25	27
21.	22	24
22.	18	22
23.	22	27
24.	26	30
25.	9	20
25.	19	22
27.	13	22
28.	14	17
29.	20	23
30.	22	23

2. ผลคะแนนการทดสอบก่อน – หลัง ของการทดลองจริง กศน.เขตบางรัก

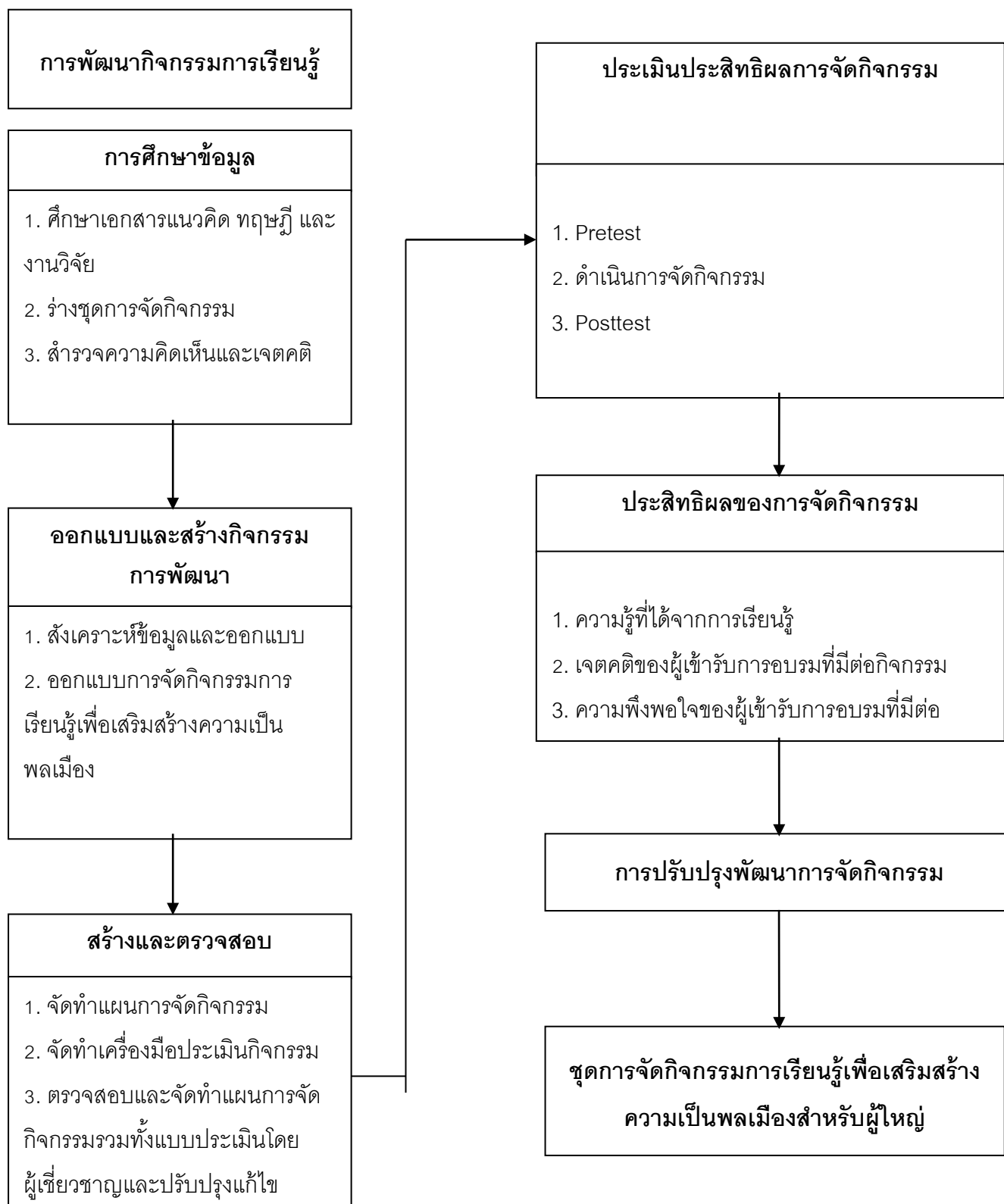
ที่	คะแนนการทดสอบก่อน	คะแนนการทดสอบหลัง
1.	25	27
2.	20	24
3.	20	23
4.	22	24
5.	23	25
6.	23	28
7.	18	22
8.	6	15
9.	22	25
10.	24	27
11.	18	24
12.	19	20
13.	22	24
14.	21	25
15.	22	26
16.	5	17
17.	5	17
18.	24	25
19.	20	25
20.	22	23
21.	24	27
22.	20	22
23.	23	25
24.	22	27
25.	18	20
25.	20	22
27.	22	24
28.	24	26
29.	22	24
30.	10	15

ภาคผนวก ค

ขั้นตอนในการทำเครื่องมือวิจัย

แบบหาความเหมาะสม ค่าความสอดคล้อง (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ

(ร่างสำหรับผู้เชี่ยวชาญ)
 ขั้นตอนในการทำเครื่องมือวิจัย เรื่อง
 การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่

ชุดกิจกรรมการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่

1. หลักการและความสำคัญของชุดกิจกรรม

ชุดกิจกรรมการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองให้กับคนในประเทศ เนื่องจากนโยบายแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในสังคมไทย โดยจะมีทั้งในระบบนอกระบบและระดับอุดมศึกษา ซึ่งในระบบการศึกษานั้นมีการสร้างสื่อเอกสาร กิจกรรม เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนและส่งเสริมความรู้เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองให้แก่เยาวชนแต่เนื่องด้วยการศึกษานอกระบบมีการจัดการเรียนรู้เรื่องการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยในรายวิชาเลือก แต่การจัดการเรียนรู้นั้นไม่ครอบคลุมไปถึงกลุ่มเป้าหมายนอกระบบที่เป็นผู้ใหญ่ทั้งหมด ชุดกิจกรรมการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่นี้ จึงเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมที่สามารถนำไปจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความคิดและการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ถึงความเป็นพลเมืองให้กับกลุ่มเป้าหมายนอกระบบ

2. จุดมุ่งหมายของชุดกิจกรรม

- 2.1 เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ เจตคติ ที่ดีในการเป็นพลเมืองดี
- 2.2 เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรม มีการคิดวิเคราะห์ในการแก้ไขปัญหา การตัดสินใจตามแนวทางการคิดเป็นและการมีส่วนร่วมเพื่ออยู่ในสังคมอย่างมีความสุข
- 2.3 เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถเรียนรู้อย่างมีความสุขโดยใช้จิตวิทยาทางการศึกษา ผู้ใหญ่มาใช้ในการระบวนการจัดการเรียนรู้

3. รูปแบบ

รูปแบบชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน

1. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน จะเป็นการนำเข้าสู่บทเรียนโดยใช้เกม เพลง และกิจกรรมการละลายพฤติกรรมโดยมีกระบวนการมีส่วนร่วมให้เกิดความเป็นกันเองและกล้าแสดงออก
2. กิจกรรมการเรียนรู้ (คิดเป็นและการมีส่วนร่วม) เป็นการถอดความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่ในตัวของแต่ละบุคคล และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีเทคนิคและหลากหลายกิจกรรมในการสร้างความคิดและเจตคติที่ดี อภิปราย แบ่งปันความคิด และช่วยกันสรุป แนวทางเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง

3. ความเข้าใจ สร้างความคิด โดยใช้หลักแนวความคิดเป็น ในการตัดสินใจ แก้ปัญหา
ทั้งนี้ใช้เหตุผลในการพูดคุยเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง

4. การวัดและประเมินผล จะสังเกตพฤติกรรม สรุปจากแบบประเมินความพึงพอใจ
และการสะท้อนจากการนำเสนอ

4. เครื่องมือที่ใช้ในการจัดกิจกรรม

ผู้วิจัยพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง
สำหรับผู้ใหญ่ ดังนี้

- 4.1 ร่างชุดกิจกรรม พร้อมคู่มือ
- 4.2 แบบประเมินความรู้ความเป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่ก่อนการอบรมและหลังการอบรม
- 4.3 แบบประเมินการเรียนรู้ระหว่างอบรม
- 4.4 แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรม

5. การประเมินเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

- การหาค่าความสอดคล้อง (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาข้อคำถาม และทำ
เครื่องหมาย / ลงในตารางตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเพียงข้อเดียวในแต่ละข้อคำถาม และเสนอ
ความคิดเห็นในช่องเสนอแนะซึ่งมีเกณฑ์ในการพิจารณาให้คะแนน ดังนี้

- + 1 หมายความว่า แน่ใจมีความสอดคล้อง
- 0 หมายความว่า ไม่แน่ใจว่ามีความสอดคล้อง
- 1 หมายความว่า แน่ใจว่าไม่มีความสอดคล้อง

และมีที่ว่างให้ผู้เชี่ยวชาญเขียนข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงชุดกิจกรรม

5.1 การประเมินความเหมาะสมของชุดกิจกรรม มีเกณฑ์การให้คะแนนความเหมาะสม เป็น
มาตราส่วนประมาณค่า ของ ไคเคิร์ท คือ

- ระดับ 5 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด
- ระดับ 4 หมายถึง เหมาะสมมาก
- ระดับ 3 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง
- ระดับ 2 หมายถึง เหมาะสมน้อย
- ระดับ 1 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

และมีที่ว่างให้ผู้เชี่ยวชาญเขียนข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงชุดกิจกรรม

- 5.2 ประเมินความรู้ความเป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่ก่อนการอบรมและหลังการอบรม
- 5.3 ประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรม

5.1 การประเมินความเหมาะสมของชุดกิจกรรม

มีเกณฑ์การให้คะแนนความเหมาะสม เป็นมาตราส่วนประมาณค่า ของ ไกลเคร์ท คือ

ระดับ 5 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง เหมาะสมมาก

ระดับ 3 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง เหมาะสมน้อย

ระดับ 1 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

และมีที่ว่างให้ผู้เชี่ยวชาญเขียนข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงชุดกิจกรรม

รายการ	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
ชุดกิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้ ที่ 1 ความซื่อสัตย์ 1.1 ขั้นตอนการจัดกิจกรรม 1.2 การนำเข้าสู่บทเรียน 1.3 กิจกรรมการเรียนรู้ (คิดเป็นและ การมีส่วนร่วม) 1.4 ความเข้าใจ 1.5 การวัดและประเมินผล 1.6 ใบความรู้ 1.7 ใบงาน 1.8 สื่อ						
ชุดกิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้ ที่ 2 ความรับผิดชอบ 2.1 ขั้นตอนการจัดกิจกรรม 2.2 การนำเข้าสู่บทเรียน 2.3 กิจกรรมการเรียนรู้ (คิดเป็นและ การมีส่วนร่วม)						

รายการ	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
2.4 ความเข้าใจ 2.5 การวัดและประเมินผล 2.6 ใบความรู้ 2.7 ใบงาน 2.8 สื่อ						
ชุดกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ ที่ 3 การเคารพผู้อื่น เคารพกติกา 3.1 ขั้นตอนการจัดกิจกรรม 3.2 การนำเข้าสู่บทเรียน 3.3 กิจกรรมการเรียนรู้ (คิดเป็นและ การมีส่วนร่วม) 3.4 ความเข้าใจ 3.5 การวัดและประเมินผล 3.6 ใบความรู้ 3.7 ใบงาน 3.8 สื่อ						
ชุดกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ ที่ 4 การสร้างประชาธิปไตยใน ครอบครัว 4.1 ขั้นตอนการจัดกิจกรรม 4.2 การนำเข้าสู่บทเรียน 4.3 กิจกรรมการเรียนรู้ (คิดเป็นและ การมีส่วนร่วม) 4.4 ความเข้าใจ 4.5 การวัดและประเมินผล 4.6 ใบความรู้						

รายการ	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
4.7 ใบงาน 4.8 สื่อ						
ชุดกิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้ ที่ 5 การร่วมกันวิเคราะห์ แก้ปัญหาของท้องถิ่นและชุมชน 5.1 ขั้นตอนการจัดกิจกรรม 5.2 การนำเข้าสู่บทเรียน 5.3 กิจกรรมการเรียนรู้ (คิดเป็นและ การมีส่วนร่วม) 5.4 ความเข้าใจ 5.5 การวัดและประเมินผล 5.6 ใบความรู้ 5.7 ใบงาน 5.8 สื่อ						
ชุดกิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้ ที่ 6 ระบบการเลือกตั้ง สิทธิ เสรีภาพของประชาชน 6.1 ขั้นตอนการจัดกิจกรรม 6.2 การนำเข้าสู่บทเรียน 6.3 กิจกรรมการเรียนรู้ (6.4 ความเข้าใจ 6.5 การวัดและประเมินผล 6.6 ใบความรู้ 6.7 ใบงาน 6.8 สื่อ						

5.2 ประเมินความรู้ความเป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่ก่อนการอบรมและหลังการอบรม

พิจารณาข้อคำถาม และทำเครื่องหมาย / ลงในตารางตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเพียงข้อเดียว ในแต่ละข้อคำถาม และเสนอความคิดเห็นในช่องเสนอแนะซึ่งมีเกณฑ์ในการพิจารณาให้คะแนน ดังนี้

+ 1 หมายความว่า แน่ใจมีความสอดคล้อง

0 หมายความว่า ไม่แน่ใจว่ามีความสอดคล้อง

-1 หมายความว่า แน่ใจว่าไม่มีความสอดคล้อง

และมีที่ว่างให้ผู้เชี่ยวชาญเขียนข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง

รายการ	ระดับความสอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ
	+ 1	0	-1	
กิจกรรมเรื่อง ความซื่อสัตย์ 1. ความซื่อสัตย์หมายถึงอะไร ? ก. ความจริงใจ ข. ความตรงไปตรงมา ค. มีความประพฤติดี ง. ถูกทุกข้อ				
2. คุณตุ๊กไปซื้อผ้าได้รับเงินทอนเกินแล้วนำไปคืน เจ้าของคุณตุ๊กมีคุณสมบัติในข้อใด? ก. มีความเที่ยงตรง ข. มีความกรุณา ค. มีความซื่อสัตย์ ง. มีความเมตตา				
3. คุณน้อยไปทำงานสาย แต่โทรศัพท์ให้เพื่อนเสียบบัตรใช้งานแทนเพื่อน คุณน้อยมีพฤติกรรมอย่างไร ? ก. มีน้ำใจ ข. มีมนุษยสัมพันธ์ดี ค. ไม่ซื่อสัตย์ ง. เป็นคนจริงใจ				

รายการ	ระดับความสอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ
	+ 1	0	-1	
4. ข้อใดที่มีความหมายไม่สอดคล้องต่อชุมชน ? ก. นำสิ่งของที่บ้านตนเองไปวางบนทางเท้า ข. นำขยะที่คัดแยกแล้วไปทิ้งที่ลงถัง ค. ไม่ค้ายาเสพติด ง. ไม่ส่งเสียงดังรบกวนเพื่อบ้าน				
5. ชี้อกินไม่หมด คัดกินไม่นานตรงกับข้อใด ? ก. กินอย่างพอเพียง ข. รู้รักสามัคคี ค. ความรอบคอบ ง. ชี้อสัตย์สุจริต				
กิจกรรมเรื่อง หน้าทีความรับผิดชอบ 6. ความรับผิดชอบ หมายถึง ข้อใด ? ก. บทบาทของคนที่มาของหน้าที่ ข. ภาระรับผิดชอบของบุคคลที่ต้องปฏิบัติ ค. ลักษณะของบุคคลที่แสดงออกถึงความเอา ใจใส่ มุ่งมั่นต่อหน้าที่การงาน ง. ถูกทั้ง ก และ ข				
7. ความรับผิดชอบหน้าที่พลเมือง ได้แก่ข้อใด ? ก. การปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม ข. การเคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง ค. การช่วยดักเตือน แนะนำเมื่อเพื่อกระทำความผิด ง. ความรับผิดชอบตามหลักศาสนา				
8. ประเภทความรับผิดชอบคำตอบ คือข้อใด ? ก. ความรับผิดชอบต่อตนเอง ข. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ค. ความรับผิดชอบต่อชุมชน ง. ถูกทุกข้อ				

รายการ	ระดับความสอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ
	+ 1	0	-1	
9. ข้อใดกล่าวถูกต้อง? ก. ความรับผิดชอบต่อครอบครัวพาไปเที่ยวทุกอาทิตย์ ข. รู้จักหน้าที่ของตนเองและปฏิบัติหน้าที่ลุล่วงอย่างดีที่สุด ค. ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมเป็นหน้าที่เป็นหน้าที่รับผิดชอบของพลเมือง ง. ไม่ห้าม ไม่ช่วยตักเตือนเพื่อนเมื่อทำผิด				
10. สุภาสิตคำพังเพยข้อใดเกี่ยวข้องกับความรักชอบ ? ก. น้ำขึ้นให้รีบตัก ข. เข็นครกขึ้นภูเขา ค. น้ำลดมดกินปลาน้ำมาปลากินมด ง. ขว้างงูไม่พ้นคอ				
กิจกรรมเรื่อง การเคารพผู้อื่นเคารพกติกา 11. การแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมประชาคมหมู่บ้าน หากมีผู้ขัดแย้งความคิดเห็นของท่าน ท่านจะทำอย่างไร? ก. ลุกเดินออกไป ข. รับฟังเหตุผลไม่แสดงความคิดเห็น ค. ชี้แจงและเสนอความคิดเห็น ง. เฉยๆ				
12. การคิดเป็น มีความหมายตรงกับข้อใด? ก. คิดถูก คิดดี ข. คิดโดยนำข้อมูลตนเอง ข้อมูลสังคมและสิ่งแวดล้อมข้อมูลวิชาการมาใช้ในการตัดสินใจ ค. คิดอย่างมีเหตุมีผล ง. ถูกทุกข้อ				

รายการ	ระดับความสอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ
	+ 1	0	-1	
13. ถ้าท่านขับรถฝ่าไฟแดงและใช้ความเร็วเกินกำหนด หลังจากนั้นท่านได้รับใบสั่งท่านจะทำอย่างไร? ก. เฉย ๆ ข. ไปเสียค่าปรับ ค. โยนจดหมายทิ้งไป ง. โทรศัพทไปต่อว่าตำรวจ				
14. เมื่อท่านขับรถไปพบตำรวจตั้งด่านตรวจ ท่านจะอย่างไร? ก. เข้าไปทักทาย ข. หยุดรถให้ตำรวจตรวจ ค. เลี้ยวรถกลับ ง. รีบขับรถผ่านไป				
15. เมื่อท่านไปซื้อของ มีคนต่อแถวชำระเงินจำนวนมาก ท่านจะอย่างไร? ก. ต่อแถวเพื่อชำระเงินตามคิว ข. เลิกซื้อ ค. ใช้ความคุ้นเคย สัมพันธ์ส่วนตัว ง. แฉงคิวเพราะรีบ				
กิจกรรมเรื่อง การสร้างประชาธิปไตยในครอบครัว 16. พลเมืองในระบบประชาธิปไตย หมายถึง? ก. สมาชิกของครอบครัวที่รักและช่วยเหลือกัน ข. สมาชิกของสังคมที่มีอิสรภาพและพึ่งตนเองได้ ค. สมาชิกในชุมชนที่ปรองดอง และสามัคคี ง. สมาชิกในที่ทำงานที่จงรักภักดีองค์กร				

รายการ	ระดับความสอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ
	+ 1	0	-1	
17. ประชาธิปไตย หมายถึงข้อใด? ก. อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน ข. การปกครองของประชาชนโดยประชาชน และเพื่อประชาชน ค. ความเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ง. จิตสำนึกสาธารณะ				
18. หลักการประชาธิปไตยมีกี่ประการ อะไรบ้าง? ก. 3 ประการ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวง ชน หลักสิทธิและเสรีภาพ หลักความเสมอภาค ข. 4 ประการ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวง ชน หลักสิทธิและเสรีภาพ หลักความเสมอภาค หลักภราดรภาพ ค. 5 ประการ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวง ชน หลักสิทธิและเสรีภาพ หลักความเสมอภาค หลักภราดรภาพ หลักเหตุผล ง. 6 ประการ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวง ชน หลักสิทธิและเสรีภาพ หลักความเสมอภาค หลักภราดรภาพ หลักเหตุผล หลักนิติธรรม				
19. ครอบครัวจะมีความสุข คนในครอบครัวจะต้อง ปฏิบัติตามหลักข้อใด? ก. หลักมนุษยนิยม ข. หลักเสรีภาพ ค. หลักภราดรภาพ ปรงดอง สมานฉันท์ ง. หลักนิติธรรม				

รายการ	ระดับความสอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ
	+ 1	0	-1	
20. หลักประชาธิปไตยเริ่มต้นที่ใด? ก. วัด ข. ครอบครัว ค. ชุมชน ง. โรงเรียน				
กิจกรรมเรื่อง การเลือกตั้ง สิทธิเสรีภาพของประชาชน 21. พลเมืองมีส่วนร่วมในเรื่องใดบ้าง? ก. รับผิดชอบต่อส่วนรวม กิจกรรมสาธารณะ ข. สนใจกิจการของบ้านเมือง ค. มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ง. ถูกทุกข้อ				
22. วิธีการของประชาธิปไตยข้อใดถูกต้อง? ก. ความเป็นกลาง ข. ความยุติธรรม ค. ความซื่อสัตย์ ง. การคิดอย่างมีวิจารณญาณ				
23. สิทธิในข้อใดที่บุคคลอื่นทำแทนไม่ได้? ก. สิทธิในการเลือกตั้ง ข. สิทธิในการประกอบอาชีพ ค. สิทธิในการแจ้งความ ง. สิทธิในการกู้ยืมเงิน				
24. หน้าที่ของความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตยมุ่งเน้นเนื้อหาที่มีคุณลักษณะสำคัญในเรื่องใด? ก. หน้าที่ความรับผิดชอบต่อตนเองต่อสังคม ข. หน้าที่ความเป็นคน ค. หน้าที่ในครอบครัว ง. หน้าที่ราชการ				

รายการ	ระดับความสอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ
	+ 1	0	-1	
25. จิตสำนึกสาธารณะของพลเมือง หรือ จิตสำนึกพลเมือง สามารถแสดงออกได้โดยวิธีใด? ก. การวิเคราะห์ วิจัย และการแสดงความคิดเห็น ข. การแสดงออก ค. การโต้เถียง ง. การยอมรับ				
กิจกรรมเรื่อง การร่วมกันวิเคราะห์แก้ปัญหาของท้องถิ่นและชุมชน 26. เมื่อในชุมชนที่อยู่ของท่านเกิดปัญหาโรคระบาด เพาะยุ่งลาย ท่านจะช่วยเหลือชุมชนในการแก้ปัญหาหรือไม่อย่างไร? ก. ทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุง ข. รณรงค์การกระทำผิด ค. ไม่ใช้หน้าที่ ง. ไม่เกี่ยวข้อง				
27. เพื่อนข้างบ้านท่านทำทารุณต่อบุตรหลานของเขา ท่านจะแจ้งให้ผู้มีหน้าที่เข้ามาช่วยแก้ไขอย่างไร? ก. เฉย ๆ ข. ไม่สนใจ ค. แจ้งผู้เกี่ยวข้อง ง. เข้าไปห้าม				
28. เมื่อเกิดเหตุภัยพิบัติน้ำท่วมขึ้นในชุมชนของท่าน ท่านจะช่วยเหลือชุมชนอย่างไร? ก. แจ้งหน่วยงานราชการ ข. เข้าไปช่วยผู้ประสบภัย ค. ไม่ทำอะไรเลย ง. ถูกทั้ง ข้อ ก และ ข				

รายการ	ระดับความสอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ
	+ 1	0	-1	
29. หากในชุมชนของท่านได้รับความเดือดร้อนจากภัยยาเสพติด ท่านจะช่วยเหลือชุมชนของท่านอย่างไร? ก. เฉย ๆ ข. แจ้งหน่วยงานราชการ ค. เสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาในที่ประชุมหมู่บ้าน ง. ย้ายอพยพไปอยู่ที่อื่น				
30. เมื่อเกิดปัญหาขึ้นในชุมชนท่านคิดว่าจะแสดงความคิดเห็นเพื่อคุ้มครองประโยชน์และความเป็นธรรมของสังคมในชุมชนของท่านหรือไม่อย่างไร? ก. แสดงความคิดเห็น เพราะต้องช่วยสังคม ข. แสดงความคิดเห็น เพราะเป็นหน้าที่ของพลเมือง ค. ไม่แสดงความคิดเห็น เพราะธุระไม่ใช่ ง. ไม่แสดงความคิดเห็น เพราะไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง				

5.3 ประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรม

พิจารณาข้อคำถาม และทำเครื่องหมาย / ลงในตารางตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเพียงข้อเดียวในแต่ละข้อคำถาม และเสนอความคิดเห็นในช่องเสนอแนะซึ่งมีเกณฑ์ในการพิจารณาให้คะแนน ดังนี้

- + 1 หมายความว่า แน่ใจมีความสอดคล้อง
- 0 หมายความว่า ไม่แน่ใจว่ามีความสอดคล้อง
- 1 หมายความว่า แน่ใจว่าไม่มีความสอดคล้อง

และมีที่ว่างให้ผู้เชี่ยวชาญเขียนข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง

รายการ	ระดับความสอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ
	+ 1	0	-1	
1. วิทยากรมีการเตรียมการอบรม (พิจารณาจากสื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ มีความพร้อม)				
2. การจัดสภาพห้องอบรม				
3. เนื้อหาที่จัดการเรียนรู้สอดคล้องกับชีวิตและทันสมัย				
4. ผู้เข้ารับการอบรมทราบจุดประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ชัดเจน				
5. กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การอบรม				
6. กิจกรรมการเรียนรู้สนุกและน่าสนใจ				
7. วิทยากรให้โอกาสผู้เข้าอบรมซักถามปัญหา				
8. กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการอบรมทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม/ทีม				
9. กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความคิดริเริ่มและรู้จักวิพากษ์วิจารณ์				
10. วิทยากรยอมรับความคิดเห็นของผู้เข้ารับการอบรมที่ต่างไปจากวิทยากร				
11. วิทยากรให้ความสนใจแก่ผู้เข้ารับการอบรมอย่างทั่วถึงขณะจัดการเรียนรู้				

กิจกรรม	ระดับความสอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ
	+ 1	0	-1	
12. กิจกรรมมีวิธีจัดการเรียนรู้หลายวิธี (เช่น การทำงานกลุ่ม บทบาทสมมุติ ฯลฯ)				
13. ข้อคำถามกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการอบรม ค้นคว้าหาความรู้จากห้องสมุดหรือแหล่งอื่น ๆ				
14. ผู้เข้าอบรมสามารถประยุกต์สิ่งที่จัดกระบวนการเรียนรู้เข้ากับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม				
15. วิทยากรตั้งใจถ่ายทอดความรู้และ ให้คำแนะนำ ผู้เข้ารับการอบรมในการทำกิจกรรม				
16. วิทยากรจัดกิจกรรมให้การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ภายนอกห้องอบรม				
17. ผู้เข้ารับการอบรมชอบวิทยากรที่จัดกระบวนการเรียนรู้				
18. ผู้เข้ารับการอบรมมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียน				
19. ผู้เข้ารับการอบรมชอบกิจกรรมนี้				
20. ความรู้นี้สามารถเสริมสร้างความเป็นพลเมืองได้				

ข้อเสนอแนะอื่น

.....

.....

.....

.....

.....

แบบประเมินความพึงพอใจกิจกรรมเรื่อง ความซื่อสัตย์

กิจกรรม	ระดับความสอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ
	+ 1	0	-1	
ด้านเนื้อหา				
ความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหา				
ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา				
เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์				
สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน				
ด้านการนำเสนอ				
มีความชัดเจนของภาพ เสียง ตัวอักษร				
การใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสม				
ความน่าสนใจเทคนิคที่ใช้				
การดำเนินเรื่องต่อเนื่องเหมาะสมกับเวลา				

แบบประเมินความพึงพอใจกิจกรรมเรื่อง ความรับผิดชอบ

กิจกรรม	ระดับความสอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ
	+ 1	0	-1	
ด้านเนื้อหา				
ความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหา				
ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา				
เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์				
สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน				
ด้านการนำเสนอ				
มีความชัดเจนของภาพ เสียง ตัวอักษร				
การใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสม				
ความน่าสนใจเทคนิคที่ใช้				
การดำเนินเรื่องต่อเนื่องเหมาะสมกับเวลา				

แบบประเมินความพึงพอใจกิจกรรม เรื่องการเคารพผู้อื่น เคารพกติกา

กิจกรรม	ระดับความสอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ
	+ 1	0	-1	
ด้านเนื้อหา				
ความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหา				
ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา				
เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์				
สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน				
ด้านการนำเสนอ				
มีความชัดเจนของภาพ เสียง ตัวอักษร				
การใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสม				
ความน่าสนใจเทคนิคที่ใช้				
การดำเนินเรื่องต่อเนื่องเหมาะสมกับเวลา				

แบบประเมินความพึงพอใจกิจกรรม เรื่อง การสร้างประชาธิปไตยในครอบครัว

กิจกรรม	ระดับความสอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ
	+ 1	0	-1	
ด้านเนื้อหา				
ความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหา				
ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา				
เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์				
สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน				
ด้านการนำเสนอ				
มีความชัดเจนของภาพ เสียง ตัวอักษร				
การใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสม				
ความน่าสนใจเทคนิคที่ใช้				
การดำเนินเรื่องต่อเนื่องเหมาะสมกับเวลา				

แบบประเมินความพึงพอใจกิจกรรมเรื่อง การร่วมกันวิเคราะห์แก้ไขปัญหา

ชุมชน

กิจกรรม	ระดับความสอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ
	+ 1	0	-1	
ด้านเนื้อหา				
ความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหา				
ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา				
เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์				
สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน				
ด้านการนำเสนอ				
มีความชัดเจนของภาพ เสียง ตัวอักษร				
การใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสม				
ความน่าสนใจเทคนิคที่ใช้				
การดำเนินเรื่องต่อเนื่องเหมาะสมกับเวลา				

แบบประเมินความพึงพอใจกิจกรรม เรื่อง ระบบการเลือกตั้ง สิทธิเสรีภาพของ

ประชาชน

กิจกรรม	ระดับความสอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ
	+ 1	0	-1	
ด้านเนื้อหา				
ความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหา				
ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา				
เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์				
สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน				
ด้านการนำเสนอ				
มีความชัดเจนของภาพ เสียง ตัวอักษร				
การใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสม				
ความน่าสนใจเทคนิคที่ใช้				
การดำเนินเรื่องต่อเนื่องเหมาะสมกับเวลา				

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ

1. นาวาโท ดร.ศรายุทธ์ ตีรัมย์ อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัย
เทคโนโลยีสยาม
2. ดร.เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ ผู้อำนวยการสถาบันสังคมศึกษา
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สพฐ.
กระทรวงศึกษาธิการ
3. ดร.วรฤดี สุภาพ ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ
4. ดร.รังรอง สมมิตร สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. นางอรปภา ชาดิน้ำเพชร วิทยาจารย์ยูวาทศาสตร์ สภาภาษาชาวไทย

ภาคผนวก ข

1. ผลคะแนนการทดสอบก่อน – หลัง ของการทดลองนำร่อง
2. ผลคะแนนการทดสอบก่อน – หลัง ของการทดลองจริง

1. ผลคะแนนการทดสอบก่อน – หลัง ของการทดลองนำร่อง กศน.เขตราชเทวี

ที่	คะแนนการทดสอบก่อน	คะแนนการทดสอบหลัง
1.	19	20
2.	18	22
3.	18	23
4.	17	23
5.	15	20
6.	20	22
7.	19	22
8.	18	21
9.	24	27
10.	24	25
11.	25	27
12.	20	28
13.	17	22
14.	23	26
15.	29	21
16.	15	20
17.	21	21
18.	21	23
19.	18	19
20.	25	27
21.	22	24
22.	18	22
23.	22	27
24.	26	30
25.	9	20
25.	19	22
27.	13	22
28.	14	17
29.	20	23
30.	22	23

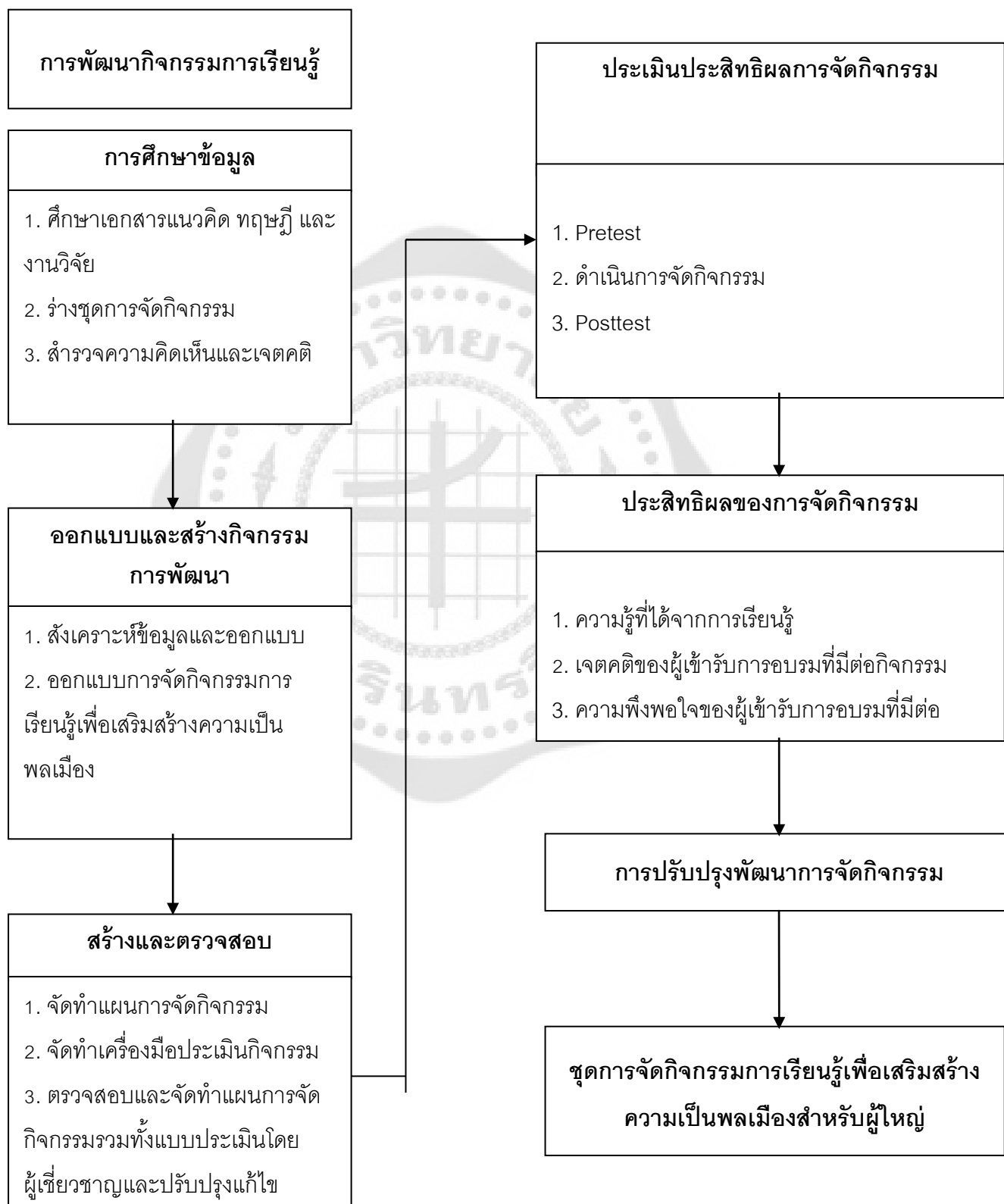
2. ผลคะแนนการทดสอบก่อน – หลัง ของการทดลองจริง กศน.เขตบางรัก

ที่	คะแนนการทดสอบก่อน	คะแนนการทดสอบหลัง
1.	25	27
2.	20	24
3.	20	23
4.	22	24
5.	23	25
6.	23	28
7.	18	22
8.	6	15
9.	22	25
10.	24	27
11.	18	24
12.	19	20
13.	22	24
14.	21	25
15.	22	26
16.	5	17
17.	5	17
18.	24	25
19.	20	25
20.	22	23
21.	24	27
22.	20	22
23.	23	25
24.	22	27
25.	18	20
25.	20	22
27.	22	24
28.	24	26
29.	22	24
30.	10	15

ภาคผนวก ค
ขั้นตอนในการทำเครื่องมือวิจัย
แบบหาความเหมาะสม ค่าความสอดคล้อง (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ

(ร่างสำหรับผู้เชี่ยวชาญ)
 ขั้นตอนในการทำเครื่องมือวิจัย เรื่อง
 การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่

ชุดกิจกรรมการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่

1. หลักการและความสำคัญของชุดกิจกรรม

ชุดกิจกรรมการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองให้กับคนในประเทศ เนื่องจากนโยบายแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในสังคมไทย โดยจะมีทั้งในระบบนอกระบบและระดับอุดมศึกษา ซึ่งในระบบการศึกษานั้นมีการสร้างสื่อเอกสาร กิจกรรม เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนและส่งเสริมความรู้เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองให้แก่เยาวชนแต่เนื่องด้วยการศึกษานอกระบบมีการจัดการเรียนรู้เรื่องการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยในรายวิชาเลือก แต่การจัดการเรียนรู้ยังไม่ครอบคลุมไปถึงกลุ่มเป้าหมายนอกระบบที่เป็นผู้ใหญ่ทั้งหมด ชุดกิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่นี้ จึงเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมที่สามารถนำไปจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความคิดและการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ถึงความเป็นพลเมืองให้กับกลุ่มเป้าหมายนอกระบบ

2. จุดมุ่งหมายของชุดกิจกรรม

- 2.1 เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ เจตคติ ที่ดีในการเป็นพลเมืองดี
- 2.2 เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรม มีการคิดวิเคราะห์ในการแก้ไขปัญหา การตัดสินใจตามแนวทางการคิดเป็นและการมีส่วนร่วมเพื่ออยู่ในสังคมอย่างมีความสุข
- 2.3 เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขโดยใช้จิตวิทยาทางการศึกษา ผู้ใหญ่มาใช้ในการบวนการจัดการเรียนรู้

3. รูปแบบ

รูปแบบชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน

1. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน จะเป็นการนำเข้าสู่บทเรียนโดยใช้เกม เพลง และกิจกรรมการละลายพฤติกรรมโดยมีกระบวนการมีส่วนร่วมให้เกิดความเป็นกันเองและกล้าแสดงออก
2. กิจกรรมการเรียนรู้ (คิดเป็นและการมีส่วนร่วม) เป็นการถอดความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่ในตัวของแต่ละบุคคล และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีเทคนิคและหลากหลายกิจกรรมในการสร้างความคิดและเจตคติที่ดี อภิปราย แบ่งปันความคิด และช่วยกันสรุป แนวทางเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง

3. ความเข้าใจ สร้างความคิด โดยใช้หลักแนวความคิดเป็น ในการตัดสินใจ แก้ปัญหา
ทั้งนี้ใช้เหตุผลในการพูดคุยเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง

4. การวัดและประเมินผล จะสังเกตพฤติกรรม สรุปจากแบบประเมินความพึงพอใจ
และการสะท้อนจากการนำเสนอ

4. เครื่องมือที่ใช้ในการจัดกิจกรรม

ผู้วิจัยพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง
สำหรับผู้ใหญ่ ดังนี้

- 4.1 ร่างชุดกิจกรรม พร้อมคู่มือ
- 4.2 แบบประเมินความรู้ความเป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่ก่อนการอบรมและหลังการอบรม
- 4.3 แบบประเมินการเรียนรู้ระหว่างอบรม
- 4.4 แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรม

5. การประเมินเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

- การหาค่าความสอดคล้อง (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาข้อคำถาม และทำ
เครื่องหมาย / ลงในตารางตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเพียงข้อเดียวในแต่ละข้อคำถาม และเสนอ
ความคิดเห็นในช่องเสนอแนะซึ่งมีเกณฑ์ในการพิจารณาให้คะแนน ดังนี้

- + 1 หมายความว่า แน่ใจมีความสอดคล้อง
- 0 หมายความว่า ไม่แน่ใจว่ามีความสอดคล้อง
- 1 หมายความว่า แน่ใจว่าไม่มีความสอดคล้อง

และมีที่ว่างให้ผู้เชี่ยวชาญเขียนข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงชุดกิจกรรม

5.1 การประเมินความเหมาะสมของชุดกิจกรรม มีเกณฑ์การให้คะแนนความเหมาะสม เป็น
มาตราส่วนประมาณค่า ของ ไคเคิร์ท คือ

- ระดับ 5 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด
- ระดับ 4 หมายถึง เหมาะสมมาก
- ระดับ 3 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง
- ระดับ 2 หมายถึง เหมาะสมน้อย
- ระดับ 1 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

และมีที่ว่างให้ผู้เชี่ยวชาญเขียนข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงชุดกิจกรรม

- 5.2 ประเมินความรู้ความเป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่ก่อนการอบรมและหลังการอบรม
- 5.3 ประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรม

5.1 การประเมินความเหมาะสมของชุดกิจกรรม

มีเกณฑ์การให้คะแนนความเหมาะสม เป็นมาตราส่วนประมาณค่า ของ ไกลเคร์ท คือ

ระดับ 5 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง เหมาะสมมาก

ระดับ 3 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง เหมาะสมน้อย

ระดับ 1 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

และมีที่ว่างให้ผู้เชี่ยวชาญเขียนข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงชุดกิจกรรม

รายการ	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
ชุดกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ ที่ 1 ความซื่อสัตย์ 1.1 ขั้นตอนการจัดกิจกรรม 1.2 การนำเข้าสู่บทเรียน 1.3 กิจกรรมการเรียนรู้ (คิดเป็นและ การมีส่วนร่วม) 1.4 ความเข้าใจ 1.5 การวัดและประเมินผล 1.6 ใบความรู้ 1.7 ใบงาน 1.8 สื่อ						
ชุดกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ ที่ 2 ความรับผิดชอบ 2.1 ขั้นตอนการจัดกิจกรรม 2.2 การนำเข้าสู่บทเรียน 2.3 กิจกรรมการเรียนรู้ (คิดเป็นและ การมีส่วนร่วม)						

รายการ	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
2.4 ความเข้าใจ 2.5 การวัดและประเมินผล 2.6 ใ้ความรู้ 2.7 ใบงาน 2.8 สื่อ						
ชุดกิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้ ที่ 3 การเคารพผู้อื่น เคารพกติกา 3.1 ขั้นตอนการจัดกิจกรรม 3.2 การนำเข้าสู่บทเรียน 3.3 กิจกรรมการเรียนรู้ (คิดเป็นและ การมีส่วนร่วม) 3.4 ความเข้าใจ 3.5 การวัดและประเมินผล 3.6 ใ้ความรู้ 3.7 ใบงาน 3.8 สื่อ						
ชุดกิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้ ที่ 4 การสร้างประชาธิปไตยใน ครอบครัว 4.1 ขั้นตอนการจัดกิจกรรม 4.2 การนำเข้าสู่บทเรียน 4.3 กิจกรรมการเรียนรู้ (คิดเป็นและ การมีส่วนร่วม) 4.4 ความเข้าใจ 4.5 การวัดและประเมินผล 4.6 ใ้ความรู้						

รายการ	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
4.7 ใบงาน 4.8 สื่อ						
ชุดกิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้ ที่ 5 การร่วมกันวิเคราะห์ แก้ปัญหาของท้องถิ่นและชุมชน 5.1 ขั้นตอนการจัดกิจกรรม 5.2 การนำเข้าสู่บทเรียน 5.3 กิจกรรมการเรียนรู้ (คิดเป็นและ การมีส่วนร่วม) 5.4 ความเข้าใจ 5.5 การวัดและประเมินผล 5.6 ใบความรู้ 5.7 ใบงาน 5.8 สื่อ						
ชุดกิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้ ที่ 6 ระบบการเลือกตั้ง สิทธิ เสรีภาพของประชาชน 6.1 ขั้นตอนการจัดกิจกรรม 6.2 การนำเข้าสู่บทเรียน 6.3 กิจกรรมการเรียนรู้ () 6.4 ความเข้าใจ 6.5 การวัดและประเมินผล 6.6 ใบความรู้ 6.7 ใบงาน 6.8 สื่อ						

5.2 ประเมินความรู้ความเป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่ก่อนการอบรมและหลังการอบรม

พิจารณาข้อคำถาม และทำเครื่องหมาย / ลงในตารางตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเพียงข้อเดียว ในแต่ละข้อคำถาม และเสนอความคิดเห็นในช่องเสนอแนะซึ่งมีเกณฑ์ในการพิจารณาให้คะแนน ดังนี้

+ 1 หมายความว่า แน่ใจมีความสอดคล้อง

0 หมายความว่า ไม่แน่ใจว่ามีความสอดคล้อง

-1 หมายความว่า แน่ใจว่าไม่มีความสอดคล้อง

และมีที่ว่างให้ผู้เชี่ยวชาญเขียนข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง

รายการ	ระดับความสอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ
	+ 1	0	-1	
กิจกรรมเรื่อง ความซื่อสัตย์ 1. ความซื่อสัตย์หมายถึงอะไร ? ก. ความจริงใจ ข. ความตรงไปตรงมา ค. มีความประพฤติดี ง. ถูกทุกข้อ				
2. คุณตุ๊กไปซื้อผ้าได้รับเงินทอนเกินแล้วนำไปคืน เจ้าของคุณตุ๊กมีคุณสมบัติในข้อใด? ก. มีความเที่ยงตรง ข. มีความกรุณา ค. มีความซื่อสัตย์ ง. มีความเมตตา				
3. คุณน้อยไปทำงานสาย แต่โทรศัพท์ให้เพื่อนเสียบบัตรใช้งานแทนเพื่อน คุณน้อยมีพฤติกรรมอย่างไร ? ก. มีน้ำใจ ข. มีมนุษยสัมพันธ์ดี ค. ไม่ซื่อสัตย์ ง. เป็นคนจริงใจ				

รายการ	ระดับความสอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ
	+ 1	0	-1	
4. ข้อใดที่มีความหมายไม่สอดคล้องต่อชุมชน ? ก. นำสิ่งของที่บ้านตนเองไปวางบนทางเท้า ข. นำขยะที่คัดแยกแล้วไปทิ้งที่ลงถัง ค. ไม่ค้ายาเสพติด ง. ไม่ส่งเสียงดังรบกวนเพื่อบ้าน				
5. ซื่อกินไม่หมด คัดกินไม่นานตรงกับข้อใด ? ก. กินอย่างพอเพียง ข. รู้รักสามัคคี ค. ความรอบคอบ ง. ซื่อสัตย์สุจริต				
กิจกรรมเรื่อง หน้าทีความรับผิดชอบ 6. ความรับผิดชอบ หมายถึง ข้อใด ? ก. บทบาทของคนที่มาของหน้าที่ ข. ภาระรับผิดชอบของบุคคลที่ต้องปฏิบัติ ค. ลักษณะของบุคคลที่แสดงออกถึงความเอาใจใส่ มุ่งมั่นต่อหน้าที่การงาน ง. ถูกทั้ง ก และ ข				
7. ความรับผิดชอบหน้าที่พลเมือง ได้แก่ข้อใด ? ก. การปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม ข. การเคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง ค. การช่วยดักเตือน แนะนำเมื่อเพื่อกระทำความผิด ง. ความรับผิดชอบตามหลักศาสนา				
8. ประเภทความรับผิดชอบคำตอบ คือข้อใด ? ก. ความรับผิดชอบต่อตนเอง ข. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ค. ความรับผิดชอบต่อชุมชน ง. ถูกทุกข้อ				

รายการ	ระดับความสอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ
	+ 1	0	-1	
9. ข้อใดกล่าวถูกต้อง? ก. ความรับผิดชอบต่อครอบครัวพาไปเที่ยวทุกอาทิตย์ ข. รู้จักหน้าที่ของตนเองและปฏิบัติหน้าที่ลุล่วงอย่างดีที่สุด ค. ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมเป็นหน้าที่เป็นหน้าที่รับผิดชอบของพลเมือง ง. ไม่ห้าม ไม่ช่วยตักเตือนเพื่อนเมื่อทำผิด				
10. สุภาสิตคำพังเพยข้อใดเกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ ? ก. น้ำขึ้นให้รีบตัก ข. เข็นครกขึ้นภูเขา ค. น้ำลดมดกินปลาน้ำมาปลากินมด ง. ขว้างงูไม่พ้นคอ				
กิจกรรมเรื่อง การเคารพผู้อื่นเคารพกติกา 11. การแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมประชาคมหมู่บ้าน หากมีผู้ขัดแย้งความคิดเห็นของท่าน ท่านจะทำอย่างไร? ก. ลุกเดินออกไป ข. รับฟังเหตุผลไม่แสดงความคิดเห็น ค. ชี้แจงและเสนอความคิดเห็น ง. เฉยๆ				
12. การคิดเป็น มีความหมายตรงกับข้อใด? ก. คิดถูก คิดดี ข. คิดโดยนำข้อมูลตนเอง ข้อมูลสังคมและสิ่งแวดล้อมข้อมูลวิชาการมาใช้ในการตัดสินใจ ค. คิดอย่างมีเหตุมีผล ง. ถูกทุกข้อ				

รายการ	ระดับความสอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ
	+ 1	0	-1	
13. ถ้าท่านขับรถฝ่าไฟแดงและใช้ความเร็วเกินกำหนด หลังจากนั้นท่านได้รับใบสั่งท่านจะทำอย่างไร? ก. เฉย ๆ ข. ไปเสียค่าปรับ ค. โยนจดหมายทิ้งไป ง. โทรศัพทไปต่อว่าตำรวจ				
14. เมื่อท่านขับรถไปพบตำรวจตั้งด่านตรวจ ท่านจะอย่างไร? ก. เข้าไปทักทาย ข. หยุดรถให้ตำรวจตรวจ ค. เลี้ยวรถกลับ ง. รีบขับรถผ่านไป				
15. เมื่อท่านไปซื้อของ มีคนต่อแถวชำระเงินจำนวนมาก ท่านจะอย่างไร? ก. ต่อแถวเพื่อชำระเงินตามคิว ข. เลิกซื้อ ค. ใช้ความคุ้นเคย สัมพันธ์ส่วนตัว ง. แซงคิวเพราะรีบ				
กิจกรรมเรื่อง การสร้างประชาธิปไตยในครอบครัว 16. พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย หมายถึง? ก. สมาชิกของครอบครัวที่รักและช่วยเหลือกัน ข. สมาชิกของสังคมที่มีอิสรภาพและพึ่งตนเองได้ ค. สมาชิกในชุมชนที่ปรองดอง และสามัคคี ง. สมาชิกในที่ทำงานที่จงรักภักดีองค์กร				

รายการ	ระดับความสอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ
	+ 1	0	-1	
17. ประชาธิปไตย หมายถึงข้อใด? ก. อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน ข. การปกครองของประชาชนโดยประชาชน และเพื่อประชาชน ค. ความเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ง. จิตสำนึกสาธารณะ				
18. หลักการประชาธิปไตยมีกี่ประการ อะไรบ้าง? ก. 3 ประการ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวง ชน หลักสิทธิและเสรีภาพ หลักความเสมอภาค ข. 4 ประการ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวง ชน หลักสิทธิและเสรีภาพ หลักความเสมอภาค หลักภราดรภาพ ค. 5 ประการ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวง ชน หลักสิทธิและเสรีภาพ หลักความเสมอภาค หลักภราดรภาพ หลักเหตุผล ง. 6 ประการ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวง ชน หลักสิทธิและเสรีภาพ หลักความเสมอภาค หลักภราดรภาพ หลักเหตุผล หลักนิติธรรม				
19. ครอบครัวจะมีความสุข คนในครอบครัวจะต้อง ปฏิบัติตามหลักข้อใด? ก. หลักมนุษยนิยม ข. หลักเสรีภาพ ค. หลักภราดรภาพ ประองดอง สมานฉันท์ ง. หลักนิติธรรม				

รายการ	ระดับความสอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ
	+ 1	0	-1	
20. หลักประชาธิปไตยเริ่มต้นที่ใด? ก. วัด ข. ครอบครัว ค. ชุมชน ง. โรงเรียน				
กิจกรรมเรื่อง การเลือกตั้ง สิทธิเสรีภาพของประชาชน 21. พลเมืองมีส่วนร่วมในเรื่องใดบ้าง? ก. รับผิดชอบต่อส่วนรวม กิจกรรมสาธารณะ ข. สนใจกิจการของบ้านเมือง ค. มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ง. ถูกทุกข้อ				
22. วิธีการของประชาธิปไตยข้อใดถูกต้อง? ก. ความเป็นกลาง ข. ความยุติธรรม ค. ความซื่อสัตย์ ง. การคิดอย่างมีวิจารณญาณ				
23. สิทธิในข้อใดที่บุคคลอื่นทำแทนไม่ได้? ก. สิทธิในการเลือกตั้ง ข. สิทธิในการประกอบอาชีพ ค. สิทธิในการแจ้งความ ง. สิทธิในการกู้ยืมเงิน				
24. หน้าที่ของความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตยมุ่งเน้นเนื้อหาที่มีคุณลักษณะสำคัญในเรื่องใด? ก. หน้าที่ความรับผิดชอบต่อตนเองต่อสังคม ข. หน้าที่ความเป็นคน ค. หน้าที่ในครอบครัว ง. หน้าที่ราชการ				

รายการ	ระดับความสอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ
	+ 1	0	-1	
25. จิตสำนึกสาธารณะของพลเมือง หรือ จิตสำนึกพลเมือง สามารถแสดงออกได้โดยวิธีใด? ก. การวิเคราะห์ วิจัย และการแสดงความคิดเห็น ข. การแสดงออก ค. การโต้เถียง ง. การยอมรับ				
กิจกรรมเรื่อง การร่วมกันวิเคราะห์ แก้ปัญหาของท้องถิ่นและชุมชน 26. เมื่อในชุมชนที่อยู่ของท่านเกิดปัญหาโรคระบาด เพาะงูลงลาย ท่านจะช่วยเหลือชุมชนในการแก้ปัญหา หรือไม่อย่างไร? ก. ทำลายแหล่งเพาะพันธุ์งู ข. รณรงค์การกระทำผิด ค. ไม่ใช้หน้าที่ ง. ไม่เกี่ยวข้อง				
27. เพื่อนข้างบ้านท่านทำทารุณต่อบุตรหลานของเขา ท่านจะแจ้งให้ผู้มีหน้าที่เข้ามาช่วยแก้ไขอย่างไร? ก. เฉย ๆ ข. ไม่สนใจ ค. แจ้งผู้เกี่ยวข้อง ง. เข้าไปห้าม				
28. เมื่อเกิดเหตุภัยพิบัติน้ำท่วมขึ้นในชุมชนของท่าน ท่านจะช่วยเหลือชุมชนอย่างไร? ก. แจ้งหน่วยงานราชการ ข. เข้าไปช่วยผู้ประสบภัย ค. ไม่ทำอะไรเลย ง. ถูกทั้ง ข้อ ก และ ข				

รายการ	ระดับความสอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ
	+ 1	0	-1	
29. หากในชุมชนของท่านได้รับความเดือดร้อนจากภัย ยาเสพติด ท่านจะช่วยเหลือชุมชนของท่านอย่างไร? ก. เฉย ๆ ข. แจ้งหน่วยงานราชการ ค. เสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาในที่ ประชุมหมู่บ้าน ง. ย้ายอพยพไปอยู่ที่อื่น				
30. เมื่อเกิดปัญหาขึ้นในชุมชนท่านคิดว่าจะแสดง ความคิดเห็นเพื่อคุ้มครองประโยชน์และความเป็นธรรม ของสังคมในชุมชนของท่านหรือไม่อย่างไร? ก. แสดงความคิดเห็น เพราะต้องช่วยสังคม ข. แสดงความคิดเห็น เพราะเป็นหน้าที่ของ พลเมือง ค. ไม่แสดงความคิดเห็น เพราะธุระไม่ใช่ ง. ไม่แสดงความคิดเห็น เพราะไม่มีส่วน เกี่ยวข้อง				

5.3 ประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรม

พิจารณาข้อคำถาม และทำเครื่องหมาย / ลงในตารางตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเพียงข้อเดียว
 ในแต่ละข้อคำถาม และเสนอความคิดเห็นในช่องเสนอแนะซึ่งมีเกณฑ์ในการพิจารณาให้คะแนน ดังนี้

- + 1 หมายความว่า แน่ใจมีความสอดคล้อง
- 0 หมายความว่า ไม่แน่ใจว่ามีความสอดคล้อง
- 1 หมายความว่า แน่ใจว่าไม่มีความสอดคล้อง

และมีที่ว่างให้ผู้เชี่ยวชาญเขียนข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง

รายการ	ระดับความสอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ
	+ 1	0	-1	
1. วิทยากรมีการเตรียมการอบรม (พิจารณาจากสื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ มีความพร้อม)				
2. การจัดสภาพห้องอบรม				
3. เนื้อหาที่จัดการเรียนรู้สอดคล้องกับชีวิตและทันสมัย				
4. ผู้เข้ารับการอบรมทราบจุดประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ชัดเจน				
5. กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การอบรม				
6. กิจกรรมการเรียนรู้สนุกและน่าสนใจ				
7. วิทยากรให้โอกาสผู้เข้าอบรมซักถามปัญหา				
8. กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการอบรมทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม/ทีม				
9. กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความคิดริเริ่มและรู้จักวิพากษ์วิจารณ์				
10. วิทยากรยอมรับความคิดเห็นของผู้เข้ารับการอบรมที่ต่างไปจากวิทยากร				
11. วิทยากรให้ความสนใจแก่ผู้เข้ารับการอบรมอย่างทั่วถึงขณะจัดการเรียนรู้				

กิจกรรม	ระดับความสอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ
	+ 1	0	-1	
12. กิจกรรมมีวิธีจัดการเรียนรู้หลายวิธี (เช่น การทำงานกลุ่ม บทบาทสมมุติ ฯลฯ)				
13. ข้อคำถามกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการอบรม ค้นคว้าหาความรู้จากห้องสมุดหรือแหล่งอื่น ๆ				
14. ผู้เข้าอบรมสามารถประยุกต์สิ่งที่จัดกระบวนการเรียนรู้เข้ากับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม				
15. วิทยากรตั้งใจถ่ายทอดความรู้และ ให้คำแนะนำ ผู้เข้ารับการอบรมในการทำกิจกรรม				
16. วิทยากรจัดกิจกรรมให้การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ภายนอกห้องอบรม				
17. ผู้เข้ารับการอบรมชอบวิทยากรที่จัดกระบวนการเรียนรู้				
18. ผู้เข้ารับการอบรมมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียน				
19. ผู้เข้ารับการอบรมชอบกิจกรรมนี้				
20. ความรู้นี้สามารถเสริมสร้างความเป็นพลเมืองได้				

ข้อเสนอแนะอื่น

.....

.....

.....

.....

.....

แบบประเมินความพึงพอใจกิจกรรมเรื่อง ความซื่อสัตย์

กิจกรรม	ระดับความสอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ
	+ 1	0	-1	
ด้านเนื้อหา				
ความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหา				
ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา				
เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์				
สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน				
ด้านการนำเสนอ				
มีความชัดเจนของภาพ เสียง ตัวอักษร				
การใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสม				
ความน่าสนใจเทคนิคที่ใช้				
การดำเนินเรื่องต่อเนื่องเหมาะสมกับเวลา				

แบบประเมินความพึงพอใจกิจกรรมเรื่อง ความรับผิดชอบ

กิจกรรม	ระดับความสอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ
	+ 1	0	-1	
ด้านเนื้อหา				
ความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหา				
ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา				
เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์				
สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน				
ด้านการนำเสนอ				
มีความชัดเจนของภาพ เสียง ตัวอักษร				
การใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสม				
ความน่าสนใจเทคนิคที่ใช้				
การดำเนินเรื่องต่อเนื่องเหมาะสมกับเวลา				

แบบประเมินความพึงพอใจกิจกรรม เรื่องการเคารพผู้อื่น เคารพกติกา

กิจกรรม	ระดับความสอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ
	+ 1	0	-1	
ด้านเนื้อหา				
ความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหา				
ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา				
เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์				
สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน				
ด้านการนำเสนอ				
มีความชัดเจนของภาพ เสียง ตัวอักษร				
การใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสม				
ความน่าสนใจเทคนิคที่ใช้				
การดำเนินเรื่องต่อเนื่องเหมาะสมกับเวลา				

แบบประเมินความพึงพอใจกิจกรรม เรื่อง การสร้างประชาธิปไตยในครอบครัว

กิจกรรม	ระดับความสอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ
	+ 1	0	-1	
ด้านเนื้อหา				
ความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหา				
ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา				
เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์				
สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน				
ด้านการนำเสนอ				
มีความชัดเจนของภาพ เสียง ตัวอักษร				
การใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสม				
ความน่าสนใจเทคนิคที่ใช้				
การดำเนินเรื่องต่อเนื่องเหมาะสมกับเวลา				

แบบประเมินความพึงพอใจกิจกรรมเรื่อง การร่วมกันวิเคราะห์แก้ไขปัญหา

ชุมชน

กิจกรรม	ระดับความสอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ
	+ 1	0	-1	
ด้านเนื้อหา				
ความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหา				
ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา				
เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์				
สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน				
ด้านการนำเสนอ				
มีความชัดเจนของภาพ เสียง ตัวอักษร				
การใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสม				
ความน่าสนใจเทคนิคที่ใช้				
การดำเนินเรื่องต่อเนื่องเหมาะสมกับเวลา				

แบบประเมินความพึงพอใจกิจกรรม เรื่อง ระบบการเลือกตั้ง สิทธิเสรีภาพของประชาชน

กิจกรรม	ระดับความสอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ
	+ 1	0	-1	
ด้านเนื้อหา				
ความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหา				
ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา				
เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์				
สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน				
ด้านการนำเสนอ				
มีความชัดเจนของภาพ เสียง ตัวอักษร				
การใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสม				
ความน่าสนใจเทคนิคที่ใช้				
การดำเนินเรื่องต่อเนื่องเหมาะสมกับเวลา				

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ง
ชุดฝึกอบรบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง
สำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่

ชุดฝึกอบรมกิจกรรมการเรียนรู้
เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง
สำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่

พัฒนาโดย

นางเบญจพร จันเจริญ

นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการศึกษานักศึกษาผู้ใหญ่

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พุทธศักราช 2559

คำนำ

เอกสารประกอบชุดฝึกอบรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่เป็นส่วนหนึ่งของการทำปฏิญานพันธเรื่อง “การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่”

ในปัจจุบันปัญหาของสังคมมีมากมายมีการเปลี่ยนแปลงด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ มีมากขึ้น ความเป็นพลเมืองเป็นรากฐานสำคัญที่มีส่วนร่วมทางสังคมและมีบทบาทสร้างความตระหนัก และความกระตือรือร้นที่จะทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาความรู้

ความเข้าใจและทักษะ ช่วยให้เกิดทัศนคติ ค่านิยม และความเป็นพลเมืองจะช่วยลดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมได้ ซึ่งการศึกษามีส่วนสำคัญในการสร้างความเป็นพลเมือง โดยการที่บุคคลจะประสบผลสำเร็จต้องมีการพัฒนาหากไม่มีการพัฒนาก็จะย่ำอยู่กับที่

การจัดทำกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ในครั้งนี้ประกอบด้วย 6 กิจกรรม ที่ใช้กระบวนการคิดเป็น กระบวนการมีส่วนร่วม จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วยเรื่องที่ 1 ความซื่อสัตย์ เรื่องที่ 2 หน้าที่ความรับผิดชอบ เรื่องที่ 3 การเคารพผู้อื่น เคารพกติกา เรื่องที่ 4 การสร้างประชาธิปไตยในครอบครัว เรื่องที่ 5 การเลือกตั้ง สิทธิเสรีภาพของประชาชน

เรื่องที่ 6 การร่วมกันวิเคราะห์แก้ปัญหาของท้องถิ่นและชุมชน โดยมีกระบวนการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นกิจกรรมการเรียนรู้ (คิดเป็นและการมีส่วนร่วม) ขั้นความเข้าใจ ขั้นการวัดและประเมินผล

การจัดทำเอกสารประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ครั้งนี้ มีจุดหมายเพื่อพัฒนาเสริมสร้างความเป็นพลเมืองให้แก่บุคคลให้ครู หรือวิทยากรนำไปใช้ให้บรรลุผลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและเกิดการพัฒนาต่อไป

เบญจพร จันเจริญ

นิสิตปริญญาเอกสาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาโท

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
1. หลักการและเหตุผล.....	171
2. วัตถุประสงค์.....	171
3. แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้.....	171
4. จุดมุ่งหมายของการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้.....	172
5. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้.....	172
เรื่องที่ 1 ความซื่อสัตย์.	
เรื่องที่ 2 หน้าที่ความรับผิดชอบ	
เรื่องที่ 3 เรื่องที่ 3 การเคารพผู้อื่นเคารพกติกา	
เรื่องที่ 4 การสร้างประชาธิปไตยในครอบครัว	
เรื่องที่ 5 การเลือกตั้ง สิทธิเสรีภาพของประชาชน	
เรื่องที่ 6 การร่วมกันวิเคราะห์แก้ปัญหาของท้องถิ่นและชุมชน	
6. รูปแบบการเรียนรู้.....	172
7. วิธีการฝึกอบรม.....	172
8. สื่อและอุปกรณ์.....	173
9. การวัดและประเมินผล..... *	173

1. หลักการและเหตุผล

กิจกรรมการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองให้กับคนในประเทศ เนื่องจากนโยบายแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในสังคมไทย โดยจะมีทั้งในระบบ นอก ระบบ และระดับอุดมศึกษา ซึ่งในระบบการศึกษานั้นมีการสร้างสื่อเอกสาร กิจกรรม เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนและส่งเสริมความรู้เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองให้แก่เยาวชนแต่เนื่องด้วยการศึกษานอกระบบมีการจัดการเรียนรู้เรื่องการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยในรายวิชาเลือก แต่การจัดการเรียนรู้นั้นไม่ครอบคลุมไปถึงกลุ่มเป้าหมายนอกระบบที่เป็นผู้ใหญ่ทั้งหมด กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่นี้ จึงเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมที่สามารถนำไปจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความคิดและการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ถึงความเป็นพลเมืองให้กับกลุ่มเป้าหมายนอกระบบ

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ เจตคติ ที่ดีในการเป็นพลเมือง
- 2.2 เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรม มีการคิดวิเคราะห์ในการแก้ไขปัญหา การตัดสินใจตามแนวทางคิดเป็นและการมีส่วนร่วมเพื่ออยู่ในสังคมอย่างมีความสุข
- 2.3 เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถเรียนรู้อย่างมีความสุขโดยใช้จิตวิทยาทางการศึกษาผู้ใหญ่มาใช้ในการบวณการจัดการเรียนรู้

3. แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้

1. การเรียนรู้ผู้ใหญ่
2. การศึกษาตลอดชีวิต
3. จิตวิทยาผู้ใหญ่
4. กระบวนการคิดเป็น
5. กระบวนการมีส่วนร่วม

4. จุดมุ่งหมายของการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ด้านคุณภาพ

ครูของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ได้นำเอาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดกิจกรรมให้กับนักศึกษาที่เป็นผู้ใหญ่รวมถึงประชาชนด้วยเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง

ด้านปริมาณ

เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ ที่เรียนกับศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.)อำเภอ / เขต และสามารถกำหนดให้เป็นกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

5. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

เรื่องที่ 1 ความซื่อสัตย์ จัดกิจกรรมใช้เวลา 2 ชั่วโมง เรียนรู้ต่อเนื่องด้วยตนเอง 10 ชั่วโมง

เรื่องที่ 2 หน้าที่ความรับผิดชอบ จัดกิจกรรมใช้เวลา 2 ชั่วโมง เรียนรู้ต่อเนื่องด้วยตนเอง 10 ชั่วโมง

เรื่องที่ 3 เรื่องที่ 3 การเคารพผู้อื่นเคารพกติกา จัดกิจกรรมใช้เวลา 2 ชั่วโมง เรียนรู้ต่อเนื่องด้วยตนเอง 10 ชั่วโมง

เรื่องที่ 4 การสร้างประชาธิปไตยในครอบครัว จัดกิจกรรมใช้เวลา 2 ชั่วโมง เรียนรู้ต่อเนื่องด้วยตนเอง 10 ชั่วโมง

เรื่องที่ 5 การเลือกตั้ง สิทธิเสรีภาพของประชาชน จัดกิจกรรมใช้เวลา 2 ชั่วโมง เรียนรู้ต่อเนื่องด้วยตนเอง 10 ชั่วโมง

เรื่องที่ 6 การร่วมกันวิเคราะห์แก้ปัญหาของท้องถิ่นและชุมชน จัดกิจกรรมใช้เวลา 2 ชั่วโมง เรียนรู้ต่อเนื่องด้วยตนเอง 10 ชั่วโมง

6. รูปแบบการเรียนรู้

รูปแบบชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน

1. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน จะเป็นการนำเข้าสู่บทเรียนโดยใช้เกม เพลง และกิจกรรมการละลายพฤติกรรมโดยมีกระบวนการมีส่วนร่วมให้เกิดความเป็นกันเองและกล้าแสดงออก
2. กิจกรรมการเรียนรู้ (ประสบการณ์) เป็นการถอดความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่ในตัวของแต่ละบุคคล และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีเทคนิคและหลากหลายกิจกรรมในการสร้างความคิดและเจตคติที่ดี อภิปราย แบ่งปันความคิด และช่วยกันสรุป แนวทางเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง
3. ความเข้าใจ สร้างความคิด โดยใช้หลักแนวการคิดเป็น ในการตัดสินใจ แก้ปัญหา ทั้งนี้ใช้เหตุผลในการพูดคุยเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง

4. การวัดและประเมินผล จะสังเกตพฤติกรรม สรุปจากแบบประเมินความพึงพอใจ และการสะท้อนจากการนำเสนอ

7. วิธีการฝึกอบรม ผู้วิจัยกำหนดให้มีการใช้วิธีการฝึกอบรมที่สอดคล้องกับผู้ใหญ่ ดังนี้

1. การบรรยาย และอธิบายตามหัวข้อที่กำหนดโดยเน้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีส่วนร่วม มีการแบ่งกลุ่มย่อย จะทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมมากขึ้น
2. บทบาทสมมุติ มีการแบ่งกลุ่มให้จับฉลากเพื่อมอบหมายการแสดงบทบาทสมมุติ มีส่วนร่วมในการคิดและออกแบบการแสดงเพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมอื่นได้ดูและช่วยกันวิเคราะห์การแสดงตามประเด็นคำถามทำให้ทุกคนได้ฝึกวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ และมีส่วนร่วม
3. สถานการณ์จำลอง มีการแบ่งกลุ่มและมอบสถานการณ์จำลองให้แต่ละกลุ่มวิเคราะห์ แยกแยะสถานการณ์ที่ได้รับไปและออกมานำเสนอ
4. การระดมสมอง จะให้ทุกคนแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ หลังจากนั้นมีการวิเคราะห์ตามประเด็นและบันทึกความคิดนั้นโดยใช้กระบวนการคิดเป็น
5. การอภิปรายกลุ่ม จะแบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มละ 10 คน ให้ร่วมกันอภิปรายในประเด็นหัวข้อที่กำหนดและนำเสนอผลงานต่อที่ห้องอบรม ไม่เกิน 15 นาที ผู้วิจัยหรือวิทยากรจะคอยกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความมั่นใจและมีโอกาสพูดทุกคน

8. สื่อและอุปกรณ์

1. โปรแกรมการนำเสนอ ผู้วิจัยจัดทำข้อมูลการนำเสนอเพื่อสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมในรูปของสื่อเพื่อเป็นการสรุปประเด็นการเรียนรู้
2. วีดิทัศน์ เรื่องเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง หน้าที่ความรับผิดชอบ เพลง และเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง
3. เกม เพลง เป็นกิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียน เพื่อละลายพฤติกรรมและเป็นแรงจูงใจให้เกิดความสนุกสนานในการเข้าร่วมกิจกรรม

9. การวัดและประเมินผล

1. การทำแบบทดสอบก่อน-หลังการเข้าร่วมกิจกรรม
2. การอภิปรายและการเข้าร่วมกิจกรรม
3. การประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรม
4. การสังเกตพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

แบบทดสอบความรู้ความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ก่อนเรียน

คำชี้แจง

แบบทดสอบความรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่ ขอให้ทำเครื่องหมาย X ลงบนหัวข้อ ก. ข. ค. หรือ ง. ที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว (กรุณาตอบทุกข้อ)

กิจกรรมเรื่อง ความซื่อสัตย์

1. ความซื่อสัตย์หมายถึงอะไร ?
 - ก. ความจริงใจ
 - ข. ความตรงไปตรงมา
 - ค. มีความประพฤติดี
 - ง. ถูกทุกข้อ
2. คุณตุ๊กไปซื้อผ้าได้รับเงินทอนเกินแล้วนำไปคืนเจ้าของคุณตุ๊กมีคุณสมบัติในข้อใด?
 - ก. มีความเที่ยงตรง
 - ข. มีความกรุณา
 - ค. มีความซื่อสัตย์
 - ง. มีความเมตตา
3. คุณน้อยไปทำงานสาย แต่โทรศัพท์ให้เพื่อนเสียบบัตรเข้างานแทนเพื่อน คุณน้อยมีพฤติกรรมอย่างไร ?
 - ก. มีน้ำใจ
 - ข. มีมนุษยสัมพันธ์ดี
 - ค. ไม่ซื่อสัตย์
 - ง. เป็นคนจริงใจ
4. ข้อใดที่มีความหมายไม่ซื่อสัตย์ต่อชุมชน ?
 - ก. นำสิ่งของที่บ้านตนเองไปวางบนทางเท้า
 - ข. นำขยะที่คัดแยกแล้วไปทิ้งที่ถังถึง
 - ค. ไม่ค้ายาเสพติด
 - ง. ไม่ส่งเสียงดังรบกวนเพื่อนบ้าน

5. ชื่อกินไม่หมด คัดกินไม่นานตรงกับข้อใด ?

- ก. กินอย่างพอเพียง
- ข. รู้รักสามัคคี
- ค. ความรอบครอบ
- ง. ชื่อสัตย์สุจริต

กิจกรรมเรื่อง หน้าที่ความรับผิดชอบ

6. ความรับผิดชอบ หมายถึง ข้อใด ?

- ก. บทบาทของคนที่มาของหน้าที่
- ข. ภาระรับผิดชอบของบุคคลที่ต้องปฏิบัติ
- ค. ลักษณะของบุคคลที่แสดงออกถึงความเอาใจใส่ มุ่งมั่นต่อหน้าที่การงาน
- ง. ถูกทั้ง ก และ ข

7. ความรับผิดชอบหน้าที่พลเมือง ได้แก่ข้อใด ?

- ก. การปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม
- ข. การเคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง
- ค. การช่วยตักเตือน แนะนำเพื่อนเพื่อกระทำความผิด
- ง. ความรับผิดชอบตามหลักศาสนา

8. ประเภทความรับผิดชอบคำตอบ คือข้อใด ?

- ก. ความรับผิดชอบต่อตนเอง
- ข. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว
- ค. ความรับผิดชอบต่อชุมชน
- ง. ถูกทุกข้อ

9. ข้อใดกล่าวถูกต้อง?

- ก. ความรับผิดชอบต่อครอบครัวพาไปเที่ยวทุกอาทิตย์
- ข. รู้จักหน้าที่ของตนเองและปฏิบัติหน้าที่ลุล่วงอย่างดีที่สุด
- ค. ปฏิบัติตามกฎหมายของสังคมเป็นหน้าที่เป็นหน้าที่รับผิดชอบของพลเมือง
- ง. ไม่ห้าม ไม่ช่วยตักเตือนเพื่อนเมื่อทำผิด

10. สุภาสิตคำพังเพยข้อใดเกี่ยวข้องกับความรักผิดชอบ ?

- ก. น้ำขึ้นให้รีบตัก
- ข. เข็นครกขึ้นภูเขา
- ค. น้ำลดมดกินปลาน้ำมาปลาгинมด
- ง. ขว้างงูไม่พ้นคอ

กิจกรรมเรื่อง การเคารพผู้อื่นเคารพกติกา

11. การแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมประชาคมหมู่บ้าน หากมีผู้ขัดแย้งความคิดเห็นของท่าน ท่านจะ ทำอย่างไร?

- ก. ลุกเดินออกไป
- ข. รับฟังเหตุผลไม่แสดงความคิดเห็น
- ค. ชี้แจงและเสนอความคิดเห็น
- ง. เฉยๆ

12. การคิดเป็น มีความหมายตรงกับข้อใด?

- ก. คิดถูก คิดดี
- ข. คิดโดยนำข้อมูลตนเอง ข้อมูลสังคมและสิ่งแวดล้อมข้อมูลวิชาการมาใช้ในการตัดสินใจ
- ค. คิดอย่างมีเหตุมีผล
- ง. ถูกทุกข้อ

13. ถ้าท่านขับรถฝ่าไฟแดงและใช้ความเร็วเกินกำหนด หลังจากนั้นท่านได้รับใบสั่งท่านจะ ทำอย่างไร?

- ก. เฉย ๆ
- ข. ไปเสียค่าปรับ
- ค. โยนจดหมายทิ้งไป
- ง. โทรศัพท์ไปต่อว่าตำรวจ

14. เมื่อท่านขับรถไปพบตำรวจตั้งด่านตรวจ ท่านจะ ทำอย่างไร?

- ก. เข้าไปหักท่าย
- ข. หยุดรถให้ตำรวจตรวจ
- ค. เลี้ยวรถกลับ
- ง. รีบขับรถผ่านไป

15. เมื่อท่านไปซื้อของ มีคนต่อแถวชำระเงินจำนวนมาก ท่านจะอย่างไร?

- ก. ต่อแถวเพื่อชำระเงินตามคิว
- ข. เลิกซื้อ
- ค. ใช้ความคุ้นเคย สัมพันธ์ส่วนตัว
- ง. แฉงคิวเพราะรีบ

กิจกรรมเรื่อง การสร้างประชาธิปไตยในครอบครัว

16. พลเมืองในระบบประชาธิปไตย หมายถึง?

- ก. สมาชิกของครอบครัวที่รักและช่วยเหลือกัน
- ข. สมาชิกของสังคมที่มีอิสรภาพและพึ่งตนเองได้
- ค. สมาชิกในชุมชนที่ปรองดอง และสามัคคี
- ง. สมาชิกในที่ทำงานที่จงรักภักดีองค์กร

17. ประชาธิปไตย หมายถึงข้อใด?

- ก. อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน
- ข. การปกครองของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชน
- ค. ความเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
- ง. จิตสำนึกสาธารณะ

18. หลักการประชาธิปไตยมีกี่ประการ อะไรบ้าง?

- ก. 3 ประการ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน หลักสิทธิและเสรีภาพ หลักความเสมอภาค
- ข. 4 ประการ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน หลักสิทธิและเสรีภาพ หลักความเสมอภาค หลักภราดรภาพ
- ค. 5 ประการ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน หลักสิทธิและเสรีภาพ หลักความเสมอภาค หลักภราดรภาพ หลักเหตุผล
- ง. 6 ประการ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน หลักสิทธิและเสรีภาพ หลักความเสมอภาค หลักภราดรภาพ หลักเหตุผล หลักนิติธรรม

19. ครอบครัวจะมีความสุข คนในครอบครัวจะต้องปฏิบัติตามหลักข้อใด?

- ก. หลักมนุษยนิยม
- ข. หลักเสรีภาพ
- ค. หลักภราดรภาพ ปรงดอง สมานฉันท์
- ง. หลักนิติธรรม

20. หลักประชาธิปไตยเริ่มต้นที่ใด?

- ก. วัด
- ข. ครอบครัว
- ค. ชุมชน
- ง. โรงเรียน

กิจกรรมเรื่อง การเลือกตั้ง สิทธิเสรีภาพของประชาชน

21. พลเมืองมีส่วนร่วมในเรื่องใดบ้าง?

- ก. รับผิดชอบต่อส่วนรวม กิจการสาธารณะ
- ข. สนใจกิจการของบ้านเมือง
- ค. มีความรับผิดชอบตามหน้าที่
- ง. ถูกทุกข้อ

22. วิธีการของประชาธิปไตยข้อใดถูกต้อง?

- ก. ความเป็นกลาง
- ข. ความยุติธรรม
- ค. ความซื่อสัตย์
- ง. การคิดอย่างมีวิจารณญาณ

23. สิทธิในข้อใดที่บุคคลอื่นทำแทนไม่ได้?

- ก. สิทธิในการเลือกตั้ง
- ข. สิทธิในการประกอบอาชีพ
- ค. สิทธิในการแจ้งความ
- ง. สิทธิในการกู้ยืมเงิน

24. หน้าที่ของความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตยมุ่งเน้นเนื้อหาที่มีคุณลักษณะสำคัญในเรื่องใด?

- ก. หน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองต่อสังคม
- ข. หน้าที่ความเป็นคน
- ค. หน้าที่ในครอบครัว
- ง. หน้าที่ราชการ

25. จิตสำนึกสาธารณะของพลเมือง หรือ จิตสำนึกพลเมือง สามารถแสดงออกได้โดยวิธีใด?

- ก. การวิเคราะห์ วิจัย และการแสดงความคิดเห็น
- ข. การแสดงออก
- ค. การโต้เถียง
- ง. การยอมรับ

กิจกรรมเรื่อง การร่วมกันวิเคราะห์แก้ปัญหาของท้องถิ่นและชุมชน

26. เมื่อในชุมชนที่อยู่ของท่านเกิดปัญหาโรคระบาดเพาะปลูก ท่านจะช่วยเหลือชุมชนในการแก้ปัญหา

หรือไม่อย่างไร?

- ก. ทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุง
- ข. รณรงค์การกระทำผิด
- ค. ไม่ใช่หน้าที่
- ง. ไม่เกี่ยวข้อง

27. เพื่อนข้างบ้านท่านทำทารุณต่อบุตรหลานของเขา ท่านจะแจ้งให้ผู้มีหน้าที่เข้ามาช่วยแก้ไขอย่างไร?

- ก. เฉย ๆ
- ข. ไม่สนใจ
- ค. แจ้งผู้เกี่ยวข้อง
- ง. เข้าไปห้าม

28. เมื่อเกิดเหตุภัยพิบัติน้ำท่วมขึ้นในชุมชนของท่าน ท่านจะช่วยเหลือชุมชนอย่างไร?

- ก. แจ้งหน่วยงานราชการ
- ข. เข้าไปช่วยผู้ประสบภัย
- ค. ไม่ทำอะไรเลย
- ง. ถูกทั้ง ข้อ ก และ ข

29. หากในชุมชนของท่านได้รับความเดือดร้อนจากภัยยาเสพติด ท่านจะช่วยเหลือชุมชนของท่านอย่างไร?

- ก. เฉย ๆ
- ข. แจ้งหน่วยงานราชการ
- ค. เสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาในที่ประชุมหมู่บ้าน
- ง. ย้ายอพยพไปอยู่ที่อื่น

30. เมื่อเกิดปัญหาขึ้นในชุมชนท่านคิดว่าจะแสดงความคิดเห็นเพื่อคุ้มครองประโยชน์และความเป็นธรรม

ของสังคมในชุมชนของท่านหรือไม่อย่างไร?

- ก. แสดงความคิดเห็น เพราะต้องช่วยสังคม
- ข. แสดงความคิดเห็น เพราะเป็นหน้าที่ของพลเมือง
- ค. ไม่แสดงความคิดเห็น เพราะธุระไม่ใช่
- ง. ไม่แสดงความคิดเห็น เพราะไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง

เฉลย

แบบประเมินความรู้ความเป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่ก่อน-หลังการเรียนรู้

1	ง	11	ค	21	ง
2	ค	12	ง	22	ง
3	ค	13	ข	23	ก
4	ก	14	ข	24	ก
5	ง	15	ก	25	ก
6	ค	16	ข	26	ก
7	ก	17	ข	27	ค
8	ง	18	ง	28	ง
9	ข	19	ค	29	ค
10	ง	20	ข	30	ก

ชุดกิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้ ที่ 1 ความซื่อสัตย์

เวลา เรียนในชั้นเรียน 2.00 ชั่วโมง เรียนด้วยตนเอง 10 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างเสริมจิตสำนึกความเป็นพลเมืองของผู้ใหญ่
2. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมรู้และเข้าใจนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

เนื้อหาสาระ

รู้จักคิดเป็นในเรื่องของความซื่อสัตย์ ในการปฏิบัติตน สังคม และส่วนรวม ประสบการณ์ที่พบเห็นในชีวิต

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

ผู้เรียนเกิดความตระหนักในเรื่องของความซื่อสัตย์ และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

สื่อ และอุปกรณ์การเรียนการสอน

1. ใบความรู้
2. ใบงาน
3. เกม เพลงความซื่อสัตย์
4. กระดาษฟลิปชาร์ต
5. ปากกาเคมี
6. พระบรมราโชวาท

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน (ใช้เวลา 15 นาที)

- 1.1 วิทยากรร้องเพลง ความซื่อสัตย์ ให้ฟัง 1 เทียวและให้สมาชิกช่วยกันร้องตาม
- 1.2 สรุปเนื้อหาจากเพลง
- 1.3 กิจกรรมเกมรวมเงิน โดยใช้บทเพลงการรวมเงิน วิทยากรอธิบายเพื่อให้สร้างความซื่อสัตย์ในการเล่นและให้รู้จักกัน

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้ (คิดเป็นและการมีส่วนร่วม)

- 2.1 แบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการอบรมเป็น 3 กลุ่ม วิทยากรอธิบายชี้แจงและมอบใบความรู้ ใบงานที่ 1 อุปกรณ์พร้อมภาพประกอบ ให้ร่วมกันวิเคราะห์ และอภิปราย (ใช้เวลา 15 นาที)
- 2.2 ให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอข้อมูลตามใบงานที่ 1 เพื่อให้ผู้จัดกิจกรรมและผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน (ใช้เวลา 15 นาที)
- 2.3 แจกใบความรู้ที่ 2 พร้อมอธิบายถึงพระบรมราโชวาทเรื่องความซื่อสัตย์ ว่าควรจะปฏิบัติตนอย่างไร และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นโดยสรุปความรู้ลงในกระดาษปรีฟ (ใช้เวลา 10 นาที)
- 2.4 ผู้เข้ารับการอบรมรายงานผลการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน เรื่องของความซื่อสัตย์ (กลุ่มละ 10 นาที)
- 2.5 สรุปด้วยโปรแกรมการนำเสนอ เรื่องความซื่อสัตย์และร่วมร้องเพลงความฝันอันสูงสุด (10 นาที)

ขั้นที่ 3 ความเข้าใจ

สรุป ความซื่อสัตย์ คือ ประพฤติตรง ไม่เอินเอียง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม มีความจริงใจ ปลอดจากความรู้สึกลำเอียงหรืออคติ ผู้ที่มีความซื่อสัตย์ คือ ผู้ที่มีความประพฤติตรง ทั้งต่อหน้าที่ ต่อวิชาชีพ ต่อเวลา ไม่ใช่เล่ห์กล คดโกง ทั้งทางตรงและทางอ้อม รับรู้หน้าที่ของตนเองและปฏิบัติอย่างเต็มที่ ถูกต้องและร่วมร้องเพลง (10 นาที)

ขั้นที่ 4 การวัดและประเมินผล

- 4.1 แบบประเมินความพึงพอใจ
- 4.2 สังเกตพฤติกรรมการร่วมกิจกรรม

กิจกรรมเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เรียนรู้ด้วยตนเอง

วิทยากรให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเรื่อง ความซื่อสัตย์ ไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัว รวมถึงความเป็นพลเมืองที่ดีจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น หนังสือ เอกสาร แผ่นพับ วีดิทัศน์ ภาพยนตร์ นิทรรศการ ห้องสมุด รวมถึงสื่ออิเล็กทรอนิกส์

เพลงความซื่อสัตย์

ความซื่อสัตย์เป็นสมบัติของผู้ดี หากใครไม่มี ชาตินี้เอาดีไม่ได้
มีความรู้ท่วมหัว เอาตัวไม่รอดตมไป แก่นตายขอทำนายว่าไม่เจริญ (ซ้ำ)

เพลงรวมเงิน

รวมเงิน รวมเงินให้ดี
รวมเงินวันนี้ อย่าให้มีผิดพลาด
ผู้หญิงนั้นเป็นเหรียญบาท (ซ้ำ)
ผู้ชายเก่งกาจ ห้าสิบสตางค์

เกมรวมเงิน

วิธีเล่น : จัดผู้เล่นออกเป็นวงหรือกลุ่ม ให้ผู้เล่นร้องเพลงและวิทยากร ร้องเพลงรวมเงิน
เมื่อจบเพลง วิทยากรจะบอกมูลค่าเงินที่ต้องการ เช่น วิทยากร บอกว่า 5 บาท ผู้เล่นต้อง
รวมกลุ่มกันเพื่อให้ได้เงินตามจำนวนที่วิทยากรบอก

ใบความรู้

เรื่อง ความซื่อสัตย์

ความหมาย

ซื่อสัตย์ คือ ประพฤติตรง ไม่เอนเอียง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม มีความจริงใจ ปลอดจากความรู้สึก ลำเอียงหรืออคติ ผู้ที่มีความซื่อสัตย์ คือ ผู้ที่มีความประพฤติตรง ทั้งต่อหน้าที่ ต่อวิชาชีพ ตรงต่อเวลา ไม่ใช้เล่ห์กล คดโกง ทั้งทางตรงและทางอ้อม รับรู้หน้าที่ของตนเองและปฏิบัติอย่างเต็มที่ถูกต้อง

คุณธรรมพื้นฐานเรื่องซื่อสัตย์ มีความสำคัญและความเป็นมาอย่างไร?

คนที่มีความซื่อสัตย์จะเป็นผู้ที่ยึดมั่นในหลักความจริงและความถูกต้องในการดำเนินชีวิต ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองและผู้อื่น ทั้งทางกาย วาจา ใจ มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด คนมีศีลธรรมหรือมีมนุษยธรรม ที่สามารถเรียกได้ว่าเป็น **อารยชน** จะมีความประพฤติดี ประพฤติชอบ และมีความซื่อสัตย์ **สุจริต** 3 ประการ ดังนี้คือ

กายสุจริต เป็นความสุจริตทางกาย ทำสิ่งที่ต้องถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยกาย ละเว้น
การบีบคั้น เบียดเบียน มีเมตตากรุณา ช่วยเหลือเกื้อกูลสงเคราะห์กัน ไม่แย่งชิงลักขโมย หรือเอารัดเอาเปรียบ แต่เคารพสิทธิในทรัพย์สินของกันและกัน ไม่ประพฤติผิดล่วงละเมิดในของรักของหวงของผู้อื่น ไม่ข่มเหงจิตใจ หรือทำลายลบหลู่เกียรติและวงศ์ตระกูลของกัน

วาจสุจริต เป็นความสุจริตทางวาจา ทำสิ่งที่ต้องถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยวาจา ละ
เว้น
การพูดเท็จ โกหกหลอกลวง กล่าวแต่คำสัตย์ ไม่จงใจพูดให้ผิดจากความจริง เพราะเห็นแก่ผลประโยชน์ใดๆ ไม่พูดส่อเสียด ยุยง สร้างความแตกแยก พูดแต่คำที่ส่งเสริมสามัคคี ละเว้นจากการพูดคำหยาบคาย สกปรกเสียหาย พูดแต่คำสุภาพ นุ่มนวลควรฟัง รวมถึงละเว้นจากการพูดเหลวไหล เพื่อจ้อ พูดแต่คำจริง มีเหตุมีผล มีสารประโยชน์ และถูกกาลเทศะ

มโนสุจริต เป็นความสุจริตทางใจ ทำสิ่งที่ต้องถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยใจ ไม่
ละโมภ ไม่เพ่งเล็งคิดหาทางเอาแต่จะได้ คิดให้ คิดเสียสละ ทำใจให้ผ่องแผ้วว่างขวาง ไม่คิดร้ายมุ่งเบียดเบียน หรือเพ่งมองในแง่ที่จะทำลาย แต่ตั้งความปรารถนาดี แม้ไม่ตรี มุ่งให้เกิดประโยชน์สุขแก่กัน

มีความเห็นถูกต้อง เป็นสัมมาทิฐิ เข้าใจในหลักกรรมว่า ทำดีมีผลดี ทำชั่วมีผลชั่ว รู้เท่าทันความจริงที่เป็นธรรมชาติของโลกและชีวิต มองเห็นความเป็นไปตามเหตุปัจจัย

มนุษย์เราเป็นสิ่งแวดล้อมของกันและกัน ตัวเราก็คือสิ่งแวดล้อมของผู้อื่น เราจึงควรมี

จิตใจเกื้อกูลต่อผู้อื่น มีเมตตาไมตรีต่อกัน ในฐานะที่เราเป็นสิ่งแวดล้อมของเพื่อนมนุษย์ เราจึงต้องมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคม นับตั้งแต่การอยู่ร่วม กันในครอบครัว เราทุกคนควรเป็นผู้ที่มีวินัยในการดำรงชีวิต ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความสามัคคี รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รับผิดชอบต่อตน ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สามารถแก้ปัญหาและจัดการความขัดแย้งได้

คุณธรรมพื้นฐานเรื่องซื่อสัตย์ มีประโยชน์ต่อเด็กอย่างไร?

การที่ลูกเป็นคนซื่อสัตย์ พูดจริง ทำจริง เป็นคนจริงใจ เป็นคนตรง จะทำให้เขาเป็นที่เชื่อถือ เคารพนับถือของคนอื่น และเป็นผู้ที่เคารพนับถือตัวเองได้ การรักความจริง การทำทุกสิ่งทุกอย่างให้ตรงกับความจริง จะทำให้เขาปลอดภัยจากกิเลส

สัจจะ คือ การพูดจริง ทำจริง จริงใจ เป็นความเข้มแข็งของจิตใจ การเสียสัจจะเป็นเรื่องสำคัญ ไม่ใช่เรื่องเล็กน้อย การพูดเท็จเพราะกลัวครู กลัวผู้ใหญ่จะลงโทษ หรือว่ากลัวคนอื่นจะดูถูก เป็นนิสัยที่มักจะเกิดขึ้นในเด็กที่ยังไม่เป็นที่พึ่งของตน ยังอ่อนแอ ยังต้องอาศัยคนอื่น จึงจะมีชีวิตได้ ต้องพึ่งพ่อ พึ่งแม่ พึ่งครู กรณีนั้นก็เป็นธรรมชาติสำหรับผู้ที่ยังไม่เป็นอิสระ จึงต้องระแวงว่าสิ่งที่ตนพึ่งอาศัยนั้นจะทอดทิ้งหรือจะหายไป นั่นจะเป็นเหตุอย่างหนึ่งที่นำไปสู่การพูดเท็จของเด็ก วิธีแก้วิธีหนึ่งคือ การทำให้เกิดความรักสัจจะว่า สัจจะมันงามอย่างไร และให้เห็นว่ามันเกิดความรู้สึกที่ดีอย่างไร ให้เห็นว่าถ้าเราไม่ปิดบังอำพราง ถ้าเราไม่พยายามสร้างภาพตัวเองอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อจะได้รับคำชมเชยหรือความรัก จะทำให้เราไม่แย้อย่างที่คิด ตรงกันข้าม คนที่เกิดนิสัยที่จะต้องคิดว่าตัวเองต้องเป็นอย่างไรอย่างหนึ่งตลอดเวลา จึงจะเป็นที่รักของคนอื่น หรือว่าจะไม่ถูกทอดทิ้ง จะเป็นคนที่มีความทุกข์ มีความเก็บกดตลอดเวลา เราสอนให้เด็กพูดความจริง เราทำอะไรผิด เราก็ยอมรับไปเลย และตั้งใจจะไม่ทำอีกในครั้งต่อไป ทั้งหมดนี้อยู่ที่ว่า เด็กเชื่อว่าครูหรือผู้ใหญ่เป็นผู้ยุติธรรม มีความหวังดีต่อเขา ให้อภัยเขาได้ และอยู่ที่ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน สอนให้ทำอะไรก็ทำจริงจัง ตั้งใจ ไม่ใช่ว่า เหลาะแหละ ทำแบบสนุกสบายสัจจะเป็นฆราวาสธรรม ซึ่งเป็นหลักธรรมสำหรับการครองชีวิตของคฤหัสถ์ และเป็นบารมีข้อหนึ่ง คือ เมื่อเราตั้งใจจะทำอะไรแล้ว ก็อยู่กับสิ่งนั้นจนสำเร็จ ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จในการเรียน ในการทำงานอย่างแน่นอน **ฆราวาสธรรม 4** ประการ ประกอบด้วย

สัจจะ ความจริง คือ ดำรงมั่นในสัจจะ เชื่อตรง เชื่อสัตย์ จริงใจ พุดจริง ทำจริง จะทำอะไรก็ให้เป็นที่ยึดถือไว้วางใจได้

ทมะ ฝึกตน คือ บังคับควบคุมตนเองได้ รู้จักปรับตัวและแก้ไขปรับปรุงตนให้ก้าวหน้าดีขึ้นเรื่อยๆ

ขันติ อุตทน คือ มุ่งหน้าทำหน้าที่การทำงานด้วยความขยันหมั่นเพียร เข้มแข็ง อุตทน ไม่หวั่นไหว มั่นในจุดหมาย ไม่ท้อ ถอย

จาคะ เสียสละ คือ มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อ ชอบช่วยเหลือเกื้อกูล บำเพ็ญประโยชน์ สละโลก ละทิ้งมานานะได้ ร่วมงานกับคนอื่นได้ ไม่ใจแคบเห็นแก่ตัวหรือเอาแต่ใจตน

ครูจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมพื้นฐานเรื่องเชื่อสัตย์ให้ลูกอย่างไร?

การจัดการศึกษาเพื่อให้ความเชื่อสัตย์สุจริตเจริญงอกงามขึ้นในตัวเด็กๆ จนเป็นผู้ที่พุดจริง ทำจริง

จริงใจ มีความพร้อมทางความประพฤติ กระบวนการสร้างสรรค์ที่เหมาะสมกับการพัฒนาเด็กประกอบด้วย

กิจกรรมสร้างสรรค์ เช่น การประดิษฐ์งานศิลปะและงานหัตถกรรมต่างๆ

กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ การร้องเพลงที่มีเนื้อหาส่งเสริมคุณธรรม

การเล่นอย่างมีแบบแผนกติกา เช่น การเล่นกลางแจ้ง เล่นเครื่องเล่นสนาม

การปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ที่เด็กๆ จะต้องช่วยเหลือตนเองและดูแลผู้อื่น การให้บริการครู อาจารย์และผู้ใหญ่

กิจกรรมเสริมประสบการณ์ เช่น การเล่านิทานที่มีเนื้อหาสอดแทรกคุณธรรม การแสดงบทบาทสมมติ รวมถึงการล้อมวงสนทนาพุดคุยถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งในและนอกห้องเรียน ซึ่งครูสามารถนำมาเป็นตัวอย่าง เป็นกรณีศึกษาในการเรียนรู้และการปลูกฝังความเชื่อสัตย์สุจริต ผ่านการฝึกวิเคราะห์จำแนกคุณค่าแท้และคุณค่าเทียมให้กับเด็กกระบวนการเหล่านี้จะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่จะควบคุมความประพฤติของตนเอง ขณะอยู่กับผู้อื่น เกิดการฝึกฝนวินัย การทำงานร่วมกับผู้อื่น การดูแลรักษาสิ่งของต่างๆ ที่เป็นทั้งเครื่องใช้ของตนเองและของส่วนรวม ไม่ล่วงละเมิดในของรักของหวงของผู้อื่น แต่มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีเมตตากรุณา ช่วยเหลือเกื้อกูล ไม่ลักขโมย ไม่เอาัดเอาเปรียบ ไม่ละโมภ ไม่คิดหาทางเอาแต่จะได้ คิดให้ คิดเสียสละ พุดจาสุภาพ ถูกกาลเทศะ มีความรับผิดชอบ รักษากฎ กติกา มารยาท ทำแต่สิ่งที่ดีงามถูกต้อง

พ่อแม่ ผู้ปกครองจะส่งเสริมคุณธรรมพื้นฐานเรื่องซื่อสัตย์ให้ลูกอย่างไร?

วิธีสอนลูกให้ซื่อสัตย์ พ่อแม่ควรปลูกฝังความซื่อสัตย์ให้ลูกตั้งแต่วัยเด็ก โดยเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องความซื่อสัตย์ ทั้งการซื่อสัตย์ต่อครอบครัว ต่อการทำงาน และต่อการดำรงชีวิต พ่อแม่ควรสอนให้ลูกพิจารณาประโยชน์ของความซื่อสัตย์และโทษของความไม่ซื่อสัตย์ว่าเป็นอย่างไร สอนลูกให้สามารถฝึกหัด

ควบคุมตนให้ได้ โดยเริ่มจากการควบคุมทางกายและวาจา ก่อน ด้วยการประพฤติตามหลัก **ศีล 5** ที่เป็นส่วนเบื้องต้นของธรรมจริยา ได้แก่

เว้นจากปาณาติบาต คือ ละเว้นการฆ่า การสังหาร *ไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกาย* เป็นเรื่องการ **เคารพในตัวตน ในชีวิตสัตว์** การที่เราเป็นผู้ไม่เบียดเบียน นับเป็นการให้สิ่งที่มีค่า คือ ให้ความปลอดภัยกับผู้คนรอบข้างและสัตว์ทั้งหลายทั้งปวง ก็เป็นสิ่งที่งดงาม

เว้นจากอทินนาทาน คือ ละเว้นการลักขโมย เบียดบัง แย่งชิง *ไม่ประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน* เป็นการ **เคารพในทรัพย์สิน ในสิ่งของของคนอื่น** อันไหนที่ไม่ใช่ของเรา เราไม่สนใจ ถือว่าไม่มี ความหมายสำหรับเรา เพราะไม่ใช่ของเรา และจะทำให้เรามีความละเอียดยิ่งขึ้น ทำให้จิตใจซื่อตรง สามารถเคารพนับถือตัวเองได้

เว้นจากกาเมสุมิจฉาจาร คือ ละเว้นการประพฤติดินในกาม *ไม่ประทุษร้ายต่อของรักของหวงแหน* อันเป็นการทำลายเกียรติภูมิและจิตใจ ตลอดจนทำวงศ์ตระกูลของเขาให้สับสน เป็นการ **ไม่ประพฤติดินในกาม** ที่ทำให้ความวุ่นวายในครอบครัวลดน้อยลง เริ่มต้นจากครอบครัวของเขา อันเป็นสังคมเล็กๆ พ่อแม่แสดงโลกให้ลูกเห็นว่า เราอยู่ด้วยกัน เชื้อถือไว้วางใจกันได้ จดเว้นในการประพฤติตามอารมณ์ทางเพศที่เกิดขึ้นกับคนอื่นทั้งหมด มีความจงรักภักดีต่อกัน ครอบครัวเราจึงจะมีความสุขได้ยาวนาน

เว้นจากมุสาวาท คือ ละเว้นการพูดเท็จ โกหกหลอกลวง *ไม่ประทุษร้ายเขา หรือประโยชน์สุขของเขาด้วยวาจา ไม่โกหก ไม่พูดเท็จ* ข้อนี้นับว่าเป็นข้อที่ยาก เพราะเราต้องมีสติ ต้องรู้ตัว ต้องระมัดระวัง จึงจะรักษาข้อนี้ได้ แล้วเราจะทำอย่างไรจึงจะพูดโดยไม่ผิดศีลและไม่ทำให้คนรอบข้างเสียใจ สมมติว่าคนอยู่ด้วยกัน เป็นเพื่อนกัน เป็นแฟนกัน พูดความจริงตลอด หลังจากนั้นพูดเท็จเพียงครั้งเดียว คำพูดเท็จ คำโกหกเพียงครั้งเดียวจะมีน้ำหนักมากกว่าคำจริงทั้งหมดที่ผ่านมา และพอเราพูดโกหก เราโกหกครั้งเดียวคงไม่จบ เพราะว่าจะต้องจำว่าพูดไว้อย่างไร ไปๆ มาๆ เราจะจำไม่ได้เอง สับสนวุ่นวาย หากเราต้องการความสุขในครอบครัว ความสุขในชุมชน เราก็พยายามที่สุดที่จะไม่พูดสิ่งที่ไม่เป็นจริง

เว้นจากสุราเมรัย คือ ไม่เสพเครื่องดองของมีนเมา สิ่งเสพติด อันเป็นเหตุให้เกิดความประมาทมีเมา ก่อความเสียหายผิดพลาดเพราะขาดสติ เช่น ทำให้เกิดอุบัติเหตุ แม้อย่างน้อยก็เป็นผู้คุกคามต่อความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยของผู้ร่วมสังคม **ไม่ดื่ม ไม่เสพสิ่งที่ทำให้มีนเมา** ทำให้สติน้อยลง เหล้าทุกชนิดละลายความละอาย ไม่มีใครกินเหล้าแล้วฉลาดขึ้น ไม่มีใครกินเหล้าแล้วสุภาพขึ้น มีแต่กินเหล้าแล้วหยาบลง

อานิสงส์ของการรักษาศีล 5 คือ บทศึกษาหรือบทฝึกหัดตัวเอง คนเราจะพัฒนาตัวเองต้องเริ่มที่กายและวาจา มีความฉลาดในการเลือกสิ่งที่ทำ และฉลาดในการเลือกสิ่งที่จะไม่ทำ โดยประพฤติต่อคนรอบข้าง ต่อสิ่งรอบข้าง ด้วยความเข้าใจในประโยชน์ของการไม่ทำบางสิ่งบางอย่าง และเห็นโทษของ

การกระทำบางอย่าง ซึ่งเป็นผลร้ายที่เกิดขึ้นกับชีวิตของตัวเองและคนรอบข้าง ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ดังนั้น ศีลจึงเป็นเรื่องของความสมัครใจ ไม่ใช่การบังคับ ไม่ใช่เพราะความกลัว แต่เกิดจากความเข้าใจในการทำสิ่งที่ดี ที่ถูกต้อง ที่เป็นความจริง และสมัครใจที่จะงดเว้นจากการกระทำทั้ง 5 อย่าง ซึ่งเป็นเครื่องรับประกันการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ไม่หวาดระแวงต่อกัน เราทุกคนต้องการชุมชนที่ไว้วางใจได้ แต่คงเป็นไปได้ยากที่ทุกคนจะรักกัน อย่างไรก็ตาม ทุกคนก็สามารถงดเว้นจากการเบียดเบียนกันได้ ถึงจะไม่รักกัน เราก็เคารพซึ่งกันและกันได้ ไว้วางใจกันได้ ไม่ต้องคอยระแวงกันอยู่ตลอดเวลา ถ้าเรารู้สึกไม่ปลอดภัย แล้วจะหาความสุขได้จากที่ไหน ความสุขคงเกิดขึ้นไม่ได้ เรื่องของศีล เราจะเห็นประโยชน์ในการรักษาได้ง่าย ต่อเมื่อเราสนใจในการพัฒนาชีวิตตัวเอง และต้องการจะมีชีวิตที่ราบรื่น มีชีวิตที่สงบ ปลอดภัย ก็ต้องงดเว้นจากสิ่งเหล่านี้ การดำเนินชีวิตในสังคม ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็น ไม่ว่าจะซื่อสัตย์ต่อตนเองหรือผู้อื่น

บรรณานุกรม

ชยสาโรภิกขุ. (2549). โหลหนึ่งก็ถึง: คุณธรรม 12 ประการ เพื่อความสำเร็จในการศึกษาวิถิปุทธ.

โรงเรียนทอสี. กรุงเทพฯ : บริษัท คิว พรินท์ แมเนจเม้นท์ จำกัด.

ชยสาโรภิกขุ. (2552). สรณะ. (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพฯ : บริษัท คิว พรินท์ แมเนจเม้นท์ จำกัด.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2546). ธรรมานุญชีวิต พุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม. (พิมพ์ครั้งที่ 57) กรุงเทพฯ.

สุรพล ธรรมร่มดี. (2551). หัวใจรุ่งอรุณ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สถานอักษร มูลนิธิโรงเรียนรุ่งอรุณ.

อดิศร จันทร์สุข. (2548). รายงานการวิจัยการปลูกฝังคุณธรรมในเด็กปฐมวัยผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ของแกนนำโรงเรียนวิถิปุทธ. โครงการวิจัยภายใต้ทุนสนับสนุนจากศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม) สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน).

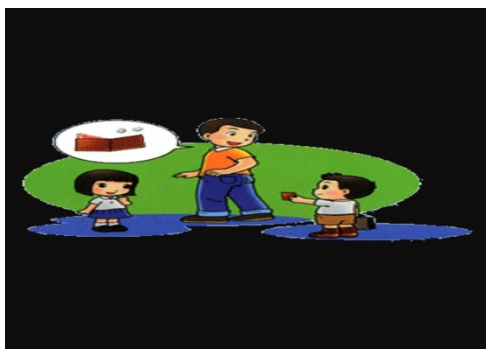

ใบงานที่ 1

เรื่อง ความซื่อสัตย์

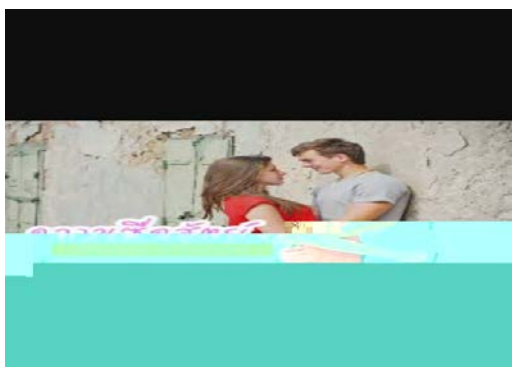
1. แบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมออกเป็น 3 กลุ่ม (ใช้เวลา 5 นาที)
2. แจกภาพพร้อมกระดานขลุ่ย (ใช้เวลา 5 นาที)

ภาพที่ 1 การเก็บกระเป๋าสเงินได้

ภาพที่ 2 พันท้ายนรสิงห์

ภาพที่ 3 การครองเรือน

3. ให้ร่วมกันพิจารณาวิเคราะห์ และแสดงความคิดเห็นตามภาพที่ได้รับว่าความซื่อสัตย์ตรงกับข้อใด (ใช้เวลา 15 นาที)

- ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง
- ความซื่อสัตย์ต่อครอบครัว
- ความซื่อสัตย์ต่อชุมชน

4. ออกมานำเสนอ (กลุ่มละ 5 นาที)

5. วิทยากรสรุปและประเมิน (กลุ่มละ 10 นาที)

ใบงานที่ 2

เรื่อง น้อมนำสืบสานพระบรมราชโองาา (ความซื่อสัตย์)

1. แบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมออกเป็น 3 กลุ่ม เปิดเพลงพระราชนิพนธ์ความฝันอันสูงสุด (ใช้เวลา 5 นาที)

ขอฝันใฝ่ในฝันอันเหลือเชื้อ	ขอสู้ศึกทุกเมื่อไม่หวั่นไหว
ขอทนทุกข์รุกรโรมโหมกายใจ	ขอฝ่าฟันผองภัยด้วยใจทะนง
จะแน่วแน่แก้ไขในสิ่งผิด	จะรักษาจิณชีวิตเป็นผุยผง
จะยอมตายหมายให้เกียรติดำรง	จะปิดทองหลังองค์พระปฏิมา
ไม่ทอดอวยคอยสร้างสิ่งที่ควร	ไม่เรรวนพะว้าพะวังคิดกังขา
ไม่เคืองแค้นน้อยใจในโชคชะตา	ไม่เสียหยาชีวาถ้าสิ้นไป
นี่คือปณิธานที่หาญมุ่ง	หมายผดุงยุติธรรมอันสดใส
ถึงทนทุกข์ทรมานนานเท่าใด	ยังมั่นใจรักษาตองอาจครัน
โลกมนุษย์ย่อมจะดีกว่านี้แน่	เพราะมีผู้ไม่ยอมแพ้แม้ถูกหยัน
คงยืนหยัดสู้ไปใฝ่ประจัญ	ยอมอาสัญก็เพราะปองเกิดผองไทย

เพลงพระราชนิพนธ์ลำดับที่ 43 ทรงพระราชนิพนธ์ใน พ.ศ. 2514 ท่านผู้หญิงมณีรัตน์ บุนนาค เล่าไว้ในหนังสือ "ภิรมย์รัตน" ว่า เมื่อตามเสด็จไปอยู่ที่พระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์ พ.ศ. 2512 ได้รับพระราชเสาวนีย์จากสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ให้เขียนบทกลอนแสดงความนิยมส่งเสริมคนดีให้มีกำลังใจทำงานเพื่ออุดมคติเพื่อประเทศชาติ "ข้าพเจ้าค่อย ๆ คิดหาคำ กลั่นกรอง ให้ตรงกับ ความหมายเท่าที่จะสามารถ แล้วทูลเกล้าฯ ถวายทอดพระเนตร ทรงพระกรุณาติชม จนผลสุดท้ายออกมาเป็นกลอน 5 บท ความบันเทิงใจในเรื่องนี้มีที่มาจากการสังเกตของข้าพเจ้า ได้รู้เห็นพระราชอัธยาศัย พระราชจริยวัตร ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงประพฤติปฏิบัติอยู่ทุกเมื่อเชิ้อวัน ไม่เสื่อมคลาย" สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถโปรดให้พิมพ์บทกลอนนี้ลงในกระดานการ์ด แผ่นเล็ก ๆ พระราชทาน ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ พลเรือน และผู้ทำงานเพื่อประเทศชาติ เตือนสติมิให้ทอดอวยในการทำ ความดี เพราะ บ้านเมืองขณะนั้นยุ่งอลเวง น่าเป็นห่วงอนาคตของประเทศชาติ ต่อมา สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถได้กราบบังคมทูลพระกรุณาขอให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงใส่ทำนองเพลง

ในคำกลอน "ความฝันอันสูงสุด" ดังที่เป็นเพลงพระราชนิพนธ์รู้จักกันแพร่หลายทุกวันนี้ นับเป็นเพลงพระราชนิพนธ์แรกที่ได้ทรงจากคำร้อง

2. แจกพระบรมราชโองาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องความซื่อสัตย์ (ใช้เวลา 5 นาที)

เรื่องที่ 1

“คนเรถ้าพอใจในความต้งการ มันก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อยก็เปียดเปียนคนอื่นน้อยถ้ามีความคิดอันนี้ มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่าพอประมาณซื่อตรงไมโลภอย่างมากคนเราก็อยู่เป็นสุข”

ความตอนหนึ่งในพระราชดำรัสพระราชทานแก่
คณะบุคคลต่างๆที่เข้าเฝ้าถวายชัยมงคลเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา
ณ ศาลาดุสิดาลัย วันที่ 4 ธันวาคม 2541

เรื่องที่ 2

“คุณสมบัติพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับทุกคนนั้น ที่สำคัญได้แก่ความรู้จักรับผิดชอบชั่วดี ความละเอียดถี่ถ้วน ความซื่อสัตย์สุจริต ทั้งในความคิดและการกระทำ ความไม่เห็นแก่ตัวไม่เอาัดเอาเปรียบผู้อื่น ความไม่มกง่ายหยาบคายกับอีกอย่างหนึ่งที่สำคัญเป็นพิเศษคือ ความขยันหมั่นเพียรด้วยความซื่อสัตย์สุจริต”

ความตอนหนึ่งในพระราชโองาพ ในงาน
พิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจาก
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ณ สวนอัมพร
วันที่ 22 มิถุนายน 2542

เรื่องที่ 3

“ผู้ที่มีความสุจริตและบริสุทธิ์ใจ แม้จะมีความรู้น้อยก็ย่อมทำประโยชน์แก่ส่วนร่วมได้มากกว่าผู้ที่มีความรู้มากแต่ไม่มีความสุจริตไม่มีความบริสุทธิ์ใจ”

ความตอนหนึ่งในพระราชดำรัสพระราชทานแก่
คณะคณาจารย์ โรงเรียนต่างๆ ณ.พระตำหนักจิตรดา
วันที่ 4 ธันวาคม 2541

3. ให้ร่วมกันพิจารณาวิเคราะห์ และแสดงความคิดเห็นตามพระบรมราชโองการที่ได้รับ และอ่านพระบรมราชโองการพร้อมกันดังๆ (ใช้เวลา 20 นาที)
4. ช่วยกันสรุปและส่งตัวแทนออกมานำเสนอ (กลุ่มละ 5 นาที)
5. วิทยากรสรุปและประเมิน (ใช้เวลา 5 นาที)

แบบประเมินความพึงพอใจเรื่อง ความซื่อสัตย์

คำชี้แจง เขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับความพึงพอใจตามความเป็นจริง

หัวข้อประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
	5	4	3	2	1
ด้านเนื้อหา					
ความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหา					
ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา					
เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์					
สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน					
ด้านการนำเสนอ					
มีความชัดเจนของภาพ เสียง ตัวอักษร					
การใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสม					
ความน่าสนใจเทคนิคที่ใช้					
การดำเนินเรื่องต่อเนื่องเหมาะสมกับเวลา					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

ชุดกิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้ ที่ 2 ความรับผิดชอบ

เวลา เรียนในชั้นเรียน 2.00 ชั่วโมง เรียนด้วยตนเอง 10 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์

- 1.1 เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องความรับผิดชอบ
- 1.2 เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมตระหนักถึงความรับผิดชอบ

เนื้อหาสาระ

คิดเป็นในเรื่องความรับผิดชอบ ความหมายและประเภทของความรับผิดชอบ

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

ผู้เรียนเกิดความตระหนักในความรับผิดชอบและอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

สื่อ และอุปกรณ์การเรียนการสอน

1. ใบความรู้
2. ใบงาน
3. เกม เพลง
4. กระดาษฟลิปชาร์ต
5. ปากกาเคมี
6. โปรแกรมการนำเสนอ

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน (ใช้เวลา 15 นาที)

1.1 วิชยกรยกตัวอย่างเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้เข้ารับการอบรมว่ามีความรับผิดชอบต่อเรื่องใดบ้าง

1.2 วิชยกรซักถาม จากประสบการณ์ในชีวิตมีเรื่องใดบ้างที่เคยประสบมาเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อตนเองต้องรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อครอบครัว และต่อสังคม

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้ (คิดเป็นและการมีส่วนร่วม)

2.1 แบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการอบรมเป็น 3 กลุ่ม ชี้แจงและแจกใบความรู้ ใบงานที่ 1 เรื่องความรับผิดชอบต่อ ซึ่งแต่ละกลุ่มจะได้แต่ละสถานการณ์ให้ร่วมกันวิเคราะห์และอภิปรายกลุ่ม (ใช้เวลา 15 นาที)

2.2 ช่วยกันสรุปและส่งตัวแทนออกมานำเสนอ กลุ่มละ 5 นาที (ใช้เวลา 15 นาที)

2.3 แจกใบงานที่ 2 ให้แต่ละกลุ่มตอบคำถามและสรุปความคิดเห็นของกลุ่ม (10 นาที)

2.4 แบ่งกลุ่มตามเดิม มอบใบงานที่ 3 ให้แต่ละกลุ่มระดมความคิดเห็น ออกนำเสนอ (กลุ่มละ 10 นาที)

2.5 วิชยกรสรุปและประเมิน (10 นาที)

ขั้นที่ 3 ความเข้าใจ

วิชยกร สรุปซักถาม (ใช้เวลา 10 นาที)

ขั้นที่ 4 การวัดและประเมินผล

4.1 แบบประเมินความพึงพอใจ

4.2 สังเกตพฤติกรรมการร่วมกิจกรรม

กิจกรรมเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เรียนรู้ด้วยตนเอง

วิชยกรให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเรื่อง ความรับผิดชอบ รวมถึงความเป็นพลเมืองด้านความรับผิดชอบต่อจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น หนังสือ เอกสาร แผ่นพับ วีดิทัศน์ ภาพยนตร์ นิทรรศการ ห้องสมุด รวมถึงสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ใบความรู้

เรื่อง ความรับผิดชอบ

ความหมายของความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบ หมายถึง อาการ ยอดตามผลที่ดีหรือไม่ดีในกิจการที่ได้กระทำไป
ความหมายตามรากศัพท์ ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2530 หน้า 691 ให้
ความหมายของความรับผิดชอบ หมายถึง อาการ ยอดตามผลที่ดีหรือไม่ดีในกิจการที่ได้กระทำไป

เพิ่มศักดิ์ วรรณยางกูร และวรัญ ชาติธรรมรักษ์ อธิบายความหมายของความรับผิดชอบ
หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ของตนตามภาวะที่เป็นอยู่และตรงเวลาด้วยความสุจริต ความเต็มใจ และ
ความจริงใจ

ความรับผิดชอบ หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่แสดงออกถึงความเอาใจใส่จดจ่อ ตั้งใจ
มุ่งมั่นต่อหน้าที่การงาน การศึกษาเล่าเรียน และการเป็นอยู่ของตนเอง และ ผู้อยู่ในความดูแลตลอดจน
สังคมอย่างเต็มความสามารถด้วยความผูกพัน เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตาม ความมุ่งหมายในเวลา
ที่กำหนด ยอมรับผลการกระทำทั้งผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้นรวมทั้งปรับปรุงการปฏิบัติให้ดีขึ้นด้วย
www.chiangmaiarea1.net/nitesonline/Manual3.doc

อรรธรณ พานิชปฐมวงศ์ ให้ความหมายของความรับผิดชอบ ว่า “ การตั้งใจที่จะทำงาน
หรือติดตามผลงานที่ได้ทำไปแล้วเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ยอมรับในสิ่งที่ตนเอง
กระทำลงไปทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย โดยแสดงออกในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย”

จันทร์หา พวงยอด ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า “ พฤติกรรมหรือการกระทำของ
นักเรียนที่แสดงออกถึงความมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติตนตามระเบียบแบบแผนของโรงเรียน”

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในการตรงต่อเวลาการรู้จัก
หน้าที่ของตน การควบคุมความประพฤติของตน การปรับปรุงตนเองและการรู้จักรักษานามยของตน
สามารถวัดได้โดยใช้แบบวัดพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อเพื่อน
2. ความรับผิดชอบต่อเพื่อน หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในการรับฟังความคิดเห็นของ
เพื่อน การยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนประพฤติตนเหมาะสมและตักเตือนเมื่อเพื่อนกระทำผิด การร่วมมือ
ทำกิจกรรม

กับเพื่อน และการมีความเชื่อเพื่อเผื่อแผ่ สามารถวัดได้โดยใช้แบบวัดพฤติกรรมด้าน ความรับผิดชอบ
ต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อเพื่อน

ประเภทของความรับผิดชอบ

ไชยรัตน์ ปราณี แบ่งประเภทความรับผิดชอบไว้ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การรับรู้ฐานะและบทบาทของตนที่เป็นส่วนหนึ่งของ

สังคมจะต้องดำรงตนให้อยู่ในฐานะที่ช่วยเหลือตัวเองได้ รู้จักว่าสิ่งใดถูก สิ่งใดผิด ยอมรับผลการ
กระทำของตนเองทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย เพราะฉะนั้นบุคคลที่มีความรับผิดชอบในตนเองย่อมจะ
ไตร่ตรองดูให้รอบคอบก่อนว่า สิ่งที่ตนเองทำลงไปนั้นจะมีผลดีผลเสียหรือไม่และจะเลือกปฏิบัติแต่สิ่ง
ที่จะก่อให้เกิดผลดีเท่านั้น

2. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง ภาระหน้าที่ของบุคคลที่จะต้องเกี่ยวข้อง และมีส่วน
ร่วมต่อสวัสดิภาพของสังคมที่ตนเองดำรงอยู่ ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหลายสิ่งหลายอย่าง ตั้งแต่
สังคมขนาดเล็ก ๆ จนถึงสังคมขนาดใหญ่ การกระทำของบุคคลใดบุคคลหนึ่งย่อมมีผลกระทบต่อสังคม
ไม่มากนักน้อย บุคคลทุกคนจึงต้องมีภาระหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะต้องปฏิบัติต่อสังคม
ดังต่อไปนี้

2.1 ความรับผิดชอบต่อหน้าที่พลเมือง ได้แก่ การปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม การ
รักษาทรัพย์สินของสังคม การช่วยเหลือผู้อื่น และการให้ความร่วมมือกับผู้อื่น

2.2 ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ได้แก่ การเคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง การช่วยเหลืองาน
บ้านและการรักษาชื่อเสียงของครอบครัว

2.3 ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ได้แก่ ความตั้งใจเรียน การเชื่อฟังครู – อาจารย์ การ
ปฏิบัติตามกฎของโรงเรียนและการรักษาสมบัติของโรงเรียน

2.4 ความรับผิดชอบต่อเพื่อน ได้แก่ การช่วยตักเตือนแนะนำเมื่อเพื่อนกระทำผิด การ
ช่วยเหลือเพื่อนอย่างเหมาะสม การให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดการไม่ทะเลาะและ เอาเปรียบเพื่อน และ
การเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน

**คณะอนุกรรมการการจัดทำคู่มือ การปลูกฝังค่านิยมของกลุ่มนักบริหาร กลุ่ม
สื่อมวลชน กลุ่มสมาคมมูลนิธิและกลุ่มพัฒนากำลังคน** โดยกลุ่มสื่อมวลชน ได้แบ่งความ
รับผิดชอบออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ความรับผิดชอบ คือ ตนเอง หมายถึง การรู้จักหน้าที่ของตนเองและปฏิบัติหน้าที่ให้ลุล่วงอย่างดีที่สุดโดยทำงานในหน้าที่ของตนให้ลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพและทันเวลา ที่กำหนด ฝึกตนให้เป็นคนตรงต่อเวลาอยู่เนืองนิตย์

2. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง การรู้จักฐานะและหน้าที่ที่มีต่อครอบครัว ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมแก่ฐานะและหน้าที่ของตนในครอบครัวและร่วมกิจกรรมของครอบครัว

3. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การรู้จักฐานะและหน้าที่ความรับผิดชอบต่อตนที่มีต่อสังคมและปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม ให้เกิดประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม โดยให้ตระหนักและยอมรับว่าประโยชน์จะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าขาดประโยชน์ส่วนรวม และไม่ละเลยที่จะเสียผลประโยชน์ส่วนตน และกระทำในสิ่งที่จะรักษาหรือยังให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม

ใบงานที่ 1

เรื่อง ความรับผิดชอบ

สถานการณ์ที่ 1

หัวหน้ามอบหมายให้นุศรา และสมบัติดูแลการเก็บผลแดงโมส่งโรงครัวก่อนเวลา 08.30 น. เพื่อนำมาเป็นอาหารว่าง นุศราบอกเพื่อนขอไปพบสมพรก่อน แล้วจะตามไปที่หลัง สมบัติทำไปเล่นไป จนเก็บแดงโมเสร็จแล้ววางแดงโมไว้รอให้นุศรามาเก็บต่อ เพื่อนำส่งโรงครัวแต่นุศราก็ไม่มา

อภิปราย

1. จากการกระทำของทั้ง 3 คนนี้จะเกิดอะไรขึ้นบ้าง

- ต่อตนเอง

.....

.....

- ต่อครอบครัว

.....

.....

- ต่อสังคม

.....

.....

2. ท่านคิดว่า เพราะเหตุใดจึงทำให้เกิดผลเช่นนี้

.....

.....

3. ถ้าท่านเป็นนุศราจะมีวิธีปฏิบัติตนอย่างไร เพื่อไม่ให้เกิดเหตุการณ์นี้เกิดขึ้น

.....

.....

.....

ใบงานที่ 1

เรื่อง ความรับผิดชอบ

สถานการณ์ที่ 2

การทำความสะอาดห้องเรียนเข้าวันนี้เป็นหน้าที่ของมิ่ง ทับทิมและเพื่อนอีก 5 คน หลังรับประทานอาหารมีคนเดียวมาทำความสะอาด 3 คนคือ แดง ทอง และขวัญ และในบ่ายวันนั้นมีคณะกรรมการมาศึกษาดูงานและเยี่ยมชมสถานศึกษาซึ่งโรงอาหารและบริเวณห้องเรียนเป็นสถานที่ที่คณะกรรมการจะมาดูในครั้งนี้ด้วย

อภิปราย

1. ท่านคิดว่าจากการกระทำในเหตุการณ์นี้จะเกิดอะไรขึ้นบ้าง

2. ท่านคิดว่าเพราะเหตุใด จึงทำให้เกิดผลเช่นนี้

3. ท่านจะมีวิธีปฏิบัติตนอย่างไร เพื่อไม่ให้เกิดเหตุการณ์นี้เกิดขึ้น

ใบงานที่ 1

เรื่อง ความรับผิดชอบ

สถานการณ์ที่ 3

พัชราได้รับมอบหมายไปรับผู้มาศึกษาดูงานที่สถานศึกษา แต่เมื่อคืนที่ผ่านมาลูกชายป่วยเป็นไข้ จึงบอกกับเพื่อนในที่ทำงานเดียวกันว่าให้ช่วยต้อนรับคณะศึกษาดูงานไปก่อนแล้วจะตามไป แต่พัชราก็ไม่ได้ไปเพราะต้องเฝ้าไข้ลูกที่โรงพยาบาลเพราะเป็นไข้เลือดออก

อภิปราย

1. ท่านคิดว่าจากการกระทำของพัชราในสถานการณ์นี้จะเกิดอะไรขึ้นบ้าง

- ต่อตนเอง

.....

.....

- ต่อครอบครัว

.....

.....

- ต่อสังคม

.....

.....

2. ท่านคิดว่าเพราะเหตุใด จึงทำให้เกิดผลเช่นนี้

.....

.....

.....

3. ท่านเป็นพัชรา จะมีวิธีปฏิบัติตนอย่างไร เพื่อไม่ให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้

.....

.....

.....

ใบงานที่ 2

เรื่อง ความรับผิดชอบ

ให้ตอบคำถามและสรุปความคิดเห็นของกลุ่ม พร้อมนำเสนอ (ใช้เวลา 15 นาที)
นำเสนอ (5 นาที)

1. การกระทำใดใน 3 สถานการณ์ ที่แสดงให้เห็นถึงการไม่รู้จักรับหน้าที่ความรับผิดชอบ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

2. ผลของการกระทำตามความรับผิดชอบ

- ต่อตนเอง

.....

.....

- ต่อส่วนรวม

.....

.....

.....

3. ผลเสียของการกระทำที่ไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ที่รับผิดชอบ

- ต่อตนเอง

.....

.....

- ต่อส่วนรวม

.....

.....

.....

4. ท่านเคยละทิ้งหน้าที่ของตนเองหรือไม่ (ยกตัวอย่าง) และท่านมีวิธีแก้ไขการกระทำของตนอย่างไร

.....

.....

ใบงานที่ 3

เรื่อง ความรับผิดชอบ

ให้ตอบคำถามและสรุปความคิดเห็นของกลุ่ม พร้อมนำเสนอ (ใช้เวลา 15 นาที)
นำเสนอ (5 นาที)

1. ความรับผิดชอบของท่านมีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

2. ท่านจะปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบของตนเองอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

แบบประเมินความพึงพอใจเรื่อง ความรับผิดชอบ

คำชี้แจง เขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับความพึงพอใจตามความเป็นจริง

หัวข้อประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
ด้านเนื้อหา					
ความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหา					
ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา					
เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์					
สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน					
ด้านการนำเสนอ					
มีความชัดเจนของภาพ เสียง ตัวอักษร					
การใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสม					
ความน่าสนใจเทคนิคที่ใช้					
การดำเนินเรื่องต่อเนื่องเหมาะสมกับเวลา					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

ชุดกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ ที่ 3 การเคารพผู้อื่น เคารพกติกา
เวลา เรียนในชั้นเรียน 2.00 ชั่วโมง เรียนด้วยตนเอง 10 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์

- 1.1 เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ ความเข้าใจในการ เคารพผู้อื่น เคารพกติกา
- 1.2 เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมตระหนักถึงการเคารพผู้อื่น เคารพกติกา

เนื้อหาสาระ

คิดเป็นในการเคารพผู้อื่น เคารพกติกา โดยใช้ประสบการณ์ ความเข้าใจ และความนึกคิด

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

ผู้เรียนเกิดความตระหนักในการเคารพผู้อื่น เคารพกติกา และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

สื่อ และอุปกรณ์การเรียนการสอน

1. ใบความรู้
2. ใบงาน
3. เกม เพลง
4. กระดาษฟลิปชาร์ต
5. ปากกาเคมี
6. ขว้างในหนังสือพิมพ์
7. โปรแกรมนำเสนอเรื่อง การเคารพผู้อื่น เคารพกติกา

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน (ใช้เวลา 15 นาที)

1.1 วิทยากร สอนร้องเพลงโดยร้องเพลงให้ฟัง 1 เทียบพร้อมเปิดเพลงความเกรงใจ แล้วให้สมาชิกร้องพร้อมๆกัน

1.2 เมื่อจบเพลงให้สมาชิกบอกว่าได้อะไรจากเพลงนี้บ้าง

1.3 วิทยากรซักถามผู้เข้าอบรมเกี่ยวกับประสบการณ์ในชีวิตที่มีเรื่องใดบ้างที่เคยประสบมาเกี่ยวกับการเคารพผู้อื่น และเคารพกติกาโดยผู้เข้ารับการอบรมมาซักถาม

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้ (คิดเป็นและการมีส่วนร่วม)

2.1 วิทยากรแบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการอบรมเป็น 3 กลุ่ม อธิบายกิจกรรมกรณีศึกษาจากข่าวหนังสือพิมพ์การเคารพสิทธิของผู้อื่น วิทยากรอธิบายแจกอุปกรณ์แต่ละกลุ่ม แล้วมอบใบงานที่ 1 กลุ่มที่ 1 เรื่อง กิจกรรมการณรงค์สร้างจิตสำนึกในการเคารพทรัพย์สินทางปัญญา กลุ่มที่ 2 หนังสือเรียกร้องเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาและเสียหายในคดีอาญา กลุ่มที่ 3 รถกีดขวางทาง ให้ระดมความคิดเห็นจากการอ่านข่าวที่ได้รับ (ใช้เวลา 10 นาที)

2.2 ผู้เข้ารับการอบรมช่วยกันสรุป และส่งตัวแทนออกมานำเสนอ กลุ่มละ 5 นาที (ใช้เวลา 15 นาที)

2.3 วิทยากรให้ข้อเสนอแนะและสรุปประเด็นในการเสนอความคิด (10 นาที)

2.4 แบ่งกลุ่มตามเดิม วิทยากรมอบใบความรู้ ใบงานที่ 2 การแสดงบทบาทสมมติ ให้แต่ละกลุ่ม แบ่งหน้าที่กัน ออกมาแสดงบทบาทสมมติ กลุ่มที่ 1 เรื่องการเคารพผู้อื่น กลุ่มที่ 2 เรื่อง การเคารพกติกา กลุ่มที่ 3 การเคารพสิทธิของผู้อื่น ให้เวลาซักซ้อมออกมานำเสนอ และสรุปในแต่ละเรื่อง (กลุ่มละ 10 นาที) เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมรู้จักการเคารพซึ่งกันและกัน

ขั้นที่ 3 ความเข้าใจ

3.1 วิทยากรบรรยายโดยใช้โปรแกรมการนำเสนอ เรื่อง การเคารพผู้อื่น เคารพกติกาเพื่อให้เกิดเกิดความตระหนักการเคารพกติกาของสังคมและการเคารพสิทธิต่าง ๆ ของบุคคลอื่นอย่างถูกต้อง การเคารพกฎเกณฑ์ในการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและการสร้างสันติสุขในสังคมไทยคนทุกคนต้องรู้จักการเคารพและให้เกียรติคนอื่น ไม่เห็นแก่ตนและครอบครัวของตน หรือเห็นแก่ชุมชนของตนเท่านั้น ต้องฝึกนิสัยรู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม ไม่อิจฉาริษยาไม่หลงผิด ไม่ทำและไม่พูดอะไรที่ทำให้คนอื่น

เดือดร้อน ฝึกให้ทุกคนทำ พูด คิด มีเหตุมีผล มีสติ มีความรอบคอบ รู้จักบังคับควบคุมจิตใจ พฤติกรรมต่าง ๆ ของ

ตนเองได้ ฝึกให้มีจิตใจดีงาม มองโลกในแง่ดี มีคุณธรรม รักความสงบและมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อสังคมครอบครัวและประเทศชาติ เป็นการเสริมสร้างความเป็นพลเมือง (ใช้เวลา 15 นาที)

3.2 สรุปซักถาม (ใช้เวลา 10 นาที)

ขั้นที่ 4 การวัดและประเมินผล

4.1 แบบประเมินความพึงพอใจ

4.2 สังเกตพฤติกรรมการร่วมกิจกรรม

กิจกรรมเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
เรียนรู้ด้วยตนเอง

วิทยากรให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเรื่อง การเคารพกฎหมาย เคารพกติกา รวมถึงความเป็นพลเมืองด้านการเคารพกฎหมาย เคารพกติกา จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น หนังสือ เอกสาร แผ่นพับ วีดิทัศน์ ภาพยนตร์ นิทรรศการ ห้องสมุด รวมถึงสื่ออิเล็กทรอนิกส์

เพลง ความเกรงใจ

ความเกรงใจเป็นสมบัติของผู้ดี
เกิดมาเป็นคน ถ้าหากไม่เกรงใจใคร

ตรงดูสิทุกคนก็มีหัวใจ
คนนั้นไ้ไร้ไร้คุณธรรมประจำตน

ใบความรู้

เรื่อง การเคารพผู้อื่น เคารพกติกา

ความหมายของการเคารพ

การเคารพผู้อื่น เคารพกติกา หมายถึง การเคารพกติกาของสังคมและการเคารพสิทธิต่าง ๆ ของ

บุคคลอื่นอย่างถูกต้อง การเคารพกฎเกณฑ์ในการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและการสร้างสันติสุขในสังคมไทยคนทุกคนต้องรู้จักการเคารพและให้เกียรติคนอื่น ไม่เห็นแก่ตนและครอบครัวของตน หรือเห็นแก่ชุมชนของตนเท่านั้น ต้องฝึกนิสัยรู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม ไม่อิจฉาริษยาไม่หลงผิด ไม่ทำและไม่พูดอะไรที่ทำให้คนอื่นเดือดร้อน ฝึกให้ทุกคนทำ พูด คิด มีเหตุมีผล มีสติ มีความรอบคอบ รู้จักบังคับควบคุมจิตใจพฤติกรรมต่าง ๆ ของตนเองได้ ฝึกให้มีจิตใจดีงาม มองโลกในแง่ดี มีคุณธรรม รักความสงบและมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อสังคมครอบครัวและประเทศชาติ

ประโยชน์ของการมีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย

1. ช่วยให้เราสามารถทำงานใหญ่ได้ และทำได้สำเร็จ
2. เราจะไม่อุปสรรคด้วยเวลาสิ้นที่สุด
3. ความสามัคคีนำมาซึ่งพลังอำนาจ
4. การคุมคนมาก ๆ ด้วยคนน้อย ๆ
5. ทำลายเงื่อนไขของแต่ละบุคคลลดความเกียจคร้าน
6. ทำลายความไม่เป็นระเบียบ เสียเวลา ตัดความฟุ้งเฟ้อ
7. ช่วยให้เราสร้างเป้าหมายในชีวิตตามกำลังที่มี
8. ช่วยให้เราพึ่งพาตนเอง
9. ช่วยให้เราตื่นนอนตอนเช้า และเข้านอนตอนดึกได้อย่างมีสติ
10. ทำให้ฝึกการเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี

ดร.ปริญญา เทวานฤมิตรกุล รองอธิการบดีฝ่ายการนักศึกษา และการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์กล่าวว่า ประเทศไทยเต็มไปด้วยปัญหาที่แก้ไขไม่ได้ เป็นเพราะแต่ละคนมักโทษคนอื่น และมักบอกให้คนอื่นทำ ไทยจึงเต็มไปด้วยคำขวัญ และเรียกร้องผู้มีอำนาจเข้ามาจัดการปัญหา ซึ่งแก้ปัญหไม่ได้ ทุกคนจึงกลายเป็นภาระของเมืองแต่คำว่า"พลเมือง" หมายถึงกำลังของ

เมือง ดังนั้นประเทศจะเปลี่ยนแปลงได้ ทุกคนต้องแก้ที่ตัวเอง และลงมือทำ ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เริ่มต้นหลักสูตร TU 100 เพื่อบ่มเพาะเยาวชนมาให้มีสำนึกพลเมืองมากกว่า 5 ปี และพบว่าประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี

ดร.ปริญญา กล่าวถึงการวิธีการสร้างสำนึกพลเมืองว่า ต้องสร้างเงื่อนไขการเรียนรู้ ซึ่งต้องมาจากการตั้งคำถาม เพื่อพัฒนาความคิด จากเดิมที่เรามักบรรยายและมีแต่คำตอบให้ผู้ฟัง อย่างไรก็ตาม การเป็นแอคทีฟซีทีซีเอ็นท์ ไม่สามารถสร้างแต่สำนึกพลเมืองเพียงอย่างเดียว เพราะการมีแต่สำนึกพลเมือง คนในชาติก็สามารถฆ่ากันได้เช่นเดียวกันเหมือนอดีตของสหรัฐที่แบ่งเป็นเหนือและใต้ ทำให้คนตายไปกว่า 6.5 แสนคนจากการรบราฆ่าฟันกัน เช่นเดียวกับประเทศไทยเวลานี้ ที่ทั้งฝ่าย กปปส. และ นปช. ต่างมีจิตอาสา มีสำนึกส่วนรวมด้วยกันทั้งสิ้น แต่ขัดแย้งกัน ดังนั้นสำนึกพลเมือง จึงต้องมาพร้อมกับการเคารพกติกา เหมือนการแข่งขันฟุตบอลทั้งสองทีมที่แข่งขันกันยังอยู่ด้วยกันได้ต่อไป เพราะเล่นบนกติกา

นอกจากนี้สำนึกพลเมือง ยังต้องมาพร้อมกับสำนึกประชาธิปไตยด้วย ซึ่งคนจำนวนมากยังยอมรับว่าระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยเป็นระบบเดียวที่ประชาชนทั่วทั้งหวัดได้ หากรัฐบาลเดินผิดทาง เพียงแต่ประเทศไทยไม่เคยเรียนรู้ประชาธิปไตยอย่างจริงจัง ที่ผ่านมามีความถูกผิดอยู่ทีมองจากมุมไหน แม้เป็นคนเดียวกันพูดเหมือนกัน ยกตัวอย่างคุณยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ที่มีทั้งคนมองเป็นเจ้าของจากมุมของ นปช. และแม่มดในมุมของกปปส. หรือ การที่บอกว่าสหรัฐเป็นตะวันตก และไทยเป็นตะวันออก เพราะอยู่ที่มองจากมุมไหนของจักรวาลใบนี้

ดังนั้นการสร้างสำนึกพลเมือง ต้องสร้างพลเมืองประชาธิปไตย ใน 3 ด้าน คือ การเคารพกติกา เคารพความแตกต่าง เพราะทุกคนเป็นเจ้าของประเทศเช่นเดียวกัน และร่วมรับผิดชอบต่อสังคม

ใบงานที่ 1 กลุ่มที่ 1

เรื่อง การเคารพผู้อื่น เคารพกติกา

1. ขว่จากหนังสือพิมพ์การเคารพสิทธิของผู้อื่น ให้ร่วมกันอ่าน และอภิปราย (ใช้เวลา 10 นาที)
2. ช่วยกันสรุปและส่งตัวแทนออกมานำเสนอ กลุ่มละ 5 นาที (ใช้เวลา 15 นาที)
3. สรุปประเด็นในกลุ่มใหญ่ (10 นาที)

กลุ่มที่ 1 กิจกรรมโครงการรณรงค์สร้างจิตสำนึกในการเคารพทรัพย์สินทางปัญญา

กรุงเทพฯ--17 มี.ค.--IMAGIC

กรมทรัพย์สินทางปัญญา จัดกิจกรรมปลูกจิตสำนึกเยาวชนให้เคารพสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาด้วยแคมเปญ STOP PIRACY BUY ORIGINAL NOW หยุดละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ไม่ซื้อ ไม่ขาย ไม่ใช่ของปลอม กรมทรัพย์สินทางปัญญาเดินทางปลูกจิตสำนึกเยาวชนให้เคารพในทรัพย์สินทางปัญญา จัดแคมเปญ STOP PIRACY BUY ORIGINAL NOW หยุดละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ไม่ซื้อ ไม่ขาย ไม่ใช่ของปลอม ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หวังสร้างการตระหนักรู้ให้กับนิสิต นักศึกษาในภาคต่างๆ หลังจากประสบความสำเร็จครั้งแรกที่ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน จ.นครปฐม

วันที่ 2 มีนาคม 2559 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี : กรมทรัพย์สินทางปัญญา โดย นายทศพล ทั้งสุบุตร รองอธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา ได้เป็นประธานเปิดกิจกรรมโครงการ "รณรงค์สร้างจิตสำนึกในการเคารพทรัพย์สินทางปัญญา" ภายใต้แนวคิด "STOP PIRACY BUY ORIGINAL NOW หยุดละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ไม่ซื้อ ไม่ขาย ไม่ใช่ของปลอม" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชน นิสิต นักศึกษา ได้ทราบถึงผลเสียของการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ต่อเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญา และระบบเศรษฐกิจของประเทศ รวมถึงเพื่อให้ นิสิต นักศึกษา เกิดความตระหนักและเคารพสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาของผู้อื่น ซึ่งจะช่วยลดปัญหาการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาให้น้อยลงได้ โดยมีกำหนดจัดกิจกรรมในปีงบประมาณ ๒๕๕๙ ทั้งหมด 2 ครั้ง

โดยครั้งแรกจัดขึ้นเมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2558 ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม และครั้งนี้เป็นครั้งที่สองจัดที่ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

"กรมฯ ตั้งเป้าว่าการจัดกิจกรรมการรณรงค์ในโครงการเครพทรัพย์สินทางปัญญาที่ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี ในครั้งนี้มีนักศึกษาจากคณะเทคโนโลยี คณะวิทยาศาสตร์

และคณะอื่นๆ เข้าร่วม ประมาณ ๑๕๐ คน โดยมีการบรรยายให้ความรู้ในหัวข้อ "ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาและการเคารพสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาของผู้อื่น" และ "เทคนิค C&D สร้างสิ่งประดิษฐ์ในอนาคต" รวมถึงกิจกรรม Workshop เกี่ยวกับ "การเป็นเศรษฐีเงินล้านด้วยสิทธิบัตร" โดยเชื่อมั่นว่านักศึกษาของไทยเป็นคนเก่ง หากมีการชี้แนะให้รู้จักศึกษาค้นคว้าในช่องทางที่ถูกต้องก็จะสามารถพัฒนาต่อยอดสิทธิบัตร และสามารถผลิตสินค้าชนิดใหม่ๆ ออกสู่ท้องตลาด นอกจากนี้ การรณรงค์ดังกล่าวยังเป็นการสอนให้นิสิต นักศึกษาทราบถึงความยากลำบาก ในการประดิษฐ์คิดค้นผลงานทรัพย์สินทางปัญญาชนิดใหม่ๆ ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้นิสิตนักศึกษามีจิตสำนึกไม่ซื่อ ไม่ขยาบ ไม่ใช้ของปลอม และหันมาใช้สินค้าที่ถูกกฎหมาย ซึ่งกรมฯ จะดำเนินการรณรงค์สร้างจิตสำนึกในการเคารพทรัพย์สินทางปัญญาในมหาวิทยาลัยอย่างต่อเนื่องต่อไป"

ใบงานที่ 1 กลุ่มที่ 2

เรื่อง การเคารพผู้อื่น เคารพกติกา

1. ขวจากหนังสือพิมพ์การเคารพสิทธิของผู้อื่น ให้ร่วมกันอ่าน และอภิปราย (ใช้เวลา 10 นาที)
2. ช่วยกันสรุปและส่งตัวแทนออกมานำเสนอ กลุ่มละ 5 นาที (ใช้เวลา 15 นาที)
3. สรุปประเด็นในกลุ่มใหญ่ (10 นาที)

หนังสือเรียกร้องเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาและผู้เสียหายในคดีอาญา วันที่ 25 มีนาคม 2558

เรื่อง ข้อเรียกร้องเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาและผู้เสียหายในคดีอาญา

เรียน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

นายกสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย

นายกสมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย

ในขั้นตอนการดำเนินคดีอาญา เมื่อตำรวจจับกุมผู้ต้องหา ก็มักมีการนำตัวผู้ต้องหามาแถลงข่าวการจับกุมโดยเปิดเผยใบหน้าและตัวตนต่อสื่อมวลชน และยังมีการนำเสนอข่าวทั้งในโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ รวมทั้งในอินเทอร์เน็ต นอกจากนี้ยังมีการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพโดยเปิดเผยต่อสื่อมวลชนอีกด้วย อันเป็นการละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาที่ได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ กล่าวคือได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาถึงที่สุด นอกจากนั้นยังกระทบสิทธิความเป็นส่วนตัวของผู้เสียหายและครอบครัว

ข้าพเจ้าในนามกลุ่มนักศึกษาชั้นปีที่ 4 วิชาหลักวิชาชีพนักกฎหมาย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ตระหนักถึงปัญหาของสิทธิผู้ต้องหาในเรื่องการระบุตัวตนต่อสาธารณชน เช่น การแถลงข่าวการจับกุม การทำแผนประกอบคำรับสารภาพ ซึ่งปัญหานี้มีผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่ายด้วยกัน ทั้งตำรวจ สื่อมวลชน และประชาชนนั้น ด้วยเหตุนี้กลุ่มนักศึกษา จึงขอความร่วมมือมายังท่าน ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อปัญหาดังกล่าว โดยมีสาระ ดังนี้

1. ในคดีที่ผู้ต้องหาเป็นผู้เยาว์ หรือคดีที่เป็นเรื่องส่วนตัว อาทิ คดีครอบครัว คดีในความผิดเกี่ยวกับเพศ ไม่ควรมีการแถลงข่าวที่เป็นการเผยแพร่ต่อสาธารณชน

2. คดีทั่วไป ไม่ร้ายแรงถึงขนาดกระทบต่อความปลอดภัยของสาธารณชน ควรปิดบังใบหน้าและชื่อสกุลจริงของผู้ต้องหาในขณะแถลงข่าวจับกุม

3. ในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพในที่เกิดเหตุ ไม่ควรมีสื่อมวลชนเข้ามาบันทึกภาพในขณะทำแผนประกอบคำรับสารภาพ นอกจากนี้ควรคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้ต้องหา โดยจัดพื้นที่ในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพให้เหมาะสม เพื่อไม่ให้บุคคลภายนอกมาทำให้เกิดความเสียหาย ซึ่งตามคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 855/48 ระบุว่าห้ามสื่อเข้าทำข่าวในขณะที่มีการทำแผนประกอบคำรับสารภาพ

4. สื่อมวลชนควรระมัดระวังในการนำเสนอข่าว เคารพสิทธิส่วนบุคคล ไม่ละเมิดหรือสร้างความเสียหายต่อผู้ต้องหา/ผู้เสียหาย และครอบครัว

- การนำเสนอข่าวต้องคำนึงถึงข้อเท็จจริงที่ไม่ส่งผลให้ผู้รับข่าวตัดสินว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำผิด
- ไม่ควรระบุตัวตนโดยการเปิดเผยชื่อสกุลจริง และใบหน้าของผู้เสียหาย
- ไม่ควรสัมภาษณ์ใดๆ ในลักษณะที่เป็นการโต้ตอบระหว่างพนักงานสอบสวน ผู้ต้องหา หรือบุคคลใดๆ อันเป็นเหตุทำให้เกิดความเสียหายต่อรูปคดี
- ไม่ควรนำเสนอข่าว/ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เป็นการนำข้อมูลของผู้เสียหาย และภาพข่าวมาเผยแพร่ซ้ำ อันเป็นการตอกย้ำเหตุการณ์เลวร้ายต่อผู้เสียหาย และครอบครัวของผู้เสียหาย รวมถึงเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องหา

ทางกลุ่มนักศึกษา มีความหวังเป็นอย่างยิ่งว่าข้อเรียกร้องข้างต้น จะเกิดผลขึ้นจริงในทางปฏิบัติต่อไป

กลุ่มนักศึกษา วิชาหลักวิชาชีพนักกฎหมาย

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ใบงานที่ 1 กลุ่มที่ 3

เรื่อง การเคารพผู้อื่น เคารพกติกา

1. ขว่จากหนังสือพิมพ์การเคารพสิทธิของผู้อื่น ให้ร่วมกันอ่าน และอภิปราย (ใช้เวลา 10 นาที)
2. ช่วยกันสรุปและส่งตัวแทนออกมานำเสนอ กลุ่มละ 5 นาที (ใช้เวลา 15 นาที)
3. สรุปประเด็นในกลุ่มใหญ่ (10 นาที)

วันศุกร์ที่ 23 กันยายน พ.ศ.2559 แรม 7 ค่ำ เดือน 10 ปีวอก 19

รถกีดขวางทาง

ความเดือดร้อนของคนกลุ่มใหญ่ที่มาจากความเห็นแก่ตัวของปากซอยลาดกระบัง 3

หรือเรียกชื่อตามประสาชาวบ้านว่า ซอยวัดสังฆราช (วัด 2) เริ่มกันตั้งแต่ปากซอยระยะทาง 60 เมตร เข้าไปจนถึงสะพานข้ามคลอง (ถนนหลวง) บ้านที่อยู่ซ้ายมือ ตั้งแต่ต้นซอยจนถึงสะพานมีคนใช้ถนนในซอยเป็นสถานที่จอดรถ กีดขวางทาง ทั้งที่เป็นทางเดินของคน และเส้นทางเดินรถ

ถนนมีแค่ 2 ช่องทาง พอเอารถมาจอด จะเหลือช่องทางเดินรถแค่ช่องทางเดียว

ทำให้รถติดทุกวัน

ถ้าเป็นวันจันทร์-ศุกร์ ช่วงเช้าจะมีคนเดินทางเข้ามาต้องคอยหลบรถที่เบียดไปมา เพื่อหลบรถที่จอดอยู่และช่วงนี้มีรถเข้ามาถมดินในซอยรถ 6 ล้อ-10 ล้อ ทำให้ลำบากมากขึ้นไปอีก

คนที่เขียนมาเล่าว่า ช่วงนี้เป็นห่วงมากเกี่ยวกับเด็กนักเรียน ต้องเสี่ยงกับสภาพนี้ทั้งเช้าและเย็น ในซอยมีทั้งวัดและโรงเรียน เด็กนักเรียนบางคนเคยโดนเฉี่ยว ทั้งรถและกระຈຈရတ เห็น

“ผู้ล่ที่ล่บวช

เคยลองไปร้องทุกข์เกี่ยวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง บางหน่วยงานมา แต่ไม่เห็นอะไรที่จะดีขึ้นเลย

กับเหมือนเดิม

เลขที่ ๑

วิภาวดีฯ

“เพ็ญพักษ์”

ยังมีบ้านอยู่หลังหนึ่งมีรถหลายคันทั้งรถตู้ รถจักรยานยนต์ จอดทุกวัน

แทบจะทั้งวัน (เห็นแก่ตัวมาก)

ไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของชาวบ้านและเด็กนักเรียนจะต้องร่อะไรอีกหรือ

รอให้เกิดเหตุการณ์ที่ไม่ดีก่อนหรือถึงจะได้มีความสำนึกได้

หน้าปากซอยด้านซ้ายมือ ถ้ามองจากด้านหน้าปากซอยเข้ามาจะเจอรถจอดหลายคันส่วนทางด้านขวามีบ้านปล่อยให้เช่าเป็น ล็อกๆ มีร้านขายอะไหล่รถจักรยานยนต์มาเช่าอยู่

มีการซ่อมรถจักรยานยนต์ไปด้วย รถที่มาซ่อมจะจอดหน้าร้าน ซึ่งจะใช้ถนนเป็นที่จอด

คงไม่ต้องพูดอะไรแล้ว

คนเขียนมาอยากให้อั้ฉฉฉฉั้รู้ เกี่ยวกับเรื่องของความเป็นจริง และความเห็นแก่ตัวของสังคมเราที่เป็นอยู่ ไม่ขออะไรมาก

อยากให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เข้ามาแก้ไขปัญหามาแบบจริงจังเสียที

ขอให้ช่วยแก้ไขปัญหาล้วนรวม.

“เพ็ญพักษ์”

ใบงานที่ 2

การแสดงบทบาทสมมติ กลุ่มที่ 1

เรื่อง คิดเป็นในการเคารพผู้อื่น เคารพกติกา

เรื่องที่ 1 คิดเป็นในการเคารพผู้อื่น

ณ หมู่บ้านหนองมะรุ้ม มีครอบครัวหนึ่งมีสมาชิกในครอบครัว 4 คน คือ พ่อ แม่ ลูก 2 คน พี่สาว ชื่อสวย น้องสาวชื่อรวย สองพี่น้องถูกพ่อ แม่ตามใจมาตั้งแต่เด็ก พ่อแม่ว่ากล่าวตักเตือนก็ไม่เชื่อฟัง อยู่มาวันหนึ่ง 2 พี่น้องเดินทางออกจากบ้านพักไปหาเพื่อน

แดง : สวัสดีสวย รวย สบายดีไหม

สวย : สบายดี นายละ

รวย : ไม่ค่อยสบายเท่าไร ไม่ได้ไปเที่ยวผับเลย

แดง : คินนี้เราไปกันดีไหม เดียวนัดคิมไปด้วยอีกคน

รวย : เออ ดีตั้งคินนี้เราไปกันนะ

พอตกเย็น ทั้ง 4 คนนัดพบกันและขี่รถจักรยานยนต์ไปตามถนน

ทันใดนั้นพบตำรวจตั้งด่านอยู่ จึงถูกเรียกตรวจผลปรากฏว่าทั้ง 4 คน ถูกตำรวจตั้งข้อหา ขับรถซ้อน 4 คน ไม่สวมหมวกกันน็อค ไม่มีใบขับขี่ รวยเถียงตำรวจและไม่ยอมรับฟัง คิดว่าตัวเองและเพื่อนไม่ผิด จึงด่าทอและต่อว่าเถียงตำรวจด้วยคำหยาบคาย ไม่สนใจว่าตำรวจชี้แจงเหตุผลและข้อกฎหมายที่ถูกต้อง จนในที่สุดตำรวจจึงนำตัวไปที่สถานีตำรวจและแจ้งข้อหาเพิ่มเติม พร้อมแจ้งไปหาพ่อแม่ของเด็กทั้ง 4 คน เมื่อพ่อแม่มาถึงก็เข้าพบกับตำรวจและขอโทษว่าลูกของตนไม่ค่อยเชื่อฟัง สั่งสอนมาตลอดให้เป็นคนดีและจะอบรมสั่งสอนลูกให้รู้จักเคารพกฎหมาย เคารพกติกาและเคารพผู้อื่น

เด็กทั้ง 4 คน ได้เรียนรู้การให้เกียรติและเคารพผู้อื่น

พ่อแม่ : ลูกขอโทษคุณตำรวจชะ

สวยและรวย : ยกมือไหว้และกล่าวขอโทษค่ะ

พ่อแม่ : ต่อไปนี้ต้องคิดให้ดีกว่าจะทำอะไรว่ามันถูกศีลธรรม ลูกจะได้ไม่ต้องถูกจับ

ต้องมีมารยาท พุดจาต้องให้ความเคารพผู้อื่นว่า

สวยและรวย : ต่อไปนี้ลูกจะเชื่อฟังพ่อแม่และทำตัวเป็นเด็กดีค่ะ

ประเด็นการอภิปราย

ท่านคิดว่า การเคารพและให้เกียรติผู้อื่น เราควรปฏิบัติตนเช่นไร

ใบงานที่ 2

การแสดงบทบาทสมมติ กลุ่มที่ 2

เรื่อง การเคารพกติกา

หมู่บ้านทุ่งสามสายมีเหตุการณ์น้ำท่วมในหมู่บ้าน ทุกครัวเรือนในหมู่บ้านได้รับความยากลำบากวันหนึ่งผู้ใหญ่บ้านนัดหมายให้ชาวบ้านมาร่วมประชุมหารือกัน

ผู้ใหญ่บ้าน : พวกเราลำบากกันมากในขณะนี้เนื่องจากภาวะน้ำไหลหลากมาจากตอนบนของหมู่บ้านเราจะมีวิธีการช่วยเหลือกันอย่างไรให้น้ำผ่านพ้นไปโดยสะดวก เนื่องจากมีบางครอบครัวนำกระสอบทรายกั้นน้ำเพื่อไม่ให้น้ำไหลเข้าที่นาของตนเอง ปิดทางเดินของน้ำทำให้น้ำไหลเข้าหมู่บ้านไม่ไหลไปตามเส้นทางของน้ำ

นายเสมอ : ก็เพราะความเห็นแก่ตัวของคน

นายใจ : ใช่คนไม่เห็นใจผู้อื่น เราจะทำยังงัยกันดี

นายเสมอ : เขาไม่เคารพกติกาของหมู่บ้านเลย เอากระสอบทรายมากั้นทำให้น้ำไม่ไหลไปตามทางหมู่บ้านเราก็มีกติกาของหมู่บ้านอยู่ทำไมไม่ทำตาม คูสิดีเอ็ดร่อนกันไปหมด

ป้าศรี : ใช่ ใช่ คนแบบนี้ควรไล่ไปจากหมู่บ้านเรา ไปซะ

ชาวบ้าน : ไป ๆ ๆ ๆ ๆ

นายดี : ฉันขอโทษยกโทษให้ฉันด้วยนะที่ไม่ทำตามกติกาของหมู่บ้าน ต่อไปนี้ฉันจะไม่ทำอีกแล้วฉันคิดไม่ถึงว่าจะเป็นต้นเหตุให้พวกเราเอ็ดร่อนขนาดนี้ ต่อไปนี้ฉันจะคิดให้รอบคอบก่อนทำอะไรจะได้ทำให้ชาวบ้านเราไม่เอ็ดร่อน

ชาวบ้าน : เมื่อขอโทษและแก้ไขกลับตัวพวกเราก็อภัยให้ละแล้วอย่าทำผิดอีกล่ะ

ผู้ใหญ่บ้าน : ไปเราแยกย้ายกันไปทำงาน ขอขอบคุณทุกคนที่ช่วยกัน

ประเด็นการอภิปราย

ชุมชนที่มีความสุขเกิดจากการเคารพกติกาจริงหรือไม่เพราะเหตุใด

ใบงานที่ 2 กลุ่มที่ 3
การแสดงบทบาทสมมติ กลุ่มที่ 2
เรื่องที่ 3 การเคารพสิทธิของผู้อื่น

บนถนนสายเพชรเกษมทางที่จะไปจังหวัดชุมพร มีลานจอดรถข้างทาง ซึ่งมีผู้คนที่ขับรถเดินทางผ่านไปเวลานานนานได้แวะจอดรถ และวันหนึ่ง แดงกับอ้อย เดินทางผ่านไปและเลี้ยวรถเข้าจอด

แดง : เดี่ยวเราจอดรถกันก่อนนะออกจากกรุงเทพฯมานานแล้ว

อ้อย : ดีๆพักหน่อยก็ได้ เราจะได้แวะเข้าห้องน้ำด้วย

ทั้งสองคนจอดแวะพักรถ อ้อยเดินไปที่ห้องน้ำมีคนต่อคิวเข้าแถวยาวมาก จึงต่อแถวรอ สักพักใหญ่มีผู้หญิงวัยรุ่นคนหนึ่งเดินเข้ามาแทรกคิวทำให้หลายคนต่อว่า

ประชาชน : ทำไมไม่ต่อแถว

วัยรุ่น : หนูจะรีบไป รถจะออกก่อน

ประชาชน : คนอื่นเขารอกันนานแล้ว ก็รีบเหมือนกัน การมาแซงคิวมันไม่ดีไม่เคารพสิทธิของผู้อื่น เขามาคอยกันนาน

วัยรุ่น : หนูขอโทษค่ะ หญิงวัยรุ่นจึงเดินออกไป

ประเด็นการอภิปราย

ท่านคิดว่า การเคารพสิทธิของผู้อื่น จะทำให้สังคมสงบสุขจริงหรือไม่ เพราะเหตุใด

แบบประเมินความพึงพอใจเรื่อง การเคารพผู้อื่น

คำชี้แจง เขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับความพึงพอใจตามความเป็นจริง

หัวข้อประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
	5	4	3	2	1
ด้านเนื้อหา					
ความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหา					
ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา					
เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์					
สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน					
ด้านการนำเสนอ					
มีความชัดเจนของภาพ เสียง ตัวอักษร					
การใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสม					
ความน่าสนใจเทคนิคที่ใช้					
การดำเนินเรื่องต่อเนื่องเหมาะสมกับเวลา					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

ชุดกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ ที่4 การสร้างประชาธิปไตยในครอบครัว

เวลา เรียนในชั้นเรียน 2.00 ชั่วโมง เรียนด้วยตนเอง 10 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์

- 1.1 เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ ความเข้าใจในการสร้างประชาธิปไตยในครอบครัว
- 1.2 เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถคิด วิเคราะห์และมีส่วนร่วมในการสร้างประชาธิปไตยในครอบครัวตนเองได้

เนื้อหาสาระ

การคิด วิเคราะห์และการมีส่วนร่วมในการสร้างประชาธิปไตยในครอบครัว

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

ผู้เข้ารับการอบรมมีความสามารถคิด วิเคราะห์ และมีส่วนร่วมในการสร้างประชาธิปไตยในครอบครัวของตนเอง

สื่อ และอุปกรณ์การเรียนการสอน

1. ใบความรู้
2. ใบงาน
3. กระดาษฟลิปชาร์ต
4. ปากกาเคมี
5. วีดิทัศน์ เกี่ยวกับครอบครัวอบอุ่น และประชาธิปไตย
7. โปรแกรมการนำเสนอ

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน (ใช้เวลา 15 นาที)

- 1.1 วิทยากรถามผู้เข้ารับการอบรมว่า “ครอบครัวเราเป็นประชาธิปไตยหรือไม่” จากประสบการณ์ในชีวิตครอบครัว
- 1.2 ชมวิดีโอที่สั้นเรื่อง นี้แหละประชาธิปไตย แล้ววิทยากรซักถามเรื่องราวเกี่ยวกับวิดีโอว่ามีเรื่องราวอย่างไร

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้ (คิดเป็นและการมีส่วนร่วม)

- 2.1 แบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการอบรมเป็น 3 กลุ่ม วิทยากรมอบใบความรู้ ใบงาน ให้ร่วมกันวิเคราะห์หาปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัว สาเหตุ วิธีการแก้ไขปัญหา ร่วมกันอภิปราย (ใช้เวลา 15 นาที)
- 2.2 ช่วยกันสรุปและส่งตัวแทนออกมานำเสนอ กลุ่มละ 5 นาที (ใช้เวลา 15 นาที)
- 2.3 มอบหมายงานให้แต่ละกลุ่มจัดเวทีอภิปรายประเด็นครอบครัวในปัจจุบันควรมีหลักหรือวิธีการ ทำอย่างไรให้ครอบครัวมีความสุข กลุ่มละ (15 นาที)
- 2.4 วิทยากรสรุปและประเมิน (10 นาที)

ขั้นที่ 3 ความเข้าใจ

- 3.1 วิทยากรบรรยายโดยใช้โปรแกรมการนำเสนอ นี้แหละประชาธิปไตยคือ ระบบการปกครองถือเสียงข้างมากเป็นใหญ่โดยยึดประโยชน์สุขเป็นหลัก ไม่ใช่มาจากการซื้อเสียงเป็นอันขาด เพราะฉะนั้นความคิดเห็นดังกล่าวประกอบด้วย เหตุผล คุณธรรม และความชอบธรรมตามกฎหมาย คิดดี ซื่อสัตย์ ไม่เห็นแก่ตนและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน (ใช้เวลา 15 นาที)
- 3.2 สรุปซักถาม (ใช้เวลา 10 นาที)

ขั้นที่ 4 การวัดและประเมินผล

- 4.1 แบบประเมินความพึงพอใจ
- 4.2 สังเกตพฤติกรรมการร่วมกิจกรรม

กิจกรรมเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เรียนรู้ด้วยตนเอง

วิทยากรให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเรื่อง ประชาธิปไตยในครอบครัว จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น หนังสือ เอกสาร แผ่นพับ วิดีทัศน์ ภาพยนตร์ นิทรรศการ ห้องสมุด รวมถึงสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ใบความรู้

การสร้างประชาธิปไตยในครอบครัว

ประชาธิปไตย หมายถึง การปกครองที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดภายใต้รัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ

แนวทางการเป็นพลเมืองตามวิถีชีวิตประชาธิปไตยมี 3 ด้าน

1. **ด้านสังคม** ได้แก่ การแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล การรับฟังข้อคิดเห็นของผู้อื่น การยอมรับเมื่อผู้อื่นมีเหตุผลที่ดีกว่า การจัดสินใจโดยใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ การเคารพระเบียบของสังคม การมีจิตสาธารณะ คือเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวมและรักษาสาธารณสมบัติ

2. **ด้านเศรษฐกิจ** ได้แก่ การประหยัดและอดออมในครอบครัว การซื่อสัตย์สุจริตต่ออาชีพที่ทำ การพัฒนางานอาชีพให้ก้าวหน้า การใช้เวลาร่วมกันให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม การสร้างงานและสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมไทยและสังคมโลก การเป็นผู้ผลิตและผู้บริโภคที่ดี มีความซื่อสัตย์ ยึดมั่นในอุดมการณ์ที่ดีต่อชาติเป็นสำคัญ

3. **ด้านการเมืองการปกครอง** ได้แก่ การเคารพกฎหมาย การรับฟังข้อคิดเห็นของทุกคน โดยอดทนต่อความขัดแย้งที่เกิดขึ้น การยอมรับในเหตุผลที่ดีกว่า การซื่อสัตย์ต่อหน้าที่โดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน การกล้าเสนอความคิดเห็นต่อส่วนรวม กล้าเสนอตนเองในการทำหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา การทำงานอย่างเต็มความสามารถ เต็มเวลา

การให้การศึกษาประชาชนให้เป็นพลเมือง (Civic Education) ทุกสถาบันทางสังคมตั้งแต่ระดับครอบครัว ศึกษาศาสนสถาน หน่วยงานราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันครอบครัว เป็นสถาบันแรกที่ต้องพัฒนาเด็กทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และพัฒนาบุคลิกภาพภายนอก ภายใน หมายถึง ทักษะคิด ค่านิยม ความเชื่อ เพราะเด็กจะเรียนรู้จากพ่อแม่ และบุคคลในครอบครัว สังคมไทยนั้นเดิมเป็นสังคมที่มีค่านิยมวัฒนธรรมอำนาจนิยม คนในสังคมไม่ฟังความคิดเห็นของผู้อื่น นิยมเชื่อฟังผู้มีสถานะสูงกว่า สงบเสถียร ไม่ได้เถียง ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่กล้าแสดงออก ไม่เชื่อมั่นในตนเอง ไม่กล้าคิด ไม่กล้าพูด ขัดกับวัฒนธรรมประชาธิปไตยที่ต้องเคารพสิทธิในการแสดงความคิดเห็น การเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น

หลักพื้นฐานของความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย (เรียบเรียงจากเอกสารของคณะกรรมการด้านการสื่อสารทางการเมืองของรัฐสภา โดยคณะกรรมการการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย)

หลักการพื้นฐานของความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย ได้แก่

1) การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ได้แก่ การยอมรับในเกียรติภูมิของแต่ละบุคคลโดยไม่คำนึงถึงสถานภาพทางสังคม หลักการนี้มีองค์ประกอบย่อย ดังนี้

- สำนึกในคุณค่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
- ตระหนักในความเสมอภาคของความเป็นมนุษย์
- เคารพในความหลากหลายทางสังคมวัฒนธรรม
- ยึดหลักขันติธรรม

2) การเคารพสิทธิ เสรีภาพและกฎกติกาของสังคม ได้แก่ การให้ความสำคัญต่อสิทธิ เสรีภาพ กฎกติกา ที่ทุกคนมีส่วนกำหนดขึ้น มีองค์ประกอบย่อยดังนี้

- รู้จักสิทธิ และเสรีภาพของตนเอง โดยรู้ว่าตนเองเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยและเป็นสมาชิกคนหนึ่ง of สังคม

- เคารพและปกป้องสิทธิเสรีภาพของตนเอง ของผู้อื่น และของชุมชนโดยไม่ให้ผู้ใดล่วงละเมิดอันขัดต่อกฎหมาย

- เคารพกฎกติกาสังคม โดยกฎกติกานั้นต้องตั้งอยู่บนความยุติธรรมและความชอบธรรม หากยังมีกฎกติกาใดไม่ยุติธรรมและไม่ชอบธรรม ก็ย่อมสามารถปรับปรุง แก้ไข หรือยกเลิกตามครรลองหรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในกฎหมาย มิใช่ใช้วิธีการอื่นใดที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย

- ยึดหลักนิติรัฐ โดยมีหลักการพื้นฐานในการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของพลเมือง มิให้ถูกล่วงละเมิดโดยบุคคล กลุ่มคน หรือรัฐ

3) ความรับผิดชอบต่อผู้อื่นและสังคม ได้แก่ การตระหนักในบทบาทหน้าที่และพันธกิจของการเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย มีองค์ประกอบ ดังนี้

- ทำหน้าที่ของตนเองในฐานะสมาชิกของสังคม
- ร่วมกำหนดทิศทางของสังคม เพื่อนำไปสู่สังคมที่เป็นธรรมและสันติสุข
- ใช้หลักการประชาธิปไตยในการมีส่วนร่วมทางการเมืองและแก้ปัญหาสังคม
- ยอมรับรับรู้หลักการเสียงข้างมาก และการเคารพสิทธิของเสียงข้างน้อย

คุณค่าหลักของประชาธิปไตย

1. ประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่สมาชิกทุกคนในสังคมมีส่วนกำหนดทิศทางของสังคมร่วมกัน
2. ประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่ปกป้องสิทธิ เสรีภาพ และผลประโยชน์ของคนในสังคม
3. ประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่มีเสถียรภาพในการสืบทอดหรือถ่ายโอนอำนาจทางการเมืองที่ดีที่สุด

ใบงานที่ 1
การสร้างประชาธิปไตยในครอบครัว

1. ให้ร่วมกันวิเคราะห์หาปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัว สาเหตุ วิธีการแก้ไขปัญหาร่วมกัน
อภิปราย (ใช้เวลา 15 นาที)
2. ช่วยกันสรุปและส่งตัวแทนออกมานำเสนอ กลุ่มละ 5 นาที (ใช้เวลา 15 นาที)

ปัญหาที่เกิดขึ้นใน ครอบครัว	สาเหตุ	วิธีการแก้ไขปัญหา

ใบงานที่ 2

การสร้างประชาธิปไตยในครอบครัว

ให้แต่ละกลุ่มจัดเวทีอภิปราย

. ให้แต่ละกลุ่มจัดเวทีอภิปรายประเด็นครอบครัวในปัจจุบันควรมีหลักหรือวิธีการทำอย่างไรให้ครอบครัวมีความสุข กลุ่มละ (15 นาที)

.....

.....

..... *

.....

.....

.....

.....

.....

..... *

.....

.....

.....

.....

.....

แบบประเมินความพึงพอใจเรื่อง การเคารพผู้อื่น

คำชี้แจง เขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับความพึงพอใจตามความเป็นจริง

หัวข้อประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
	5	4	3	2	1
ด้านเนื้อหา					
ความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหา					
ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา					
เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์					
สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน					
ด้านการนำเสนอ					
มีความชัดเจนของภาพ เสียง ตัวอักษร					
การใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสม					
ความน่าสนใจเทคนิคที่ใช้					
การดำเนินเรื่องต่อเนื่องเหมาะสมกับเวลา					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

ชุดกิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้ ที่ 5 การร่วมกันวิเคราะห์แก้ปัญหาของ ท้องถิ่นและชุมชน

เวลาเรียนในชั้นเรียน 2.00 ชั่วโมง เรียนด้วยตนเอง 10 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์

1.1 เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ ความเข้าใจในการวิเคราะห์แก้ปัญหาของท้องถิ่นและชุมชน

1.2 เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถคิด วิเคราะห์ แยกแยะปัญหาและมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาในชุมชน

เนื้อหาสาระ

กระบวนการคิด การวิเคราะห์และการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาในชุมชนท้องถิ่นและชุมชน

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

ผู้เข้ารับการอบรมมีความสามารถในการคิด การวิเคราะห์ และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในชุมชนท้องถิ่นของตนเองอย่างถูกต้องและมีความสุข

สื่อ และอุปกรณ์การเรียนการสอน

1. ใบความรู้
2. ใบงาน
3. เพลงบ้านเรา
4. กระดาษฟลิปชาร์ต
5. ปากกาเคมี
6. วีดีทัศน์
7. โปรแกรมการนำเสนอ

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน (ใช้เวลา 15 นาที)

- 1.1 วิทย์ากร เปิดเพลง บ้านเรา จากแผ่นซีดีให้ผู้เข้ารับการอบรมฟังแล้วร้องตาม
- 1.2 วิทย์ากรถามถึงความรู้สึกและฟังเพลงนี้แล้วนึกถึงสิ่งใด วิทย์ากรซักถามผู้เข้ารับการอบรมว่าที่บ้านเกิดของตนเองมีอะไรดี และจากประสบการณ์ในชีวิตมีเรื่องใดบ้างที่ภาคภูมิใจในบ้านเกิดของตนเอง

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้ (คิดเป็นและการมีส่วนร่วม)

- 2.1 แบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการอบรมเป็น 3 กลุ่ม
- 2.2 วิทย์ากรอธิบายกิจกรรมสิ่งที่ดีในบ้านเรา วิทย์ากรแจกอุปกรณ์ มอบใบงานที่ 1 ให้ร่วมกันเขียนสิ่งที่ดีในบ้านเกิด ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน และวิเคราะห์แนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่นของตนเองร่วมกันอภิปราย (ใช้เวลา 20 นาที)
- 2.2 ช่วยกันสรุปและส่งตัวแทนออกมานำเสนอ กลุ่มละ 5 นาที (ใช้เวลา 15 นาที)
- 2.3 มอบหมายงานให้แต่ละกลุ่มเลือกปัญหาที่มีความเห็นร่วมกันว่าสำคัญนำมาเขียนโครงการเพื่อเป็นตัวอย่างในการคิดและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา (ใช้เวลา 20 นาที)
- 2.4 ให้แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอ (กลุ่มละ 10 นาที)
- 2.5 วิทย์ากรสรุปและประเมิน (10 นาที)

ขั้นที่ 3 ความเข้าใจ

- 3.1 วิทย์ากรบรรยายโดยใช้ โปรแกรมการนำเสนอ เรื่อง กระบวนการคิดวิเคราะห์มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของมนุษย์ การคิดวิเคราะห์เป็นจะช่วยให้นักเรียนมองเห็นปัญหา ทำความเข้าใจปัญหา รู้จักปัญหาอย่างแท้จริง และจะสามารถแก้ปัญหาทั้งหลายได้ (ใช้เวลา 15 นาที)

- 3.2 สรุปซักถาม (ใช้เวลา 10 นาที)

ขั้นที่ 4 การวัดและประเมินผล

- 4.1 แบบประเมินความพึงพอใจ
- 4.2 สังเกตพฤติกรรมการร่วมกิจกรรม

กิจกรรมเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
เรียนรู้ด้วยตนเอง

วิทยากรให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเรื่อง การร่วมกันวิเคราะห์แก้ปัญหาของ
ท้องถิ่นและชุมชน จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น หนังสือ เอกสาร แผ่นพับ วีดิทัศน์ ภาพยนตร์
นิทรรศการ ห้องสมุด รวมถึงสื่ออิเล็กทรอนิกส์

เพลงบ้านเรา

บ้านเราแสนสุขใจ แม้จะอยู่ที่ไหนไม่สุขใจ เหมือนบ้านเรา
 คำว่าไทยซึ่งใจเพราะใช้ทาสเขา ด้วยพระบารมีดินแก้ว
 คุ่มเรา ร่วมเย็น สุขสันต์ รุ่ง ทิพย์ พ้าขลิบทอง
 พลั่วแดดส่อง สดใส งามจับใจ มีไผ่ฝั้น
 ปวง สตรี สมเป็นศรีชาติ เติบฉัน
 ดอกไม้ชาติไทยยึดมั่น หอมทุกวัน ระเบิดไกล
 บุญนำพา กลับมาถึงถิ่น ทรดกายลงจูบดิน ไม่ถวิลฉายใคร
 หัวใจฉัน ใครรับฝากเอาไว้ จากกันแสนไกล ยังเก็บไว้หรือเปล่า
 เมฆจ๋า ฉันว่าเหวใจ ขอวานหน้อยได้ไหม
 ลอยล่องไปยังบ้านเขา จงหยุดพักแล้วควรจรรับฝากกับสาว
 ว่าฉันคืนมาบ้านเก่า ขอคืนมาบ้านเก่า ขอยึดเอาไว้เป็นเรือนตาย....

ใบความรู้

เรื่องการร่วมกันวิเคราะห์แก้ปัญหาของท้องถิ่นและชุมชน

กระบวนการคิดวิเคราะห์ เป็นการแสดงให้เห็นจุดเริ่มต้น สิ่งที่สืบเนื่องหรือเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน ในระบบการคิด และจุดสิ้นสุดของการคิด โดยกระบวนการคิดวิเคราะห์มีความสอดคล้อง กับ องค์ประกอบเรื่องความสามารถในการให้เหตุผลอย่างถูกต้อง รวมทั้งเทคนิคการตั้งคำถามจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับทุกๆ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ระบุหรือทำความเข้าใจกับประเด็นปัญหา ผู้ที่จะทำการคิดวิเคราะห์จะต้องทำความเข้าใจปัญหาอย่างกระจ่างแจ้ง ด้วยการตั้งคำถามหลาย ๆ คำถาม เพื่อให้เข้าใจปัญหาต่าง ๆ ที่กำลังเผชิญอยู่นั้นอย่างดีที่สุด ตัวอย่างคำถาม เช่น ปัญหานี้เป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดของบ้านเมืองใช่หรือไม่ (ความสำคัญ) ยังมีปัญหาอื่น ๆ ที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนอีก (ความสำคัญ) ทราบได้อย่างไรว่าเรื่องนี้เป็นปัญหาที่สำคัญที่สุด (ความชัดเจน)

ขั้นที่ 2 รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหา ในขั้นนี้ผู้ที่ทำการคิดวิเคราะห์จะต้องรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เช่น จากการสังเกต จากการอ่าน จากข้อมูลการประชุม จากข้อเขียน บันทึกการประชุม บทความ จากการสัมภาษณ์ การวิจัย และอื่น ๆ จากการเก็บข้อมูลจาก หลาย ๆ แหล่งด้วยวิธีการหลาย ๆ วิธีจะทำให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ ชัดเจน และมีความเที่ยงตรงคำถามที่จะต้องตั้งในตอนนี้ได้แก่ เราจะหาข้อมูลให้ครบถ้วนโดยวิธีใดได้อีกบ้างและหาอย่างไร (เที่ยงตรง) ข้อมูลนี้มีความเกี่ยวข้องกับปัญหาอย่างไร (ความสัมพันธ์เกี่ยวข้อง) จำเป็นต้องหาข้อมูลเพิ่มเติมในเรื่องใดอีกบ้าง (ความกระชับพอดี)

ขั้นที่ 3 พิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูล หมายถึง ผู้ที่คิดวิเคราะห์ พิจารณาความถูกต้อง เที่ยงตรงของสิ่งที่นำมาอ้างรวมทั้งประเมินความพอเพียงของข้อมูลที่นำมาใช้

ขั้นที่ 4 การจัดการข้อมูลเข้าเป็นระบบ เป็นขั้นที่ผู้คิดจะต้องสร้างความคิด ความคิดรวบยอด หรือสร้างหลักการ ด้วยการเริ่มต้นจากการระบุลักษณะของข้อมูล แยกแยะข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น จัดลำดับความสำคัญของข้อมูล ปัญหา รวมทั้งข้อตกลงพื้นฐาน การสังเคราะห์ข้อมูลเข้าเป็นระบบและกำหนดคำถามที่ควรนำมาใช้ได้แก่ ข้อมูลส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาอย่างไร (ความสัมพันธ์เกี่ยวข้อง) จำเป็นต้องหาข้อมูลเพิ่มเติมเรื่องใด อะไรบ้างที่ทำให้การจัดข้อมูลเกิดความลำบาก (ความลึก) จะตรวจสอบได้อย่างไรว่าการจัดข้อมูลมีความถูกต้อง (ความเที่ยงตรง) สามารถจัดข้อมูลโดยวิธีอื่นได้อีกหรือไม่(ความกว้างของการมอง)

ขั้นที่ 5 ตั้งสมมติฐาน นักคิดวิเคราะห์ต้องนำข้อมูลที่จัดระบบระเบียบแล้วมาตั้งเป็นสมมติฐานเพื่อกำหนดขอบเขตและการหาข้อสรุปของข้อคำถาม

ขั้นที่ 6 การสรุป เป็นขั้นตอนของการลงความเห็น หรือการเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างเหตุผลกับผลอย่างแท้จริง ซึ่งต้องเลือกวิธีการที่เหมาะสมตามสภาพของข้อมูล

ขั้นที่ 7 การประเมินข้อสรุป เป็นขั้นสุดท้ายของการคิดวิเคราะห์ เป็นการประเมินความสมเหตุสมผลของการสรุปและพิจารณาผลสืบเนื่องที่จะเกิดขึ้นต่อไป เช่น การนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง หรือการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริง ๆ คำถามที่ควรนำมาถามได้แก่ส่วนไหนของข้อสรุปที่มีความสำคัญที่สุด (ความสำคัญ) ยังมีข้อสรุปที่ควรนำมากล่าวถึง (ความกว้างของการมอง) อะไรจะทำให้ปัญหามีความซับซ้อนยิ่งขึ้น (ความลึก) สรุปได้ว่า กระบวนการคิดวิเคราะห์มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของมนุษย์ การคิดวิเคราะห์เป็นจะช่วยให้นักศึกษามองเห็นปัญหา ทำความเข้าใจปัญหา รู้จักปัญหาอย่างแท้จริง และจะสามารถแก้ปัญหาทั้งหลายได้

(อ้างอิง <https://th.m.wikipedia.org>)

ใบงานที่ 1

เรื่อง การเขียนสิ่งดีดีในบ้านเกิด

ให้แต่ละกลุ่มช่วยกันเขียนสิ่งดีดีที่มีในบ้านเกิดของตนเอง (ใช้เวลา 20 นาที)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ปัญหาที่เกิดขึ้น

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แนวทางแก้ไข

.....

.....

.....

.....

.....

**แบบประเมินความพึงพอใจเรื่อง การร่วมกันวิเคราะห์แก้ปัญหาของ
ท้องถิ่นและชุมชน**

คำชี้แจง เขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับความพึงพอใจตามความเป็นจริง

หัวข้อประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
	5	4	3	2	1
ด้านเนื้อหา					
ความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหา					
ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา					
เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์					
สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน					
ด้านการนำเสนอ					
มีความชัดเจนของภาพ เสียง ตัวอักษร					
การใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสม					
ความน่าสนใจเทคนิคที่ใช้					
การดำเนินเรื่องต่อเนื่องเหมาะสมกับเวลา					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

**ชุดกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ที่ 6 ระบบการเลือกตั้ง สิทธิเสรีภาพของ
ประชาชน โดยใช้กระบวนการคิดเป็นและกระบวนการมีส่วนร่วม
เวลาเรียนในชั้นเรียน 2.00 ชั่วโมง เรียนด้วยตนเอง 10 ชั่วโมง**

วัตถุประสงค์

- 1.1 เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องระบบการเลือกตั้ง สิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยใช้กระบวนการคิดเป็นและกระบวนการมีส่วนร่วม
- 1.2 เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถคิดวิเคราะห์และมีส่วนร่วมในระบบการเลือกตั้ง สิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยใช้กระบวนการคิดเป็นและกระบวนการมีส่วนร่วมได้
- 1.3 เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมรู้และสามารถวิเคราะห์สิทธิเสรีภาพของตนเองได้

เนื้อหาสาระ

การวิเคราะห์และการคิดเป็นในการมีส่วนร่วมในระบบการเลือกตั้ง สิทธิเสรีภาพของประชาชน การเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

ผู้เข้ารับการอบรมมีความสามารถในการวิเคราะห์ และคิดเป็นในการมีส่วนร่วมในระบบการเลือกตั้ง สิทธิเสรีภาพของประชาชนได้

สื่อ และอุปกรณ์การเรียนการสอน

1. ใบความรู้
2. ใบงาน
3. เพลงMV การรณรงค์การเลือกตั้ง 1,2
4. กระดาษฟลิปชาร์ต
5. ปากกาเคมี
6. โปรแกรมการนำเสนอ

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน (ใช้เวลา 15 นาที)

- 1.1 วิทยากร เปิดวีดีทัศน์เพลง MV การณรงค์การเลือกตั้ง 1, 2
- 1.2 วิทยากรถาม จากประสบการณ์ในการเลือกตั้งที่ผ่านมา

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้ (คิดเป็นและการมีส่วนร่วม)

- 2.1 แบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการอบรมเป็น 3 กลุ่ม มอบใบงาน ให้ร่วมกันวิเคราะห์หาปัญหาที่เกิดขึ้นในระบบการเลือกตั้ง สาเหตุ และวิธีการแก้ไขปัญหา ร่วมกันอภิปราย (ใช้เวลา 15 นาที)
- 2.2 ช่วยกันสรุปและส่งตัวแทนออกมานำเสนอ กลุ่มละ 5 นาที (ใช้เวลา 15 นาที)
- 2.3 มอบหมายงานให้แต่ละกลุ่มจัดเวทีอภิปรายประเด็นระบบการเลือกตั้ง สิทธิเสรีภาพของประชาชน ในยุคปัจจุบัน กลุ่มละ (15 นาที)
- 2.4 วิทยากรสรุปและประเมิน (10 นาที)

ขั้นที่ 3 ความเข้าใจ

- 3.1 วิทยากรบรรยายโดยใช้โปรแกรมการนำเสนอ (ใช้เวลา 15 นาที)
- 3.2 สรุปความสำคัญของการเลือกตั้ง การปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน แท้จริงแล้วประชาชนต้องปกครองตนเองออกกฎหมายเอง บริหารเอง แต่ประชาชนมีจำนวนมากไม่สามารถหาสถานที่และเวลาในการประชุมหรือกันได้จึงต้องมีการเลือกตั้งมอบอำนาจให้บุคคลหรือคณะบุคคลไปทำหน้าที่ปกครอง จัดสรรผลประโยชน์และดูแลทุกข์สุขของประชาชนแทน (หนังสือวิถีประชาธิปไตยและการเลือกตั้ง : สำนักคณะกรรมการการเลือกตั้ง. 2555) ชักถาม (ใช้เวลา 10 นาที)

ขั้นที่ 4 การวัดและประเมินผล

- 4.1 แบบประเมินความพึงพอใจ
- 4.2 สังเกตพฤติกรรมการร่วมกิจกรรม
- 4.3 สังเกตจากการอภิปราย

กิจกรรมเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
เรียนรู้ด้วยตนเอง

วิทยากรให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเรื่อง ระบบการเลือกตั้ง สิทธิเสรีภาพของประชาชน การเลือกตั้งในระบบประชาธิปไตย จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น หนังสือ เอกสาร แผ่นพับ วีดิทัศน์ ภาพยนตร์ นิทรรศการ ห้องสมุด รวมถึงสื่ออิเล็กทรอนิกส์

**แบบประเมินความพึงพอใจเรื่อง ระบบการเลือกตั้ง สิทธิ
เสรีภาพของประชาชน โดยใช้กระบวนการคิดเป็นและ**

คำชี้แจง เขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับความพึงพอใจตามความเป็นจริง

หัวข้อประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
	5	4	3	2	1
ด้านเนื้อหา					
ความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหา					
ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา					
เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์					
สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน					
ด้านการนำเสนอ					
มีความชัดเจนของภาพ เสียง ตัวอักษร					
การใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสม					
ความน่าสนใจเทคนิคที่ใช้					
การดำเนินเรื่องต่อเนื่องเหมาะสมกับเวลา					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

..... *

.....

แบบทดสอบความรู้ความเป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่หลังเรียน

คำชี้แจง

แบบทดสอบความรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่ ขอให้ทำเครื่องหมาย X ลงบนหัวข้อ ก. ข. ค. หรือ ง. ที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว (กรุณาตอบทุกข้อ)

กิจกรรมเรื่อง ความซื่อสัตย์

1. ความซื่อสัตย์หมายถึงอะไร ?
 - ก. ความจริงใจ
 - ข. ความตรงไปตรงมา
 - ค. มีความประพฤติดี
 - ง. ถูกทุกข้อ
2. คุณตุ๊กไปซื้อผ้าได้รับเงินทอนแล้วนำไปคืนเจ้าของคุณตุ๊กมีคุณสมบัติในข้อใด?
 - ก. มีความเที่ยงตรง
 - ข. มีความกรุณา
 - ค. มีความซื่อสัตย์
 - ง. มีความเมตตา
3. คุณน้อยไปทำงานสาย แต่โทรศัพท์ให้เพื่อนเสียบบัตรใช้งานแทนเพื่อน คุณน้อยมีพฤติกรรมอย่างไร ?
 - ก. มีน้ำใจ
 - ข. มีมนุษยสัมพันธ์ดี
 - ค. ไม่ซื่อสัตย์
 - ง. เป็นคนจริงใจ
4. ข้อใดที่มีความหมายไม่ซื่อสัตย์ต่อชุมชน ?
 - ก. นำสิ่งของที่บ้านตนเองไปวางบนทางเท้า
 - ข. นำขยะที่คัดแยกแล้วไปทิ้งที่ลงถัง
 - ค. ไม่ค้ายาเสพติด
 - ง. ไม่ส่งเสียงดังรบกวนเพื่อนบ้าน

5. ชื่อกินไม่หมด คัดกินไม่นานตรงกับข้อใด ?

- ก. กินอย่างพอเพียง
- ข. รู้รักสามัคคี
- ค. ความรอบครอบ
- ง. ชื่อสัตย์สุจริต

กิจกรรมเรื่อง ความรับผิดชอบ

6. ความรับผิดชอบ หมายถึง ข้อใด ?

- ก. บทบาทของคนที่มาของหน้าที่
- ข. ภาระรับผิดชอบของบุคคลที่ต้องปฏิบัติ
- ค. ลักษณะของบุคคลที่แสดงออกถึงความเอาใจใส่ มุ่งมั่นต่อหน้าที่การงาน
- ง. ถูกทั้ง ก และ ข

7. ความรับผิดชอบหน้าที่พลเมือง ได้แก่ข้อใด ?

- ก. การปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม
- ข. การเคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง
- ค. การช่วยตักเตือน แนะนำเมื่อเพื่อกระทำความผิด
- ง. ความรับผิดชอบตามหลักศาสนา

8. ประเภทความรับผิดชอบคำตอบ คือข้อใด ?

- ก. ความรับผิดชอบต่อตนเอง
- ข. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว
- ค. ความรับผิดชอบต่อชุมชน
- ง. ถูกทุกข้อ

9. ข้อใดกล่าวถูกต้อง?

- ก. ความรับผิดชอบต่อครอบครัวพาไปเที่ยวทุกอาทิตย์
- ข. รู้จักหน้าที่ของตนเองและปฏิบัติหน้าที่ลุล่วงอย่างดีที่สุด
- ค. ปฏิบัติตามกฎหมายของสังคมเป็นหน้าที่เป็นหน้าที่รับผิดชอบของพลเมือง
- ง. ไม่ห้าม ไม่ช่วยตักเตือนเพื่อนเมื่อทำผิด

10. สุภาสิตคำพังเพยข้อใดเกี่ยวข้องกับความรักผิตชอบ ?

- ก. น้ำขึ้นให้รีบตัก
- ข. เข็นครกขึ้นภูเขา
- ค. น้ำลดมดกินปลาน้ำมาปลาгинมด
- ง. ขว้างงูไม่พ้นคอ

กิจกรรมเรื่อง การเคารพผู้อื่นเคารพกติกา

11. การแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมประชาคมหมู่บ้าน หากมีผู้ขัดแย้งความคิดเห็นของท่าน ท่านจะอย่างไร?

- ก. ลุกเดินออกไป
- ข. รับฟังเหตุผลไม่แสดงความคิดเห็น
- ค. ชี้แจงและเสนอความคิดเห็น
- ง. เฉยๆ

12. การคิดเป็น มีความหมายตรงกับข้อใด?

- ก. คิดถูก คิดดี
- ข. คิดโดยนำข้อมูลตนเอง ข้อมูลสังคมและสิ่งแวดล้อมข้อมูลวิชาการมาใช้ในการตัดสินใจ
- ค. คิดอย่างมีเหตุมีผล
- ง. ถูกทุกข้อ

13. ถ้าท่านขับรถฝ่าไฟแดงและใช้ความเร็วเกินกำหนด หลังจากนั้นท่านได้รับใบสั่งท่านจะอย่างไร?

- ก. เฉย ๆ
- ข. ไปเสียค่าปรับ
- ค. โยนจดหมายทิ้งไป
- ง. โทรศัพท์ไปต่อว่าตำรวจ

14. เมื่อท่านขับรถไปพบตำรวจตั้งด่านตรวจ ท่านจะอย่างไร?

- ก. เข้าไปทักทาย
- ข. หยุดรถให้ตำรวจตรวจ
- ค. เลี้ยวรถกลับ
- ง. รีบขับรถผ่านไป

15. เมื่อท่านไปซื้อของ มีคนต่อแถวชำระเงินจำนวนมาก ท่านจะอย่างไร?

- ก. ต่อแถวเพื่อชำระเงินตามคิว
- ข. เลิกซื้อ
- ค. ใช้ความคึกคักเคย สัมพันธ์ส่วนตัว
- ง. แฉงคิวเพราะรีบ

กิจกรรมเรื่อง การสร้างประชาธิปไตยในครอบครัว

16. พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย หมายถึง?

- ก. สมาชิกของครอบครัวที่รักและช่วยเหลือกัน
- ข. สมาชิกของสังคมที่มีอิสรภาพและพึ่งตนเองได้
- ค. สมาชิกในชุมชนที่ปรองดอง และสามัคคี
- ง. สมาชิกในที่ทำงานที่จงรักภักดีองค์กร

17. ประชาธิปไตย หมายถึงข้อใด?

- ก. อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน
- ข. การปกครองของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชน
- ค. ความเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
- ง. จิตสำนึกสาธารณะ

18. หลักการประชาธิปไตยมีกี่ประการ อะไรบ้าง?

- ก. 3 ประการ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน หลักสิทธิและเสรีภาพ หลักความเสมอภาค
- ข. 4 ประการ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน หลักสิทธิและเสรีภาพ หลักความเสมอภาค หลักภราดรภาพ
- ค. 5 ประการ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน หลักสิทธิและเสรีภาพ หลักความเสมอภาค หลักภราดรภาพ หลักเหตุผล
- ง. 6 ประการ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน หลักสิทธิและเสรีภาพ หลักความเสมอภาค หลักภราดรภาพ หลักเหตุผล หลักนิติธรรม

19. ครอบครัวจะมีความสุข คนในครอบครัวจะต้องปฏิบัติตามหลักข้อใด?

- ก. หลักมนุษยนิยม
- ข. หลักเสรีภาพ
- ค. หลักภราดรภาพ ประองคอง สมานฉันท์
- ง. หลักนิติธรรม

20. หลักประชาธิปไตยเริ่มต้นที่ใด?

- ก. วัด
- ข. ครอบครัว
- ค. ชุมชน
- ง. โรงเรียน

กิจกรรมเรื่อง การเลือกตั้ง สิทธิเสรีภาพของประชาชน

21. พลเมืองมีส่วนร่วมในเรื่องใดบ้าง?

- ก. รับผิดชอบต่อส่วนรวม กิจกรรมสาธารณะ
- ข. สนใจกิจการของบ้านเมือง
- ค. มีความรับผิดชอบตามหน้าที่
- ง. ถูกทุกข้อ

22. วิธีการของประชาธิปไตยข้อใดถูกต้อง?

- ก. ความเป็นกลาง
- ข. ความยุติธรรม
- ค. ความซื่อสัตย์
- ง. การคิดอย่างมีวิจารณญาณ

23. สิทธิในข้อใดที่บุคคลอื่นทำแทนไม่ได้?

- ก. สิทธิในการเลือกตั้ง
- ข. สิทธิในการประกอบอาชีพ
- ค. สิทธิในการแจ้งความ
- ง. สิทธิในการกู้ยืมเงิน

24. หน้าที่ของความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตยมุ่งเน้นเนื้อหาที่มีคุณลักษณะสำคัญในเรื่องใด?

- ก. หน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองต่อสังคม
- ข. หน้าที่ความเป็นคน
- ค. หน้าที่ในครอบครัว
- ง. หน้าที่ราชการ

25. จิตสำนึกสาธารณะของพลเมือง หรือ จิตสำนึกพลเมือง สามารถแสดงออกได้โดยวิธีใด?

- ก. การวิเคราะห์ วิจัย และการแสดงความคิดเห็น
- ข. การแสดงออก
- ค. การโต้เถียง
- ง. การยอมรับ

กิจกรรมเรื่อง การร่วมกันวิเคราะห์แก้ปัญหาของท้องถิ่นและชุมชน

26. เมื่อในชุมชนที่อยู่ของท่านเกิดปัญหาโรคระบาดเพาะยุงลาย ท่านจะช่วยเหลือชุมชนในการแก้ปัญหาหรือไม่อย่างไร?

- ก. ทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุง
- ข. รณรงค์การกระทำผิด
- ค. ไม่ใช่หน้าที่
- ง. ไม่เกี่ยวข้อง

27. เพื่อนข้างบ้านท่านทำทารุณต่อบุตรหลานของเขา ท่านจะแจ้งให้ผู้มีหน้าที่เข้ามาช่วยแก้ไขอย่างไร?

- ก. เฉย ๆ
- ข. ไม่สนใจ
- ค. แจ้งผู้เกี่ยวข้อง
- ง. เข้าไปห้าม

28. เมื่อเกิดเหตุภัยพิบัติน้ำท่วมขึ้นในชุมชนของท่าน ท่านจะช่วยเหลือชุมชนอย่างไร?

- ก. แจ้งหน่วยงานราชการ
- ข. เข้าไปช่วยผู้ประสบภัย
- ค. ไม่ทำอะไรเลย
- ง. ถูกทั้ง ข้อ ก และ ข

29. หากในชุมชนของท่านได้รับความเดือดร้อนจากภัยยาเสพติด ท่านจะช่วยเหลือชุมชนของท่านอย่างไร?

- ก. เฉย ๆ
- ข. แจ้งหน่วยงานราชการ
- ค. เสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาในที่ประชุมหมู่บ้าน
- ง. ย้ายอพยพไปอยู่ที่อื่น

30. เมื่อเกิดปัญหาขึ้นในชุมชนท่านคิดว่าจะแสดงความคิดเห็นเพื่อคุ้มครองประโยชน์และความเป็นธรรมของสังคมในชุมชนของท่านหรือไม่อย่างไร?

- ก. แสดงความคิดเห็น เพราะต้องช่วยสังคม
- ข. แสดงความคิดเห็น เพราะเป็นหน้าที่ของพลเมือง
- ค. ไม่แสดงความคิดเห็น เพราะธุระไม่ใช่
- ง. ไม่แสดงความคิดเห็น เพราะไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง

เฉลย

แบบประเมินความรู้ความเป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่หลังการเรียนรู้

1	ง	11	ค	21	ง
2	ค	12	ง	22	ง
3	ค	13	ข	23	ก
4	ก	14	ข	24	ก
5	ง	15	ก	25	ก
6	ค	16	ข	26	ก
7	ก	17	ข	27	ค
8	ง	18	ง	28	ง
9	ข	19	ค	29	ค
10	ง	20	ข	30	ก

แบบประเมินความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้าง ความเป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความพึงพอใจดังนี้ 5 = มากที่สุด 4 = มาก

3 = ปานกลาง

2 = น้อย

1 = น้อยที่สุด

กิจกรรม	ความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
1. วิทยากรมีการเตรียมการอบรม (พิจารณาจากสื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ มีความพร้อม)					
2. การจัดสภาพห้องอบรม					
3. เนื้อหาที่จัดการเรียนรู้สอดคล้องกับชีวิตและทันสมัย					
4. ผู้เข้ารับการอบรมทราบจุดประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ชัดเจน					
5. กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การอบรม					
6. กิจกรรมการเรียนรู้สนุกและน่าสนใจ					
7. วิทยากรให้โอกาสผู้เข้าอบรมซักถามปัญหา					
8. กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการอบรมทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม/ทีม					
9. กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความคิดริเริ่มและรู้จักวิพากษ์วิจารณ์					
10. วิทยากรยอมรับความคิดเห็นของผู้เข้ารับการอบรมที่ต่างไปจากวิทยากร					
11. วิทยากรให้ความสนใจแก่ผู้เข้ารับการอบรมอย่างทั่วถึงขณะจัดการเรียนรู้					
12. กิจกรรมมีวิธีจัดการเรียนรู้หลายวิธี (เช่น การทำงานกลุ่ม บทบาทสมมติ ฯลฯ)					
13. ข้อคำถามกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการอบรมค้นคว้าหาความรู้จาก ห้องสมุดหรือแหล่งอื่น ๆ					
14. ผู้เข้าอบรมสามารถประยุกต์สิ่งที่จัดกระบวนการเรียนรู้เข้ากับสภาพสังคม และสิ่งแวดล้อม					
15. วิทยากรตั้งใจถ่ายทอดความรู้และ ให้คำแนะนำผู้เข้ารับการอบรมในการทำ กิจกรรม					
16. วิทยากรจัดกิจกรรมให้การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ภายนอกห้องอบรม					
17. ผู้เข้ารับการอบรมชอบวิทยากรที่จัดกระบวนการเรียนรู้					
18. ผู้เข้ารับการอบรมมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียน					

กิจกรรม	ความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
19. ผู้เข้ารับการอบรมชอบกิจกรรมนี้					
20. ความรู้ที่ได้รับสามารถเสริมสร้างความเป็นพลเมืองได้					

ภาคผนวก ง
ชุดฝึกอบรบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง
สำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่

ชุดฝึกอบบรมกิจกรรมการเรียนรู้
เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง
สำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่

พัฒนาโดย

นางเบญจพร จันเจริญ

นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการศึกษานักศึกษาผู้ใหญ่

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พุทธศักราช 2559

คำนำ

เอกสารประกอบชุดฝึกอบรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่เป็นส่วนหนึ่งของการทำปฏิญญานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่”

ในปัจจุบันปัญหาของสังคมมีมากมายมีการเปลี่ยนแปลงด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ มีมากขึ้น ความเป็นพลเมืองเป็นรากฐานสำคัญที่มีส่วนร่วมทางสังคมและมีบทบาทสร้างความตระหนัก และความกระตือรือร้นที่จะทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาความรู้

ความเข้าใจและทักษะ ช่วยให้เกิดทัศนคติ ค่านิยม และความเป็นพลเมืองจะช่วยลดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมได้ ซึ่งการศึกษามีส่วนสำคัญในการสร้างความเป็นพลเมือง โดยการที่บุคคลจะประสบผลสำเร็จต้องมีการพัฒนาหากไม่มีการพัฒนา ก็จะย่ำอยู่กับที่

การจัดทำกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ในครั้งนี้ประกอบด้วย 6 กิจกรรม ที่ใช้กระบวนการคิดเป็น กระบวนการมีส่วนร่วม จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วยเรื่องที่ 1 ความซื่อสัตย์ เรื่องที่ 2 หน้าที่ความรับผิดชอบ เรื่องที่ 3 การเคารพผู้อื่น เคารพกติกา เรื่องที่ 4 การสร้างประชาธิปไตยในครอบครัว เรื่องที่ 5 การเลือกตั้ง สิทธิเสรีภาพของประชาชน

เรื่องที่ 6 การร่วมกันวิเคราะห์แก้ปัญหาของท้องถิ่นและชุมชน โดยมีกระบวนการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นกิจกรรมการเรียนรู้ (คิดเป็นและการมีส่วนร่วม) ขั้นความเข้าใจ ขั้นการวัดและประเมินผล

การจัดทำเอกสารประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ครั้งนี้ มีจุดหมายเพื่อพัฒนาเสริมสร้างความเป็นพลเมืองให้แก่บุคคลให้ครู หรือวิทยากรนำไปใช้ให้บรรลุผลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและเกิดการพัฒนาต่อไป

เบญจพร จันเจริญ

นิสิตปริญญาเอกสาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาโท

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
1. หลักการและเหตุผล.....	171
2. วัตถุประสงค์.....	171
3. แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้.....	171
4. จุดมุ่งหมายของการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้.....	172
5. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้.....	172
เรื่องที่ 1 ความซื่อสัตย์.	
เรื่องที่ 2 หน้าที่ความรับผิดชอบ	
เรื่องที่ 3 เรื่องที่ 3 การเคารพผู้อื่นเคารพกติกา	
เรื่องที่ 4 การสร้างประชาธิปไตยในครอบครัว	
เรื่องที่ 5 การเลือกตั้ง สิทธิเสรีภาพของประชาชน	
เรื่องที่ 6 การร่วมกันวิเคราะห์แก้ปัญหาของท้องถิ่นและชุมชน	
6. รูปแบบการเรียนรู้.....	172
7. วิธีการฝึกอบรม.....	172
8. สื่อและอุปกรณ์.....	173
9. การวัดและประเมินผล..... *	173

1. หลักการและเหตุผล

กิจกรรมการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองให้กับคนในประเทศ เนื่องจากนโยบายแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในสังคมไทย โดยจะมีทั้งในระบบ นอก ระบบ และระดับอุดมศึกษา ซึ่งในระบบการศึกษานั้นมีการสร้างสื่อเอกสาร กิจกรรม เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนและส่งเสริมความรู้เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองให้แก่เยาวชนแต่เนื่องด้วยการศึกษานอกระบบมีการจัดการเรียนรู้เรื่องการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยในรายวิชาเลือก แต่การจัดการเรียนรู้นั้นไม่ครอบคลุมไปถึงกลุ่มเป้าหมายนอกระบบที่เป็นผู้ใหญ่ทั้งหมด กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่นี้ จึงเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมที่สามารถนำไปจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความคิดและการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ถึงความเป็นพลเมืองให้กับกลุ่มเป้าหมายนอกระบบ

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ เจตคติ ที่ดีในการเป็นพลเมือง
- 2.2 เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรม มีการคิดวิเคราะห์ในการแก้ไขปัญหา การตัดสินใจตามแนวทางคิดเป็นและการมีส่วนร่วมเพื่ออยู่ในสังคมอย่างมีความสุข
- 2.3 เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถเรียนรู้อย่างมีความสุขโดยใช้จิตวิทยาทางการศึกษาผู้ใหญ่มาใช้ในการบวณการจัดการเรียนรู้

3. แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้

1. การเรียนรู้ผู้ใหญ่
2. การศึกษาตลอดชีวิต
3. จิตวิทยาผู้ใหญ่
4. กระบวนการคิดเป็น
5. กระบวนการมีส่วนร่วม

4. จุดมุ่งหมายของการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ด้านคุณภาพ

ครูของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ได้นำเอาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดกิจกรรมให้กับนักศึกษาที่เป็นผู้ใหญ่รวมถึงประชาชนด้วยเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง

ด้านปริมาณ

เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ ที่เรียนกับศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.)อำเภอ / เขต และสามารถกำหนดให้เป็นกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

5. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

เรื่องที่ 1 ความซื่อสัตย์ จัดกิจกรรมใช้เวลา 2 ชั่วโมง เรียนรู้ต่อเนื่องด้วยตนเอง 10 ชั่วโมง

เรื่องที่ 2 หน้าที่ความรับผิดชอบ จัดกิจกรรมใช้เวลา 2 ชั่วโมง เรียนรู้ต่อเนื่องด้วยตนเอง 10 ชั่วโมง

เรื่องที่ 3 เรื่องที่ 3 การเคารพผู้อื่นเคารพกติกา จัดกิจกรรมใช้เวลา 2 ชั่วโมง เรียนรู้ต่อเนื่องด้วยตนเอง 10 ชั่วโมง

เรื่องที่ 4 การสร้างประชาธิปไตยในครอบครัว จัดกิจกรรมใช้เวลา 2 ชั่วโมง เรียนรู้ต่อเนื่องด้วยตนเอง 10 ชั่วโมง

เรื่องที่ 5 การเลือกตั้ง สิทธิเสรีภาพของประชาชน จัดกิจกรรมใช้เวลา 2 ชั่วโมง เรียนรู้ต่อเนื่องด้วยตนเอง 10 ชั่วโมง

เรื่องที่ 6 การร่วมกันวิเคราะห์แก้ปัญหาของท้องถิ่นและชุมชน จัดกิจกรรมใช้เวลา 2 ชั่วโมง เรียนรู้ต่อเนื่องด้วยตนเอง 10 ชั่วโมง

6. รูปแบบการเรียนรู้

รูปแบบชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน

1. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน จะเป็นการนำเข้าสู่บทเรียนโดยใช้เกม เพลง และกิจกรรมการละลายพฤติกรรมโดยมีกระบวนการมีส่วนร่วมให้เกิดความเป็นกันเองและกล้าแสดงออก
2. กิจกรรมการเรียนรู้ (ประสบการณ์) เป็นการถอดความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่ในตัวของแต่ละบุคคล และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีเทคนิคและหลากหลายกิจกรรมในการสร้างความคิดและเจตคติที่ดี อภิปราย แบ่งปันความคิด และช่วยกันสรุป แนวทางเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง
3. ความเข้าใจ สร้างความคิด โดยใช้หลักแนวการคิดเป็น ในการตัดสินใจ แก้ปัญหา ทั้งนี้ใช้เหตุผลในการพูดคุยเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง

4. การวัดและประเมินผล จะสังเกตพฤติกรรม สรุปจากแบบประเมินความพึงพอใจ และการสะท้อนจากการนำเสนอ

7. วิธีการฝึกอบรม ผู้วิจัยกำหนดให้มีการใช้วิธีการฝึกอบรมที่สอดคล้องกับผู้ใหญ่ ดังนี้

1. การบรรยาย และอธิบายตามหัวข้อที่กำหนดโดยเน้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีส่วนร่วม มีการแบ่งกลุ่มย่อย จะทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมมากขึ้น
2. บทบาทสมมุติ มีการแบ่งกลุ่มให้จับฉลากเพื่อมอบหมายการแสดงบทบาทสมมุติ มีส่วนร่วมในการคิดและออกแบบการแสดงเพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมอื่นได้ดูและช่วยกันวิเคราะห์การแสดงตามประเด็นคำถามทำให้ทุกคนได้ฝึกวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ และมีส่วนร่วม
3. สถานการณ์จำลอง มีการแบ่งกลุ่มและมอบสถานการณ์จำลองให้แต่ละกลุ่มวิเคราะห์ แยกแยะสถานการณ์ที่ได้รับไปและออกมานำเสนอ
4. การระดมสมอง จะให้ทุกคนแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ หลังจากนั้นมีการวิเคราะห์ตามประเด็นและบันทึกความคิดเห็นโดยใช้กระบวนการคิดเป็น
5. การอภิปรายกลุ่ม จะแบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มละ 10 คน ให้ร่วมกันอภิปรายในประเด็นหัวข้อที่กำหนดและนำเสนอผลงานต่อที่ห้องอบรม ไม่เกิน 15 นาที ผู้วิจัยหรือวิทยากรจะคอยกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความมั่นใจและมีโอกาสพูดทุกคน

8. สื่อและอุปกรณ์

1. โปรแกรมการนำเสนอ ผู้วิจัยจัดทำข้อมูลการนำเสนอเพื่อสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมในรูปของสื่อเพื่อเป็นการสรุปประเด็นการเรียนรู้
2. วีดิทัศน์ เรื่องเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง หน้าที่มีความรับผิดชอบ เพลง และเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง
3. เกม เพลง เป็นกิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียน เพื่อละลายพฤติกรรมและเป็นแรงจูงใจให้เกิดความสนุกสนานในการเข้าร่วมกิจกรรม

9. การวัดและประเมินผล

1. การทำแบบทดสอบก่อน-หลังการเข้าร่วมกิจกรรม
2. การอภิปรายและการเข้าร่วมกิจกรรม
3. การประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรม
4. การสังเกตพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

แบบทดสอบความรู้ความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ก่อนเรียน

คำชี้แจง

แบบทดสอบความรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่ ขอให้ทำเครื่องหมาย X ลงบนหัวข้อ ก. ข. ค. หรือ ง. ที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว (กรุณาตอบทุกข้อ)

กิจกรรมเรื่อง ความซื่อสัตย์

1. ความซื่อสัตย์หมายถึงอะไร ?
 - ก. ความจริงใจ
 - ข. ความตรงไปตรงมา
 - ค. มีความประพฤติดี
 - ง. ถูกทุกข้อ
2. คุณตุ๊กไปซื้อผ้าได้รับเงินทอนเกินแล้วนำไปคืนเจ้าของคุณตุ๊กมีคุณสมบัติในข้อใด?
 - ก. มีความเที่ยงตรง
 - ข. มีความกรุณา
 - ค. มีความซื่อสัตย์
 - ง. มีความเมตตา
3. คุณน้อยไปทำงานสาย แต่โทรศัพท์ให้เพื่อนเสียบบัตรเข้างานแทนเพื่อน คุณน้อยมีพฤติกรรมอย่างไร ?
 - ก. มีน้ำใจ
 - ข. มีมนุษยสัมพันธ์ดี
 - ค. ไม่ซื่อสัตย์
 - ง. เป็นคนจริงใจ
4. ข้อใดที่มีความหมายไม่ซื่อสัตย์ต่อชุมชน ?
 - ก. นำสิ่งของที่บ้านตนเองไปวางบนทางเท้า
 - ข. นำขยะที่คัดแยกแล้วไปทิ้งที่ถังถึง
 - ค. ไม่ค้ายาเสพติด
 - ง. ไม่ส่งเสียงดังรบกวนเพื่อนบ้าน

5. ชื่อกินไม่หมด คัดกินไม่นานตรงกับข้อใด ?

- ก. กินอย่างพอเพียง
- ข. รู้รักสามัคคี
- ค. ความรอบคอบ
- ง. ชื่อสัตย์สุจริต

กิจกรรมเรื่อง หน้าที่ความรับผิดชอบ

6. ความรับผิดชอบ หมายถึง ข้อใด ?

- ก. บทบาทของคนที่มาของหน้าที่
- ข. ภาระรับผิดชอบของบุคคลที่ต้องปฏิบัติ
- ค. ลักษณะของบุคคลที่แสดงออกถึงความเอาใจใส่ มุ่งมั่นต่อหน้าที่การงาน
- ง. ถูกทั้ง ก และ ข

7. ความรับผิดชอบหน้าที่พลเมือง ได้แก่ข้อใด ?

- ก. การปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม
- ข. การเคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง
- ค. การช่วยตักเตือน แนะนำเมื่อเพื่อกระทำความผิด
- ง. ความรับผิดชอบตามหลักศาสนา

8. ประเภทความรับผิดชอบคำตอบ คือข้อใด ?

- ก. ความรับผิดชอบต่อตนเอง
- ข. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว
- ค. ความรับผิดชอบต่อชุมชน
- ง. ถูกทุกข้อ

9. ข้อใดกล่าวถูกต้อง?

- ก. ความรับผิดชอบต่อครอบครัวพาไปเที่ยวทุกอาทิตย์
- ข. รู้จักหน้าที่ของตนเองและปฏิบัติหน้าที่ลุล่วงอย่างดีที่สุด
- ค. ปฏิบัติตามกฎหมายของสังคมเป็นหน้าที่เป็นหน้าที่รับผิดชอบของพลเมือง
- ง. ไม่ห้าม ไม่ช่วยตักเตือนเพื่อนเมื่อทำผิด

10. สุภาสิตคำพังเพยข้อใดเกี่ยวข้องกับความรักชობ ?

- ก. น้ำขึ้นให้รีบตัก
- ข. เข็นครกขึ้นภูเขา
- ค. น้ำลดมดกินปลาน้ำมาปลาгинมด
- ง. ขว้างงูไม่พ้นคอ

กิจกรรมเรื่อง การเคารพผู้อื่นเคารพกติกา

11. การแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมประชาคมหมู่บ้าน หากมีผู้ขัดแย้งความคิดเห็นของท่าน ท่านจะทำอย่างไร?

- ก. ลุกเดินออกไป
- ข. รับฟังเหตุผลไม่แสดงความคิดเห็น
- ค. ชี้แจงและเสนอความคิดเห็น
- ง. เฉยๆ

12. การคิดเป็น มีความหมายตรงกับข้อใด?

- ก. คิดถูก คิดดี
- ข. คิดโดยนำข้อมูลตนเอง ข้อมูลสังคมและสิ่งแวดล้อมข้อมูลวิชาการมาใช้ในการตัดสินใจ
- ค. คิดอย่างมีเหตุมีผล
- ง. ถูกทุกข้อ

13. ถ้าท่านขับรถฝ่าไฟแดงและใช้ความเร็วเกินกำหนด หลังจากนั้นท่านได้รับใบสั่งท่านจะทำอย่างไร?

- ก. เฉย ๆ
- ข. ไปเสียค่าปรับ
- ค. โยนจดหมายทิ้งไป
- ง. โทรศัพทไปต่อว่าตำรวจ

14. เมื่อท่านขับรถไปพบตำรวจตั้งด่านตรวจ ท่านจะทำอย่างไร?

- ก. เข้าไปหักทนาย
- ข. หยุดรถให้ตำรวจตรวจ
- ค. เลี้ยวรถกลับ
- ง. รีบขับรถผ่านไป

15. เมื่อท่านไปซื้อของ มีคนต่อแถวชำระเงินจำนวนมาก ท่านจะอย่างไร?

- ก. ต่อแถวเพื่อชำระเงินตามคิว
- ข. เลิกซื้อ
- ค. ใช้ความคุ้นเคย สัมพันธ์ส่วนตัว
- ง. แฉงคิวเพราะรีบ

กิจกรรมเรื่อง การสร้างประชาธิปไตยในครอบครัว

16. พลเมืองในระบบประชาธิปไตย หมายถึง?

- ก. สมาชิกของครอบครัวที่รักและช่วยเหลือกัน
- ข. สมาชิกของสังคมที่มีอิสรภาพและพึ่งตนเองได้
- ค. สมาชิกในชุมชนที่ปรองดอง และสามัคคี
- ง. สมาชิกในที่ทำงานที่จงรักภักดีองค์กร

17. ประชาธิปไตย หมายถึงข้อใด?

- ก. อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน
- ข. การปกครองของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชน
- ค. ความเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
- ง. จิตสำนึกสาธารณะ

18. หลักการประชาธิปไตยมีกี่ประการ อะไรบ้าง?

- ก. 3 ประการ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน หลักสิทธิและเสรีภาพ หลักความเสมอภาค
- ข. 4 ประการ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน หลักสิทธิและเสรีภาพ หลักความเสมอภาค หลักภราดรภาพ
- ค. 5 ประการ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน หลักสิทธิและเสรีภาพ หลักความเสมอภาค หลักภราดรภาพ หลักเหตุผล
- ง. 6 ประการ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน หลักสิทธิและเสรีภาพ หลักความเสมอภาค หลักภราดรภาพ หลักเหตุผล หลักนิติธรรม

19. ครอบครัวจะมีความสุข คนในครอบครัวจะต้องปฏิบัติตามหลักข้อใด?

- ก. หลักมนุษยนิยม
- ข. หลักเสรีภาพ
- ค. หลักภราดรภาพ ปรงดอง สมานฉันท์
- ง. หลักนิติธรรม

20. หลักประชาธิปไตยเริ่มต้นที่ใด?

- ก. วัด
- ข. ครอบครัว
- ค. ชุมชน
- ง. โรงเรียน

กิจกรรมเรื่อง การเลือกตั้ง สิทธิเสรีภาพของประชาชน

21. พลเมืองมีส่วนร่วมในเรื่องใดบ้าง?

- ก. รับผิดชอบต่อส่วนรวม กิจกรรมสาธารณะ
- ข. สนใจกิจการของบ้านเมือง
- ค. มีความรับผิดชอบตามหน้าที่
- ง. ถูกทุกข้อ

22. วิธีการของประชาธิปไตยข้อใดถูกต้อง?

- ก. ความเป็นกลาง
- ข. ความยุติธรรม
- ค. ความซื่อสัตย์
- ง. การคิดอย่างมีวิจารณญาณ

23. สิทธิในข้อใดที่บุคคลอื่นทำแทนไม่ได้?

- ก. สิทธิในการเลือกตั้ง
- ข. สิทธิในการประกอบอาชีพ
- ค. สิทธิในการแจ้งความ
- ง. สิทธิในการกู้ยืมเงิน

24. หน้าที่ของความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตยมุ่งเน้นเนื้อหาที่มีคุณลักษณะสำคัญในเรื่องใด?

- ก. หน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองต่อสังคม
- ข. หน้าที่ความเป็นคน
- ค. หน้าที่ในครอบครัว
- ง. หน้าที่ราชการ

25. จิตสำนึกสาธารณะของพลเมือง หรือ จิตสำนึกพลเมือง สามารถแสดงออกได้โดยวิธีใด?

- ก. การวิเคราะห์ วิจัย และการแสดงความคิดเห็น
- ข. การแสดงออก
- ค. การโต้เถียง
- ง. การยอมรับ

กิจกรรมเรื่อง การร่วมกันวิเคราะห์แก้ปัญหาของท้องถิ่นและชุมชน

26. เมื่อในชุมชนที่อยู่ของท่านเกิดปัญหาโรคระบาดเพาะปลูกลาย ท่านจะช่วยเหลือชุมชนในการแก้ปัญหา

หรือไม่อย่างไร?

- ก. ทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุง
- ข. รณรงค์การกระทำผิด
- ค. ไม่ใช่หน้าที่
- ง. ไม่เกี่ยวข้อง

27. เพื่อนข้างบ้านท่านทำทารุณต่อบุตรหลานของเขา ท่านจะแจ้งให้ผู้มีหน้าที่เข้ามาช่วยแก้ไขอย่างไร?

- ก. เฉย ๆ
- ข. ไม่สนใจ
- ค. แจ้งผู้เกี่ยวข้อง
- ง. เข้าไปห้าม

28. เมื่อเกิดเหตุภัยพิบัติน้ำท่วมขึ้นในชุมชนของท่าน ท่านจะช่วยเหลือชุมชนอย่างไร?

- ก. แจ้งหน่วยงานราชการ
- ข. เข้าไปช่วยผู้ประสบภัย
- ค. ไม่ทำอะไรเลย
- ง. ถูกทั้ง ข้อ ก และ ข

29. หากในชุมชนของท่านได้รับความเดือดร้อนจากภัยยาเสพติด ท่านจะช่วยเหลือชุมชนของท่านอย่างไร?

- ก. เฉย ๆ
- ข. แจ้งหน่วยงานราชการ
- ค. เสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาในที่ประชุมหมู่บ้าน
- ง. ย้ายอพยพไปอยู่ที่อื่น

30. เมื่อเกิดปัญหาขึ้นในชุมชนท่านคิดว่าจะแสดงความคิดเห็นเพื่อคุ้มครองประโยชน์และความเป็นธรรม

ของสังคมในชุมชนของท่านหรือไม่อย่างไร?

- ก. แสดงความคิดเห็น เพราะต้องช่วยสังคม
- ข. แสดงความคิดเห็น เพราะเป็นหน้าที่ของพลเมือง
- ค. ไม่แสดงความคิดเห็น เพราะธุระไม่ใช่
- ง. ไม่แสดงความคิดเห็น เพราะไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง

เฉลย

แบบประเมินความรู้ความเป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่ก่อน-หลังการเรียนรู้

1	ง	11	ค	21	ง
2	ค	12	ง	22	ง
3	ค	13	ข	23	ก
4	ก	14	ข	24	ก
5	ง	15	ก	25	ก
6	ค	16	ข	26	ก
7	ก	17	ข	27	ค
8	ง	18	ง	28	ง
9	ข	19	ค	29	ค
10	ง	20	ข	30	ก

ชุดกิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้ ที่ 1 ความซื่อสัตย์

เวลา เรียนในชั้นเรียน 2.00 ชั่วโมง เรียนด้วยตนเอง 10 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างเสริมจิตสำนึกความเป็นพลเมืองของผู้ใหญ่
2. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมรู้และเข้าใจนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

เนื้อหาสาระ

รู้จักคิดเป็นในเรื่องของความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติตน สังคม และส่วนรวม ประสบการณ์ที่พบเห็นในชีวิต

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

ผู้เรียนเกิดความตระหนักในเรื่องของความซื่อสัตย์ และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

สื่อ และอุปกรณ์การเรียนการสอน

1. ใบความรู้
2. ใบงาน
3. เกม เพลงความซื่อสัตย์
4. กระดาษฟลิปชาร์ต
5. ปากกาเคมี
6. พระบรมราโชวาท

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน (ใช้เวลา 15 นาที)

- 1.1 วิทยากรร้องเพลง ความซื่อสัตย์ ให้ฟัง 1 เทียวและให้สมาชิกช่วยกันร้องตาม
- 1.2 สรุปเนื้อหาจากเพลง
- 1.3 กิจกรรมเกมรวมเงิน โดยใช้บทเพลงการรวมเงิน วิทยากรอธิบายเพื่อให้สร้างความซื่อสัตย์ในการเล่นและให้รู้จักกัน

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้ (คิดเป็นและการมีส่วนร่วม)

- 2.1 แบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการอบรมเป็น 3 กลุ่ม วิทยากรอธิบายชี้แจงและมอบใบความรู้ ใบงานที่ 1 อุปกรณ์พร้อมภาพประกอบ ให้ร่วมกันวิเคราะห์ และอภิปราย (ใช้เวลา 15 นาที)
- 2.2 ให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอข้อมูลตามใบงานที่ 1 เพื่อให้ผู้จัดกิจกรรมและผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน (ใช้เวลา 15 นาที)
- 2.3 แจกใบความรู้ที่ 2 พร้อมอธิบายถึงพระบรมราโชวาทเรื่องความซื่อสัตย์ ว่าควรจะปฏิบัติตนอย่างไร และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นโดยสรุปความรู้ลงในกระดาษปรีฟ (ใช้เวลา 10 นาที)
- 2.4 ผู้เข้ารับการอบรมรายงานผลการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน เรื่องของความซื่อสัตย์ (กลุ่มละ 10 นาที)
- 2.5 สรุปด้วยโปรแกรมการนำเสนอ เรื่องความซื่อสัตย์และร่วมร้องเพลงความฝันอันสูงสุด (10 นาที)

ขั้นที่ 3 ความเข้าใจ

สรุป ความซื่อสัตย์ คือ ประพฤติตรง ไม่เอินเอียง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม มีความจริงใจ ปลอดจากความรู้สึกลำเอียงหรืออคติ ผู้ที่มีความซื่อสัตย์ คือ ผู้ที่มีความประพฤติตรง ทั้งต่อหน้าที่ ต่อวิชาชีพ ต่อเวลา ไม่ใช่เล่ห์กล คดโกง ทั้งทางตรงและทางอ้อม รับรู้หน้าที่ของตนเองและปฏิบัติอย่างเต็มที่ ถูกต้องและร่วมร้องเพลง (10 นาที)

ขั้นที่ 4 การวัดและประเมินผล

- 4.1 แบบประเมินความพึงพอใจ
- 4.2 สังเกตพฤติกรรมการร่วมกิจกรรม

กิจกรรมเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เรียนรู้ด้วยตนเอง

วิทยากรให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเรื่อง ความซื่อสัตย์ ไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัว รวมถึงความเป็นพลเมืองที่ดีจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น หนังสือ เอกสาร แผ่นพับ วีดิทัศน์ ภาพยนตร์ นิทรรศการ ห้องสมุด รวมถึงสื่ออิเล็กทรอนิกส์

เพลงความซื่อสัตย์

ความซื่อสัตย์เป็นสมบัติของผู้ดี หากใครไม่มี ชาตินี้เอาดีไม่ได้
มีความรู้ท่วมหัว เอาตัวไม่รอดถมไป แก่นตายขอทำนายว่าไม่เจริญ (ซ้ำ)

เพลงรวมเงิน

รวมเงิน รวมเงินให้ดี
รวมเงินวันนี้ อย่าให้มีผิดพลาด
ผู้หญิงนั้นเป็นเหรียญบาท (ซ้ำ)
ผู้ชายเก่งกาจ ห้าสิบบสตางค์

เกมรวมเงิน

วิธีเล่น : จัดผู้เล่นออกเป็นวงหรือกลุ่ม ให้ผู้เล่นร้องเพลงและวิทยากร ร้องเพลงรวมเงิน
เมื่อจบเพลง วิทยากรจะบอกมูลค่าเงินที่ต้องการ เช่น วิทยากร บอกว่า 5 บาท ผู้เล่นต้อง
รวมกลุ่มกันเพื่อให้ได้เงินตามจำนวนที่วิทยากรบอก

ใบความรู้

เรื่อง ความซื่อสัตย์

ความหมาย

ซื่อสัตย์ คือ ประพฤติตรง ไม่เอนเอียง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม มีความจริงใจ ปลอดจากความรู้สึก ลำเอียงหรืออคติ ผู้ที่มีความซื่อสัตย์ คือ ผู้ที่มีความประพฤติตรง ทั้งต่อหน้าที่ ต่อวิชาชีพ ตรงต่อเวลา ไม่ใช้เล่ห์กล คดโกง ทั้งทางตรงและทางอ้อม รับรู้หน้าที่ของตนเองและปฏิบัติอย่างเต็มที่ถูกต้อง

คุณธรรมพื้นฐานเรื่องซื่อสัตย์ มีความสำคัญและความเป็นมาอย่างไร?

คนที่มีความซื่อสัตย์จะเป็นผู้ที่ยึดมั่นในหลักความจริงและความถูกต้องในการดำเนินชีวิต ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองและผู้อื่น ทั้งทางกาย วาจา ใจ มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด คนมีศีลธรรมหรือมีมนุษยธรรม ที่สามารถเรียกได้ว่าเป็น **อารยชน** จะมีความประพฤติดี ประพฤติชอบ และมีความซื่อสัตย์ **สุจริต** 3 ประการ ดังนี้คือ

กายสุจริต เป็นความสุจริตทางกาย ทำสิ่งที่ต้องถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยกาย ละเว้น

การบีบคั้น เบียดเบียน มีเมตตากรุณา ช่วยเหลือเกื้อกูลสงเคราะห์กัน ไม่แย่งชิงลักขโมย หรือเอารัดเอาเปรียบ แต่เคารพสิทธิในทรัพย์สินของกันและกัน ไม่ประพฤติผิดล่วงละเมิดในของรักของหวงของผู้อื่น ไม่ข่มเหงจิตใจ หรือทำลายลบหลู่เกียรติและวงศ์ตระกูลของกัน

วาจสุจริต เป็นความสุจริตทางวาจา ทำสิ่งที่ต้องถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยวาจา ละเว้น

การพูดเท็จ โกหกหลอกลวง กล่าวแต่คำสัตย์ ไม่จงใจพูดให้ผิดจากความจริง เพราะเห็นแก่ผลประโยชน์ใดๆ ไม่พูดส่อเสียด ยุยง สร้างความแตกแยก พูดแต่คำที่ส่งเสริมสามัคคี ละเว้นจากการพูดคำหยาบคาย สกปรกเสียหาย พูดแต่คำสุภาพ นุ่มนวลควรฟัง รวมถึงละเว้นจากการพูดเหลวไหล เพื่อจ้อ พูดแต่คำจริง มีเหตุมีผล มีสารประโยชน์ และถูกกาลเทศะ

มโนสุจริต เป็นความสุจริตทางใจ ทำสิ่งที่ต้องถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยใจ ไม่ละโมภ ไม่เพ่งเล็งคิดหาทางเอาแต่จะได้ คิดให้ คิดเสียสละ ทำใจให้ผ่องแผ้วว่างขวาง ไม่คิดร้ายมุ่งเบียดเบียน หรือเพ่งมองในแง่ที่จะทำลาย แต่ตั้งความปรารถนาดี แม้ไม่ตรี มุ่งให้เกิดประโยชน์สุขแก่กัน

มีความเห็นถูกต้อง เป็นสัมมาทิฐิ เข้าใจในหลักกรรมว่า ทำดีมีผลดี ทำชั่วมีผลชั่ว รู้เท่าทันความจริงที่เป็นธรรมชาติของโลกและชีวิต มองเห็นความเป็นไปตามเหตุปัจจัย

มนุษย์เราเป็นสิ่งแวดล้อมของกันและกัน ตัวเราก็คือสิ่งแวดล้อมของผู้อื่น เราจึงควรมี

จิตใจเกื้อกูลต่อผู้อื่น มีเมตตาไมตรีต่อกัน ในฐานะที่เราเป็นสิ่งแวดล้อมของเพื่อนมนุษย์ เราจึงต้องมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคม นับตั้งแต่การอยู่ร่วม กันในครอบครัว เราทุกคนควรเป็นผู้ที่มีวินัยในการดำรงชีวิต ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความสามัคคี รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รับผิดชอบต่อตน ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สามารถแก้ปัญหาและจัดการความขัดแย้งได้

คุณธรรมพื้นฐานเรื่องซื่อสัตย์ มีประโยชน์ต่อเด็กอย่างไร?

การที่ลูกเป็นคนซื่อสัตย์ พูดจริง ทำจริง เป็นคนจริงใจ เป็นคนตรง จะทำให้เขาเป็นที่เชื่อถือ เคารพนับถือของคนอื่น และเป็นผู้ที่เคารพนับถือตัวเองได้ การรักความจริง การทำทุกสิ่งทุกอย่างให้ตรงกับความจริง จะทำให้เขาปลอดภัยจากกิเลส

สัจจะ คือ การพูดจริง ทำจริง จริงใจ เป็นความเข้มแข็งของจิตใจ การเสียสัจจะเป็นเรื่องสำคัญ ไม่ใช่เรื่องเล็กน้อย การพูดเท็จเพราะกลัวครู กลัวผู้ใหญ่จะลงโทษ หรือว่ากลัวคนอื่นจะดูถูก เป็นนิสัยที่มักเกิดขึ้นในเด็กที่ยังไม่เป็นที่พึ่งของตน ยังอ่อนแอ ยังต้องอาศัยคนอื่น จึงจะมีชีวิตได้ ต้องพึ่งพ่อ พึ่งแม่ พึ่งครู กรณีนั้นก็เป็นธรรมชาติสำหรับผู้ที่ยังไม่เป็นอิสระ จึงต้องระแวงว่าสิ่งที่ตนพึ่งอาศัยนั้นจะทอดทิ้งหรือจะหายไป นั่นจะเป็นเหตุอย่างหนึ่งที่นำไปสู่การพูดเท็จของเด็ก วิธีแก้วิธีหนึ่งคือ การทำให้เกิดความรักสัจจะว่า สัจจะมันงามอย่างไร และให้เห็นว่ามันเกิดความรู้สึกที่ดีอย่างไร ให้เห็นว่าถ้าเราไม่ปิดบังอำพราง ถ้าเราไม่พยายามสร้างภาพตัวเองอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อจะได้รับคำชมเชยหรือความรัก จะทำให้เราไม่แย้อย่างที่คิด ตรงกันข้าม คนที่เกิดนิสัยที่จะต้องคิดว่าตัวเองต้องเป็นอย่างไรอย่างหนึ่งตลอดเวลา จึงจะเป็นที่รักของคนอื่น หรือว่าจะไม่ถูกทอดทิ้ง จะเป็นคนที่มีความทุกข์ มีความเก็บกดตลอดเวลา เราสอนให้เด็กพูดความจริง เราทำอะไรผิด เราก็ยอมรับไปเลย และตั้งใจจะไม่ทำอีกในครั้งต่อไป ทั้งหมดนี้อยู่ที่ว่า เด็กเชื่อว่าครูหรือผู้ใหญ่เป็นผู้ยุติธรรม มีความหวังดีต่อเขา ให้อภัยเขาได้ และอยู่ที่ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน สอนให้ทำอะไรก็ทำจริงจัง ตั้งใจ ไม่ใช่ว่า เหลาะแหละ ทำแบบสนุกสบายสัจจะเป็นฆราวาสธรรม ซึ่งเป็นหลักธรรมสำหรับการครองชีวิตของคฤหัสถ์ และเป็นบารมีข้อหนึ่ง คือ เมื่อเราตั้งใจจะทำอะไรแล้ว ก็อยู่กับสิ่งนั้นจนสำเร็จ ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จในการเรียน ในการทำงานอย่างแน่นอน **ฆราวาสธรรม 4** ประการ ประกอบด้วย

สัจจะ ความจริง คือ ดำรงมั่นในสัจจะ เชื่อตรง เชื่อสัตย์ จริ่งใจ พุดจริง ทำจริง จะทำอะไรก็เป็นที่ยึดถือไว้วางใจได้

ทมะ ฝึกตน คือ บังคับควบคุมตนเองได้ รู้จักปรับตัวและแก้ไขปรับปรุงตนให้ก้าวหน้าดีงามยิ่งขึ้นอยู่เสมอ

ขันติ อุตทน คือ มุ่งหน้าทำหน้าที่การทำงานด้วยความขยันหมั่นเพียร เข้มแข็ง อุตทน ไม่หวั่นไหว มั่นในจุดหมาย ไม่ท้อ ถอย

จาคะ เสียสละ คือ มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อ ชอบช่วยเหลือเกื้อกูล บำเพ็ญประโยชน์ สละโลก ละทิ้งมานานะได้ ร่วมงานกับคนอื่นได้ ไม่ใจแคบเห็นแก่ตัวหรือเอาแต่ใจตน

ครูจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมพื้นฐานเรื่องเชื่อสัตย์ให้ลูกอย่างไร?

การจัดการศึกษาเพื่อให้ความเชื่อสัตย์สุจริตเจริญงอกงามขึ้นในตัวเด็กๆ จนเป็นผู้ที่พุดจริง ทำจริง

จริ่งใจ มีความพร้อมทางความประพฤติ กระบวนการสร้างสรรค์ที่เหมาะสมกับการพัฒนาเด็กประกอบด้วย

กิจกรรมสร้างสรรค์ เช่น การประดิษฐ์งานศิลปะและงานหัตถกรรมต่างๆ

กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ การร้องเพลงที่มีเนื้อหาส่งเสริมคุณธรรม

การเล่นอย่างมีแบบแผนกติกา เช่น การเล่นกลางแจ้ง เล่นเครื่องเล่นสนาม

การปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ที่เด็กๆ จะต้องช่วยเหลือตนเองและดูแลผู้อื่น การให้บริการครู อาจารย์และผู้ใหญ่

กิจกรรมเสริมประสบการณ์ เช่น การเล่านิทานที่มีเนื้อหาสอดแทรกคติธรรม การแสดงบทบาทสมมติ รวมถึงการล้อมวงสนทนาพุดคุยถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งในและนอกห้องเรียน ซึ่งครูสามารถนำมาเป็นตัวอย่าง เป็นกรณีศึกษาในการเรียนรู้และการปลูกฝังความเชื่อสัตย์สุจริต ผ่านการฝึกวิเคราะห์จำแนกคุณค่าแท้และคุณค่าเทียมให้กับเด็กกระบวนการเหล่านี้จะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่จะควบคุมความประพฤติของตนเอง ขณะอยู่กับผู้อื่น เกิดการฝึกฝนวินัย การทำงานร่วมกับผู้อื่น การดูแลรักษาสิ่งของต่างๆ ที่เป็นทั้งเครื่องใช้ของตนเองและของส่วนรวม ไม่ล่วงละเมิดในของรักของหวงของผู้อื่น แต่มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีเมตตากรุณา ช่วยเหลือเกื้อกูล ไม่ลักขโมย ไม่เอาัดเอาเปรียบ ไม่ละโมภ ไม่คิดหาทางเอาแต่จะได้ คิดให้ คิดเสียสละ พุดจาสุภาพ ถูกกาลเทศะ มีความรับผิดชอบ รักษากฎ กติกา มารยาท ทำแต่สิ่งที่ดีงามถูกต้อง

พ่อแม่ ผู้ปกครองจะส่งเสริมคุณธรรมพื้นฐานเรื่องซื่อสัตย์ให้ลูกอย่างไร?

วิธีสอนลูกให้ซื่อสัตย์ พ่อแม่ควรปลูกฝังความซื่อสัตย์ให้ลูกตั้งแต่วัยเด็ก โดยเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องความซื่อสัตย์ ทั้งการซื่อสัตย์ต่อครอบครัว ต่อการทำงาน และต่อการดำรงชีวิต พ่อแม่ควรสอนให้ลูกพิจารณาประโยชน์ของความซื่อสัตย์และโทษของความไม่ซื่อสัตย์ว่าเป็นอย่างไร สอนลูกให้สามารถฝึកหัด

ควบคุมตนให้ได้ โดยเริ่มจากการควบคุมทางกายและวาจา ก่อน ด้วยการประพฤติตามหลัก **ศีล 5** ที่เป็นส่วนเบื้องต้นของธรรมจริยา ได้แก่

เว้นจากปาณาติบาต คือ ละเว้นการฆ่า การสังหาร *ไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกาย* เป็นเรื่องการ **เคารพในตัวตน ในชีวิตสัตว์** การที่เราเป็นผู้ไม่เบียดเบียน นับเป็นการให้สิ่งที่มีค่า คือ ให้ความปลอดภัยกับผู้คนรอบข้างและสัตว์ทั้งหลายทั้งปวง ก็เป็นสิ่งที่งดงาม

เว้นจากอกุศลนาทาน คือ ละเว้นการลักขโมย เบียดบัง แย่งชิง *ไม่ประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน* เป็นการ **เคารพในทรัพย์สิน ในสิ่งของของคนอื่น** อันไหนที่ไม่ใช่ของเรา เราไม่สนใจ ถือว่าไม่มี ความหมายสำหรับเรา เพราะไม่ใช่ของเรา และจะทำให้เรามีความละเอียดยมากขึ้น ทำให้จิตใจซื่อตรง สามารถเคารพนับถือตัวเองได้

เว้นจากกาเมสุมิจฉาจาร คือ ละเว้นการประพฤติดินในกาม *ไม่ประทุษร้ายต่อของรักของหวงแหน* อันเป็นการทำลายเกียรติภูมิและจิตใจ ตลอดจนทำวงศ์ตระกูลของเขาให้สับสน เป็นการ **ไม่ประพฤติดินในกาม** ที่ทำให้ความวุ่นวายในครอบครัวลดน้อยลง เริ่มต้นจากครอบครัวของเขา อันเป็นสังคมเล็กๆ พ่อแม่แสดงโลกให้ลูกเห็นว่า เราอยู่ด้วยกัน เชื้อถือไว้วางใจกันได้ จดเว้นในการประพฤติตามอารมณ์ทางเพศที่เกิดขึ้นกับคนอื่นทั้งหมด มีความจงรักภักดีต่อกัน ครอบครัวเราจึงจะมีความสุขได้ยาวนาน

เว้นจากมุสาวาท คือ ละเว้นการพูดเท็จ โกหกหลอกลวง *ไม่ประทุษร้ายเขา หรือประโยชน์สุขของเขาด้วยวาจา ไม่โกหก ไม่พูดเท็จ* ข้อนี้นับว่าเป็นข้อที่ยาก เพราะเราต้องมีสติ ต้องรู้ตัว ต้องระมัดระวัง จึงจะรักษาข้อนี้ได้ แล้วเราจะทำอย่างไรจึงจะพูดโดยไม่ผิดศีลและไม่ทำให้คนรอบข้างเสียใจ สมมติว่าคนอยู่ด้วยกัน เป็นเพื่อนกัน เป็นแฟนกัน พูดความจริงตลอด หลังจากนั้นพูดเท็จเพียงครั้งเดียว คำพูดเท็จ คำโกหกเพียงครั้งเดียวจะมีน้ำหนักมากกว่าคำจริงทั้งหมดที่ผ่านมา และพอเราพูดโกหก เราโกหกครั้งเดียวคงไม่จบ เพราะว่าจะต้องจำว่าพูดไว้อย่างไร ไปๆ มาๆ เราจะจำไม่ได้เอง สับสนวุ่นวาย หากเราต้องการความสุขในครอบครัว ความสุขในชุมชน เราก็พยายามที่สุดที่จะไม่พูดสิ่งที่ไม่เป็นจริง

เว้นจากสุราเมรัย คือ ไม่เสพเครื่องดองของมีนเมา สิ่งเสพติด อันเป็นเหตุให้เกิดความประมาทมัวเมา ก่อความเสียหายผิดพลาดเพราะขาดสติ เช่น ทำให้เกิดอุบัติเหตุ แม้อย่างน้อยก็เป็นผู้คุกคามต่อความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยของผู้ร่วมสังคม **ไม่ดื่ม ไม่เสพสิ่งที่ทำให้มึนเมา** ทำให้สติน้อยลง เหล้าทุกชนิดละลายความละอาย ไม่มีใครกินเหล้าแล้วฉลาดขึ้น ไม่มีใครกินเหล้าแล้วสุภาพขึ้น มีแต่กินเหล้าแล้วหยาบลง

อานิสงส์ของการรักษาศีล 5 ศีล คือ บทศึกษาหรือบทฝึกหัดตัวเอง คนเราจะพัฒนาตัวเองต้องเริ่มที่กายและวาจา มีความฉลาดในการเลือกสิ่งที่ทำ และฉลาดในการเลือกสิ่งที่จะไม่ทำ โดยประพฤติต่อคนรอบข้าง ต่อสิ่งรอบข้าง ด้วยความเข้าใจในประโยชน์ของการไม่ทำบางสิ่งบางอย่าง และเห็นโทษของ

การกระทำบางอย่าง ซึ่งเป็นผลร้ายที่เกิดขึ้นกับชีวิตของตัวเองและคนรอบข้าง ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ดังนั้น ศีลจึงเป็นเรื่องของความสมัครใจ ไม่ใช่การบังคับ ไม่ใช่เพราะความกลัว แต่เกิดจากความเข้าใจในการทำสิ่งที่ดี ที่ถูกต้อง ที่เป็นความจริง และสมัครใจที่จะงดเว้นจากการกระทำทั้ง 5 อย่าง ซึ่งเป็นเครื่องรับประกันการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ไม่หวาดระแวงต่อกัน เราทุกคนต้องการชุมชนที่ไว้วางใจได้ แต่คงเป็นไปไม่ได้ที่ทุกคนจะรักกัน อย่างไรก็ตาม ทุกคนก็สามารถงดเว้นจากการเบียดเบียนกันได้ ถึงจะไม่รักกัน เราก็เคารพซึ่งกันและกันได้ ไว้วางใจกันได้ ไม่ต้องคอยระแวงกันอยู่ตลอดเวลา ถ้าเรารู้สึกไม่ปลอดภัย แล้วจะหาความสุขได้จากที่ไหน ความสุขคงเกิดขึ้นไม่ได้ เรื่องของศีล เราจะเห็นประโยชน์ในการรักษาได้ง่าย ต่อเมื่อเราสนใจในการพัฒนาชีวิตตัวเอง และต้องการจะมีชีวิตที่ราบรื่น มีชีวิตที่สงบ ปลอดภัย ก็ต้องงดเว้นจากสิ่งเหล่านี้ การดำเนินชีวิตในสังคม ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็น ไม่ว่าจะซื่อสัตย์ต่อตนเองหรือผู้อื่น

บรรณานุกรม

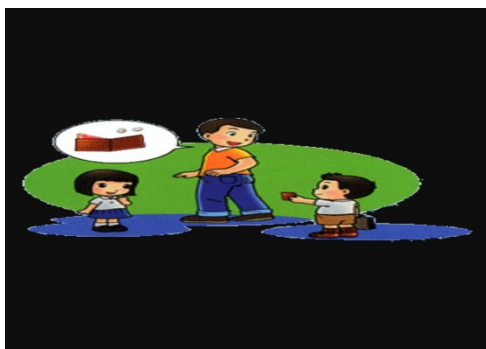
- ชยสาโรภิกขุ. (2549). โหลหนึ่งก็ถึง: คุณธรรม 12 ประการ เพื่อความสำเร็จในการศึกษาวิถิปุทธ. โรงเรียนทอสี. กรุงเทพฯ : บริษัท คิว พรินท์ แมเนจเม้นท์ จำกัด.
- ชยสาโรภิกขุ. (2552). สรณะ. (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพฯ : บริษัท คิว พรินท์ แมเนจเม้นท์ จำกัด.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2546). ธรรมานุญชีวิต พุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดงาม. (พิมพ์ครั้งที่ 57) กรุงเทพฯ.
- สุรพล ธรรมร่มดี. (2551). หัวใจรุ่งอรุณ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สถานอักษร มูลนิธิโรงเรียนรุ่งอรุณ.
- อดิศร จันทร์สุข. (2548). รายงานการวิจัยการปลูกฝังคุณธรรมในเด็กปฐมวัยผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ของแกนนำโรงเรียนวิถิปุทธ. โครงการวิจัยภายใต้ทุนสนับสนุนจากศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม) สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน).

ใบงานที่ 1

เรื่อง ความซื่อสัตย์

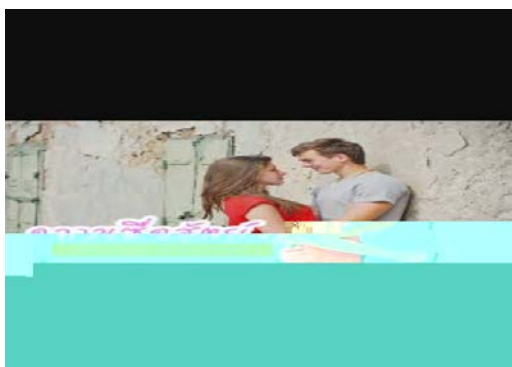
1. แบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมออกเป็น 3 กลุ่ม (ใช้เวลา 5 นาที)
2. แจกภาพพร้อมกระดานสรุป (ใช้เวลา 5 นาที)

ภาพที่ 1 การเก็บกระเป๋าสเงินได้

ภาพที่ 2 พันท้ายนรสิงห์

ภาพที่ 3 การครองเรือน

3. ให้ร่วมกันพิจารณาวิเคราะห์ และแสดงความคิดเห็นตามภาพที่ได้รับว่าความซื่อสัตย์ตรงกับข้อใด (ใช้เวลา 15 นาที)

- ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง
- ความซื่อสัตย์ต่อครอบครัว
- ความซื่อสัตย์ต่อชุมชน

4. ออกมานำเสนอ (กลุ่มละ 5 นาที)

5. วิทยากรสรุปและประเมิน (กลุ่มละ 10 นาที)

ใบงานที่ 2

เรื่อง น้อมนำสืบสานพระบรมราชโองบาท (ความซื่อสัตย์)

1. แบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมออกเป็น 3 กลุ่ม เปิดเพลงพระราชนิพนธ์ความฝันอันสูงสุด (ใช้เวลา 5 นาที)

ขอฝันใฝ่ในฝันอันเหลือเชื้อ	ขอสู้ศึกทุกเมื่อไม่หวั่นไหว
ขอทนทุกข์รุกรโรมโหมกายใจ	ขอฝ่าฟันผองภัยด้วยใจทะนง
จะแน่วแน่แก้ไขในสิ่งผิด	จะรักษาดีจนชีวิตเป็นผุยผง
จะยอมตายหมายให้เกียรติดำรง	จะปิดทองหลังองค์พระปฐมมา
ไม่ทอดอวยคอยสร้างสิ่งที่ควร	ไม่เรรวนพะว้าพะวังคิดกังขา
ไม่เคืองแค้นน้อยใจในโชคชะตา	ไม่เสียหายชีวาถ้าสิ้นไป
นี่คือปณิธานที่หาญมุ่ง	หมายผดุงยุติธรรมอันสดใส
ถึงทนทุกข์ทรมานนานเท่าใด	ยังมั่นใจรักษาต้องอาจครัน
โลกมนุษย์ย่อมจะดีกว่านี้แน่	เพราะมีผู้ไม่ยอมแพ้แม้ถูกหยัน
คงยืนหยัดสู้ไปใฝ่ประจัญ	ยอมอาสัญก็เพราะปองเกิดผองไทย

เพลงพระราชนิพนธ์ลำดับที่ 43 ทรงพระราชนิพนธ์ใน พ.ศ. 2514 ท่านผู้หญิงมณีรัตน์ บุนนาค เล่าไว้ในหนังสือ "ภิรมย์รัตน" ว่า เมื่อตามเสด็จฯ ไปอยู่ที่พระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์ พ.ศ. 2512 ได้รับพระราชเสาวนีย์จากสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ให้เขียนบทกลอนแสดงความนิยมส่งเสริมคนดีให้มีกำลังใจทำงานเพื่ออุดมคติเพื่อประเทศชาติ "ข้าพเจ้าค่อย ๆ คิดหาคำ กลั่นกรอง ให้ตรงกับ ความหมายเท่าที่จะสามารถ แล้วทูลเกล้าฯ ถวายทอดพระเนตร ทรงพระกรุณาติชม จนผลสุดท้ายออกมาเป็นกลอน 5 บท ความบันเทิงใจในเรื่องนี้มีที่มาจากการสังเกตของข้าพเจ้า ได้รู้เห็นพระราชอัธยาศัย พระราชจริยวัตร ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงประพฤติปฏิบัติอยู่ทุกเมื่อเชิ้อวัน ไม่เสื่อมคลาย" สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถโปรดให้พิมพ์บทกลอนนี้ลงในกระดานการ์ด แผ่นเล็ก ๆ พระราชทาน ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ พลเรือน และผู้ทำงานเพื่อประเทศชาติ เตือนสติมิให้ทอดอวยในการทำ ความดี เพราะ บ้านเมืองขณะนั้นยุ่งอลเวง น่าเป็นห่วงอนาคตของประเทศชาติ ต่อมา สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถได้กราบบังคมทูลพระกรุณาขอให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงใส่ทำนองเพลง

ในคำกลอน "ความฝันอันสูงสุด" ดังที่เป็นเพลงพระราชนิพนธ์รู้จักกันแพร่หลายทุกวันนี้ นับเป็นเพลงพระราชนิพนธ์แรกที่ได้ทรงจากคำร้อง

2. แจกพระบรมราชโองาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องความซื่อสัตย์ (ใช้เวลา 5 นาที)

เรื่องที่ 1

“คนเรถ้าพอใจในความต้งการ มันก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อยก็เบียดเบียนคนอื่นน้อยถ้ามีความคิดอันนี้ มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่าพอประมาณซื่อตรงไม่โลภอย่างมาคนเราก็อยู่เป็นสุข”

ความตอนหนึ่งในพระราชดำรัสพระราชทานแก่
คณะบุคคลต่างๆที่เข้าเฝ้าถวายชัยมงคลเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา
ณ ศาลาดุสิดาลัย วันที่ 4 ธันวาคม 2541

เรื่องที่ 2

“คุณสมบัติพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับทุกคนนั้น ที่สำคัญได้แก่ความรู้จักรับผิดชอบชั่วดี ความละเอียดถี่ถ้วน ความซื่อสัตย์สุจริต ทั้งในความคิดและการกระทำ ความไม่เห็นแก่ตัวไม่เอาัดเอาเปรียบผู้อื่น ความไม่มกง่ายหยาบคายกับอีกอย่างหนึ่งที่สำคัญเป็นพิเศษคือ ความขยันหมั่นเพียรด้วยความซื่อสัตย์สุจริต”

ความตอนหนึ่งในพระราชโองาพ ในงาน
พิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจาก
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ณ สวนอัมพร
วันที่ 22 มิถุนายน 2542

เรื่องที่ 3

“ผู้ที่มีความสุจริตและบริสุทธิ์ใจ แม้จะมีความรู้น้อยก็ย่อมทำประโยชน์แก่ส่วนร่วมได้มากกว่าผู้ที่มีความรู้มากแต่ไม่มีความสุจริตไม่มีความบริสุทธิ์ใจ”

ความตอนหนึ่งในพระราชดำรัสพระราชทานแก่
คณะคณาจารย์ โรงเรียนต่างๆ ณ.พระตำหนักจิตรดา
วันที่ 4 ธันวาคม 2541

3. ให้ร่วมกันพิจารณาวิเคราะห์ และแสดงความคิดเห็นตามพระบรมราชโองการที่ได้รับ และอ่านพระบรมราชโองการพร้อมกันดังๆ (ใช้เวลา 20 นาที)
4. ช่วยกันสรุปและส่งตัวแทนออกมานำเสนอ (กลุ่มละ 5 นาที)
5. วิทยากรสรุปและประเมิน (ใช้เวลา 5 นาที)

แบบประเมินความพึงพอใจเรื่อง ความซื่อสัตย์

คำชี้แจง เขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับความพึงพอใจตามความเป็นจริง

หัวข้อประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
	5	4	3	2	1
ด้านเนื้อหา					
ความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหา					
ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา					
เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์					
สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน					
ด้านการนำเสนอ					
มีความชัดเจนของภาพ เสียง ตัวอักษร					
การใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสม					
ความน่าสนใจเทคนิคที่ใช้					
การดำเนินเรื่องต่อเนื่องเหมาะสมกับเวลา					

ข้อเสนอแนะ

ชุดกิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้ ที่ 2 ความรับผิดชอบ

เวลา เรียนในชั้นเรียน 2.00 ชั่วโมง เรียนด้วยตนเอง 10 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์

- 1.1 เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องความรับผิดชอบ
- 1.2 เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมตระหนักถึงความรับผิดชอบ

เนื้อหาสาระ

คิดเป็นในเรื่องความรับผิดชอบ ความหมายและประเภทของความรับผิดชอบ

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

ผู้เรียนเกิดความตระหนักในความรับผิดชอบและอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

สื่อ และอุปกรณ์การเรียนการสอน

1. ใบความรู้
2. ใบงาน
3. เกม เพลง
4. กระดาษฟลิปชาร์ต
5. ปากกาเคมี
6. โปรแกรมการนำเสนอ

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน (ใช้เวลา 15 นาที)

1.1 วิทยากรยกตัวอย่างเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้เข้ารับการอบรมว่ามีความรับผิดชอบต่อเรื่องใดบ้าง

1.2 วิทยากรซักถาม จากประสบการณ์ในชีวิตมีเรื่องใดบ้างที่เคยประสบมาเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อตนเองต้องรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อครอบครัว และต่อสังคม

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้ (คิดเป็นและการมีส่วนร่วม)

2.1 แบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการอบรมเป็น 3 กลุ่ม ชี้แจงและแจกใบความรู้ ใบงานที่ 1 เรื่องความรับผิดชอบต่อ ซึ่งแต่ละกลุ่มจะได้แต่ละสถานการณ์ให้ร่วมกันวิเคราะห์และอภิปรายกลุ่ม (ใช้เวลา 15 นาที)

2.2 ช่วยกันสรุปและส่งตัวแทนออกมานำเสนอ กลุ่มละ 5 นาที (ใช้เวลา 15 นาที)

2.3 แจกใบงานที่ 2 ให้แต่ละกลุ่มตอบคำถามและสรุปความคิดเห็นของกลุ่ม (10 นาที)

2.4 แบ่งกลุ่มตามเดิม มอบใบงานที่ 3 ให้แต่ละกลุ่มระดมความคิดเห็น ออกนำเสนอ (กลุ่มละ 10 นาที)

2.5 วิทยากรสรุปและประเมิน (10 นาที)

ขั้นที่ 3 ความเข้าใจ

วิทยากร สรุปซักถาม (ใช้เวลา 10 นาที)

ขั้นที่ 4 การวัดและประเมินผล

4.1 แบบประเมินความพึงพอใจ

4.2 สังเกตพฤติกรรมการร่วมกิจกรรม

กิจกรรมเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เรียนรู้ด้วยตนเอง

วิทยากรให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเรื่อง ความรับผิดชอบ รวมถึงความเป็นพลเมืองด้านความรับผิดชอบต่อจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น หนังสือ เอกสาร แผ่นพับ วีดิทัศน์ ภาพยนตร์ นิทรรศการ ห้องสมุด รวมถึงสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ใบความรู้

เรื่อง ความรับผิดชอบ

ความหมายของความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบ หมายถึง อาการ ยอดตามผลที่ดีหรือไม่ดีในกิจการที่ได้กระทำไป
ความหมายตามรากศัพท์ ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2530 หน้า 691 ให้
ความหมายของความรับผิดชอบ หมายถึง อาการ ยอดตามผลที่ดีหรือไม่ดีในกิจการที่ได้กระทำไป

เพิ่มศักดิ์ วรรณยางกูร และวรัญ ชาติธรรมรักษ์ อธิบายความหมายของความรับผิดชอบ
หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ของตนตามภาวะที่เป็นอยู่และตรงเวลาด้วยความสุจริต ความเต็มใจ และ
ความจริงใจ

ความรับผิดชอบ หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่แสดงออกถึงความเอาใจใส่จดจ่อ ตั้งใจ
มุ่งมั่นต่อหน้าที่การงาน การศึกษาเล่าเรียน และการเป็นอยู่ของตนเอง และ ผู้อยู่ในความดูแลตลอดจน
สังคมอย่างเต็มความสามารถด้วยความผูกพัน เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตาม ความมุ่งหมายในเวลา
ที่กำหนด ยอมรับผลการกระทำทั้งผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้นรวมทั้งปรับปรุงการปฏิบัติให้ดีขึ้นด้วย
www.chiangmaiaea1.net/nitesonline/Manual3.doc

อรรธรณ พานิชขปฐมพงศ์ ให้ความหมายของความรับผิดชอบ ว่า “ การตั้งใจที่จะทำงาน
หรือติดตามผลงานที่ได้ทำไปแล้วเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ยอมรับในสิ่งที่ตนเอง
กระทำลงไปทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย โดยแสดงออกในรูปการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย”

จันทร์หา พวงยอด ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า “ พฤติกรรมหรือการกระทำของ
นักเรียนที่แสดงออกถึงความมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติตนตามระเบียบแบบแผนของโรงเรียน”

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในการตรงต่อเวลาการรู้จัก
หน้าที่ของตน การควบคุมความประพฤติของตน การปรับปรุงตนเองและการรู้จักรักษานามยของตน
สามารถวัดได้โดยใช้แบบวัดพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อเพื่อน
2. ความรับผิดชอบต่อเพื่อน หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในการรับฟังความคิดเห็นของ
เพื่อน การยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนประพฤติตนเหมาะสมและตักเตือนเมื่อเพื่อนกระทำผิด การร่วมมือ
ทำกิจกรรม

กับเพื่อน และการมีความเชื่อเพื่อเผื่อแผ่ สามารถวัดได้โดยใช้แบบวัดพฤติกรรมด้าน ความรับผิดชอบ
ต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อเพื่อน

ประเภทของความรับผิดชอบ

ไชยรัตน์ ปราณี แบ่งประเภทความรับผิดชอบไว้ดังนี้

1. **ความรับผิดชอบต่อตนเอง** หมายถึง การรับรู้ฐานะและบทบาทของตนที่เป็นส่วนหนึ่งของ

สังคมจะต้องดำรงตนให้อยู่ในฐานะที่ช่วยเหลือตัวเองได้ รู้จักว่าสิ่งใดถูก สิ่งใดผิด ยอมรับผลการ
กระทำของตนเองทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย เพราะฉะนั้นบุคคลที่มีความรับผิดชอบในตนเองย่อมจะ
ไตร่ตรองดูให้รอบคอบก่อนว่า สิ่งที่คุณเองทำลงไปนั้นจะมีผลดีผลเสียหรือไม่และจะเลือกปฏิบัติแต่สิ่ง
ที่จะก่อให้เกิดผลดีเท่านั้น

2. **ความรับผิดชอบต่อสังคม** หมายถึง ภาระหน้าที่ของบุคคลที่จะต้องเกี่ยวข้อง และมีส่วน
ร่วมต่อสวัสดิภาพของสังคมที่คุณเองดำรงอยู่ ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหลายสิ่งหลายอย่าง ตั้งแต่
สังคมขนาดเล็ก ๆ จนถึงสังคมขนาดใหญ่ การกระทำของบุคคลใดบุคคลหนึ่งย่อมมีผลกระทบต่อสังคม
ไม่มากนักน้อย บุคคลทุกคนจึงต้องมีภาระหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะต้องปฏิบัติต่อสังคม
ดังต่อไปนี้

2.1 ความรับผิดชอบต่อหน้าที่พลเมือง ได้แก่ การปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม การ
รักษาทรัพย์สินของสังคม การช่วยเหลือผู้อื่น และการให้ความร่วมมือกับผู้อื่น

2.2 ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ได้แก่ การเคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง การช่วยเหลืองาน
บ้านและการรักษาชื่อเสียงของครอบครัว

2.3 ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ได้แก่ ความตั้งใจเรียน การเชื่อฟังครู – อาจารย์ การ
ปฏิบัติตามกฎของโรงเรียนและการรักษาสมบัติของโรงเรียน

2.4 ความรับผิดชอบต่อเพื่อน ได้แก่ การช่วยตักเตือนแนะนำเมื่อเพื่อนกระทำผิด การ
ช่วยเหลือเพื่อนอย่างเหมาะสม การให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดการไม่ทะเลาะและ เอาเปรียบเพื่อน และ
การเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน

**คณะอนุกรรมการการจัดทำคู่มือ การปลูกฝังค่านิยมของกลุ่มนักบริหาร กลุ่ม
สื่อมวลชน กลุ่มสมาคมมูลนิธิและกลุ่มพัฒนากำลังคน** โดยกลุ่มสื่อมวลชน ได้แบ่งความ
รับผิดชอบออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ความรับผิดชอบ คือ ตนเอง หมายถึง การรู้จักหน้าที่ของตนเองและปฏิบัติหน้าที่ให้ลุล่วงอย่างดีที่สุดโดยทำงานในหน้าที่ของตนให้ลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพและทันเวลา ที่กำหนด ผูกตนให้เป็นคนตรงต่อเวลาอยู่เนืองนิตย์

2. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง การรู้จักฐานะและหน้าที่ที่มีต่อครอบครัว ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมแก่ฐานะและหน้าที่ของตนในครอบครัวและร่วมกิจกรรมของครอบครัว

3. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การรู้จักฐานะและหน้าที่ความรับผิดชอบต่อตนที่มีต่อสังคมและปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม ให้เกิดประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม โดยให้ตระหนักและยอมรับว่าประโยชน์จะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าขาดประโยชน์ส่วนรวม และไม่ละเลยที่จะเสียผลประโยชน์ส่วนตน และกระทำในสิ่งที่จะรักษาหรือยังให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม

ใบงานที่ 1

เรื่อง ความรับผิดชอบ

สถานการณ์ที่ 1

หัวหน้ามอบหมายให้นุศรา และสมบัติดูแลการเก็บผลัดแปลงไม้ส่งโรงครัวก่อนเวลา 08.30 น. เพื่อนำมาเป็นอาหารว่าง นุศราบอกเพื่อนขอไปพบสมพรก่อน แล้วจะตามไปทีหลัง สมบัติทำไปเล่นไป จนเก็บผลัดแปลงไม้เสร็จแล้ววางผลัดแปลงไม้ไว้รอให้นุศราตามมาเก็บต่อ เพื่อนำส่งโรงครัวแต่นุศราก็ไม่มา

อภิปราย

1. จากการกระทำของทั้ง 3 คนนี้จะเกิดอะไรขึ้นบ้าง

- ต่อตนเอง

.....

.....

- ต่อครอบครัว

.....

.....

- ต่อสังคม

.....

.....

2. ท่านคิดว่า เพราะเหตุใดจึงทำให้เกิดผลเช่นนี้

.....

.....

.....

3. ถ้าท่านเป็นนุศราจะมีวิธีปฏิบัติตนอย่างไร เพื่อไม่ให้เกิดเหตุการณ์นี้เกิดขึ้น

.....

.....

.....

ใบงานที่ 1

เรื่อง ความรับผิดชอบ

สถานการณ์ที่ 2

การทำความสะอาดห้องเรียนเข้าวันนี้เป็นหน้าที่ของมิ่ง ทับทิมและเพื่อนอีก 5 คน หลังรับประทานอาหารมีคนเดียวมาทำความสะอาด 3 คนคือ แดง ทอง และขวัญ และในบ่ายวันนั้นมีคณะกรรมการมาศึกษาดูงานและเยี่ยมชมสถานศึกษาซึ่งโรงอาหารและบริเวณห้องเรียนเป็นสถานที่ที่คณะกรรมการจะมาดูในครั้งนี้ด้วย

อภิปราย

1. ท่านคิดว่าจากการกระทำในเหตุการณ์นี้จะเกิดอะไรขึ้นบ้าง

.....

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าเพราะเหตุใด จึงทำให้เกิดผลเช่นนี้

.....

.....

.....

.....

3. ท่านจะมีวิธีปฏิบัติตนอย่างไร เพื่อไม่ให้เกิดเหตุการณ์นี้เกิดขึ้น

.....

.....

.....

.....

ใบงานที่ 1

เรื่อง ความรับผิดชอบ

สถานการณ์ที่ 3

พัชราได้รับมอบหมายไปรับผู้มาศึกษาดูงานที่สถานศึกษา แต่เมื่อคืนที่ผ่านมาลูกชายป่วยเป็นไข้ จึงบอกกับเพื่อนในที่ทำงานเดียวกันว่าให้ช่วยต้อนรับคณะศึกษาดูงานไปก่อนแล้วจะตามไป แต่พัชราก็ไม่ได้ไปเพราะต้องเฝ้าไข้ลูกที่โรงพยาบาลเพราะเป็นไข้เลือดออก

อภิปราย

1. ท่านคิดว่าจากการกระทำของพัชราในสถานการณ์นี้จะเกิดอะไรขึ้นบ้าง

- ต่อตนเอง

.....

.....

- ต่อครอบครัว

.....

.....

- ต่อสังคม

.....

.....

2. ท่านคิดว่าเพราะเหตุใด จึงทำให้เกิดผลเช่นนี้

.....

.....

.....

3. ท่านเป็นพัชรา จะมีวิธีปฏิบัติตนอย่างไร เพื่อไม่ให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้

.....

.....

.....

ใบงานที่ 2

เรื่อง ความรับผิดชอบ

ให้ตอบคำถามและสรุปความคิดเห็นของกลุ่ม พร้อมนำเสนอ (ใช้เวลา 15 นาที)
นำเสนอ (5 นาที)

1. การกระทำใดใน 3 สถานการณ์ ที่แสดงให้เห็นถึงการไม่รู้จักรับหน้าที่ความรับผิดชอบ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

2. ผลของการกระทำตามความรับผิดชอบ

- ต่อตนเอง

.....

.....

- ต่อส่วนรวม

.....

.....

.....

3. ผลเสียของการกระทำ ที่ไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ที่รับผิดชอบ

- ต่อตนเอง

.....

.....

- ต่อส่วนรวม

.....

.....

.....

4. ท่านเคยละทิ้งหน้าที่ของตนเองหรือไม่ (ยกตัวอย่าง) และท่านมีวิธีแก้ไขการกระทำของตนอย่างไร

.....

.....

ใบงานที่ 3

เรื่อง ความรับผิดชอบ

ให้ตอบคำถามและสรุปความคิดเห็นของกลุ่ม พร้อมนำเสนอ (ใช้เวลา 15 นาที)
นำเสนอ (5 นาที)

1. ความรับผิดชอบของท่านมีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

2. ท่านจะปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบของตนเองอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

แบบประเมินความพึงพอใจเรื่อง ความรับผิดชอบ

คำชี้แจง เขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับความพึงพอใจตามความเป็นจริง

หัวข้อประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
ด้านเนื้อหา					
ความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหา					
ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา					
เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์					
สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน					
ด้านการนำเสนอ					
มีความชัดเจนของภาพ เสียง ตัวอักษร					
การใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสม					
ความน่าสนใจเทคนิคที่ใช้					
การดำเนินเรื่องต่อเนื่องเหมาะสมกับเวลา					

ข้อเสนอแนะ

ชุดกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ ที่ 3 การเคารพผู้อื่น เคารพกติกา
เวลา เรียนในชั้นเรียน 2.00 ชั่วโมง เรียนด้วยตนเอง 10 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์

- 1.1 เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ ความเข้าใจในการ เคารพผู้อื่น เคารพกติกา
- 1.2 เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมตระหนักถึงการเคารพผู้อื่น เคารพกติกา

เนื้อหาสาระ

คิดเป็นในการเคารพผู้อื่น เคารพกติกา โดยใช้ประสบการณ์ ความเข้าใจ และความนึกคิด

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

ผู้เรียนเกิดความตระหนักในการเคารพผู้อื่น เคารพกติกา และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

สื่อ และอุปกรณ์การเรียนรู้

1. ใบความรู้
2. ใบงาน
3. เกม เพลง
4. กระดาษฟลิปชาร์ต
5. ปากกาเคมี
6. ขาวในหนังสือพิมพ์
7. โปรแกรมนำเสนอเรื่อง การเคารพผู้อื่น เคารพกติกา

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน (ใช้เวลา 15 นาที)

1.1 วิทยากร สอนร้องเพลงโดยร้องเพลงให้ฟัง 1 เทียบพร้อมเปิดเพลงความเกรงใจ แล้วให้สมาชิกร้องพร้อมๆกัน

1.2 เมื่อจบเพลงให้สมาชิกบอกว่าได้อะไรจากเพลงนี้บ้าง

1.3 วิทยากรซักถามผู้เข้าอบรมเกี่ยวกับประสบการณ์ในชีวิตมีเรื่องใดบ้างที่เคยประสบมาเกี่ยวกับการเคารพผู้อื่น และเคารพกติกาโดยผู้เข้ารับการอบรมมาซักถาม

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้ (คิดเป็นและการมีส่วนร่วม)

2.1 วิทยากรแบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการอบรมเป็น 3 กลุ่ม อธิบายกิจกรรมกรณีศึกษาจากข่าวหนังสือพิมพ์การเคารพสิทธิของผู้อื่น วิทยากรอธิบายแจกอุปกรณ์แต่ละกลุ่ม แล้วมอบใบงานที่ 1 กลุ่มที่ 1 เรื่อง กิจกรรมการณรงค์สร้างจิตสำนึกในการเคารพทรัพย์สินทางปัญญา กลุ่มที่ 2 หนังสือเรียกร้องเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาและเสียหายในคดีอาญา กลุ่มที่ 3 รถกีดขวางทาง ให้ระดมความคิดเห็นจากการอ่านข่าวที่ได้รับ (ใช้เวลา 10 นาที)

2.2 ผู้เข้ารับการอบรมช่วยกันสรุป และส่งตัวแทนออกมานำเสนอ กลุ่มละ 5 นาที (ใช้เวลา 15 นาที)

2.3 วิทยากรให้ข้อเสนอแนะและสรุปประเด็นในการเสนอความคิด (10 นาที)

2.4 แบ่งกลุ่มตามเดิม วิทยากรมอบใบความรู้ ใบงานที่ 2 การแสดงบทบาทสมมติ ให้แต่ละกลุ่ม แบ่งหน้าที่กัน ออกมาแสดงบทบาทสมมติ กลุ่มที่ 1 เรื่องการเคารพผู้อื่น กลุ่มที่ 2 เรื่อง การเคารพกติกา กลุ่มที่ 3 การเคารพสิทธิของผู้อื่น ให้เวลาซักซ้อมออกมานำเสนอ และสรุปในแต่ละเรื่อง (กลุ่มละ 10 นาที) เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมรู้จักการเคารพซึ่งกันและกัน

ขั้นที่ 3 ความเข้าใจ

3.1 วิทยากรบรรยายโดยใช้โปรแกรมการนำเสนอ เรื่อง การเคารพผู้อื่น เคารพกติกาเพื่อให้เกิดความตระหนักการเคารพกติกาของสังคมและการเคารพสิทธิต่าง ๆ ของบุคคลอื่นอย่างถูกต้อง การเคารพกฎเกณฑ์ในการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและการสร้างสันติสุขในสังคมไทยคนทุกคนต้องรู้จักการเคารพและให้เกียรติคนอื่น ไม่เห็นแก่ตนและครอบครัวของตน หรือเห็นแก่ชุมชนของตนเท่านั้น ต้องฝึกนิสัยรู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม ไม่อิจฉาริษยาไม่หลงผิด ไม่ทำและไม่พูดอะไรที่ทำให้คนอื่น

เดือดร้อน ฝึกให้ทุกคนทำ พูด คิด มีเหตุมีผล มีสติ มีความรอบคอบ รู้จักบังคับควบคุมจิตใจ พฤติกรรมต่าง ๆ ของ

ตนเองได้ ฝึกให้มีจิตใจดีงาม มองโลกในแง่ดี มีคุณธรรม รักความสงบและมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อสังคมครอบครัวและประเทศชาติ เป็นการเสริมสร้างความเป็นพลเมือง (ใช้เวลา 15 นาที)

3.2 สรุปซักถาม (ใช้เวลา 10 นาที)

ขั้นที่ 4 การวัดและประเมินผล

4.1 แบบประเมินความพึงพอใจ

4.2 สังเกตพฤติกรรมการร่วมกิจกรรม

**กิจกรรมเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
เรียนรู้ด้วยตนเอง**

วิทยากรให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเรื่อง การเคารพกฎหมาย เคารพกติกา รวมถึงความเป็นพลเมืองด้านการเคารพกฎหมาย เคารพกติกา จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น หนังสือ เอกสาร แผ่นพับ วีดิทัศน์ ภาพยนตร์ นิทรรศการ ห้องสมุด รวมถึงสื่ออิเล็กทรอนิกส์

เพลง ความเกรงใจ

ความเกรงใจเป็นสมบัติของผู้ดี
เกิดมาเป็นคน ถ้าหากไม่เกรงใจใคร

ตรงดูสิทุกคนก็มีหัวใจ
คนนั้นไ้ไร้ไร้คุณธรรมประจำตน

ใบความรู้

เรื่อง การเคารพผู้อื่น เคารพกติกา

ความหมายของการเคารพ

การเคารพผู้อื่น เคารพกติกา หมายถึง การเคารพกติกาของสังคมและการเคารพสิทธิต่าง ๆ ของ

บุคคลอื่นอย่างถูกต้อง การเคารพกฎเกณฑ์ในการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและการสร้างสันติสุขในสังคมไทยคนทุกคนต้องรู้จักการเคารพและให้เกียรติคนอื่น ไม่เห็นแก่ตนและครอบครัวของตน หรือเห็นแก่ชุมชนของตนเท่านั้น ต้องฝึกนิสัยรู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม ไม่อิจฉาริษยาไม่หลงผิด ไม่ทำและไม่พูดอะไรที่ทำให้คนอื่นเดือดร้อน ฝึกให้ทุกคนทำ พูด คิด มีเหตุมีผล มีสติ มีความรอบคอบ รู้จักบังคับควบคุมจิตใจพฤติกรรมต่าง ๆ ของตนเองได้ ฝึกให้มีจิตใจดีงาม มองโลกในแง่ดี มีคุณธรรม รักความสงบและมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อสังคมครอบครัวและประเทศชาติ

ประโยชน์ของการมีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย

1. ช่วยให้เราสามารถทำงานใหญ่ได้ และทำได้สำเร็จ
2. เราจะไม่อุปสรรคด้วยเวลาสั้นที่สุด
3. ความสามัคคีนำมาซึ่งพลังอำนาจ
4. การคุมคนมาก ๆ ด้วยคนน้อย ๆ
5. ทำลายเงื่อนไขของแต่ละบุคคลสละความเกียจคร้าน
6. ทำลายความไม่เป็นระเบียบ เสียเวลา ตัดความฟุ้งเฟ้อ
7. ช่วยให้เราสร้างเป้าหมายในชีวิตตามกำลังที่มี
8. ช่วยให้เราพึ่งพาตนเอง
9. ช่วยให้เราตื่นนอนตอนเช้า และเข้านอนตอนดึกได้อย่างมีสติ
10. ทำให้ฝึกการเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี

ดร.ปริญ ญา เทวานฤมิตรกุล รองอธิการบดีฝ่ายการนักศึกษา และการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กล่าวว่า ประเทศไทยเต็มไปด้วยปัญหาที่แก้ไขไม่ได้ เป็นเพราะแต่ละคนมักโทษคนอื่น และมักบอกให้คนอื่นทำ ไทยจึงเต็มไปด้วยคำขวัญ และเรียกร้องผู้มีอำนาจเข้ามาจัดการปัญหา ซึ่งแก้ปัญหไม่ได้ ทุกคนจึงกลายเป็นภาระของเมืองแต่คำว่า”พลเมือง” หมายถึงกำลังของ

เมือง ดังนั้นประเทศจะเปลี่ยนแปลงได้ ทุกคนต้องแก้ที่ตัวเอง และลงมือทำ ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เริ่มต้นหลักสูตร TU 100 เพื่อบ่มเพาะเยาวชนมาให้มีสำนึกพลเมืองมากกว่า 5 ปี และพบว่าประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี

ดร.ปริญญา กล่าวถึงการวิธีการสร้างสำนึกพลเมืองว่า ต้องสร้างเงื่อนไขการเรียนรู้ ซึ่งต้องมาจากการตั้งคำถาม เพื่อพัฒนาความคิด จากเดิมที่เรามักบรรยายและมีแต่คำตอบให้ผู้ฟัง อย่างไรก็ตาม การเป็นแอคทีฟซีทีเซนต์ ไม่สามารถสร้างแต่สำนึกพลเมืองเพียงอย่างเดียว เพราะการมีแต่สำนึกพลเมือง คนในชาติก็สามารถฆ่ากันได้เช่นเดียวกันเหมือนอดีตของสหรัฐที่แบ่งเป็นเหนือและใต้ ทำให้คนตายไปกว่า 6.5 แสนคนจากการรบราฆ่าฟันกัน เช่นเดียวกับประเทศไทยเวลานี้ ที่ทั้งฝ่าย กปปส. และ นปช. ต่างมีจิตอาสา มีสำนึกส่วนรวมด้วยกันทั้งสิ้น แต่ขัดแย้งกัน ดังนั้นสำนึกพลเมือง จึงต้องมาพร้อมกับการเคารพกติกา เหมือนการแข่งขันฟุตบอลทั้งสองทีมที่แข่งขันกันยังอยู่ด้วยกันได้ต่อไป เพราะเล่นบนกติกา

นอกจากนี้สำนึกพลเมือง ยังต้องมาพร้อมกับสำนึกประชาธิปไตยด้วย ซึ่งคนจำนวนมากยังยอมรับว่าระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยเป็นระบบเดียวที่ประชาชนทั่วทั้งวงได้ หากรัฐบาลเดินผิดทาง เพียงแต่ประเทศไทยไม่เคยเรียนรู้ประชาธิปไตยอย่างจริงจัง ที่ผ่านมามีความถูกผิดอยู่ทีมองจากมุมไหน แม้เป็นคนเดียวกันพูดเหมือนกัน ยกตัวอย่างคุณยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ที่มีทั้งคนมองเป็นเจ้าหญิงจากมุมของ นปช. และแม่มดในมุมของกปปส. หรือ การที่บอกว่าสหรัฐเป็นตะวันตก และไทยเป็นตะวันออก เพราะอยู่ที่มองจากมุมไหนของจักรวาลใบนี้

ดังนั้นการสร้างสำนึกพลเมือง ต้องสร้างพลเมืองประชาธิปไตย ใน 3 ด้าน คือ การเคารพกติกา เคารพความแตกต่าง เพราะทุกคนเป็นเจ้าของประเทศเช่นเดียวกัน และร่วมรับผิดชอบต่อสังคม

ใบงานที่ 1 กลุ่มที่ 1

เรื่อง การเคารพผู้อื่น เคารพกติกา

1. ขว้างจากหนังสือพิมพ์การเคารพสิทธิของผู้อื่น ให้ร่วมกันอ่าน และอภิปราย (ใช้เวลา 10 นาที)
2. ช่วยกันสรุปและส่งตัวแทนออกมานำเสนอ กลุ่มละ 5 นาที (ใช้เวลา 15 นาที)
3. สรุปประเด็นในกลุ่มใหญ่ (10 นาที)

กลุ่มที่ 1 กิจกรรมโครงการรณรงค์สร้างจิตสำนึกในการเคารพทรัพย์สินทางปัญญา

กรุงเทพฯ--17 มี.ค.--IMAGIC

กรมทรัพย์สินทางปัญญา จัดกิจกรรมปลูกจิตสำนึกเยาวชนให้เคารพสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาด้วยแคมเปญ STOP PIRACY BUY ORIGINAL NOW หยุดละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ไม่ซื้อ ไม่ขาย ไม่ใช่ของปลอม กรมทรัพย์สินทางปัญญาเดินทางปลูกจิตสำนึกเยาวชนให้เคารพในทรัพย์สินทางปัญญา จัดแคมเปญ STOP PIRACY BUY ORIGINAL NOW หยุดละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ไม่ซื้อ ไม่ขาย ไม่ใช่ของปลอม ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หวังสร้างการตระหนักรู้ให้กับนิสิต นักศึกษาในภาคต่างๆ หลังจากประสบความสำเร็จครั้งแรกที่ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน จ.นครปฐม

วันที่ 2 มีนาคม 2559 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี : กรมทรัพย์สินทางปัญญา โดย นายทศพล ทังสุบุตร รองอธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา ได้เป็นประธานเปิดกิจกรรมโครงการ "รณรงค์สร้างจิตสำนึกในการเคารพทรัพย์สินทางปัญญา" ภายใต้แนวคิด "STOP PIRACY BUY ORIGINAL NOW หยุดละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ไม่ซื้อ ไม่ขาย ไม่ใช่ของปลอม" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชน นิสิต นักศึกษา ได้ทราบถึงผลเสียของการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ต่อเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญา และระบบเศรษฐกิจของประเทศ รวมถึงเพื่อให้ นิสิต นักศึกษา เกิดความตระหนักและเคารพสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาของผู้อื่น ซึ่งจะช่วยลดปัญหาการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาให้น้อยลงได้ โดยมีกำหนดจัดกิจกรรมในปีงบประมาณ ๒๕๕๙ ทั้งหมด 2 ครั้ง

โดยครั้งแรกจัดขึ้นเมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2558 ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม และครั้งนี้เป็นครั้งที่สองจัดที่ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

"กรมฯ ตั้งเป้าว่าการจัดกิจกรรมการรณรงค์ในโครงการเครพทรัพย์สินทางปัญญาที่ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี ในครั้งนี้มีนักศึกษาจากคณะเทคโนโลยี คณะวิทยาศาสตร์

และคณะอื่นๆ เข้าร่วม ประมาณ ๑๕๐ คน โดยมีการบรรยายให้ความรู้ในหัวข้อ "ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาและการเคารพสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาของผู้อื่น" และ "เทคนิค C&D สร้างสิ่งประดิษฐ์ในอนาคต" รวมถึงกิจกรรม Workshop เกี่ยวกับ "การเป็นเศรษฐีเงินล้านด้วยสิทธิบัตร" โดยเชื่อมั่นว่านักศึกษาของไทยเป็นคนเก่ง หากมีการชี้แนะให้รู้จักศึกษาค้นคว้าในช่องทางที่ถูกต้องก็จะสามารถพัฒนาต่อยอดสิทธิบัตร และสามารถผลิตสินค้าชนิดใหม่ๆ ออกสู่ท้องตลาด นอกจากนั้น การรณรงค์ดังกล่าวยังเป็นการสอนให้นิสิต นักศึกษาทราบถึงความยากลำบาก ในการประดิษฐ์คิดค้นผลงานทรัพย์สินทางปัญญาชนิดใหม่ๆ ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้นิสิตนักศึกษามีจิตสำนึกไม่ซื่อ ไม่ขยา ไม่ใช้ของปลอม และหันมาใช้สินค้าที่ถูกกฎหมาย ซึ่งกรมฯ จะดำเนินการรณรงค์สร้างจิตสำนึกในการเคารพทรัพย์สินทางปัญญาในมหาวิทยาลัยอย่างต่อเนื่องต่อไป"

ใบงานที่ 1 กลุ่มที่ 2

เรื่อง การเคารพผู้อื่น เคารพกติกา

1. ขวจากหนังสือพิมพ์การเคารพสิทธิของผู้อื่น ให้ร่วมกันอ่าน และอภิปราย (ใช้เวลา 10 นาที)
2. ช่วยกันสรุปและส่งตัวแทนออกมานำเสนอ กลุ่มละ 5 นาที (ใช้เวลา 15 นาที)
3. สรุปประเด็นในกลุ่มใหญ่ (10 นาที)

หนังสือเรียกร้องเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาและผู้เสียหายในคดีอาญา วันที่ 25 มีนาคม 2558

เรื่อง ข้อเรียกร้องเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาและผู้เสียหายในคดีอาญา

เรียน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

นายกสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย

นายกสมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย

ในขั้นตอนการดำเนินคดีอาญา เมื่อตำรวจจับกุมผู้ต้องหา ก็มักมีการนำตัวผู้ต้องหามาแถลงข่าวการจับกุมโดยเปิดเผยใบหน้าและตัวตนต่อสื่อมวลชน และยังมีการนำเสนอข่าวทั้งในโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ รวมทั้งในอินเทอร์เน็ต นอกจากนี้ยังมีการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพโดยเปิดเผยต่อสื่อมวลชนอีกด้วย อันเป็นการละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาที่ได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ กล่าวคือได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาถึงที่สุด นอกจากนั้นยังกระทบสิทธิความเป็นส่วนตัวของผู้เสียหายและครอบครัว

ข้าพเจ้าในนามกลุ่มนักศึกษาชั้นปีที่ 4 วิชาหลักวิชาชีพนักกฎหมาย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ตระหนักถึงปัญหาของสิทธิผู้ต้องหาในเรื่องการระบุตัวตนต่อสาธารณชน เช่น การแถลงข่าวการจับกุม การทำแผนประกอบคำรับสารภาพ ซึ่งปัญหานี้มีผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่ายด้วยกัน ทั้งตำรวจ สื่อมวลชน และประชาชนนั้น ด้วยเหตุนี้กลุ่มนักศึกษา จึงขอความร่วมมือมายังท่าน ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อปัญหาดังกล่าว โดยมีสาระ ดังนี้

1. ในคดีที่ผู้ต้องหาเป็นผู้เยาว์ หรือคดีที่เป็นเรื่องส่วนตัว อาทิ คดีครอบครัว คดีในความผิดเกี่ยวกับเพศ ไม่ควรมีการแถลงข่าวที่เป็นการเผยแพร่ต่อสาธารณชน
2. คดีทั่วไป ไม่ร้ายแรงถึงขนาดกระทบต่อความปลอดภัยของสาธารณชน ควรปิดบังใบหน้าและชื่อสกุลจริงของผู้ต้องหาในขณะแถลงข่าวจับกุม
3. ในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพในที่เกิดเหตุ ไม่ควรมีสื่อมวลชนเข้ามาบันทึกภาพในขณะทำแผนประกอบคำรับสารภาพ นอกจากนี้ควรคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้ต้องหา โดยจัดพื้นที่ในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพให้เหมาะสม เพื่อไม่ให้บุคคลภายนอกมาทำให้เกิดความเสียหาย ซึ่งตามคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 855/48 ระบุว่าห้ามสื่อเข้าทำข่าวในขณะที่มีการทำแผนประกอบคำรับสารภาพ
4. สื่อมวลชนควรระมัดระวังในการนำเสนอข่าว เคารพสิทธิส่วนบุคคล ไม่ละเมิดหรือสร้างความเสียหายต่อผู้ต้องหา/ผู้เสียหาย และครอบครัว
 - การนำเสนอข่าวต้องคำนึงถึงข้อเท็จจริงที่ไม่ส่งผลให้ผู้รับข่าวตัดสินใจว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำผิด
 - ไม่ควรระบุตัวตนโดยการเปิดเผยชื่อสกุลจริง และใบหน้าของผู้เสียหาย
 - ไม่ควรสัมภาษณ์ใดๆ ในลักษณะที่เป็นการโต้ตอบระหว่างพนักงานสอบสวน ผู้ต้องหา หรือบุคคลใดๆ อันเป็นเหตุทำให้เกิดความเสียหายต่อรูปคดี
 - ไม่ควรนำเสนอข่าว/ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เป็นการนำข้อมูลของผู้เสียหาย และภาพข่าวมาเผยแพร่ซ้ำ อันเป็นการตอกย้ำเหตุการณ์เลวร้ายต่อผู้เสียหาย และครอบครัวของผู้เสียหาย รวมถึงเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องหา

ทางกลุ่มนักศึกษา มีความหวังเป็นอย่างยิ่งว่าข้อเรียกร้องข้างต้น จะเกิดผลขึ้นจริงในทางปฏิบัติต่อไป

กลุ่มนักศึกษา วิชาหลักวิชาชีพนักกฎหมาย

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ใบงานที่ 1 กลุ่มที่ 3

เรื่อง การเคารพผู้อื่น เคารพกติกา

1. ขว่จากหนังสือพิมพ์การเคารพสิทธิของผู้อื่น ให้ร่วมกันอ่าน และอภิปราย (ใช้เวลา 10 นาที)
2. ช่วยกันสรุปและส่งตัวแทนออกมานำเสนอ กลุ่มละ 5 นาที (ใช้เวลา 15 นาที)
3. สรุปประเด็นในกลุ่มใหญ่ (10 นาที)

วันศุกร์ที่ 23 กันยายน พ.ศ. 2559 แรม 7 ค่ำ เดือน 10 ปีวอก 19

รถกีดขวางทาง

ความเดือดร้อนของคนกลุ่มใหญ่ที่มาจากความเห็นแก่ตัวของปากซอยลาดกระบัง 3

หรือเรียกชื่อตามประสาชาวบ้านว่า ซอยวัดสังฆราช (วัด 2) เริ่มกันตั้งแต่ปากซอยระยะทาง 60 เมตร เข้าไปจนถึงสะพานข้ามคลอง (ถนนหลวง) บ้านที่อยู่ซ้ายมือ ตั้งแต่ต้นซอยจนถึงสะพานมีคนใช้ถนนในซอยเป็นสถานที่จอดรถ กีดขวางทาง ทั้งที่เป็นทางเดินของคน และเส้นทางเดินรถ

ถนนมีแค่ 2 ช่องทาง พอเอารถมาจอด จะเหลือช่องทางเดินรถแค่ช่องทางเดียว

ทำให้รถติดทุกวัน

ถ้าเป็นวันจันทร์-ศุกร์ ช่วงเช้าจะมีคนเดินทางเข้ามาต้องคอยหลบรถที่เบียดไปมา เพื่อหลบรถที่จอดอยู่และช่วงนี้มีรถเข้ามาถมดินในซอยรถ 6 ล้อ-10 ล้อ ทำให้ลำบากมากขึ้นไปอีก

คนที่เขียนมาเล่าว่า ช่วงนี้เป็นห่วงมากเกี่ยวกับเด็กนักเรียน ต้องเสี่ยงกับสภาพนี้ทั้งเช้าและเย็น ในซอยมีทั้งวัดและโรงเรียน เด็กนักเรียนบางคนเคยโดนเฉี่ยว ทั้งรถและกระຈຈရတ เห็น

“ผู้ล่ที่ล่บวช

เคยลองไปร้องทุกข์เกี่ยวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง บางหน่วยงานมา แต่ไม่เห็นอะไรที่จะดีขึ้นเลย

กับเหมือนเดิม

เลขที่ ๑

วิภาวดีฯ

“เพ็ญพักษ์”

ยังมีบ้านอยู่หลังหนึ่งมีรถหลายคันทั้งรถตู้ รถจักรยานยนต์ จอดทุกวัน

แทบจะทั้งวัน (เห็นแก่ตัวมาก)

ไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของชาวบ้านและเด็กนักเรียนจะต้องร่อะไรอีกหรือ

รอให้เกิดเหตุการณ่ที่ไม่ดีก่อนหรือถึงจะได้มีความสำนึกได้

หน้าปากซอยด้านซ้ายมือ ถ้ามองจากด้านหน้าปากซอยเข้ามาจะเจอรถจอดหลายคันส่วนทางด้านขวามีบ้านปล่อยให้เช่าเป็น ล็อกๆ มีร้านขายอะไหล่รถจักรยานยนต์มาเช่าอยู่

มีการซ่อมรถจักรยานยนต์ไปด้วย รถที่มาซ่อมจะจอดหน้าร้าน ซึ่งจะใช้ถนนเป็นที่จอด

คงไม่ต้องพูดอะไรแล้ว

คนเขียนมาอยากให้อั้ฉั้ฉั้รู้ เกี่ยวกับเรื่องของความเป็นจริง และความเห็นแก่ตัวของลั้ฉั้ฉั้เราที่เป็นอยู่ ไม่ขออะไรมาก

อยากให้อั้ฉั้ฉั้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เข้ามาแก้ไขปัญหาล่บจริงจ้ฉั้เสียที

ขอให้ช่วยแก้ไขปัญหาล่บส่วนรวม.

“เพ็ญพักษ์”

ใบงานที่ 2

การแสดงบทบาทสมมติ กลุ่มที่ 1

เรื่อง คิดเป็นในการเคารพผู้อื่น เคารพกติกา

เรื่องที่ 1 คิดเป็นในการเคารพผู้อื่น

ณ หมู่บ้านหนองมะรุ้ม มีครอบครัวหนึ่งมีสมาชิกในครอบครัว 4 คน คือ พ่อ แม่ ลูก 2 คน พี่สาว ชื่อสวย น้องสาวชื่อรวย สองพี่น้องถูกพ่อ แม่ตามใจมาตั้งแต่เด็ก พ่อแม่ว่ากล่าวตักเตือนก็ไม่เชื่อฟัง อยู่มาวันหนึ่ง 2 พี่น้องเดินทางออกจากบ้านพักไปหาเพื่อน

แดง : สวัสดีสวย รวย สบายดีไหม

สวย : สบายดี นายละ

รวย : ไม่ค่อยสบายเท่าไร ไม่ได้ไปเที่ยวผับเลย

แดง : คินนี้เราไปกันดีไหม เดียวนัดคิมไปด้วยอีกคน

รวย : เออ ดีจังคินนี้เราไปกันนะ

พอตกเย็น ทั้ง 4 คนนัดพบกันและขี่รถจักรยานยนต์ไปตามถนน

ทันใดนั้นพบตำรวจตั้งด่านอยู่ จึงถูกเรียกตรวจผลปรากฏว่าทั้ง 4 คน ถูกตำรวจตั้งข้อหา ขับรถซ้อน 4 คน ไม่สวมหมวกกันน็อค ไม่มีใบขับขี่ รวยเถียงตำรวจและไม่ยอมรับฟัง คิดว่าตัวเองและเพื่อนไม่ผิด จึงด่าทอและต่อว่าเถียงตำรวจด้วยคำหยาบคาย ไม่สนใจว่าตำรวจชี้แจงเหตุผลและข้อกฎหมายที่ถูกต้อง จนในที่สุดตำรวจจึงนำตัวไปที่สถานีตำรวจและแจ้งข้อหาเพิ่มเติม พร้อมแจ้งไปหาพ่อแม่ของเด็กทั้ง 4 คน เมื่อพ่อแม่มาถึงก็เข้าพบกับตำรวจและขอโทษว่าลูกของตนไม่ค่อยเชื่อฟัง สั่งสอนมาตลอดให้เป็นคนดีและจะอบรมสั่งสอนลูกให้รู้จักเคารพกฎหมาย เคารพกติกาและเคารพผู้อื่น

เด็กทั้ง 4 คน ได้เรียนรู้การให้เกียรติและเคารพผู้อื่น

พ่อแม่ : ลูกขอโทษคุณตำรวจชะ

สวยและรวย : ยกมือไหว้และกล่าวขอโทษค่ะ

พ่อแม่ : ต่อไปนี้ต้องคิดให้ดีกว่าก่อนจะทำอะไรว่ามันถูกต้องศีลธรรม ลูกจะได้ไม่ต้องถูกจับ

ต้องมีมารยาท พุดจาต้องให้ความเคารพผู้อื่นว่า

สวยและรวย : ต่อไปนี้ลูกจะเชื่อฟังพ่อแม่และทำตัวเป็นเด็กดีค่ะ

ประเด็นการอภิปราย

ท่านคิดว่า การเคารพและให้เกียรติผู้อื่น เราควรปฏิบัติตนเช่นไร

ใบงานที่ 2

การแสดงบทบาทสมมติ กลุ่มที่ 2

เรื่อง การเคารพกติกา

หมู่บ้านทุ่งสามสายมีเหตุการณ์น้ำท่วมในหมู่บ้าน ทุกครัวเรือนในหมู่บ้านได้รับความยากลำบากวันหนึ่งผู้ใหญ่บ้านนัดหมายให้ชาวบ้านมาร่วมประชุมหารือกัน

ผู้ใหญ่บ้าน : พวกเราลำบากกันมากในขณะนี้เนื่องจากภาวะน้ำไหลหลากมาจากตอนบนของหมู่บ้านเราจะมีวิธีการช่วยเหลือกันอย่างไรให้น้ำผ่านพ้นไปโดยสะดวก เนื่องจากมีบางครอบครัวนำกระสอบทรายกั้นน้ำเพื่อไม่ให้น้ำไหลเข้าที่นาของตนเอง ปิดทางเดินของน้ำทำให้น้ำไหลเข้าหมู่บ้านไม่ไหลไปตามเส้นทางของน้ำ

นายเสมอ : ก็เพราะความเห็นแก่ตัวของคน

นายใจ : ใช่คนไม่เห็นใจผู้อื่น เราจะทำยังไงกันดี

นายเสมอ : เขาไม่เคารพกติกาของหมู่บ้านเลย เอากระสอบทรายมากั้นทำให้น้ำไม่ไหลไปตามทางหมู่บ้านเราก็มีกติกาของหมู่บ้านอยู่ทำไมไม่ทำตาม คูสิดีเอ็ดรื้อกันไปหมด

ป้าศรี : ใช่ ใช่ คนแบบนี้ควรไล่ไปจากหมู่บ้านเรา ไปซะ

ชาวบ้าน : ไป ๆ ๆ ๆ ๆ

นายดี : ฉันขอโทษยกโทษให้ฉันด้วยนะที่ไม่ทำตามกติกาของหมู่บ้าน ต่อไปนี้ฉันจะไม่ทำอีกแล้วฉันคิดไม่ถึงว่าจะเป็นต้นเหตุให้พวกเราเดือดร้อนขนาดนี้ ต่อไปนี้ฉันจะคิดให้รอบคอบก่อนทำอะไรจะได้ทำให้ชาวบ้านเราไม่เดือดร้อน

ชาวบ้าน : เมื่อขอโทษและแก้ไขกลับตัวพวกเราก็อภัยให้ละแล้วอย่าทำผิดอีกล่ะ

ผู้ใหญ่บ้าน : ไปเราแยกย้ายกันไปทำงาน ขอขอบคุณทุกคนที่ช่วยกัน

ประเด็นการอภิปราย

ชุมชนที่มีความสุขเกิดจากการเคารพกติกาจริงหรือไม่เพราะเหตุใด

ใบงานที่ 2 กลุ่มที่ 3
การแสดงบทบาทสมมติ กลุ่มที่ 2
เรื่องที่ 3 การเคารพสิทธิของผู้อื่น

บนถนนสายเพชรเกษมทางที่จะไปจังหวัดชุมพร มีลานจอดรถข้างทาง ซึ่งมีผู้คนที่ขับรถเดินทางผ่านไปเวลานานนานได้แวะจอดรถ และวันหนึ่ง แดงกับอ้อย เดินทางผ่านไปและเลี้ยวรถเข้าจอด

แดง : เดี่ยวเราจอดรถกันก่อนนะออกจากกรุงเทพฯมานานแล้ว

อ้อย : ดีๆพักผ่อนก็ได้ เราจะได้แวะเข้าห้องน้ำด้วย

ทั้งสองคนจอดแวะพักรถ อ้อยเดินไปที่ห้องน้ำมีคนต่อคิวเข้าแถวยาวมาก จึงต่อแถวรอ สักพักใหญ่มีผู้หญิงวัยรุ่นคนหนึ่งเดินเข้ามาแทรกคิวทำให้หลายคนต่อว่า

ประชาชน : ทำไมไม่ต่อแถว

วัยรุ่น : หนูจะรีบไป รถจะออกก่อน

ประชาชน : คนอื่นเขารอกันนานแล้ว ก็รีบเหมือนกัน การมาแซงคิวมันไม่ดีไม่เคารพสิทธิของผู้อื่น เขามาคอยกันนาน

วัยรุ่น : หนูขอโทษค่ะ หญิงวัยรุ่นจึงเดินออกไป

ประเด็นการอภิปราย

ท่านคิดว่า การเคารพสิทธิของผู้อื่น จะทำให้สังคมสงบสุขจริงหรือไม่ เพราะเหตุใด

แบบประเมินความพึงพอใจเรื่อง การเคารพผู้อื่น

คำชี้แจง เขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับความพึงพอใจตามความเป็นจริง

หัวข้อประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
	5	4	3	2	1
ด้านเนื้อหา					
ความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหา					
ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา					
เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์					
สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน					
ด้านการนำเสนอ					
มีความชัดเจนของภาพ เสียง ตัวอักษร					
การใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสม					
ความน่าสนใจเทคนิคที่ใช้					
การดำเนินเรื่องต่อเนื่องเหมาะสมกับเวลา					

ข้อเสนอแนะ

ชุดกิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้ ที่4 การสร้างประชาธิปไตยในครอบครัว
เวลา เรียนในชั้นเรียน 2.00 ชั่วโมง เรียนด้วยตนเอง 10 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์

- 1.1 เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ ความเข้าใจในการสร้างประชาธิปไตยในครอบครัว
- 1.2 เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถคิด วิเคราะห์และมีส่วนร่วมในการสร้างประชาธิปไตยในครอบครัวตนเองได้

เนื้อหาสาระ

การคิด วิเคราะห์และการมีส่วนร่วมในการสร้างประชาธิปไตยในครอบครัว

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

ผู้เข้ารับการอบรมมีความสามารถคิด วิเคราะห์ และมีส่วนร่วมในการสร้างประชาธิปไตยในครอบครัวของตนเอง

สื่อ และอุปกรณ์การเรียนการสอน

1. ใบความรู้
2. ใบงาน
3. กระดาษฟลิปชาร์ต
4. ปากกาเคมี
5. วีดิทัศน์ เกี่ยวกับครอบครัวอบอุ่น และประชาธิปไตย
7. โปรแกรมการนำเสนอ

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน (ใช้เวลา 15 นาที)

- 1.1 วิทยากรถามผู้เข้ารับการอบรมว่า “ครอบครัวเราเป็นประชาธิปไตยหรือไม่” จากประสบการณ์ในชีวิตครอบครัว
- 1.2 ชมวิดีโอที่เกี่ยวกับเรื่อง นี้และประชาธิปไตย แล้ววิทยากรซักถามเรื่องราวเกี่ยวกับวิดีโอว่ามีเรื่องราวอย่างไร

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้ (คิดเป็นและการมีส่วนร่วม)

- 2.1 แบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการอบรมเป็น 3 กลุ่ม วิทยากรมอบใบความรู้ ใบงาน ให้ร่วมกันวิเคราะห์หาปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัว สาเหตุ วิธีการแก้ไขปัญหา ร่วมกันอภิปราย (ใช้เวลา 15 นาที)
- 2.2 ช่วยกันสรุปและส่งตัวแทนออกมานำเสนอ กลุ่มละ 5 นาที (ใช้เวลา 15 นาที)
- 2.3 มอบหมายงานให้แต่ละกลุ่มจัดเวทีอภิปรายประเด็นครอบครัวในปัจจุบันควรมีหลักหรือวิธีการ ทำอย่างไรให้ครอบครัวมีความสุข กลุ่มละ (15 นาที)
- 2.4 วิทยากรสรุปและประเมิน (10 นาที)

ขั้นที่ 3 ความเข้าใจ

- 3.1 วิทยากรบรรยายโดยใช้โปรแกรมการนำเสนอ นี้และประชาธิปไตยคือ ระบอบการปกครองที่เอื้อเสียงข้างมากเป็นใหญ่โดยยึดประโยชน์สุขเป็นหลัก ไม่ใช่มาจากการซื้อเสียงเป็นอันขาด เพราะฉะนั้นความคิดเห็นดังกล่าวประกอบด้วย เหตุผล คุณธรรม และความชอบธรรมตามกฎหมาย คิดดี ซื่อสัตย์ ไม่เห็นแก่ตนและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน (ใช้เวลา 15 นาที)
- 3.2 สรุปซักถาม (ใช้เวลา 10 นาที)

ขั้นที่ 4 การวัดและประเมินผล

- 4.1 แบบประเมินความพึงพอใจ
- 4.2 สังเกตพฤติกรรมการร่วมกิจกรรม

กิจกรรมเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เรียนรู้ด้วยตนเอง

วิทยากรให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเรื่อง ประชาธิปไตยในครอบครัว จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น หนังสือ เอกสาร แผ่นพับ วิดีทัศน์ ภาพยนตร์ นิทรรศการ ห้องสมุด รวมถึงสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ใบความรู้

การสร้างประชาธิปไตยในครอบครัว

ประชาธิปไตย หมายถึง การปกครองที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดภายใต้รัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ

แนวทางการเป็นพลเมืองตามวิถีชีวิตประชาธิปไตยมี 3 ด้าน

1. **ด้านสังคม** ได้แก่ การแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล การรับฟังข้อคิดเห็นของผู้อื่น การยอมรับเมื่อผู้อื่นมีเหตุผลที่ดีกว่า การจัดสนใจโดยใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ การเคารพระเบียบของสังคม การมีจิตสาธารณะ คือเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวมและรักษาสาธารณสมบัติ

2. **ด้านเศรษฐกิจ** ได้แก่ การประหยัดและอดออมในครอบครัว การซื่อสัตย์สุจริตต่ออาชีพที่ทำ การพัฒนางานอาชีพให้ก้าวหน้า การใช้เวลาร่วมกันให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม การสร้างงานและสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมไทยและสังคมโลก การเป็นผู้ผลิตและผู้บริโภคที่ดี มีความซื่อสัตย์ ยึดมั่นในอุดมการณ์ที่ดีต่อชาติเป็นสำคัญ

3. **ด้านการเมืองการปกครอง** ได้แก่ การเคารพกฎหมาย การรับฟังข้อคิดเห็นของทุกคน โดยอดทนต่อความขัดแย้งที่เกิดขึ้น การยอมรับในเหตุผลที่ดีกว่า การซื่อสัตย์ต่อหน้าที่โดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน การกล้าเสนอความคิดเห็นต่อส่วนรวม กล้าเสนอตนเองในการทำหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา การทำงานอย่างเต็มความสามารถ เต็มเวลา

การให้การศึกษาประชาชนให้เป็นพลเมือง (Civic Education) ทุกสถาบันทางสังคมต่างรับผิดชอบร่วมกัน สถาบันครอบครัว เป็นสถาบันแรกที่ต้องพัฒนาเด็กทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และพัฒนาบุคลิกภาพภายนอก ภายใน หมายถึง ทักษะคิด ค่านิยม ความเชื่อ เพราะเด็กจะเรียนรู้จากพ่อแม่ และบุคคลในครอบครัว สังคมไทยนั้นเดิมเป็นสังคมที่มีค่านิยมวัฒนธรรมอำนาจนิยม คนในสังคมไม่ฟังความคิดเห็นของผู้อื่น นิยมเชื่อฟังผู้มีสถานะสูงกว่า สงบเสถียร ไม่ได้เถียง ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่กล้าแสดงออก ไม่เชื่อมั่นในตนเอง ไม่กล้าคิด ไม่กล้าพูด ขัดกับวัฒนธรรมประชาธิปไตยที่ต้องเคารพสิทธิในการแสดงความคิดเห็น การเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น

หลักพื้นฐานของความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย (เรียบเรียงจากเอกสารของคณะกรรมการด้านการสื่อสารทางการเมืองของรัฐสภา โดยคณะกรรมการการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย)

หลักการพื้นฐานของความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย ได้แก่

1) การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ได้แก่ การยอมรับในเกียรติภูมิของแต่ละบุคคลโดยไม่คำนึงถึงสถานภาพทางสังคม หลักการนี้มีองค์ประกอบย่อย ดังนี้

- สำนึกในคุณค่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
- ตระหนักในความเสมอภาคของความเป็นมนุษย์
- เคารพในความหลากหลายทางสังคมวัฒนธรรม
- ยึดหลักขันติธรรม

2) การเคารพสิทธิ เสรีภาพและกฎกติกาของสังคม ได้แก่ การให้ความสำคัญต่อสิทธิ เสรีภาพ กฎกติกา ที่ทุกคนมีส่วนกำหนดขึ้น มีองค์ประกอบย่อยดังนี้

- รู้จักสิทธิ และเสรีภาพของตนเอง โดยรู้ว่าตนเองเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยและเป็นสมาชิกคนหนึ่ง of สังคม

- เคารพและปกป้องสิทธิเสรีภาพของตนเอง ของผู้อื่น และของชุมชนโดยไม่ให้ผู้ใดล่วงละเมิดอันขัดต่อกฎหมาย

- เคารพกฎกติกาสังคม โดยกฎกติกานั้นต้องตั้งอยู่บนความยุติธรรมและความชอบธรรม หากยังมีกฎกติกาใดไม่ยุติธรรมและไม่ชอบธรรม ก็ย่อมสามารถปรับปรุง แก้ไข หรือยกเลิกตามครรลองหรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในกฎหมาย มิใช่ใช้วิธีการอื่นใดที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย

- ยึดหลักนิติรัฐ โดยมีหลักการพื้นฐานในการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของพลเมือง มิให้ถูกล่วงละเมิดโดยบุคคล กลุ่มคน หรือรัฐ

3) ความรับผิดชอบต่อผู้อื่นและสังคม ได้แก่ การตระหนักในบทบาทหน้าที่และพันธกิจของการเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย มีองค์ประกอบ ดังนี้

- ทำหน้าที่ของตนเองในฐานะสมาชิกของสังคม
- ร่วมกำหนดทิศทางของสังคม เพื่อนำไปสู่สังคมที่เป็นธรรมและสันติสุข
- ใช้หลักการประชาธิปไตยในการมีส่วนร่วมทางการเมืองและแก้ปัญหาสังคม
- ยอมรับรับรู้หลักการเสียงข้างมาก และการเคารพสิทธิของเสียงข้างน้อย

คุณค่าหลักของประชาธิปไตย

1. ประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่สมาชิกทุกคนในสังคมมีส่วนกำหนดทิศทางของสังคมร่วมกัน
2. ประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่ปกป้องสิทธิ เสรีภาพ และผลประโยชน์ของคนในสังคม
3. ประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่มีเสถียรภาพในการสืบทอดหรือถ่ายโอนอำนาจทางการเมืองที่ดีที่สุด

ใบงานที่ 1
การสร้างประชาธิปไตยในครอบครัว

1. ให้ร่วมกันวิเคราะห์หาปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัว สาเหตุ วิธีการแก้ไขปัญหาร่วมกัน
อภิปราย (ใช้เวลา 15 นาที)
2. ช่วยกันสรุปและส่งตัวแทนออกมานำเสนอ กลุ่มละ 5 นาที (ใช้เวลา 15 นาที)

ปัญหาที่เกิดขึ้นใน ครอบครัว	สาเหตุ	วิธีการแก้ไขปัญหา

ใบงานที่ 2

การสร้างประชาธิปไตยในครอบครัว

ให้แต่ละกลุ่มจัดเวทีอภิปราย

. ให้แต่ละกลุ่มจัดเวทีอภิปรายประเด็นครอบครัวในปัจจุบันควรมีหลักหรือ
วิธีการทำอย่างไรให้ครอบครัวมีความสุข กลุ่มละ (15 นาที)

.....

.....

..... *

.....

.....

.....

.....

.....

..... *

.....

.....

.....

.....

แบบประเมินความพึงพอใจเรื่อง การเคารพผู้อื่น

คำชี้แจง เขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับความพึงพอใจตามความเป็นจริง

หัวข้อประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
	5	4	3	2	1
ด้านเนื้อหา					
ความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหา					
ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา					
เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์					
สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน					
ด้านการนำเสนอ					
มีความชัดเจนของภาพ เสียง ตัวอักษร					
การใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสม					
ความน่าสนใจเทคนิคที่ใช้					
การดำเนินเรื่องต่อเนื่องเหมาะสมกับเวลา					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

ชุดกิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้ ที่ 5 การร่วมกันวิเคราะห์แก้ปัญหาของ ท้องถิ่นและชุมชน

เวลาเรียนในชั้นเรียน 2.00 ชั่วโมง เรียนด้วยตนเอง 10 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์

- 1.1 เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ ความเข้าใจในการวิเคราะห์แก้ปัญหาของท้องถิ่นและชุมชน
- 1.2 เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถคิด วิเคราะห์ แยกแยะปัญหาและมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาในชุมชน

เนื้อหาสาระ

กระบวนการคิด การวิเคราะห์และการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาในชุมชนท้องถิ่นและชุมชน

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

ผู้เข้ารับการอบรมมีความสามารถในการคิด การวิเคราะห์ และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในชุมชนท้องถิ่นของตนเองอย่างถูกต้องและมีความสุข

สื่อ และอุปกรณ์การเรียนการสอน

1. ใบความรู้
2. ใบงาน
3. เพลงบ้านเรา
4. กระดาษฟลิปชาร์ต
5. ปากกาเคมี
6. วีดีทัศน์
7. โปรแกรมการนำเสนอ

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน (ใช้เวลา 15 นาที)

- 1.1 วิद्यากร เปิดเพลง บ้านเรา จากแผ่นซีดีให้ผู้เข้ารับการอบรมฟังแล้วร้องตาม
- 1.2 วิद्यากรถามถึงความรู้สึกและฟังเพลงนี้แล้วนึกถึงสิ่งใด วิद्यากรซักถามผู้เข้ารับการอบรมว่าที่บ้านเกิดของตนเองมีอะไรดี และจากประสบการณ์ในชีวิตมีเรื่องใดบ้างที่ภาคภูมิใจในบ้านเกิดของตนเอง

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้ (คิดเป็นและการมีส่วนร่วม)

- 2.1 แบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการอบรมเป็น 3 กลุ่ม
- 2.2 วิद्यากรอธิบายกิจกรรมสิ่งดีที่บ้านเรา วิद्यากรแจกอุปกรณ์ มอบใบงานที่ 1 ให้ร่วมกันเขียนสิ่งดีที่บ้านเกิด ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน และวิเคราะห์แนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่นของตนเองร่วมกันอภิปราย (ใช้เวลา 20 นาที)
- 2.2 ช่วยกันสรุปและส่งตัวแทนออกมานำเสนอ กลุ่มละ 5 นาที (ใช้เวลา 15 นาที)
- 2.3 มอบหมายงานให้แต่ละกลุ่มเลือกปัญหาที่มีความเห็นร่วมกันว่าสำคัญนำมาเขียนโครงการเพื่อเป็นตัวอย่างในการคิดและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา (ใช้เวลา 20 นาที)
- 2.4 ให้แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอ (กลุ่มละ 10 นาที)
- 2.5 วิद्यากรสรุปและประเมิน (10 นาที)

ขั้นที่ 3 ความเข้าใจ

- 3.1 วิद्यากรบรรยายโดยใช้ โปรแกรมการนำเสนอ เรื่อง กระบวนการคิดวิเคราะห์มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของมนุษย์ การคิดวิเคราะห์เป็นจะช่วยให้นักศึกษามองเห็นปัญหา ทำความเข้าใจปัญหา รู้จักปัญหาอย่างแท้จริง และจะสามารถแก้ปัญหาทั้งหลายได้ (ใช้เวลา 15 นาที)
- 3.2 สรุปซักถาม (ใช้เวลา 10 นาที)

ขั้นที่ 4 การวัดและประเมินผล

- 4.1 แบบประเมินความพึงพอใจ
- 4.2 สังเกตพฤติกรรมการร่วมกิจกรรม

กิจกรรมเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
เรียนรู้ด้วยตนเอง

วิทยากรให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเรื่อง การร่วมกันวิเคราะห์แก้ปัญหาของ
ท้องถิ่นและชุมชน จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น หนังสือ เอกสาร แผ่นพับ วีดิทัศน์ ภาพยนตร์
นิทรรศการ ห้องสมุด รวมถึงสื่ออิเล็กทรอนิกส์

เพลงบ้านเรา

บ้านเราแสนสุขใจ แม้จะอยู่ที่ไหนไม่สุขใจ เหมือนบ้านเรา
 คำว่าไทยซึ่งใจเพราะใช้ทาสเขา ด้วยพระบารมีดินแก้ว
 คุ่มเรา ร่มเย็น สุขสันต์ รุ่ง ทิพย์ พ้าขลิบทอง
 พลั่วแดดส่อง สดใส งามจับใจ มีไผ่ฝั้น
 ปวง สตรี สมเป็นศรีชาติ เจริญ
 ดอกไม้ชาติไทยยืดย่น หอมทุกวัน ระเบิดไกล
 บุญนำพา กลับมาถึงถิ่น ทรดกายลงจูบดิน ไม่ถวิลอายใคร
 หัวใจฉัน ใครรับฝากเอาไว้ จากกันแสนไกล ยังเก็บไว้หรือเปล่า
 เมฆจ๋า ฉันว่าเหงาใจ ขอวานหน่อยได้ไหม
 ลอยล่องไปยังบ้านเขา จงหยุดพักแล้วครวญรับฝากกับสาว
 ว่าฉันคืนมาบ้านเก่า ขอคืนมาบ้านเก่า ขอยึดเอาไว้เป็นเรือนตาย....

ใบความรู้

เรื่องการร่วมกันวิเคราะห์แก้ปัญหาของท้องถิ่นและชุมชน

กระบวนการคิดวิเคราะห์ เป็นการแสดงให้เห็นจุดเริ่มต้น สิ่งที่สืบเนื่องหรือเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน ในระบบการคิด และจุดสิ้นสุดของการคิด โดยกระบวนการคิดวิเคราะห์มีความสอดคล้อง กับ องค์ประกอบเรื่องความสามารถในการให้เหตุผลอย่างถูกต้อง รวมทั้งเทคนิคการตั้งคำถามจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับทุกๆ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ระบุหรือทำความเข้าใจกับประเด็นปัญหา ผู้ที่จะทำการคิดวิเคราะห์จะต้องทำความเข้าใจปัญหาอย่างกระจ่างแจ้ง ด้วยการตั้งคำถามหลาย ๆ คำถาม เพื่อให้เข้าใจปัญหาต่าง ๆ ที่กำลังเผชิญอยู่นั้นอย่างดีที่สุด ตัวอย่างคำถาม เช่น ปัญหานี้เป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดของบ้านเมืองใช่หรือไม่ (ความสำคัญ) ยังมีปัญหาอื่น ๆ ที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนอีก (ความสำคัญ) ทราบได้อย่างไรว่าเรื่องนี้เป็นปัญหาที่สำคัญที่สุด (ความชัดเจน)

ขั้นที่ 2 รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหา ในขั้นนี้ผู้ที่ทำการคิดวิเคราะห์จะต้องรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เช่น จากการสังเกต จากการอ่าน จากข้อมูลการประชุม จากข้อเขียน บันทึกการประชุม บทความ จากการสัมภาษณ์ การวิจัย และอื่น ๆ จากการเก็บข้อมูลจาก หลาย ๆ แหล่งด้วยวิธีการหลาย ๆ วิธีจะทำให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ ชัดเจน และมีความเที่ยงตรงคำถามที่จะต้องตั้งในตอนนี้ได้แก่ เราจะหาข้อมูลให้ครบถ้วนโดยวิธีใดได้อีกบ้างและหาอย่างไร (เที่ยงตรง) ข้อมูลนี้มีความเกี่ยวข้องกับปัญหาอย่างไร (ความสัมพันธ์เกี่ยวข้อง) จำเป็นต้องหาข้อมูลเพิ่มเติมในเรื่องใดอีกบ้าง (ความกระชับพอดี)

ขั้นที่ 3 พิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูล หมายถึง ผู้ที่คิดวิเคราะห์ พิจารณาความถูกต้อง เที่ยงตรงของสิ่งที่นำมาอ้างรวมทั้งประเมินความพอเพียงของข้อมูลที่นำมาใช้

ขั้นที่ 4 การจัดการข้อมูลเข้าเป็นระบบ เป็นขั้นที่ผู้คิดจะต้องสร้างความคิด ความคิดรวบยอด หรือสร้างหลักการ ด้วยการเริ่มต้นจากการระบุลักษณะของข้อมูล แยกแยะข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น จัดลำดับความสำคัญของข้อมูล ปัญหา รวมทั้งข้อตกลงพื้นฐาน การสังเคราะห์ข้อมูลเข้าเป็นระบบและกำหนดคำถามที่ควรนำมาใช้ได้แก่ ข้อมูลส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาอย่างไร (ความสัมพันธ์เกี่ยวข้อง) จำเป็นต้องหาข้อมูลเพิ่มเติมเรื่องใด อะไรบ้างที่ทำให้การจัดข้อมูลเกิดความลำบาก (ความลึก) จะตรวจสอบได้อย่างไรว่าการจัดข้อมูลมีความถูกต้อง (ความเที่ยงตรง) สามารถจัดข้อมูลโดยวิธีอื่นได้อีกหรือไม่(ความกว้างของการมอง)

ขั้นที่ 5 ตั้งสมมติฐาน นักคิดวิเคราะห์ต้องนำข้อมูลที่จัดระบบระเบียบแล้วมาตั้งเป็นสมมติฐานเพื่อกำหนดขอบเขตและการหาข้อสรุปของข้อคำถาม

ขั้นที่ 6 การสรุป เป็นขั้นตอนของการลงความเห็น หรือการเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างเหตุผลกับผลอย่างแท้จริง ซึ่งต้องเลือกวิธีการที่เหมาะสมตามสภาพของข้อมูล

ขั้นที่ 7 การประเมินข้อสรุป เป็นขั้นสุดท้ายของการคิดวิเคราะห์ เป็นการประเมินความสมเหตุสมผลของการสรุปและพิจารณาผลสืบเนื่องที่จะเกิดขึ้นต่อไป เช่น การนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง หรือการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริง ๆ คำถามที่ควรนำมาถามได้แก่ส่วนไหนของข้อสรุปที่มีความสำคัญที่สุด (ความสำคัญ) ยังมีข้อสรุปที่ควรนำมากล่าวถึง (ความกว้างของการมอง) อะไรจะทำให้ปัญหามีความซับซ้อนยิ่งขึ้น (ความลึก) สรุปได้ว่า กระบวนการคิดวิเคราะห์มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของมนุษย์ การคิดวิเคราะห์เป็นจะช่วยให้นักศึกษามองเห็นปัญหา ทำความเข้าใจปัญหา รู้จักปัญหาอย่างแท้จริง และจะสามารถแก้ปัญหาทั้งหลายได้

(อ้างอิง <https://th.m.wikipedia.org>)

ใบงานที่ 1

เรื่อง การเขียนสิ่งดีดีในบ้านเกิด

ให้แต่ละกลุ่มช่วยกันเขียนสิ่งดีดีที่มีในบ้านเกิดของตนเอง (ใช้เวลา 20 นาที)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ปัญหาที่เกิดขึ้น

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แนวทางแก้ไข

.....

.....

.....

.....

.....

ใบงานที่ 2

ให้แต่ละกลุ่มเลือกปัญหาที่มีความเห็นร่วมกันว่าสำคัญนำมาเขียนโครงการเพื่อเป็นตัวอย่างในการคิด
และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา (ใช้เวลา 20 นาที)

ปัญหา.....

ใคร	ทำอะไร	กับใคร	ที่ไหน	อย่างไร	เมื่อไหร่	งบประมาณ

แบบประเมินความพึงพอใจเรื่อง การร่วมกันวิเคราะห์แก้ปัญหาของ ท้องถิ่นและชุมชน

คำชี้แจง เขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับความพึงพอใจตามความเป็นจริง

หัวข้อประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
	5	4	3	2	1
ด้านเนื้อหา					
ความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหา					
ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา					
เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์					
สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน					
ด้านการนำเสนอ					
มีความชัดเจนของภาพ เสียง ตัวอักษร					
การใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสม					
ความน่าสนใจเทคนิคที่ใช้					
การดำเนินเรื่องต่อเนื่องเหมาะสมกับเวลา					

ข้อเสนอแนะ

**ชุดกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ที่ 6 ระบบการเลือกตั้ง สิทธิเสรีภาพของ
ประชาชน โดยใช้กระบวนการคิดเป็นและกระบวนการมีส่วนร่วม
เวลาเรียนในชั้นเรียน 2.00 ชั่วโมง เรียนด้วยตนเอง 10 ชั่วโมง**

วัตถุประสงค์

- 1.1 เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องระบบการเลือกตั้ง สิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยใช้กระบวนการคิดเป็นและกระบวนการมีส่วนร่วม
- 1.2 เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถคิดวิเคราะห์และมีส่วนร่วมในระบบการเลือกตั้ง สิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยใช้กระบวนการคิดเป็นและกระบวนการมีส่วนร่วมได้
- 1.3 เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมรู้และสามารถวิเคราะห์สิทธิเสรีภาพของตนเองได้

เนื้อหาสาระ

การวิเคราะห์และการคิดเป็นในการมีส่วนร่วมในระบบการเลือกตั้ง สิทธิเสรีภาพของประชาชน การเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

ผู้เข้ารับการอบรมมีความสามารถในการวิเคราะห์ และคิดเป็นในการมีส่วนร่วมในระบบการเลือกตั้ง สิทธิเสรีภาพของประชาชนได้

สื่อ และอุปกรณ์การเรียนการสอน

1. ใบความรู้
2. ใบงาน
3. เพลงMV การรณรงค์การเลือกตั้ง 1,2
4. กระดาษฟลิปชาร์ต
5. ปากกาเคมี
6. โปรแกรมการนำเสนอ

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน (ใช้เวลา 15 นาที)

- 1.1 วิทยากร เปิดวีดีทัศน์เพลง MV การณรงค์การเลือกตั้ง 1, 2
- 1.2 วิทยากรถาม จากประสบการณ์ในการเลือกตั้งที่ผ่านมา

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้ (คิดเป็นและการมีส่วนร่วม)

- 2.1 แบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการอบรมเป็น 3 กลุ่ม มอบใบงาน ให้ร่วมกันวิเคราะห์หาปัญหาที่เกิดขึ้นในระบบการเลือกตั้ง สาเหตุ และวิธีการแก้ไขปัญหา ร่วมกันอภิปราย (ใช้เวลา 15 นาที)
- 2.2 ช่วยกันสรุปและส่งตัวแทนออกมานำเสนอ กลุ่มละ 5 นาที (ใช้เวลา 15 นาที)
- 2.3 มอบหมายงานให้แต่ละกลุ่มจัดเวทีอภิปรายประเด็นระบบการเลือกตั้ง สิทธิเสรีภาพของประชาชน ในยุคปัจจุบัน กลุ่มละ (15 นาที)
- 2.4 วิทยากรสรุปและประเมิน (10 นาที)

ขั้นที่ 3 ความเข้าใจ

- 3.1 วิทยากรบรรยายโดยใช้โปรแกรมการนำเสนอ (ใช้เวลา 15 นาที)
- 3.2 สรุปความสำคัญของการเลือกตั้ง การปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน แท้จริงแล้วประชาชนต้องปกครองตนเองออกกฎหมายเอง บริหารเอง แต่ประชาชนมีจำนวนมากไม่สามารถหาสถานที่และเวลาในการประชุมหรือกันได้จึงต้องมีการเลือกตั้งมอบอำนาจให้บุคคลหรือคณะบุคคลไปทำหน้าที่ปกครอง จัดสรรผลประโยชน์และดูแลทุกข์สุขของประชาชนแทน (หนังสือวิถีประชาธิปไตยและการเลือกตั้ง : สำนักคณะกรรมการการเลือกตั้ง. 2555) ชักถาม (ใช้เวลา 10 นาที)

ขั้นที่ 4 การวัดและประเมินผล

- 4.1 แบบประเมินความพึงพอใจ
- 4.2 สังเกตพฤติกรรมการร่วมกิจกรรม
- 4.3 สังเกตจากการอภิปราย

กิจกรรมเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
เรียนรู้ด้วยตนเอง

วิทยากรให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเรื่อง ระบบการเลือกตั้ง สิทธิเสรีภาพของประชาชน การเลือกตั้งในระบบประชาธิปไตย จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น หนังสือ เอกสาร แผ่นพับ วีดิทัศน์ ภาพยนตร์ นิทรรศการ ห้องสมุด รวมถึงสื่ออิเล็กทรอนิกส์

**แบบประเมินความพึงพอใจเรื่อง ระบบการเลือกตั้ง สิทธี
เสรีภาพของประชาชน โดยใช้กระบวนการคิดเป็นและ**

คำชี้แจง เขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับความพึงพอใจตามความเป็นจริง

หัวข้อประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
ด้านเนื้อหา					
ความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหา					
ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา					
เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์					
สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน					
ด้านการนำเสนอ					
มีความชัดเจนของภาพ เสียง ตัวอักษร					
การใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสม					
ความน่าสนใจเทคนิคที่ใช้					
การดำเนินเรื่องต่อเนื่องเหมาะสมกับเวลา					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

..... *

.....

แบบทดสอบความรู้ความเป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่หลังเรียน

คำชี้แจง

แบบทดสอบความรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่ ขอให้ทำเครื่องหมาย X ลงบนหัวข้อ ก. ข. ค. หรือ ง. ที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว (กรุณาตอบทุกข้อ)

กิจกรรมเรื่อง ความซื่อสัตย์

1. ความซื่อสัตย์หมายถึงอะไร ?
 - ก. ความจริงใจ
 - ข. ความตรงไปตรงมา
 - ค. มีความประพฤติดี
 - ง. ถูกทุกข้อ
2. คุณตุ๊กไปซื้อผ้าได้รับเงินทอนแล้วนำไปคืนเจ้าของคุณตุ๊กมีคุณสมบัติในข้อใด?
 - ก. มีความเที่ยงตรง
 - ข. มีความกรุณา
 - ค. มีความซื่อสัตย์
 - ง. มีความเมตตา
3. คุณน้อยไปทำงานสาย แต่โทรศัพท์ให้เพื่อนเสียบบัตรเข้างานแทนเพื่อน คุณน้อยมีพฤติกรรมอย่างไร ?
 - ก. มีน้ำใจ
 - ข. มีมนุษยสัมพันธ์ดี
 - ค. ไม่ซื่อสัตย์
 - ง. เป็นคนจริงใจ
4. ข้อใดที่มีความหมายไม่ซื่อสัตย์ต่อชุมชน ?
 - ก. นำสิ่งของที่บ้านตนเองไปวางบนทางเท้า
 - ข. นำขยะที่คัดแยกแล้วไปทิ้งที่ลงถัง
 - ค. ไม่ค้ายาเสพติด
 - ง. ไม่ส่งเสียงดังรบกวนเพื่อนบ้าน

5. ชื่อกินไม่หมด คัดกินไม่นานตรงกับข้อใด ?

- ก. กินอย่างพอเพียง
- ข. รู้รักสามัคคี
- ค. ความรอบคอบ
- ง. ชื่อสัตย์สุจริต

กิจกรรมเรื่อง ความรับผิดชอบ

6. ความรับผิดชอบ หมายถึง ข้อใด ?

- ก. บทบาทของคนที่มาของหน้าที่
- ข. ภาระรับผิดชอบของบุคคลที่ต้องปฏิบัติ
- ค. ลักษณะของบุคคลที่แสดงออกถึงความเอาใจใส่ มุ่งมั่นต่อหน้าที่การงาน
- ง. ถูกทั้ง ก และ ข

7. ความรับผิดชอบหน้าที่พลเมือง ได้แก่ข้อใด ?

- ก. การปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม
- ข. การเคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง
- ค. การช่วยตักเตือน แนะนำเมื่อเพื่อกระทำความผิด
- ง. ความรับผิดชอบตามหลักศาสนา

8. ประเภทความรับผิดชอบคำตอบ คือข้อใด ?

- ก. ความรับผิดชอบต่อตนเอง
- ข. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว
- ค. ความรับผิดชอบต่อชุมชน
- ง. ถูกทุกข้อ

9. ข้อใดกล่าวถูกต้อง?

- ก. ความรับผิดชอบต่อครอบครัวพาไปเที่ยวทุกอาทิตย์
- ข. รู้จักหน้าที่ของตนเองและปฏิบัติหน้าที่ลุล่วงอย่างดีที่สุด
- ค. ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบของสังคมเป็นหน้าที่เป็นหน้าที่รับผิดชอบของพลเมือง
- ง. ไม่ห้าม ไม่ช่วยตักเตือนเพื่อนเมื่อทำผิด

10. สุภาวดีคำพึงเพยข้อใดเกี่ยวข้องกับความรักชอบ ?

- ก. น้ำขึ้นให้รีบตัก
- ข. เข็นครกขึ้นภูเขา
- ค. น้ำลดมดกินปลาน้ำมาปลาгинมด
- ง. ขว้างงูไม่พ้นคอ

กิจกรรมเรื่อง การเคารพผู้อื่นเคารพกติกา

11. การแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมประชาคมหมู่บ้าน หากมีผู้ขัดแย้งความคิดเห็นของท่าน ท่านจะอย่างไร?

- ก. ลุกเดินออกไป
- ข. รับฟังเหตุผลไม่แสดงความคิดเห็น
- ค. ชี้แจงและเสนอความคิดเห็น
- ง. เฉยๆ

12. การคิดเป็น มีความหมายตรงกับข้อใด?

- ก. คิดถูก คิดดี
- ข. คิดโดยนำข้อมูลตนเอง ข้อมูลสังคมและสิ่งแวดล้อมข้อมูลวิชาการมาใช้ในการตัดสินใจ
- ค. คิดอย่างมีเหตุมีผล
- ง. ถูกทุกข้อ

13. ถ้าท่านขับรถฝ่าไฟแดงและใช้ความเร็วเกินกำหนด หลังจากนั้นท่านได้รับใบสั่งท่านจะอย่างไร?

- ก. เฉย ๆ
- ข. ไปเสียค่าปรับ
- ค. โยนจดหมายทิ้งไป
- ง. โทรศัพทไปต่อว่าตำรวจ

14. เมื่อท่านขับรถไปพบตำรวจตั้งด่านตรวจ ท่านจะอย่างไร?

- ก. เข้าไปทักทาย
- ข. หยุดรถให้ตำรวจตรวจ
- ค. เลี้ยวรถกลับ
- ง. รีบขับรถผ่านไป

15. เมื่อท่านไปซื้อของ มีคนต่อแถวชำระเงินจำนวนมาก ท่านจะอย่างไร?

- ก. ต่อแถวเพื่อชำระเงินตามคิว
- ข. เลิกซื้อ
- ค. ใช้ความคึกคักเคย สัมพันธ์ส่วนตัว
- ง. แฉงคิวเพราะรีบ

กิจกรรมเรื่อง การสร้างประชาธิปไตยในครอบครัว

16. พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย หมายถึง?

- ก. สมาชิกของครอบครัวที่รักและช่วยเหลือกัน
- ข. สมาชิกของสังคมที่มีอิสรภาพและพึ่งตนเองได้
- ค. สมาชิกในชุมชนที่ปรองดอง และสามัคคี
- ง. สมาชิกในที่ทำงานที่จงรักภักดีองค์กร

17. ประชาธิปไตย หมายถึงข้อใด?

- ก. อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน
- ข. การปกครองของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชน
- ค. ความเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
- ง. จิตสำนึกสาธารณะ

18. หลักการประชาธิปไตยมีกี่ประการ อะไรบ้าง?

- ก. 3 ประการ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน หลักสิทธิและเสรีภาพ หลักความเสมอภาค
- ข. 4 ประการ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน หลักสิทธิและเสรีภาพ หลักความเสมอภาค หลักภราดรภาพ
- ค. 5 ประการ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน หลักสิทธิและเสรีภาพ หลักความเสมอภาค หลักภราดรภาพ หลักเหตุผล
- ง. 6 ประการ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน หลักสิทธิและเสรีภาพ หลักความเสมอภาค หลักภราดรภาพ หลักเหตุผล หลักนิติธรรม

19. ครอบครัวจะมีความสุข คนในครอบครัวจะต้องปฏิบัติตามหลักข้อใด?

- ก. หลักมนุษยนิยม
- ข. หลักเสรีภาพ
- ค. หลักภราดรภาพ ปรงดอง สมนันท์
- ง. หลักนิติธรรม

20. หลักประชาธิปไตยเริ่มต้นที่ใด?

- ก. วัด
- ข. ครอบครัว
- ค. ชุมชน
- ง. โรงเรียน

กิจกรรมเรื่อง การเลือกตั้ง สิทธิเสรีภาพของประชาชน

21. พลเมืองมีส่วนร่วมในเรื่องใดบ้าง?

- ก. รับผิดชอบต่อส่วนรวม กิจการสาธารณะ
- ข. สนใจกิจการของบ้านเมือง
- ค. มีความรับผิดชอบตามหน้าที่
- ง. ถูกทุกข้อ

22. วิธีการของประชาธิปไตยข้อใดถูกต้อง?

- ก. ความเป็นกลาง
- ข. ความยุติธรรม
- ค. ความซื่อสัตย์
- ง. การคิดอย่างมีวิจารณญาณ

23. สิทธิในข้อใดที่บุคคลอื่นทำแทนไม่ได้?

- ก. สิทธิในการเลือกตั้ง
- ข. สิทธิในการประกอบอาชีพ
- ค. สิทธิในการแจ้งความ
- ง. สิทธิในการกู้ยืมเงิน

24. หน้าที่ของความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตยมุ่งเน้นเนื้อหาที่มีคุณลักษณะสำคัญในเรื่องใด?

- ก. หน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองต่อสังคม
- ข. หน้าที่ความเป็นคน
- ค. หน้าที่ในครอบครัว
- ง. หน้าที่ราชการ

25. จิตสำนึกสาธารณะของพลเมือง หรือ จิตสำนึกพลเมือง สามารถแสดงออกได้โดยวิธีใด?

- ก. การวิเคราะห์ วิจัย และการแสดงความคิดเห็น
- ข. การแสดงออก
- ค. การโต้เถียง
- ง. การยอมรับ

กิจกรรมเรื่อง การร่วมกันวิเคราะห์แก้ปัญหาของท้องถิ่นและชุมชน

26. เมื่อในชุมชนที่อยู่ของท่านเกิดปัญหาโรคระบาดเพาะปลูก ท่านจะช่วยเหลือชุมชนในการแก้ปัญหาหรือไม่อย่างไร?

- ก. ทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุง
- ข. รณรงค์การกระทำผิด
- ค. ไม่ใช้หน้าที่
- ง. ไม่เกี่ยวข้อง

27. เพื่อนข้างบ้านท่านทำทารุณต่อบุตรหลานของเขา ท่านจะแจ้งให้ผู้มีหน้าที่เข้ามาช่วยแก้ไขอย่างไร?

- ก. เฉย ๆ
- ข. ไม่สนใจ
- ค. แจ้งผู้เกี่ยวข้อง
- ง. เข้าไปห้าม

28. เมื่อเกิดเหตุภัยพิบัติน้ำท่วมขึ้นในชุมชนของท่าน ท่านจะช่วยเหลือชุมชนอย่างไร?

- ก. แจ้งหน่วยงานราชการ
- ข. เข้าไปช่วยผู้ประสบภัย
- ค. ไม่ทำอะไรเลย
- ง. ถูกทั้ง ข้อ ก และ ข

29. หากในชุมชนของท่านได้รับความเดือดร้อนจากภัยยาเสพติด ท่านจะช่วยเหลือชุมชนของท่านอย่างไร?

- ก. เฉย ๆ
- ข. แจ้งหน่วยงานราชการ
- ค. เสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาในที่ประชุมหมู่บ้าน
- ง. ย้ายอพยพไปอยู่ที่อื่น

30. เมื่อเกิดปัญหาขึ้นในชุมชนท่านคิดว่าจะแสดงความคิดเห็นเพื่อคุ้มครองประโยชน์และความเป็นธรรมของสังคมในชุมชนของท่านหรือไม่อย่างไร?

- ก. แสดงความคิดเห็น เพราะต้องช่วยสังคม
- ข. แสดงความคิดเห็น เพราะเป็นหน้าที่ของพลเมือง
- ค. ไม่แสดงความคิดเห็น เพราะธุระไม่ใช่
- ง. ไม่แสดงความคิดเห็น เพราะไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง

เฉลย

แบบประเมินความรู้ความเป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่หลังการเรียนรู้

1	ง	11	ค	21	ง
2	ค	12	ง	22	ง
3	ค	13	ข	23	ก
4	ก	14	ข	24	ก
5	ง	15	ก	25	ก
6	ค	16	ข	26	ก
7	ก	17	ข	27	ค
8	ง	18	ง	28	ง
9	ข	19	ค	29	ค
10	ง	20	ข	30	ก

แบบประเมินความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้าง ความเป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความพึงพอใจดังนี้ 5 = มากที่สุด 4 = มาก

3 = ปานกลาง

2 = น้อย

1 = น้อยที่สุด

กิจกรรม	ความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
1. วิทยากรมีการเตรียมการอบรม (พิจารณาจากสื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ มีความพร้อม)					
2. การจัดสภาพห้องอบรม					
3. เนื้อหาที่จัดการเรียนรู้สอดคล้องกับชีวิตและทันสมัย					
4. ผู้เข้ารับการอบรมทราบจุดประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ชัดเจน					
5. กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การอบรม					
6. กิจกรรมการเรียนรู้สนุกและน่าสนใจ					
7. วิทยากรให้โอกาสผู้เข้าอบรมซักถามปัญหา					
8. กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการอบรมทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม/ทีม					
9. กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความคิดริเริ่มและรู้จักวิพากษ์วิจารณ์					
10. วิทยากรยอมรับความคิดเห็นของผู้เข้ารับการอบรมที่ต่างไปจากวิทยากร					
11. วิทยากรให้ความสนใจแก่ผู้เข้ารับการอบรมอย่างทั่วถึงขณะจัดการเรียนรู้					
12. กิจกรรมมีวิธีจัดการเรียนรู้หลายวิธี (เช่น การทำงานกลุ่ม บทบาทสมมติ ฯลฯ)					
13. ข้อคำถามกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการอบรมค้นคว้าหาความรู้จาก ห้องสมุดหรือแหล่งอื่น ๆ					
14. ผู้เข้าอบรมสามารถประยุกต์สิ่งที่จัดกระบวนการเรียนรู้เข้ากับสภาพสังคม และสิ่งแวดล้อม					
15. วิทยากรตั้งใจถ่ายทอดความรู้และ ให้คำแนะนำผู้เข้ารับการอบรมในการทำ กิจกรรม					
16. วิทยากรจัดกิจกรรมให้การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ภายนอกห้องอบรม					
17. ผู้เข้ารับการอบรมชอบวิทยากรที่จัดกระบวนการเรียนรู้					
18. ผู้เข้ารับการอบรมมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียน					

กิจกรรม	ความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
19. ผู้เข้ารับการอบรมชอบกิจกรรมนี้					
20. ความรู้ที่ได้รับสามารถเสริมสร้างความเป็นพลเมืองได้					

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางเบญจพร จันเจริญ
วัน เดือน ปีเกิด	25 พฤษภาคม 2506
สถานที่เกิด	จังหวัดกรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	163/146 หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านหาด อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี 76150
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยเขตบางรัก
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	ศูนย์การศึกษานอกกระบบและ การศึกษาตาม อัธยาศัยเขตบางรัก จังหวัดกรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2539	สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาบรรณารักษศาสตร์ จาก วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
พ.ศ. 2542	สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการศึกษาผู้ใหญ่ จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2559	สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาการศึกษาผู้ใหญ่ จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ